BAŞLAMANIN BİNBİR YOLU

Jon McGregor 1976 yılında Bermuda'da doğdu. Norfolk'ta büyüdü, üniversite eğitimini Bradford'da tamamladı ve şimdi eşiyle birlikte Nottingham'da yaşıyor. İlk romanı *Önemli Şeylerden Kimse Söz Etmezse*'yle (YKY, 2007) 2002 yılında Man Booker Ödülü'ne aday gösterilen en genç yazar oldu, 2003 yılında Somerset Maugham Ödülü'nü ve 2004 yılında British Book Awards'ın en iyi yeni yazar ödülünü aldı. Jon McGregor'un ikinci romanı *Başlamanın Binbir Yolu* da Man Booker Ödülü'ne aday oldu.

Kıvanç Güney Ankara'da doğdu. TED Ankara Koleji'ni ve Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 2002 yılında Irvine Welsh'in *Porno* adlı romanını Türkçeye çevirerek edebiyat çevirisi alanında çalışmaya başladı. Diğer çevirileri arasında, yine Irvine Welsh'in *Olağanüstü Üç Kimyasal Romans* isimli öykü kitabı, Jonathan Gould'un *Bartimaeus Üçlemesi* isimli çocuk romanları, Hari Kunzru'nun *Gölgenin Gölgesi* adlı romanı, James Baldwin'in *Bundan Sonrası Ateş* (YKY, 2006) adlı deneme kitabı, J. P. Donleavy'nin *Zencefil Adam* (YKY, 2007) adlı romanı, Panos Karnezis'in *Doğum Günü Partisi*, Uzodinma Iweala'nın *Sınırsız Canavarlar*, Marshall Sahlins'in *Foucault'yu Beklerken* adlı romanları ve Jon McGregor'un *Önemli Şeylerden Kimse Söz Etmezse* (YKY, 2007) adlı romanı sayılabilir. Yaşamını halen Ankara'da sürdürmektedir.

Jon McGregor'un
YKY'deki kitapları:

Önemli Şeylerden Kimse Söz Etmezse *(2007)*
Başlamanın Binbir Yolu *(2008)*

JON McGREGOR

Başlamanın Binbir Yolu

Çeviren:
Kıvanç Güney

Roman

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2755
Edebiyat - 837

Başlamanın Binbir Yolu / Jon McGregor
Özgün adı: So Many Ways to Begin
Çeviren: Kıvanç Güney

Kitap editörü: Begüm Kovulmaz
Düzelti: Alev Özgüner

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul

Çeviriye temel alınan baskı: Bloomsbury, 2006
1. baskı: İstanbul, Eylül 2008
ISBN 978-975-08-1474-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2008
Sertifika No: 1206-34-003513
© Jon McGregor, 2006
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr
http://www.yapikredi.com.tr

Alice'e

Teşekkürler

Aileme, Alice'e, Kim ve Mark'a, Jane ve Cormac'e, Rose Gaete'ye, Randal ve Jennifer Faulkner'a, John ve Chris Consella'ya, Pamela Wood'a, Maggie ve David Jones'a, Derek ve Becky Porter'a, Beatrice von Rezzori ve Santa Maddalena Foundation'daki herkese, Rosemary Davidson'a ve Tracy Bohan'a.

Sabah geldiler, erkenden, patikalar, geçitler ve yollarda ötekilerle birlikte yürüyerek, tarlalardan geçerek, ağır ağır akan nehre inen uzun alçak tepelerden, şehir surlarının açık kapılarına indiklerinde, günlerdir saatlerce yürümenin bitkinliği bedenlerinin sürüklenişinde kendini belli ediyor, gece sırtlarından çekilirken nefesleri tepelerinde, soğuk sabah havasında buharlaşıyordu. Sessizce geldiler, bileklerine sürtünen çiyli otların hışırtısıyla, ayakları altındaki çamurun şapşuplarıyla, arada sürekli aynı deyimlerin duyulduğu, yeni başlayan sohbetin öksürükleri ve mırıldanmalarıyla. İşte geldik. Birazdan oradayız. Şu tepeyi bir inelim, o zaman otururuz. Sigaralar yakıldı, yüzlerce sigara, sert derili ince parmaklar bir çimdik tütünü bir yalamalık kâğıda sararken adımlar hiç aksamadı. Sigaralar otlanıldı, ikram edildi, paylaşıldı, yetişkinliğin o ilk acı tadını almaya hevesli tedirgin gençler arasında elden ele dolaştırıldı, babalarıyla amcalarını ve abilerini taklit ederek rüzgâra siper ettikleri açık yumruklarından bir avuç dolusu duman çekip deneyimsiz genç ciğerleri yandığında öksürüyor, çiçek veren akdiken çalıları ve çuhaçiçeği yüklü kıyılar arasından yürüyüp geçerek şehir surlarına doğru inerlerken, tükürür gibi püskürttükleri dumanlar kıvrılarak yükselip soğuk bulutlu nefeslerine karışıyordu. Takım elbiseler giymişlerdi, aynı türden, hepsi de: Yünlüden yelekler ve güzelce düğümlenmiş fularlar, dirsekleri ve kol ağızları yıpranmış kalın tüvit ceketler, aşınmış paçaları çizmelerinin içine sokulmuş, dayanıklı kadifeden pantolonlar. Daha genç olanlar giysi bohçaları taşıyordu, omuzlarına asılmış ya da göğüslerine bastırılmış, o ilk olma isteği ve arkadan bastıran çocuklarla adamların sabırsızlığıyla şehrin manzarasına kapılıp bayır aşağı hızlanmaya başlarken, gözleri hâlâ uykudan bulanık, önceki günün uzun yürüyüşünden hâlâ sızılar içinde ama yolculuğun so-

nuna geldikleri için de hepsini unutarak hızlanırken, nemli ve tedirgin ellerinde sıkıca tuttukları sicimle bağlanmış kesekâğıtları.

Bu en son ve uzun, yokuş aşağı yürüyüşe ötekilerin daha yeni başladığı bayırın tepesinden, solgun bir mayıs sabahı pusuna sarınmış şehir sessiz ve durgun görünüyordu, böyle bir uzaklıktan bakıldığında bütün şehirlerde görülen kuluçkaya yatmış vaatlerle, umut ve fırsatlarla dolu o aynı manyetik çekime sahipti. Ama ilk erkeklerle çocuklar şehre girip topuk sesleri kaldırım taşlarından yankılandığında, pencerelerle perdeler açılmaya ve şehir uyanmaya başladı. Dört gözle bekledikleri günün başlangıcını bildiren alçak sesli konuşmalar ve patır patır ayak sesleriyle, sokağa yakın pencerelerden başlarını uzatan uykulu çocuklar, birbirlerine seslenip sokağın karşı tarafında oturan öteki çocuklara dil çıkardılar, nanik yaptılar. Hancılar meyhanelerinin kapılarını ve kepenklerini açtı, yerleri süpürüp, gelen müşterileri görmek için ellerinde süpürgelerle kapılara dikildi. Pazarcılar yeni belediye binasının merdivenlerinde duran küçük bir muhafız grubundan gözlerini ayırmadan meydan kenarlarındaki tezgâhlarını kurmayı bitirdiler ve uzun meydanın her bir ucundan, doğudaki köprüden gelip meydana ulaşan yoldan, batıdaki hanın altındaki geçitten, güneydeki nehir boyunca kıvrılarak uzanan yoldan, sonunda pazara ulaşmanın artan heyecanıyla acele eden işçiler ordusu belirdi, altı aydır görülmemiş arkadaşlar selamlandı, gelen başkaları var mı diye etrafa bakınıldı, sağlıkları, aileleri ve eşleri soruldu. Meydandaki insan kalabalığı ve gürültü arttı, babalar yanlarında tutmak için en küçük oğullarının omuzlarına ellerini koymaya başladı, yuvadan bu kadar erken uçup gitmelerine izin vermeye gönülsüz, ileri geri yankılanan konuşma kırıntılarına kulak kabartarak, çiftçi ve ustabaşıların ortaya çıkmasını, o gün yapılacak pazarlığın başlamasını bekledi.

Mary Friel, babası ve erkek kardeşlerinin yanında durmuş, elinden tutan en küçük kardeşi Tommy'yle birlikte olanları izliyordu. Sen iyi misin Tommy? diye fısıldadı aşağıya doğru. Tommy başını kaldırdı, genç yüzünde sıkıntılı bir ifadeyle başını sallayıp elini çekti.

Çok geçmeden, sanki görünmeyen bir işaretle, bütün meydanda pazarlıklar başladı. İş mi arıyorsun evlat? diyordu şık giyimli adamlar, yukarıdan bakarak. Ne kadar istiyorsun? Yaşça büyük oğlanlar,

fiyatını bilen ya da deneyimli, daha güçlü olduklarını, daha çok iş yapabileceklerini söyleyebilenler, sekiz, dokuz, on pound isteyerek şanslarını denerken, daha küçük olanlar, o kadar açıkgöz olmayan ya da daha çok isteyemeyenler, önceden tembihlendiği gibi altı ya da yedi diyordu. Şöyle bir baş işaretiyle ve kesekâğıdından torbaların el değiştirmesiyle, öğleden sonra orada buluşma talimatıyla, çocuğun o gün harcaması için verilen, bazen de verilmeyen bir iki şilinle anlaşmalar yapıldı; babalar bazen durumun uygunsuzluğunu hafifletmek için birer tek atmaya götürüldü, bazen götürülmedi.

Mary'nin işçi pazarı için şehre ilk gelişiydi. Daha önce yalnızca babasının erkek kardeşleriyle birlikte yola çıkışını izlemişti; yanında kız kardeşi Cathy, Tommy ikisinin de ellerinden tutarken, el sallamak için alçak kapının aralığında durmuşlar, oğulları gözden kaybolmadan arkasını dönen annesi, bütün gün burada dikilecek vaktimiz yok, demişti. Cathy'le birlikte yatağa uzanıp annesiyle babasının sönen ateşin son demlerinde usulca konuşmalarını dinleyerek, eve tek başına döndüğü akşamlarda babasının anlattıklarından, pazarın neye benzediği hakkında bir fikir edinmişti. Ama bu kadar çok insan olacağını ummamıştı, ne de bunca gürültü, bir bey yanına yaklaşıp, oğlun iş mi arıyor? dediğinde babasının sert bakışlarla dümdüz ileriye bakacağını da.

Tommy'ye uslu durmasını, çok çalışıp adamın sözünden çıkmamasını ve altı ay sonra, bir sonraki işçi pazarında onlarla orada buluşmasını söyleyerek, fiyatta anlaşır anlaşmaz meydandan ayrıldılar. Mary, babası ve pazarda müşteri bulma yaşını artık geçmiş olan iki abisi, şehirden nehre doğru yürüdüler ve İngiltere'ye giden gemiyi yakalamak için rıhtıma gittiler. Oturup gemiyi beklerken babasıyla abilerini dinledi, gevezelik edip küçükken çalıştıkları yerler hakkında şakalaşmalarını, harman dövüşleri ve yabani otları temizleyişleri ve taş toplayışları, sabah erken kalkmalar ve sürekli yemek düşünmeler. Onlardan biraz uzağa oturup nehrin karşı tarafındaki tepelere bakarken kardeşinin elini hâlâ avcunda hissediyordu. Meydandan oraya doğru yürüyen başkaları da onlara katıldı, sigaralarını yakıp, tahıl torbalarına ve yün sandıklarına oturup, o sene nerede iş olacağıyla ilgili haberlerden bahsettiler. Lancashire'dan Berwick'e, oradan ta Fife'a kadar kaldırılacak hasatlar sıralandı. Birmingham civarında kazılacak kanallar. Glasgow, Manchester, Coventry ve

Leeds'teki silah fabrikaları. En kolay nasıl gidilir, en ucuza nerede kalınır, yolculuk sonunda işi alabilmek için kimlerin ismi verilir gibi şeylerden bahsedildi. Adamlardan bazıları Mary'ye bakıyordu, merakla, orada ne işi olduğunu, kimle birlikte olduğunu anlamaya çalışarak; babasının keskin bakışlarıyla karşılaşıncaya kadar.

Bu sene gemiye erken biniyorlardı. Hava her zamankinden daha önce değişmiş, tarla sürülüp ekilmiş, çarşı günü gelmeden önce turbalar kazılıp toplanmıştı. Mary için bir iş ayarlanmıştı, Londra'da, babası da yolculuğa hep birlikte çıkacaklarını ilan etmişti. Tek başına küçük bir kız için uzun bir yolculuk, değil mi? demişti babası ve annesi de ona hak vermekten başka bir şey yapamamış, yolculuk için kek dilimlemiş, yatağın altındaki yerinden kesekâğıdını çıkarmıştı.

Gemide, sessiz bir köşe bulup dördü birden yerleşti, abileri iki yana oturdu, Mary başını babasının omzuna yasladı, babasının kalın paltosu ikisinin üstüne örtüldü. Paltoda nemli toprak, turba dumanı, iki günlük yürüyüşlerinden kalan soğuk ve temiz hava kokusu vardı. Babasının kokusu vardı ve geminin yan yatarak süzülüşü, öteki adamların bağırtısı ve altlarındaki sert güverte yüzünden bölünen huzursuz bir uykuya dalmak için dikkatini bu kokuya verdi.

Sabahleyin, Liverpool'da, onu Londra'ya giden bir trene bindirdiler. Yer bulduğundan emin oluncaya kadar birkaç dakika peronda kalıp, bohçasını bagaj rafına koyuşunu, pencere kenarına otururken eteğini düzeltişini izlediler. Abisi William kapıyı açıp basamağa atladı, iyi yolculuklar dilemek için içeriye eğildi, kuzin Jenny'ye ve bütün millete selam söylemesini, Londra'nın altını üstüne getirmesini söyledi, elini kardeşinin saçının üstünden geçirirken kahkahalar atarak özenle takılmış tokasını çekiverdi. Mary bir tane patlatmak için elini kulağına uzatsa da William geri çekildi, Mary veda ederken aşağı atlayıp kapıyı çarptı ve makasçı bayrağını kaldırıp düdüğünü çaldı. Babasıyla diğer abisi çoktan dönüp yürümeye başlamışlardı.

Yolculuk boyunca, tembih edildiği gibi kimseyle konuşmadı ve Euston istasyonundaki saatin altında durup, trenin varışından yarım saat sonra koşarak gelen kuzinini bekledi. Kusura bakma geciktim, dedi kuzini nefes nefese ve hafifçe kızarmış bir yüzle. Dün gece otobüs deposu bombalanmış da yürümek zorunda kaldım. Yolculuk iyi geçti mi?

Heath'e üst kattaki bir penceresinden ağaçların tepesi görülebilecek kadar yakın olan Hampstead'deki evin büyük ön kapısına, kullanmasına asla izin verilmeyen geniş taş basamaklı merdivenlerle ulaşılıyordu. Odası evin en üst katındaydı, arka taraftaki çatı kirişlerinin altında bir yere sıkıştırılmış, çamaşır asılan arka bahçelere ve dar ara sokaklarla su oluklarına bakan bir odaydı. İçinde ancak bir yatak ve hiç yakılmayan bir şömineye yer vardı, bir de yatağın altında giysilerinin ve gelecek yaz eve götüreceği maaşlarını biriktirdiği teneke bisküvi kutusunun durduğu küçük bir sandık vardı. Ama odanın küçüklüğü önemli değildi çünkü orada yaptığı tek şey uyumaktı. Uyanıksan çalışıyordun, diye anlatacaktı çok sonraları birine. Şömineleri temizliyor, tencere tavaları ve çizmelerle merdivenleri ovalayıp cilalıyor, çamaşır yıkayıp kurutuyor ve ütülüyor, aileye ait odalardaki ateşleri yakıyordun. İlk izin gününde odasında kalıp dizlerindeki ve bacaklarındaki berelerle el parmaklarındaki kırmızı kızgın şişlikleri saydı, uyudu, küçük pencereden dışarı bakarak, evi terk etmeye cesareti olsa nereye gideceğini merak etti.

Tavan arasında yaşayıp bodrum katta çalışıyordu ve işinin bir bölümü de bir yerden diğerine göze çarpmadan gidebilmekti. Ne görülmek ne de duyulmak işine gelir, demişti kuzin Jenny, o ilk akşam büyük, taştan lavabonun önünde durup patates ve havuç yıkarken. Ayrıca hiçbir şey görüp duymayı da istemezsin. Mary başını sallamış, gözlerinin üstüne düşüp duran kâğıt beyazı kepini geriye itmişti. Evin, duvarları kaliteli panellerle kaplı oda ve koridorlarında yapacağı turları zamanlamayı, aile uyanmadan önce aşağı inmeyi, tekrar yukarı çıkmadan önce yemek zamanlarını ya da akşamları salonda birlikte oturdukları saatleri beklemeyi öğrenmişti. Biriyle karşılaştığında, başını hafifçe öne eğip yanından çabucak uzaklaşmadan önce, Efendim, demeyi öğrenmişti.

Yapman gereken şey kendini görünmez kılmaktı, demişti yıllar sonra, ki herkes orada değilmişsin gibi davranabilsin. Yapman gereken işi halledip odadan sıvışıverirdin. Gözler aşağıda, kulaklar tıkalı, ağız kapalı. Yapman gereken buydu, demişti. Ki bir sabah odadaki ateşi yakmaya gittiğinde evin erkeği giyiniyorsa bunun önemi olmasın çünkü görünmez olduğun için orada olduğunu bile fark etmesin. İsmini sorarsa söylerdin, yaklaşmanı söylerse yapardın ama yapmamış gibi davranabilirdin çünkü aslında onu ne görür ne de

duyardın, o da seni görüp duyamazdı. Bunun hiçbir önemi olmazdı. Yine de güzel bir çocuktum, demişti. Görünmez olmak her zaman kolay değildi. Sürekli insanların gözüne çarpıyordum, anlarsın ya?

Bu sözleri usul usul söyleyecekti, sonunda bir gün, ama yine de söyleyecekti.

Jenny izinli günlerinde onu dışarı çıkarıyor, Londra'yı gezdiriyordu, hava güzelse parklarda yürüyor, kötüyse bir sinemaya sığınıyor, dosdoğru West End'e yürüyüp bantlanmış dükkân vitrinlerine ve erkeklere bakıyorlardı. Eve döndüklerinde neler yapacaklarından, eve dönüp dönmeyeceklerinden bahsediyor, evlilikten, çocuklardan konuşuyor, hayatta sahip olmayı düşledikleri aileyi barındıracak kadar büyük ve şık çiftlik evlerinin hayalini kuruyorlardı. Bu günler bazen Kilburn'deki, Camden ya da King's Cross'taki bir barda sona eriyor, barın köşesinde o kadar çok kuzen, genç teyze ve hala toplanıyordu ki, Mary hafifçe gözlerini kapatıp aile evinden mehtap ışığında yürüyerek yalnız birkaç dakikada ulaşılabilen Joe'nun barına tıkışmış olduklarını hayal edebiliyordu. Çocukluğundan beri görmediği insanları, son birkaç yıldır yalnızca Noellerde gördüğü başkalarını görüyor, hepsi de ona Fanad'dan son haberleri soruyordu. O da Cathy'nin düğününü, yeni papazı, kardeşi Tommy'nin o sene çalışmaya gidişini anlatıyordu.

Peki şu öteki abin, genç William nasıl? diye sormuştu Jenny'nin bir arkadaşı bir seferinde. Mary'nin kiliseden hatırladığı bir kızdı.

Ha o mu, iyi, demişti, sonra kız sesini alçaltıp, ay ona iyi demek yetmez, gerçekten çok iyi bence, diye cevap vermiş ve hep birlikte şaşkın kahkahalar patlatmışlar, ne demek istediklerini pek anlamasa da, Mary de onlarla birlikte gülmüştü.

Ateşi bir önceki gece başka bir kızın hazırlamış, külleri süpürüp çıraları dizmiş olduğu, o kadar soğuk olmayan günlerde, bir kutu kibritle odaya süzülüp yakıvermek bir saniye bile sürmüyordu. Ama küllenmiş ateşin gecenin yarısı boyunca için için yanmaya bırakıldığı daha soğuk günlerde, bu iş çok daha uzun sürerdi. Izgaranın süpürülmesi, küllerin faraşla metal bir kovaya alınması ve bu işler bittiğinde şöminenin nemli bir bezle silinmesi gerekirdi. Kâğıt parçaları küçük toplar halinde buruşturulup üstleri çalı çırpı ve

çıralarla kaplanıyor, tutuşacağından, üstüne daha büyük kömür ve odun parçaları atılıp kapının dışarıdan yavaşça kapatılabileceğinden emin olununcaya kadar ateşin ilk titrek alevleri birkaç saniye için gözleniyordu. Sessizce ya da görünmeden yapılabilecek bir iş değildi; fırça ya ızgaranın ya da kovanın bir yerlerine çarpıyor, gazete kâğıdı buruşturulurken hışırdıyor, çakılan kibritin yanan ucundan çıtırtılar çıkıyordu. Çok dikkat etmesine rağmen arkasındaki yatakta yatanı uyandırmamak, adını söyleyen bir ses duymasına neden olacak ufak da olsa bir rahatsızlık vermemek imkânsız gibiydi. Bir erkek sesi, onu çağıran.

Ateşi yakmak için her odaya sırayla o da gönderiliyor ama daha çok babanın odasına gitmesi isteniyordu, ses çıkarmamakta en çok zorlandığı oda da buydu. Bir süre sonra, kâhyaya gidip, eğer mümkünse, lütfen, artık ateş yakmak için odalara gitmemeyi tercih ettiğini söyledi.

Tam dokuz ay boyunca gizli tuttu. Daha bol elbiseler giydi. Mümkün olduğunca az yemek yedi. Jenny ve ötekilerle dışarı çıkmayı kesip, çok yorgun ya da hasta olduğunu söyleyerek, yatağının altındaki sandığıyla birlikte küçük pencereli odasında uzun geceler ve günler geçirdi. Sonunda, çok geç de olsa, nasıl görünmez olabileceğini öğrenmişti.

Daha sonraları, kimsenin fark etmemesi, kimsenin sormaması, bütün olayın en tuhaf bölümü gibi görünecekti, çalışmaya, temizlik yapıp süpürmeye, ovalayıp ütülemeye devam ederken, bu kadar iyi saklayabilmiş olması. Herhalde o zamanlar daha güçlüydüm, diyecekti bir gün, sonunda bundan bahsetmeyi başarabildiğinde. O yaştaki bir kız, sanırım bu iş için yaratılmıştır, değil mi? Gençtir, esnektir falan. İnsan yapması gerekeni bir şekilde yapıyor sanırım, diyecekti.

Artık dayanamayacak hale gelince, maaşından biriktirdiklerini kesekâğıdından giysi bohçasının içine sardı, yatağının üstüne hiçbir şey söylemeyen bir not ve bir aylık parasını almadan bıraktı, bir otobüse binip hastaneye gitti. Onu koğuşa aldıklarında suyu çoktan gelmeye başlamıştı. Sorduklarında, adının Bridget Kirwan olduğunu ve Galway yakınlarındaki bir köyden geldiğini söyledi. Bebeği doğurması birkaç saatten fazla sürmedi. Beşinin içinde en kolay ola-

nıydı, diyecekti yıllar sonra. Zannettiğimden daha güçlüydüm herhalde, yine de çektiğim acı bana yetmişti. Zayıf doğan erkek bebek sorgusuz sualsiz elinden alındı. En iyisinin bu olduğunu, başka bir şey yapmanın zalimlik olacağını söylediler, acı ve açlık ve şoktan o kadar bitkin düşmüştü ki, karşı koymak için sesini yükseltecek hali yoktu.

Doğru dürüst veda etmeme bile izin vermediler, biliyor musun? diyecekti birine, sonunda bir gün.

Bir lohusa koğuşunda iki hafta dinlendikten sonra eve döndüğünde, bir daha çalışmak için uzaklara gitmek istemeyeceğini biliyordu. Neden zamanından önce gemiye bindiğini, tabii ki, söylemedi ve getirdiği bohçanın içindeki noksan parayı telafi etmek için elinden geleni yapıp, arazi sahibinin çiftliğindeki inekleri sağmak, besleyip bakmak için her gün yaklaşık beş kilometre yol yürüdü. Daha olgun, daha zinde ve iyi beslenmiş; sohbet, içki ve para yüklü erkekler yıl sonuna doğru geri döndüğünde dikkatle onları gözledi, bekledi, seçti ve gelecek seneki işçi pazarından önce Michael Carr'la evlenip, annesinden gördüğü gibi el sallayarak onu yolcu etti, kendine ait bir eve yerleşmek için kocası gözden kaybolmadan önce arkasını dönüp içeri girdi. Kendi tencerelerini, kendi tabaklarını, kendi giysileriyle çizmelerini ve alçak ön basamağını ovup temizlemeye ve cilalamaya başladı. Kendi ocağında ateş yaktı. Kapıyı kendi arkadaşlarına açıp, kendi kocasının eve gelişini bekledi.

Kocası geldiğinde yanında para yoktu ve yanlış seçim yapmış olduğunu nefesinin kokusundan anlayabiliyordu.

Şunu artık söyleyebilirim, demişti birine yıllar sonra, artık tek başına yaşar ve torunlarının aramasını beklerken; senenin sekiz ayı boyunca harika bir evlilikti. Bazı insanlar bunu bile söyleyemez, değil mi? Bunları söylerken gülmüş, kocasının şömine rafında duran fotoğrafına bakmıştı.

Dört çocuğunun dördünün de yaş günü eylül sonuna doğruydu. Yeni doğmuş bir bebeği ne zaman ellerine alsa, o kayıp olanın nerede olabileceğini düşündü. Her yeğen, kuzen ve torun kucağına verildiğinde, annesine çok sağlıklı diyerek bebeğin bulutlu gözlerine bakarken bunu düşündü. Kendi çocuklarının bezini değiştirip altını temizlerken, onları beslerken, giysilerini yamayıp ninni söylerken

ve okula yolcu ederken bunu düşündü. Genç yetişkinlere dönüşmelerini izlerken, iş bulmak için daha da uzaklaştıklarında, tekrar eve sığındıkları zamanlarda para getirdiklerinde, akşam yemeği sofrasına çekinerek el ele tutuştukları başka delikanlı ve genç kızlar getirdiklerinde hep bunu düşündü. Evlenişlerini izledi, kendi yuvalarını kuruşlarını, çocuk sahibi oluşlarını, evden gidişlerini ve geri gelişlerini, derken tekrar gidişlerini izledi ve merak etmekten, beklemekten, İngiltere'den gelecek genç bir adamın kendisiyle temas kurmasını, uzun zamandır kayıp ciddi bakışlı bir çocuğun karşı kıyıdan ona seslenerek gelmesini ve bir şeyler, bunca zamandır nerelerde olduğuna dair, ne olursa olsun, bir şeyler anlatmasını ümit etmekten hiç vazgeçmedi.

BİRİNCİ BÖLÜM

Eleanor'un annesinin cenazesinden döndüğünde, o, mutfakta pasta yapıyordu. Hava baharat ve yanık şeker kokularıyla nemli, pencere camları dışarıdaki karanlık geceye karşı yoğunlaşan bulutlarla kaplıydı. Elinde bavuluyla kapı eşiğinde durup merhaba demesini bekledi. Sırtı ona dönüktü, omuzları gergin bir konsantrasyonla kamburlaşmış, solgun kumral saçlarını başının arkasında gevşek bir topuz yapmıştı. Pastanın üstüne krema sürüyordu. Tezgâha fırın tepsileriyle soğutma ızgaraları yayılmıştı, yağ lekeli yemek kitaplarının üstüne açık durmaları için karıştırma kapları ve oklavalar konmuş, yerlere un saçılmıştı.

Selam, dedi usulca, yerinden sıçratmamak için. Eleanor bir an konuşmadı.

Nasıl gitti bakalım? derken ne başını kaldırdı ne de arkasına döndü.

İyi, dedi, iyi gitti, bilirsin işte. Fırının alarmı öttü ve Eleanor kapağını açarken mutfağa sıcak ve ıslak bir hava dalgası saldırdı. Bir tepsi dilimlenmiş meyve çıkardı, fırını kapattı ve pastaya krema sürmeye devam etti. Bavulunu bırakıp arkasında durdu. Yoğun beyaz krema ona yeterince düzgün görünüyordu ama Eleanor yuvarlak uçlu bıçağı üstünde sürüklüyor, ileri geri dolaştırıp minik kusurlar arayıp duruyordu. Elini omzundaki kaskatı yumruya koyunca Eleanor irkildi. Kadının başının arkasını öptü. Saçlarında un, baharat ve kendi kokusu vardı, yüzünü bir an hafifçe saçlarına bastırıp gözlerini yumarak derin bir nefes aldı.

Sanki bu iş bitmiş gibi El, dedi usulca, bıçağı elinden almak için yandan uzanarak, alıp bir kenara bıraktı. Harika görünüyor, dedi. Elini elinin üstüne koydu, kaygılı bir yumruk halinde kenetlenen elini parmaklarıyla sardı.

İyi gitti demek? diye sordu Eleanor, başı önde.

İyiydi, dedi. Eleanor arkasına döndü, ellerini önlüğüne silerek zayıf bir tebessümle ona baktı.

İyi, dedi, sevindim. Bir palet bıçağı alıp fırın tepsisindeki meyve dilimlerini başka bir soğutma ızgarasına geçirdi. Ben biraz dağıldım, dedi, bıçakla odadaki keklerle çörekleri ve tenekeden bisküvi kutularını göstererek. Bir şeylerle meşgul olmak istedim. Tekrar gülümseyip, başını salladı. Elinde fırın tepsisiyle yanından geçip tepsiyi lavaboya koyunca, suya değen metal cızırdadı. Yolu kolay buldun mu? diye sordu.

Evet, dedi, kolaydı. Masaya oturdu, bacaklarını uzatıp uzun süre araba kullanmaktan kasılmış boyun kaslarını ovuşturdu. Eleanor önlüğünü açmaya çalıştı, yapış yapış parmakları belinin arkasında birkaç saniye bocaladı, sonra vazgeçti ve sırtını ona dönüp omzunun üstünden, açar mısın? dedi. Sımsıkı çifte düğümü çekiştirdi, beceriksizce, yorgunluktan hantallaşmış parmaklarla, başparmak tırnağını ilmeğin içine sokarak düğümü çözdü. Eleanor da oturup önlüğü başından çıkartarak kucağında katladı ve bir köşesine parmaklarını sildi. Yorgun görünüyordu. Uzanıp elini Eleanor'un bacağının üstünde ileri geri dolaştırdı.

Hey, dedi, sen iyi misin? Eleanor gözlerini kapadı, elini elinin üstüne koydu.

Evet, dedi, iyiyim. Yalnızca uzun bir gün oldu. Uzun birkaç gün oldu.

Birkaç dakika öylece oturdular ve gevşemeye başlayan Eleanor'un göz çevresindeki çizgilerin yumuşayışını izledi. Başının arkasındaki topuzdan kurtulan uzun ve sert perçemler yüzüne düşmüştü. Uzanıp onları geriye itti ve avcuyla düzeltti. Eleanor çoktan yarı uyur bir halde, hafiften gülümsedi.

Dönüş iyi miydi? diye mırıldandı, tam elini geri çekip yemek için bir şeyler alacakken.

İyiydi, dedi, çok uzun sürdü ama iyiydi. Fazla trafik yoktu. Bir yerde durup mola verdim.

Yemek yedin öyleyse? diye sordu Eleanor, gözlerini açıp birden yüzünü ovuşturarak.

Eh, birazcık daha bir şeyler yesem zararı olmaz, dedi, ızgaraların üstünde soğuyan keklere bakarak.

Ha, tabii, dedi Eleanor gülümseyerek, buyurunuz. Dolaptan bir tabak alıp kendine kocaman yuvarlak ve sert bir kek koydu, bölüp içini açarken çıkan buharı üfledi.

Kate'ten ne haber? diye sordu Eleanor, sandalyesinde dönerek.

O da iyi, dedi. Bu sabah istasyona bıraktım. Eve gittiğinde mesaj yolladı, iyiymiş.

Sorun yaşamadı demek, öyle mi? dedi, başını kaldırıp ona bakarak.

Hayır, dedi, yaşamadı.

E, iyi, dedi Eleanor.

Daha sonra, yatağa girerken, peki, dedi, bana anlatacak mısın? Yorgan göğsüne bastırılmış, yastıklar arkasına tıkıştırılmış ve saçları başının yanından çekilip sarkıtılmış, yatağa oturdu. Gömleğini çıkarıp sandalyenin arkasına asarken ona baktı.

Ne öğrenmek istiyorsun? diye sordu.

Yalnızca nasıl olduğunu, diye yanıtladı. Kimler vardı, neler oldu.

Herkes oradaydı sanırım, dedi, bütün aile, torunlar, birkaç komşu. Toplam yirmi-otuz kişi herhalde, dedi. Ayakkabılarıyla çoraplarını çıkarmak için gardıroba dayandı, topuklarının arkasındaki çatlak deriyi ovuşturdu.

Peki Tessa orada mıydı? dedi Eleanor. Başını kaldırdı. Hayır sevgilim, dedi, hayır. Tessa yoktu. Eleanor yorganı yatağın kendinden tarafına çekip ona yer açtı.

Gel de anlat, dedi, duymak istiyorum. Tören iyi geçti mi?

Kemerini açtı, pantolonunu indirip sandalyenin arkasına bıraktı. Pantolonun yerine yastığın altından çıkardığı pijama altını giydi ve ona Ivy'nin cenazesini anlattı. Bir sürü insanın, yakın aileden olanların, önceden Donald'larda toplandığını, Donald'ın karısının midelerini tıka basa sandviç ve keklerle doldurduğunu, Kate'in herkesle orada tanıştığını söyledi.

Onu istasyondan aldım, dedi. Çok sessiz görünüyordu ama bence gayet iyi idare etti. Herkes anneannesine benzediğini söyleyip durdu, dediğinde, Eleanor kuşkulu bir yüz ifadesiyle ona baktı.

Hayır, dedi, bence yanlış. Benziyor mu? Sence öyle mi? Başparmağını Eleanor'un çatılmış kaşlarının üstünden geçirdi.

Biraz, dedi, belki. Bu çok doğal, değil mi? Düşünerek, başını salladı Eleanor. Ona töreni anlattı, Ivy'yi hiç tanımıyormuş gibi

görünen rahibin uzun ve dolu dolu yaşanmış bir hayatla ilgili genel bir şeyler söylediğini ama bunu kimsenin pek umursamadığını. Kilisenin çok sıcak olduğunu söyleyince, Eleanor gülümseyerek, demek bazı şeyler değişebiliyormuş, dedi ve gözleri kapanmaya başladı. Tabutun toprağa indirilişini anlattı, mezarlığın her iki tarafı ağaçlıklı olan ve bakımlı görünen o köşesini; yakınlarda bir yerde büyük amcası James'in mezarını görüşünü, tabii babasınınkini de ve Donald'ın, babasının babasının mezar taşının da oralarda bir yerde olduğunu ama bulmayı beceremediklerini söyleyişini. Otel Crown'daki anma toplantısını, yemeklerin ne kadar iyi olduğunu ve herkesin durmadan ona içki ısmarladığını anlattı.

Kim olduğunu öğrendiklerinde insanların dilinin ucuna kadar gelen o sorudan, hepsi de konuyu açmayacak kadar kibar oldukları halde her seferinde kendini onun adına özür diler ya da bahane bulurmuş gibi hissettiğinden söz etmedi. Yolculuk yüzünden, demek istemişti; yol çok uzun, ona çok ağır gelecekti. Ama bir şey dememişti çünkü kimse sormamıştı. Gün boyunca konuşmalarda bir boşluk olmuştu, hiç kimse en azından şöyle veya böyle yapmalıydı dememişti, ya da bunca zamandan sonra, ya da herhalde kendini yapabilecek gibi hissetmedi; ama kısa sürede iş, Kate ya da seyahatinin nasıl geçtiğiyle ilgili sorularla boşluğun üstüne bir köprü kuruluvermişti.

Eleanor kıpırdanarak yatağa yerleşti, arkasındaki yastıkları düzeltti ve başını onun göğsüne doğru çevirdi. Nefesinin sıcaklığını hissedebiliyordu. Eğilip saçlarından öptü. Eleanor teninin üstünde avcunu açtı, hep yapmayı sevdiği gibi her bir parmağıyla daireler çizerek her bir kaburgasına, göbek deliğine, belinin üstündeki minik noktalı yara izine hafifçe bastırdı.

Cenazeden önceki akşam Aberdeen'de yaptığı yürüyüşü ve artık her şeyin ne kadar değiştiğini anlattı ona; liman boyunca dizilmiş devasa akaryakıt tanklarını ve boru hatlarını, yeni alışveriş merkezini, Denizcilik Müzesi'ne yapılan mavi camdan zarif eklentiyi, büyüdüğü Torry Hill'deki yeniden inşa edilmiş evleri anlattı. Ama yine de tanırdın, dedi usulca. Cenazeden sonraki anma toplantısında karşılaştığı kimi insanları anlattı, şimdi ne yaptıklarını, sevgilerini gönderdiklerini. Gözleri daha

sıkı kapanıp solunumu o tanıdık ağırlığına ulaşırken, eve yaptığı uzun dönüş yolculuğunu anlattı, Dundee, Dunfermline ve yeni Forth Köprüsü'nü geçişini, Hadrian Duvarı'ndan, North York Bozkırları'nın yüksek ve kasvetli açıklığından geçişini anlattı. Ne kadar güzel olduğunu anlattı, bütün o manzaranın içinden geçip gitmenin. Trafikte hiç sorun çıkmadığını, dosdoğru kendi yolundan gittiğini, bütün sürücülerin dikkatli ve duyarlı araba kullandığını anlattı.

Kayarak yatağın içine yerleşti, yanağından öpüp ışığı kapatmak için üstünden uzandı.

Hâlâ gitmek istiyor musun peki? dedi Eleanor, birden gözlerini açarak. Ona baktı.

Evet, dedi, istediğimi biliyorsun.

Çok uzun bir yol, dedi Eleanor, bu kadar kısa zamanda tekrar.

Biliyorum, dedi, ama gitmek istiyorum. Önemli, biliyorsun ki önemli. Bana bir şey olmaz. Parmağıyla kulağının üstünü okşayarak tekrar yanağından öptü.

Eşyalarını topladın mı? diye sordu Eleanor. Liste yaptın mı?

Yanına almayı düşündüğü bütün o şeyleri aklından geçirdi, Kate'in eski odasında bir köşeye yığılmış: Fotoğraf albümleri, belgelerle dolu dosyalar, tomar tomar mektuplarla kartpostallar ve notlar, bir yerlerden kesilmiş yazı ve resimlerin yapıştırıldığı defterler, eski gazete kâğıdına ayrı ayrı sarılıp özenle arşivlenmiş eşyalar. Hepsini zihninden geçirip bir müze katalogundaki gibi tek tek listeledi, sonunda yanına almaya karar verdiği birkaç şeyi seçti.

Evet, dedi, liste yaptım. Ama şimdi bunu düşünme. Sabaha konuşuruz. Işığı söndürdü ve bir süre öylece uzanıp solurken hızlı ve sığ iç çekişlerini, rahat etmeye çalışırken bacaklarının seğirişini ve onları kıvırışını dinledi.

Bekleyemez mi David? dedi Eleanor. Neden şimdi gitmen gerekiyor?

Lütfen, dedi adam. Yapma. Eleanor sırtını döndü, yorganı üstüne çekip yatağa iyice yerleşti. Hareketsiz kalması epey bir zaman aldı.

1

Siyah beyaz fotoğraf, Albert Carter, tahrif edilmiş, yak. 1943

David işe babasının bir fotoğrafıyla başlayacaktı. Başlamak için herhangi bir yol kadar iyi görünüyordu bu da. Cenazeye gitmeden önce yanına almayı düşündüğü ilk şey o olmuş, işi sağlama almak için fotoğrafı takviyeli bir zarfa koymuştu. Bu benim babam, diyecekti, küçük fotoğrafı havaya kaldırıp birilerine göstererek. Genç hali, diye de ekleyecekti, ben doğmadan önce. Peki o zaman, diyebilirdi biri de, yakından bakarak, şuradaki izler nedir? Bunun üzerine açıklayacaktı, ablası Susan'ın hep yaptığı gibi, tekrar tekrar kullanılmaktan kolayca akıp giden sözcüklerle.

Susan'ın anlatmaktan hoşlandığı bir hikâyeydi bu; kendinden daha büyük bir şeyin parçasıymış gibi, parçasıymış gibi hissedilecek daha büyük şeylerin olduğu bir zamanla bağlantısı varmış gibi hissetmesini sağlıyordu. Birkaç hafta önce bir gece, akşam yemeğinden sonra, bir grup arkadaşıyla birlikte aynı resme bakarak bir kez daha anlatmıştı. Birisi içeri girerken resmi gördüğünden bahsetmiş, o da herkesi holden geçirip resmin etrafına toplamış, kahve fincanlarını ince beyaz tabaklar üstünde dengeleyerek onu dinlerken gülümseyip baş sallamış, kendi hikâyelerini hatırlayıp susulması gereken yerde susmuşlardı. Ablası bu hikâyeyi ne zaman anlatsa, insanlar hep susulması gereken o aynı yerde susardı.

Eliyle fotoğrafı işaret ederek, 1943 yılında çekilmiş, demişti,

rengi giderek solan, kartondan bir paspartuya yerleştirilmiş siyah beyaz, küçük bir stüdyo portresiydi, altında yumuşak kurşunkalemle boydan boya ve okunaksız bir yazıyla karalanmış bir isim ve numara vardı. Tam ben doğmadan önce, demişti Susan, kendini de o neslin içine kesinkes koyarak. Orduya ikinci kez katılıp sanırım Akdeniz'e gitmeden önce çektirmiş olmalı, sonra da yokluğunda şöminenin üstüne koysun diye Portsmouth'tan anneme yollamış. Her zaman yaptığı gibi, burada bir an susmuş, annesiyle birlikte arka odadaki Morrison sığınağında çömeldiklerinde, yer sarsılır, dışarıdan ateş ışıkları gelip geçerken onları gözleyen ya da evin bir gün için daha güvenli olduğu ve bahçeye yanın yanındaki evden moloz saçıldığı bir sabah tehlike geçti sireniyle birlikte sokağın aşağısındaki halk sığınağından döndüklerinde ikisini karşılayan, şöminenin üstündeki tuhaf üniformalı adamı zihninde canlandırmıştı. Annesinin, büyükannesinin evine bir bomba düştüğünü ve artık dedesiyle birlikte çaya gelemeyeceklerini anlatmaya çalıştığı o sabahı hatırlamıştı.

Akdeniz'di, değil mi? diye sormuştu, karşıdan ona bir bakış atarak. Ben hiç hatırlayamam. Herkes dönüp David'e bakmış, o da omuz silkip özür diler gibi gülümsemişti.

Bana bakma, demişti, tarihçi değilim ve herkes gülmüştü.

Albert Carter, babaları, resim çekildiğinde yirmi yedi yaşındaydı ama çok daha genç görünüyordu; taptaze bir yüzü, geniş bir tebessümü vardı ve teni o kadar pürüzsüzdü ki hayatında bir kez olsun tıraş olmak zorunda kaldığına inanamazdınız. Arkaya yapıştırılmış saçlarındaki tarak izleri sürgülü cetvelle çizilmiş kadar düzdü ve gülüşü gözlerinin çevresindeki, David'in çocukluğundan hatırladığı o aynı kırışıkları yukarı kaldırmıştı. Üstüne biraz büyük gelmiş gibi görünen üniformanın omuzları düşüktü ve bir portre fotoğrafında bulunması beklenen rütbe sembollerinin hiçbiri yoktu, ne tükürükle parlatılmış pirinç, ne apoletler ne de örgü şeritler; tamamen işlevsel, bir savaş gemisinde mürettebat olmak gibi ciddi bir işe hazır görünen bir üniformaydı.

Tabii, savaş hakkında çok şey hatırlamıyorum, dedi Susan, çok küçüktüm. Bütün hatırladığım, aslında, bu adamın eve gelişi, resimdeki adam gibi ama daha yaşlı ve iri, hiç gülmeyen.

O konuşurken ötekiler fotoğrafa doğru eğilmiş, Albert Carter'ın sabit ve donmuş tebessümüne bakıyorlardı. Öylece çıkıp gelivermişti, dedi, selamsız sabahsız, bir anda ortalarda dolaşmaya, evi olduğundan daha da fazla daraltmaya ve annemin bütün vaktini almaya başladı. Kokusu yabancı ve nemliydi, dedi gülerek, sanki ne demek istediğinden kendisi de emin değilmiş gibi. Ama hep hatırladığım şey bu, dedi. Önce yoktu, sonra vardı ve kimse benim fikrimi sormadı. Ötekiler bunun üstüne gülümsedi, insanların hep yaptığı gibi.

David de elinde aynı fotoğrafla hikâyeyi birisine anlatacak, ona vermeden önce biraz elinde bekletecek, rengi atan kartonun kaba ve kırışık dokusunu hissedecek, arkasını çevirip yumuşak kalemle yazılmış tarihlerle sayıları okuyacak, parmaklarını yeniden fotoğrafın donuk yüzeyine atılmış çiziklerin üstünde gezdirecekti. Onlarca çiziğin çoğu, resim ışığa tutulmadıkça görülemeyecek kadar hafifti; kâğıdın yüzeyini parçalayarak yırtıp geçen, genç adamın gülen yüzünü boydan boya oyan üç derin çizik dışında, çoğu.

Susan, babasının evde geçirdiği birkaç aydan sonra, bir ikindi vakti bu izleri kendisinin yaptığını anlattı. İnsanların her seferinde sessizleştiği bölümü burasıydı hikâyenin, resme daha yakından bakar ya da Susan'a dönüp başlarını sallar, ya da ne söyleyeceğini tam olarak tahmin edebildiklerinden anlamlı anlamlı gülümserlerdi. Yeni doğan David uyurken, annesiyle babası biraz uzanabilsinler diye şekerleme yapması söylenmişti. Kendilerine bir yer buluncaya kadar hep birlikte evinde kaldıkları Julia teyze alışveriş yapmak için dışarı çıkmıştı. Yerinde duramayan ve sıkılan Susan da babasının masasından metal bir tarak almış, şöminenin üstündeki resmi kapmış ve gözyaşları içinde yatak odasına kaçmadan önce çılgınlar gibi üstünü kazımıştı.

En kötüsü, dedi, sigara içen bir misafire holdeki masada duran kül tablasını işaret ederek, sonradan hiçbir şey söylenmemesiydi. Resim, neredeyse aynısı olan başka bir resimle değiştirildi ve bir daha da kimse bundan söz etmedi, dedi.

Aman Tanrım, dedi boynuna parlak kırmızı bir eşarp bağlamış olan kadın. Cidden mi? Susan başını salladı.

Tek kelime bile edilmedi, dedi. Çiziklerle dolu orijinali o öldükten sonra bir şeylerini koyduğu bir kutuda bulduk ve bende kalsın diye ısrar ettim. Ama buraya daha yeni astım, diye de ekledi. Akşam yemeğine gelen konuklar resmi birkaç saniye daha yakından inceleyip yavaş yavaş yemek salonuna dönmeden önce, kendi benzer hikâyelerinden söz ettiler.

Annem, babamı çekip yataklarından çıkarmaya çalıştığımı anlatırdı, dedi eşarplı kadın gülerek, sigara içen adam da ona gülümseyerek başını salladı.

Birer kahve daha isteyen var mı? diye sordu Susan, masaya doğru peşlerinden giderken.

David bir an daha holde kalıp resme baktı, parmaklarını çizik izlerinde dolaştırarak üç yaşındaki o kızın bu kadar iyi kayda geçirilen bunalımını hayal etti. O gözlere baktı, o gülüşe, kendisini bunca sevgiyle yetiştirmiş ve artık gitmiş olan adamın yüzüne baktı ve arkasını döndü.

Ama çok dikkat edeceksin, demişti Susan daha sonra, resmi bir süreliğine ödünç alıp alamayacağını sorduğunda. Çerçevenin klipslerini açıp ona vermiş, o da, evet, tabii ki dikkat edeceğini söylemişti. Bir de, yani, bunun iyi bir fikir olduğundan emin misin? diye sormuştu, bütün bunların? o da, evet, teşekkürler, demişti, eminim.

2

Ev eşyalarının el yazısıyla yazılmış listesi, yak. 1947

Dorothy Carter yirmi yedi yaşındayken bir liste hazırlamış, mutfak masasında oturup listeye alacağı bütün o şeyleri düşünürken kalemini yanağına vurup durmuştu. İşi bitince listeyi çamaşır odasının kapısının arkasına raptiyelemiş, sonunda taşındığı güne kadar orada duran kâğıdı, eşyalarını toplamasına yardım eden David, birilerinin göz atmak isteyebileceğini düşünerek alıp çabucak cebine atmıştı.

Onu o ilk gün mutfaktaki masada otururken hayal ediyordu, sağlam zemin muşambasıyla kaplı tertemiz zemine saçılı açılmamış valiz ve kutular, bir sandık, sicimlerle bağlanmış bir bohça döşek. Susan'ın bomboş odalarda tepinerek kopardığı gürültü, duvarlarda sesinin yankısını deneyişi ya da evin arkasındaki kum ve molozların içinde oynayışı. Albert çoktan Londra'ya dönmek için yola çıkmış olmalı, ödünç aldığı ekmek kamyonetini o geceki teslimatlar için zamanında geri götürüyor, gitmeden önce de durup yeni hediye ettiği çantasıyla Dorothy'nin ön kapıda bir resmini çekmiş. Pencereden dışarı, kereste ve çatı kiremidi yığınlarıyla dolu bitmemiş yola, hâlâ iskelet halinde, yapı iskeleleriyle çevrelenmiş, yarı tamamlanmış öteki evlere baktığını; ya da ayağa kalkıp yepyeni dolabın kapaklarını açıp kapattığını hayal ediyordu.

Beklentilerimizin çok daha üstündeydi, demişti bir seferinde David'e. Hak ettiğimizi hissettiğimden çok çok daha fazlasıydı.

Yeni evin kendi ön bahçesi ve ön kapıya giden bir yolu vardı. Tuvalet ve banyosu içerideydi. Mutfakta raflı ve çekmeceli dolaplarla bir çamaşır kurutma dolabı vardı ve her yer elektrikle aydınlanıyordu. Merdivenin altında rutubetli bir kiler yerine bir yüklük vardı. Annesi bütün bunları ona anlattığında, bir zamanlar bu şeylerin bir mucize gibi göründüğünü, şaşkınlıktan dilinizin tutulup gözyaşlarına boğulmanıza yetmiş olduğunu hayal etmekte zorlanmıştı; ama öyleydi. Daha sonraları, aynı şeyleri Kate'e anlatışını izlerken, Kate'in ona hiç inanamadığını, peki o zamanlar kendi eğlencenizi kendiniz mi yaratıyordunuz babaanne? dediğini görmüştü. Babasına bir bakış atıp gülmemek için dudağını ısırırken, babaannesinin nasıl da usulca, evet canım, dediğini fark etmemişti, öyle yapardık, doğru bildin.

Daha önce hiç yeni bir evde bulunmamıştı. Yapılan yeni binaların yalnızca Nissen barakaları ve yeni havaalanlarına ait hangarlar olduğu Suffolk'un kırsal bölgesindeki, banyonun haftanın altı buçuk günü mutfak olarak kullanıldığı ve yemeğin ateşte piştiği kerpiç duvarlı küçük bir kulübede büyümüş, yeni bir evin neye benzediğini hayal edebilme şansı bile olmamıştı. Yeni gelişen bölgede biten ilk evlerden biri onlarınkiydi, Coventry'nin bombalardan dümdüz olmuş kilometrelerce sokağında dikkatle kamyonet sürmek zorunda kalmış, sonunda kusursuz ve el değmemiş evi kendilerini bekler bulmuşlardı. İçeri girdiğimizde hâlâ boya kokusunu alabiliyorduk, demişti Dorothy. Daha önce hiç mobilyasız odalar görmemişti, ev boş olduğu için o kadar büyük görünüyordu ki, babası dışarı çıkıp kapı numarasını kontrol edinceye kadar yanlış geldiklerinden emindi.

Babası kamyonete atlayıp gittikten sonra masaya oturup sakinleşmeye, listeyi yazmaya çalışmıştı. Korkuyordu, bir seferinde David'e böyle söylemişti. Evi hak etmediklerini düşünüyordu. Bütün o çalışma, kendileri için, çok daha kötü durumda onca insan varken. Uzun zaman boyunca elinde dosyayla birilerinin kapıyı çalıp sahip olmadıkları bazı belgeleri isteyeceğinden, bir hata yapıldığını söyleyeceğinden korkmuştu.

Ablası gelecekte bahçe olacak yerde oynar, kendisi yan odada bir bebek arabasının içinde uyurken, annesi orada oturmuş, yapılması gereken bütün o şeyleri aklından geçirmişti. Hemen

yapılması gereken işlerin listesini çıkarmıştı: Julia'nın verdiği şiltelerin üstüne çarşaf ve battaniyelerin serilmesi, giysilerin düzenlenmesi, mutfak dolaplarının temizlenip yüzeylerin bulaşık teliyle ovulması, ellerindeki küçük yiyecek stokunun depolanması, biraz bir şeyler pişirebilmek için şu geriye kalan kutuların da ayak altından çekilmesi. Sonra da "İhtiyaç Duyacağımız Şeyler" listesi yapmıştı, hâlâ David'de duran, en acil temel ihtiyaçlarla başlayıp hayalperestliğe ve uçarılığa varan bir liste, hayallerin özeti.

Mutfakta özellikle buzdolabına ayrılmış bir yer vardı, diyecekti David'e, çok sonraları. Her şey mümkünmüş gibi görünüyordu.

Ertesi akşam David'in babası Londra'dan döndüğünde, perdeler için pencereleri ölçmüş, yerler ve merdivenler için halılar düşünmüştü. Odaların her biri için renkler ve duvar kâğıtları seçmiş, dergilerde görüp uzun zamandır istediği süsleme ve aksesuvarların listesini çıkarmıştı. Listesinde elektrikli ütü, üstten doldurmalı bir çamaşır makinesi, elektrikli süpürge, yeni bir radyo ve elektrikli dikiş makinesi vardı. Albert listeyi gördüğünde kahkahalarla gülmüş, diye devam ederdi hikâye, kuş sütünü unuttuğunu söylemiş ama yine de onu öpmüş ve neler yapabileceklerine bir bakacaklarını söylemişti. Susan yaralanan dirseğiyle koşarak içeri girene, yan odadaki David uyanıp ağlamaya ya da çaydanlık fokurdamaya başlayana ve ikisi birden dönüp oraya bakana kadar, uzunca bir süre elleri temas ederek orada öylece durup listeye bakmışlardı.

Sonra yağ, un ve parmak izleriyle liste sarardı, maddeler ter ve hayalle hayata geçirildikçe karşılarında çarpılar belirdi. Bahçe filizlenen çim tohumlarıyla yeşillendi ve her yerinde çiçeklenen güller kızardı. Yatak odasına bir kilim serildi, merdiven basamaklarından bir halı güzelce aşağı indi. Öndeki pencerelere desenli tüller gerildi, perde malzemeleri alındı, dikilip asıldı. Yeni halı için alınan bir süpürge, fırça, kova ve tahta bezleriyle birlikte merdiven altına konup, yeni bir elektrikli süpürge tarafından ıskartaya çıkarılacağı günü bekledi. Ve güneşli bir günde, altı yedi yıl sonra, buzluğuyla birlikte eksiksiz, pırıl pırıl, beyaz bir buzdolabı, şehirde yeni açılan Owen's mağazasından

gelen şık tulumlu adamlar tarafından eve teslim edildi. Pek kuş sütü sayılmaz, demişti babası, işten dönüp mutfağın köşesinde sessizce homurdanan soğuk beyaz dolabı gördüğünde, ama neredeyse öyle.

Annesi işte böyle bir insandı, listeye ne zaman yeniden baksa, ailesinin hayatını bu şekilde yeni bir çocukla, yeni bir evle, dışarıda yeniden inşa edilmeyi bekleyen yeni bir şehirle yeniden yarattığını ne zaman hayal etse bunu düşünürdü. Soran herkese, onlara bu sararmış kâğıt parçasını göstererek söyleyeceği şey buydu; annem bütün bunları bizim için istedi ve bakın ne kadarını başardı. Merak edip de soran birileri olursa söyleyeceği şey buydu.

3

Yerel harita, Whitechapel mahallesi, Londra, açıklamalı, yak. 1950

Coventry'ye taşınmak babasının fikriydi. Bunu annesinden duymuştu, kim bilir kaç kez, ailece masanın etrafına oturmuş, babası akşam gazetesini okuyup kapatılan bir fabrika ya da vergi artışı yüzünden homurdanırken. Buraya taşınmak babanızın fikriydi, derdi David'le Susan'a, babalarının duymadığını zannediyormuş gibi yaparak. Ya da gece geç vakit, ince duvarlar ve kapalı kapıları aşarak yatak odalarından gelen hırçın seslerini duyardı; bu senin fikrindi unutma Albert, benim değil. Babası da, taşınmasalardı şimdi hâlâ Julia'nın kahrolası kullanılmayan odasında işgalci olarak yaşıyor olacaklarını söyleyerek karşılık verirdi genelde, bu daha mı çok hoşuna giderdi, ha?

Ondan birkaç yaş büyük ve gümüş çatal bıçak takımlarıyla keten masa örtülerine Dorothy'nin tanıdığı herkesten daha aşina olmasına rağmen, Julia, Dorothy'nin hemşirelik okulundan en yakın arkadaşıydı. Savaşın başlarında dul kalmıştı ve küçük oğlu Laurence dayısının yanında taşrada yaşıyordu, bu yüzden Dorothy'ye yanına taşınmasını teklif ettiğinde, her şeyden çok bir can yoldaşına ihtiyacı olduğunu ileri sürmüştü. Bana iyilik yapmış olacaksın hayatım, demişti ve Susan ya da David doğduğunda, hatta Albert savaştan temelli döndüğünde ve Laurence taşradan geri geldiğinde, Dorothy'nin yaşayacak başka bir yer bulmayı düşünmesine bile izin vermemişti, böylece altı kişi eve doluşup idare etmeye çalışmışlardı. Her zaman kolay olmamıştı, özellikle Laurence geri dönüp annesinin ilgisini çekebilmek için

gürültü patırtıyla rekabete başladıktan sonra. Ama ev yeterince büyüktü, ancak yetecek gibi, Julia ise yeterince cömertti ve Albert Coventry'de inşaat işçilerine teklif edilen evleri haber almamış ya da Dorothy gizliden gizliye onu teşvik etmek için elinden geleni yapmamış olsa, cidden de hâlâ orada yaşıyor olabilirlerdi.

Julia teyzenin evine ara sıra yine gittiler, yapabildikleri zaman yılda bir kere, yol parası için yolladığı posta havalelerini kullanarak; David ve Susan pazar giysilerini giyip trenin yeni inşa edilmiş Coventry banliyölerinden tangır tungur geçişini, alabildiğine uzanan boş araziyi, çiftliklerle ağaçlıkları ve çok geçmeden Londra'nın dumanıyla gürültüsüne çıkan pazar kasabalarını izlerdi. Bak, şurası benim okulum, derdi babası, metro istasyonundan Julia'nın evine yürürlerken, dikkatini çekmek için David'in elini sıkarak uzun pencereli yüksek bir Viktoryen binayı işaret ederdi; ilk işime de şurada girmiştim, derdi birkaç saniye sonra, küçük tuğla, kum ve artık kereste yığınlarıyla dolu bir inşaat alanının önünden geçerlerken. Büyükannenle deden burada yaşardı, diye eklerdi çabucak, iki ev arasındaki molozlarla kaplı daracık bir alanı göstererek, ben burada büyüdüm. Eskiden hepimiz burada yaşardık, derdi annesi, Julia'nın sokağına giden son köşeyi de döndüklerinde; David'le Susan, ikisi birlikte, anne babalarının ellerini bırakıp eve kadar yarışır, her seferinde yollarını gözleyen Julia kapıyı sonuna kadar açmadan önce çalabilmek için zile yetişmeye çalışırlardı.

Ziyaretleri genelde aynı şekilde seyrederdi. Julia öğle yemeğini hazırlamış olurdu –salatalıklı sandviçler, dilimlenmiş etler, meyveli turtalar, hepsi de pencerenin yanındaki büyük masaya dizilmiş olur, başlama iznini bekleyen Laurence asık suratıyla masanın etrafında dolaşıp dururdu– ve yemekleri biter bitmez, Albert bir bahane bulup eski arkadaşlarıyla barda buluşmak için sıvışır, iki kadını konuşmaları, çocukları iyice azıp oynamaları için yalnız bırakırdı. Yüksek ve dar sıra evlerden biriydi, üç katlı ve kilerli, odaları küçük ve Julia'nın bir sürü eşyasıyla tıka basa dolu olmasına rağmen, yine de keşfedilecek birçok yer vardı. Bazen Susan ve David birlikte oynar, bazen Laurence da onlara katılır, bu arada bulaşıkları yıkayan Julia ve Dorothy yetişkinleri ilgilendiren konularda sohbet ederlerdi; çocuklar üç kademeli merdivenlerde bir aşağı bir yukarı koşuşturarak saklambaç oy-

nar, Susan'ın bebekleri için mendilden paraşütler yapıp üst kat sahanlığından küt diye aşağı bırakır, karanlık kilere emekleyerek girmek için birbirlerini dolduruşa getirirlerdi. Bazen de ayrı ayrı oynar, evin her katını bir kişiye tahsis eder, arabalarla çay fincanları, askerlerle bebekler arasında kendi hayali masallarını mırıldanırlardı. Bazense o kadar gürültü yapar, birbirlerinin oyunlarını bozar ya da incir çekirdeğini doldurmayacak yarı hayali bir şey için kudururlardı ki, Julia teyze ya da anneleri ellerine biraz para ya da kupon verip onları şekerci dükkânına yollar, parkta koşup şapşallıklarını biraz üzerlerinden atmalarını söylerdi. Laurence onlarla hiç parka gitmez ve zaten çoğunlukla yoklarmış gibi davranır, kendini odasına kapatıp çizgi roman okur ya da kendi yaptığı kristal radyoyu dinlerdi. David'den beş yaş büyüktü, bu yüzden kendini böyle uzak tutması pek de garip karşılanmıyordu, yine de bazen eve dönerlerken annesinin bundan şikâyet ettiğini duyardı, yani Laurence biraz kabaydı, biraz fazla surat asıyordu, annesi gibi değil hiç, derdi ve Albert'a göre Julia'nın bu konuda bir şeyler yapması gerekmez miydi acaba?

Daha kapıyı bile açmadan Dorothy ayağa fırlamış, kollarını açıp ona uzatmış, David, David, canım demişti, neler oldu? Onu kollarına alıp, başının üstünden öperek bir mendille gözlerini silmiş, ah David, demişti, yok bir şey, tamam geçti, ne oldu böyle sana? İyice bakmak için bir sandalyeye oturttuğunda, işe yarayan şeylerle dolu çekmecesinden biraz pamuk, dolaptan bir antiseptik şişesi almış olan Julia, bunları masanın üstüne koymuştu bile.

Tekrar neler olduğunu sormuştu. Birkaç büyük çocuk vardı, demişti David, parkta, burun çekişler arasında sarsılarak ağlarken daha fazlasını söyleyememişti. Onların parkında ne yaptığını sorduklarını, oralardan olmadığını ve toz olmasını söylediklerini, içlerinden birinin onu salıncaktan aşağı ittiğini ve başka birinin kaçarken arkasından taş attığını, ayağı takılıp düşünce hep beraber güldüklerini söylememişti. Bazı şeyleri söylememenin daha kolay olduğunu öğrenmeye çoktan başlamıştı.

Şimdi, biraz canını acıtacak David, demişti annesi, yaralı deriye antiseptiği bastırırken. Başını salladı, nefesini tutup dişlerini sıktı, bitince de, eve hemen gidecek miyiz? dedi, evet canım, dedi

annesi de, gideceğiz hemen gideceğiz ama neden önce biraz uzanmıyorsun, birazcık dinlen, olur mu?

David, Julia'nın boş odalarından birinde, alnında soğuk suyla ıslatılmış bir bezle uzanırken ve Susan onu görmek için yukarı çıkarken, üç penilik şekerleme çantasından bir şeyler ikram ederek, iyi misin? Seni parkta yalnız bıraktığım için özür dilerim, derken ve David bir an düşünüp önemli değil derken, biraz önce David için kullandığı o aynı mendille gözyaşlarını silen Dorothy sandalyeye oturup başını kaldırarak Julia'ya gülümsemiş, eh demişti, her zaman yanlarında olamayız ki, değil mi?

Evet hayatım, demişti Julia da, yanına oturarak. Olamayız.

İyi ki orada değildim, demişti Dorothy, mendilini düzeltirken. Herhalde hepsini kemerle döverdim.

Eminim döverdin Dotty de, demişti Julia başını sallayarak, peki sonra neler olurdu sence? Upuzun ve öfkeli bir anneler kuyruğu kapıma dayanırdı herhalde. Dorothy gülümsemiş, gözlerini tekrar silip mendilini katlayarak cebine koymuştu.

Ama bu nereden geliyor, bu şey? demişti sıkılıp açılan yumruğuna bakarak. Yani, Julia, biliyorsun, onu ilk gördüğüm andan beri, ben... Öyle güzel bir çocuktu ki, değil mi?

Hepsi öyledir zaten, demişti Julia gülümseyerek.

Hayır ama Julia, o gerçekten öyleydi; ben, ben gözlerimi ondan alamadım; onu bir dakikadan fazla kucağımdan bırakamadım. Yanına yaklaşan herkesi bir şahin gibi izliyordum, sen de biliyorsun. Julia başını sallamıştı.

Biliyorum Dot, demişti. Tabii ki biliyorum.

Onun için bir otobüsün önüne bile atlardım, demişti Dorothy. Hâlâ da yaparım. Nereden geliyor bu? diye sormuştu tekrar. Julia omuz silkmişti.

Bence çok doğal, demişti.

Dorothy başını kaldırıp ona bakarken neredeyse ürkmüş görünüyordu.

Ama bu farklıydı, demişti, bu farklı. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim, demişti korkuyla. Sana söylemiştim, hatırlıyor musun? Julia başını sallayıp gülümseyerek Dorothy'nin elini sıkmış ve Susan'ın dikkatle merdivenlerden indiğini duyduklarında bırakmıştı.

4

Tütün tabakası, sigaralar, Noel kartı, 1914

Julia teyzenin evindeki üst merdiven sahanlığının sonundaki odanın kapısını açtı ve içeri bakakaldı. Daha önce bir odada bu kadar çok şeyi bir arada görmemişti. Yığınlarla kitap ve dergi vardı, askılarda asılı ve sandalyelere serilmiş elbiseler, birbiri üstünde dengelenmiş şapkalar, ayakkabı kutularında dağınık duran fotoğraflarla daha yarısı doldurulmamış fotoğraf albümleri, kurutmak için asılmış buket buket çiçekler, West End prodüksiyonlarına ait afişler, birbirine geçmiş kolye ve küpelerle dolup taşan mücevher kutuları. Yan yan adım atarak odaya girdi ve nereden başlayacağını bilemeden, havaya kaldırdığı ellerini bütün o şeylerin üstlerinde dolaştırdı. Kendi evleri çok daha derli topluydu; giysiler dolaplarında durur, oyuncaklar işleri bittiğinde dosdoğru yatağın altına gider, sahip oldukları az sayıda fotoğrafsa albümlerde düzenli olarak dosyalanmış halde durur ve pek yerinden çıkarılmazdı. Bu onun için çok yeni bir şeydi. Daha sonra, British Museum'a götürülüp her bir levhayı teker teker okurken sabırla beklendiğinde, bu odayı Mısır firavunlarına ait koleksiyonların sergilendiği, öbür dünyaya giderken ihtiyaç duydukları bir sürü eşyanın korunduğu salonlarla karşılaştırmayı düşünecek, bunu çekinerek Julia'ya söylediğinde, çınlayan kahkahalarıyla, onu kollarına alıp başının tepesinden öpüşünün vahşetiyle şoke olacaktı.

Hiç düşünmeden, kitaplıktaki mücevher kutularıyla cilalı

taşlar arasında yarı gizlenmiş bir tütün tabakasını aldı. Düşündüğünden daha hafif ve metalin paslandığı yerlerde pürtüklüydü, kapağın kenarlarındaysa savaş gemilerinin resimleri vardı. İstersen açabilirsin, dedi Julia usulca, onun arkasında durduğunu fark etmemiş olsa da, şaşıramayacak kadar dalıp gitmişti. Julia odaya girdi, yataktaki bir dergi yığınını yere ittirip oturdu. David bir ona bir ellerinde tuttuğu teneke kutuya baktı.

Julia'nın annesi bir oyuncuydu, Julia sahneye çıkmayı başaramamışsa da, annesinin bir hikâyeyi canlandırabilme yeteneği ona da miras kalmıştı ve o gün de uzun zaman önce yaşanmış bir Noel'i anlatırken bu yeteneğini konuşturdu. Yuvarlak gözlüklü ve ince bıyıklı genç bir öğretmen olan babasının, Fransa'da bir yerlerde, çamurlu bir çukurda geçirdiği 1914 Noel'ini anlattı ona. Süren savaşa rağmen kutlama yapacak zamanı bulduklarını, dumanı tüten bir gaz lambası ve birkaç güdük mumun ışığında küçük mataralardan brendi içtiklerini, eski gazete kâğıtlarından yapılmış parti şapkalarını takıp Noel şarkıları söylediklerini anlattı. Orada olması gereken ama olmayan dostları varken ve zaten hepsi evlerinde aileleriyle birlikte olmayı dilerken çok da neşeli geçmiş olamaz, dedi, ama yine de ellerinden geleni yapmışlar, fıkralar anlatmışlar ve akıllarına gelen herkesin sağlığına içmişler. Sonra, dedi, sanki bir sır verir gibi ona doğru eğilerek, komutanları onlara bunları vermiş: Genç Prenses Mary'nin bizzat gönderdiği bir Noel armağanı. Uzanıp kutunun kapağını açmasına yardım etti. İçinde bir Noel kartı, bir kese dolusu tütün ve yirmi tane sigara vardı. Gülümsedi. Bunu saklamış, dedi. Elde tutmaya değer bir şey olduğunu, ileride değerlenebileceğini düşünmüş. Bir kahkaha attı. Bazen çok sıkıcı ve duyarlı olabiliyordu, dedi. Annem biraz canlanması için sürekli başının etini yerdi. David içilmemiş sigaralara baktı ve tuhaf bir coşkuyla ürperdi. Tehlikeli, heyecan veren bir histi.

Elindeki şey hem tahrip edilemez hem de umutsuz derecede kırılgan görünüyordu. Onu düşürmek ya da bir şekilde zarar vermek, havada fazla uzun tutmak düşüncesi David'i dehşete düşürüyordu. Sigaralardan birini dudaklarına götürse, bir anda 1914 yılına, o sipere ışınlanacak, karavananın etrafında askerlik arkadaşlarıyla Noel şarkıları söyleyecekti sanki. Kapağını tekrar

kapatmayı, Julia'nın kutuyu elinden almasını istedi ama ne kıpırdayabiliyor ne de gözlerini ondan ayırabiliyordu.

Daha sonra, Julia onu İmparatorluk Savaş Müzesi'ne götürüp babasının giydiğine benzer askeri üniformaları, kullanmış olması gereken türden tüfekleri ve cepheden eve yollanan mektupları gösterdi. British Museum'a götürüp Sutton Hoo hazinelerini; Mısır mumyalarını, bütün dünyadan ülkeye kaçırılmış mücevher, silah ve kostümleri gösterdi. Doğal Tarih Müzesi'ne, V&A'e, Horniman'a götürdü ve her seferinde Julia'nın babasına ait tütün tabakasını eline aldığı ilk anda hissettiği o aynı nefes kesici coşkuyu, eski hikâyelerin yeniden anlatılmasının verdiği o aynı heyecanı hissetti.

Yaşamının çoğunu işte bunu arayarak geçirdi David: Tarihin fiziksel izlerini, anı ve zaman yoğunluklarıyla elinde ağırlaşan o nesneleri. Tutunup, bakın, diyebileceği bir şeyi, bu benim babalarıma ve büyük büyükbabalarıma aitti, onların olduğu şeyden küçük bir parça bu. Benim başladığım yerden küçük bir parça.

5

Çeşitli ev eşyaları, kurşun ve şarapnelle dolu ayakkabı kutusu, 1953-1960

Julia'yla birlikte yapılan ilk müze ziyaretlerinden bir süre sonra, kendi kendine bir şeyler toplamaya başladı: Kırık çanak çömlek, ezik büzük bir çalar saat, eski bir radyonun tel anteni, boş bir resim çerçevesi; oynamasına izin olmayan bombalanmış alanlarda bulduğu, başka yaşamlara ait kırık ve paslanmaya yüz tutmuş kalıntılar. Onları eve getiriyor, eski bir diş fırçasıyla üstlerindeki kurumuş çamuru fırçalıyor, yapanların işaretlerini ya da başka yazıları, bu nesnelere bir hikâye kazandıracak şeyleri arıyor, bulundukları yer ve tarihi içeren küçük etiketler iliştirip penceresinin önüne ve masasına diziyordu.

Ne yapıyorsun? diye sormuştu Susan bir öğleden sonra, kollarını göğsünde kavuşturmuş, açık kapısının girişinde durarak; bunu ilk soruşu da değildi.

Hiçbir şey, diye yanıtlamış, Susan'a sırtını dönüp vücudunu son buluşuna siper etmeye çalışmış ve gitmesini beklemişti.

Neden sen de normal çocuklar gibi sigara kartı biriktirmiyorsun? diye sormuştu ablası.

Sen neden kendi işine bakmıyorsun?

Benim işim bu, hem senden büyüğüm hem de ablanım da ondan, diyen Susan, yerdeki ezilmiş bir su matarasını alıp çabucak havaya kaldırarak kardeşinden kaçırmıştı. Bunu nereden aldın? demişti mataraya bakarak ve beyaz bir iplikle ağzına bağlanmış etiketi okumuştu. Yine mi bombalanmış yerlere gittin?

David ayağa kalkıp mataraya uzanmıştı.

Onu geri ver, demişti. Colin'in abisi bulmuş, bana o verdi.

Sana inanmıyorum, demişti Susan. Anlarlarsa, başın belada demektir.

Onu geri ver, demişti David yeniden ve bu sefer almak için sıçrayarak, Susan daha da kaldırıp geriye çekilmiş ve kapıya doğru dönmüştü.

Belki de bende kalır, demişti gülümseyerek.

O senin değil, demişti David kızgınlıkla sesini yükselterek.

Senin de değil, diye azarlamıştı Susan da. Kimin olduğunu bile bilmiyorsun, herkesin olabilir.

Kayıp mal bulanındır, demişti David Susan yine gülümseyerek sahanlığa çıkmıştı.

Eh, şimdi ben bulduğuma göre benim olmuş demektir, demişti. David matarayı tutmak için atılmış, Susan ciyaklamış ve anneleri ne halt ediyorlarsa hemen kesmeleri için yukarı bağırmıştı. Susan suratını alayla buruşturup matarayı geri verirken, domuz gibi koktuğunu fısıldamayı da ihmal etmemişti.

Eğer sorsaydı, karşısına oturup gerçekten dürüstçe bilmek istediğini söyleseydi, David de bu şeyleri topladığını çünkü onu büyülediklerini söylerdi, çünkü gözlerini onlardan alamadığını, çünkü bunu yapmanın neredeyse insanın kendi müzesine sahip olması kadar güzel bir şey olduğunu söylerdi.

Ama Susan sormamıştı ve David de bundan başkalarına çok nadir bahsediyordu. Müzeleri neden bu kadar çok sevdiğini, çoğu hafta sonunu neden başka şehirlerdeki müzelere gitmek için otobüslere yetişerek geçirdiğini ya da Coventry'nin acı verecek derecede yoksun olduğu o müzenin kurulabileceği inşaat alanına hayal kırıklığı içinde bakarak neden o kadar çok zaman geçirdiğini soran olduğunda, açıklamakta zorlanıyordu. Bütün bu şeylere bakmayı seviyorum işte, diyordu, ne kadar eski olduklarını düşünmeyi ve onlar hakkında bir şeyler öğrenmeyi falan; soran insanların anlamayacağını bildiğinden, ağzında geveleyerek.

Müzelerin kokusunu, topraktan çıkarılıp ağır ahşaptan vitrinli dolaplarda saklanan şeylerin o küflü kokusunu seviyordu. Mermer zeminlerdeki cila kokusunu ve üstlerinde yürürken ayakkabılarının gıcırdayışını seviyordu. Yüksek tavanlı salon-

ların suskunluğunda insan seslerinin süzülerek kayboluşunu seviyordu. Yüzünü bastırdığı camlı dolapların o serinliğini seviyordu. Eşyanın tarihine bakmayı ve ne kadar zaman önceye ait olduğunu hesaplarken başının dönmesini engellemeye çalışmayı seviyordu. İnsanların neden sormak zorunda olduğunu anlayamıyordu, müzeleri neden onun kadar sevmediklerini ve neden okuldaki bazı çocukların ona inek ve öğretmenin gözdesi demeye başladıklarını anlayamıyordu. Tarihin fiziksel varlığından etkilenmek, çok eski bir nesnenin önünde durup zamanda nerelere kadar uzanabildiğini hayal ederek büyülenmek ona o kadar doğal geliyordu ki. Tarih öncesi bir çömlek parçasındaki parmak izi. Bir Viking savaş baltasının yontulmuş ağzı ve insana ait bir kafatasının paramparça kalıntıları. Dünyanın ilk buharlı motorunun tasarım karalamaları, üstüne damlamış mum izleri ve reçel lekeleri. Bu çok uzak yaşam izlerinin o güne kadar gelebilmiş olması ve karşılarında durup istediği kadar bakabiliyor oluşu ona bir çeşit mucize gibi geliyordu.

Odasında boş sergi yeri kalmayınca koleksiyonunu yatağının altında, karton ayakkabı kutularında tutmaya başlamıştı ve elli yıl kadar sonra aynı kutulardan birini yine yatağının altından bulup çıkarmış, kırışmış kapağını yolculuğundan birkaç gün önce açıp içindekileri gözden geçirmiş, bütün o şeylerin nereden geldiğini hatırlamaya çalışmıştı. Bir broş, bir dizi anahtar, bir kurşun, bir avuç üstü silinmiş bozukluk, eğri büğrü bir şarapnel yumrusu: Çocukken keşfe çıktığı bombalanmış alanların herhangi birinden gelmiş olabilirlerdi; okula kestirmeden gitmek için geçtiği delik deşik tarlalardan, hâlâ yeniden inşa edilmemiş otomobil fabrikalarından, savaştan önce orada olanların yerine babasının yenilerini inşa edeceği, yerleşim temelleriyle işaretlenmiş ve temizlenmiş dönümlerce arsadan. Çocukken bir inşaatlar şehri olan Coventry'de imar planı yapılmamış, keşfedilmeyi bekleyen geniş alanlar vardı, bulduğu nesnelere dair hikâyeleri bir araya getirerek, daha önce nerede hangi binaların olduğunu ya da gelecekte ne yapılacağını tahmin ederek, en sevdiği bütün yerler yavaş yavaş yeniden inşa edilirken şehrin nasıl da değiştiğini izlerdi.

Ama kutunun dibindeki küçük deri ayakkabı, molozla kaplı bir bombalanmış alandan değil, kendi arka bahçesinden gelmişti. Onu bir akşam okuldan sonra bir avuç patatesle birlikte kazıp çıkartmış ve elinde gazetesiyle arka girişte oturan babasına göstermeye gitmişti. Ayakkabı babasının koca eline kolayca sığmış ve ikisi de bir an beşikteymiş gibi öylece yatan, çamur kaplı ayakkabıya bakmıştı.

Bu iyiymiş işte, demişti babası.

Sence ne kadar eskidir baba? demişti David, ellerini dizlerine dayayıp ayakkabının üstüne doğru eğilerek. Babası başını kaldırmıştı.

Bence herhalde 1944'ten beri toprağın altındadır, demişti, yani en azından senden daha yaşlı. Sonra patates çukuruna doğru bakmıştı, David'in bahçıvan beli hâlâ yere saplıydı, solgun patatesler açtığı küçük çukurun yanında bir yığın halinde duruyordu. Ben olsam annene söylemezdim yalnız, demişti. Üzülebilir. Saklamana izin vermeyebilir, demişti. David'e ciddi gözlerle bakmış ve göz kırpmıştı, David de gözünü kırparak karşılık vermeye çalışmıştı. Şimdi, şu patatesleri çıkarmayı bitirecek misin, demişti babası, ayakkabıyı ona uzatıp gazetesine dönerek.

Yazları, hava güzelse, babası işten eve geldiğinde arka girişte oturmayı severdi. Annesi yoldan gelişini bekler ve eve girdiğinde bir fincan çayını hazır bulundurmak için çaydanlıkla demliği hazır bekletirdi. Bazen onu kapıda karşılar, hoş geldin diyerek öpmeden önce dudaklarındaki tozu toprağı silmek için nemli bir mendili yüzüne doğru uzatırdı. Babası basamağa oturup akşam gazetesini kucağına yayar, fincanından yükselen buhar ve sigarasından kıvrılan dumanla birlikte oturur, gazeteyi bir kenara bırakıp başını tekrar kaldırıncaya kadar kimseyle konuşmak istemezdi. Eve geldiğinde üstü hep tozla kaplıydı, yüzüyle elleri tuğla tozu ve toz çimentoya batmış; giysilerine, üst katlarda çalışan doğramacılar yüzünden talaşlar; saçlarına, çatılarda ve boruların çevresinde kullandıkları paneller yüzünden tel tel ince beyaz elyaf saçılmış olurdu. Gazetesini okumayı bitirdiğinde ve yıkanıp çay için üstünü değiştirdiğinde, yeniden evdeki babalarına dönüşür, daha yumuşak ve daha insancıl görünür-

dü, ama üstü başı işinin kalıntılarıyla kaplı, o basamakta oturup bedeninin toparlanmasını beklerken, neredeyse başka birine, çıplak ve nasırlı elleriyle evler, okullar ve hastaneler inşa eden mitolojik bir karaktere benzerdi.

Hafta sonları ya da havanın geç kardığı uzun akşamlardaysa, bahçede çalışır, inşaatların tozunu bahçenin çamuru ve toprağıyla değiş tokuş ederdi. Fotoğraflar vardı, eve ilk taşındıklarında çekilen, bahçenin kum ve inşaat molozu yığınlarından başka bir şey olmadığı, tek tük su birikmiş noktalardan ısırgan otu ve devedikenlerinin fırladığı. Ölmeden önce, orasını çoktan bahçıvanlık katalogundan çıkmış bir bahçeye çevirmişti; önde, özenle biçilip bakımı ihmal edilmeyen küçük bir çimenlik, çevresinde güller, ön kapının her iki yanında gülhatmiler, ortancalar ve yıldızçiçekleri. Arkada uzun sıralar boyunca sebzeler, yabani otlar dikkatle yolunmuş; havuç, karnabahar ve brükselahanası, patates ve yabani havuçlar, bezelyeler ekilmiş ve dolgun çalıfasulyesi çadırları kurulmuş.

Yıllar sonra, Dorothy, Eleanor'la ilk tanıştığında, ona bahçeyi gezdirmekten büyük zevk almıştı. Biz taşındığımızda buralar hep molozdu, dediğini duymuştu David, Eleanor'un koluna girip bahçenin çevresinde dolaştırırken. Manolyaların çiçek açması altı yıl aldı ama buna değmemiş mi sence de? Eleanor da gülümsemiş ve haklı olduğunu söylemişti. David arka basamağın yanındaki yerinden onları izlerken, çıtadan yapılma çite sardırılmış akasmanın soluk pembe çiçeklerine, köşedeki yarısı tuğla kaplı küçük bölümde büyüyen arsız lavanta ve kekiklere, iki küçük elma ağacının budaklı ve sarkık dallarına bakan kadınları seyrederken, babası sanki hiç gitmemiş gibi geldi ona.

6

Greenwich Denizcilik Müzesi'nden kartpostal, yak. 1953

David bir müze küratörü olmak istediğini Julia'ya söylediğinde, Julia ne başını sallayıp çok güzel dedi, ne kaşlarını kaldırdı ne de niçin diye sordu; ellerini çırpıp bunun harika bir fikir olduğunu söyledi. İlk sergine beni de davet etmelisin, dedi heyecanla ve daha sonra onu ne zaman görse koleksiyonlarının nasıl gittiğini, son görüşmelerinden beri ziyaret ettiği müzelerden neler öğrendiğini, müzesini açıp işe koyulmaya hazır hale geldiğinde kendisi gibi çalışmaktan kaçan bir beceriksize verilecek işi olup olmadığını sormaya başladı. Ne türden bir müze işleteceğini, yapacağı sergileri, toplayacağı arşivleri Julia'ya anlatmaya başladı. İnsanların dokunup ilişki kurabileceği sergiler yapacağım, dedi, onlara neyin ne olduğu anlatılacak. Ayrıca hiçbir şeyi depoda tutmayacağım, dedi. Her şey sergilenecek ve yeterli yer kalmazsa daha büyük bir müze satın alacağım çünkü bir şeyleri saklayıp insanların görmesine izin vermemek büyük haksızlık. Hiçbir şey aslının kopyası ya da reprodüksiyon olmayacak.

Denizcilik Müzesi'nde gördüğü o gemiyi hatırlattı Julia'ya; kendine ayrılmış küçük, beyaz badanalı bir salonda, çıplak zemine konmuş, bir çift boyalı keresteyle ayakta duran. David, filika küpeştesinin üst tarafını ve basit iç bölümünü, tek konfor göstergesi olan bir çift bankı görebilmek için geminin etrafında dolaşmıştı. Duvardaki levha bu geminin, güvertesiz yirmi fitinin birden, Atlantik'te Vikingler tarafından kullanılmış olabile-

ceğini söylüyordu. Bu sözleri yeniden okumuş ve tekrar gemiye dönerek, içinde kopan bir heyecan fırtınasıyla, nefesi kesilerek ellerini gemiye bastırmış; içine tırmanıp her yerinde ellerini gezdirmek, yüzünü kaba dokulu ahşaba bastırıp deniz, su ve maceranın o keskin kokusunu almak, banka oturup açık denizlerde yalpaladığını, sonu gelmez ufka ulaşmak için süzüldüğünü hayal etmek istemişti. Sekiz dokuz asırlık olması gereken ahşaba bakmış ve neden kordona alınmadığını, biraz daha ufalanmaya yatkın, yıpranmış olmadığını ve verniğin spotlar altında neden bu kadar çok parladığını merak etmişti. Sonra tekrar duvardaki levhaya gitmiş, aslının kopyasını kimin nasıl yaptığını açıklayan en sondaki kısa paragrafı okumuş ve tekmeleriyle bütün tekneyi paramparça etmek istemişti.

Hiçbir anlamı yoktu, demişti Julia'ya daha sonra. Gerçek değildi, uydurulmuştu. Uydurulmuş şeylere bakarak tarih hakkında bir şey öğrenemezsin, demişti, bir çırpıda ve sabırsızca. Çok aptalca, bu doğru değil. Yalan, demişti. Yalan söylüyorlar. Julia onu sakinleştirmek için elini havaya kaldırmış, bu samimi sitemine gülümsemişti. Yine de hiç yoktan iyidir, değil mi? demişti yavaşça. En azından bir fikir vermiyor mu sence de?

7

Açılış Programı, Coventry Belediye Sanat Galerisi ve Müzesi, 1961

Hâlâ iyi durumdaydı, yerleştirildiği plastik kılıfta temiz ve kuru kalmıştı, sayfalarına bakmak için kaydırarak çıkardığında eski olduğunu gösteren tek şey metnin tumturaklı diliyle fotoğrafların kolalı resmiyetiydi; belediye başkanı, müdür, belediye veznedarı, bağışçının eşi, elleri kucaklarında kavuşturulmuş, saçlarına briyantinle güzelce şekil verilmiş, platformda oturuyor, kibarca birbirlerinin açılış konuşmalarını dinliyor, alkışlıyorlardı.

Sokağa kadar taşan alkışları düşündü, sıkış tıkış kapıya bastıran ve merdivenlerden aşağı geri kayarak ta köşeden kıvrılan uzun insan kalabalığına ulaşan, dördü beşi bir arada, çene çalıp sigara içerek tutulmuş bacaklarını büken, elleri ceplerinde ve yakaları son kış rüzgârlarına karşı yukarı kaldırılmış onca insanı. Bir iki polis de vardı, düzeni sağlayan, kuyruk boyunca ileri geri yürüyüp insanlara yoldan uzak durmalarını ve geçenlere yol açmalarını söyleyerek, yankesicileri ve kayıp çocukları kollayan. İki gazeteci kuyruğun baş tarafında dolaşıyor, bir deftere yorumlarını karalıyor, bir fotoğraf makinesini havaya kaldırıp insanları gülümsetmeye çalışıyor, kireç beyazı bütün yüzlerin aynı anda objektife baktığı, arkada uzayıp gidenlerin karanlık akşamın içinde solgunlaştığı bir kare yakalıyordu; David en öne yakın bir yerde bekliyor, gülümsemeden, yarısı önündeki adamın siyah paltosuyla kapanmış.

Karanlık fotoğraf sonunda *Evening Telegraph*'ın baş sayfasında çıkmış, o baş sayfa da özenle kesilip yatağının altındaki kutuda arşivlenmeden önce bir süre mutfak masasında beklemişti.

Gülmek hiç aklına gelmedi mi? diye sormuştu babası. Ayakta durup gazetelere doğru eğilirken tozlu iş elbiseleri hâlâ üstündeydi. Fotoğrafçı gülümseyin falan demedi mi? David omzunu silkti, utanmıştı.

Uğraşamadım, dedi. Albert çağırınca televizyonun başından kalkıp gelen Susan, gazeteyi masanın üstünden çekip, bakayım, dedi, nerede? Zoraki de olsa gülümseyerek yüzler arasından arayıp kardeşini bulduğunda, gönülsüzce de olsa etkilenmişti.

Sonunda şöhrete kavuştun, dedi. Şimdi bütün kızlar peşinde dolaşacak. Yüzü kızaran David duymazlıktan gelip haberi okumak için masaya eğildi. Sosu karıştırıp pirzolalarla patatesleri kontrol etmek için fırının başında duran Dorothy, Albert'a dönüp, neredeyse hazır artık, üstünü değiş istersen, dedi. Albert duyduğunu belirtmek için elini tamam dercesine salladı.

Dinleyin, dedi Albert, gazeteyi Susan'dan geri alarak. Şehrimizin gurur kaynağı binalarından birinin daha ilk ziyaretçilerinden biri olabilmek için, uzun zamandır beklenen Belediye Sanat Galerisi ve Müzesi'nin önünde kalabalıklar toplandı. Konuklar aralarında müzenin gelecekteki müdürünün, resimde koca pis somurtuşuyla görünen Sayın David Carter Hazretleri'nin bulunmasından ayrıca onur duydular. David gazeteyi çekip almaya çalıştı ama babası masadan kaparak ayağa fırlayıp Susan'ın kahkahaları yüzünden sesini yükseltti. Hiç görmediğiniz kadar eli sıkı bir kabız olan belediye veznedarı, bunun elbette ki inanılmaz bir para israfı olduğunu ama komitede yeterli oy alamadığını söyledi. Öyle yazmıyor değil mi? diye sordu Dorothy, yaptığı hatayı daha söylerken fark edip elini ağzına götürerek. Hep birlikte kahkahalarla güldüler, Dorothy de utanarak onlara katıldı ve Albert öksürüp tükürükler saçmaya başlayıncaya ve biraz nefes alabilmek için iki büklüm oluncaya kadar da gülmeye devam ettiler.

Artık cidden doktora gitmen lazım, dedi Dorothy, kendine geldikten sonra eline bir bardak su verirken. Albert cevap vermedi.

Fakat bunu kanıtlayacak hiçbir şey yoktu tuttuğu arşivlerde. Ne muayene kayıtları, ne nefes almak için çırpınan babasının morumsu bir kırmızıya dönen yüzünün fotoğrafı, ne reçeteler ne de ilaç şişeleri. Bir tek o öksürüşün anısı, kızgın ve cüretkâr böğürtüsü, kupkuru ve boğulur gibi, sanki ciğerleri çelikten bir yün yumağıyla doluymuş gibi. Bir şey olmalıydı, en azından. Işığa tutulacak ya da duvara raptiyelenecek bir şey.

Eğer sorulursa, babasını güçlü bir adam olarak hatırladığını söyleyecekti; geniş sırtında iki düzine tuğlayı dengede tutarken merdiven tırmanabilen, aynı anda hem onu hem ablasını havada tutabilen ve akşam yemeğinden sonra geriye kalan bir iki güneşli saatte bütün sebze bahçesini belleyebilen biri olarak. Babasını meşgul bir adam olarak hatırladığını söyleyecekti; başka bir yere yetişmek için sürekli acelesi olan; evden işe, dışarı bahçeye, yemek masasından kalkıp bardaki arkadaşlarıyla buluşmaya. Ve babasını sevgi dolu bir adam olarak hatırladığını söyleyecekti; karısına hiç utanmadan sarılıp odada başka kimse yokmuş gibi öpebilen, oğlunu yatağına yatırmak için arada sırada da olsa zaman bulabilen, toz toprak ve sigara dumanı kokan o kocaman güçlü elleriyle.

Öldüğünde kimse pek şaşırmamıştı, en az şaşıransa herhalde Albert'ın kendisiydi. Aylardır hızla yaklaşıyordu ve Albert teslim olup beklemeye başlamış gibiydi. Ağzımı her açışımda minik metal kıymıkları soluyorum sanki, demişti David'e bir seferinde. Sanki göğsümün üstünde bir el arabası tuğla var. Bir öğleden sonra alışverişten döndüğünde onu Dorothy buldu, başı divanın kolundan arkaya kaymış, üstüne kefen gibi bir battaniye örtülmüştü. Dorothy bağırmış, David koşarak merdivenlerden indiğindeyse divanın yanına diz çökmüş, Albert'ın elinden tutarak yanağını okşuyordu. Alışveriş torbaları yerlerde, patlayarak açılmış, teneke kutular, paketler ve kâğıda sarılmış etler odaya saçılmıştı ve Dorothy ancak doktor geldikten sonra tekrar ayağa kalkabilmişti.

Babam pek konuşkan biri değildi, diye anlatmak istiyordu birine, konuştuğu zamansa geçmişten, ailesinden, nerede büyüdü-

günden ya da savaşta neler olduğundan bahsetmezdi. Donanmada olduğunu biliyorum o kadar, nereye gittiğini ya da oraya gittiğinde neler yaptığını bilmiyorum, bütün o bombalamalar sırasında annemin evde neler yaşadığını bilmiyorum, birinin öldüğünü ya da yaralandığını görüp görmediğini. Bir tek uzun zaman ayrı kaldıklarını biliyorum ve birbirlerine mektup bile yazamamışlar, yeniden kavuştuklarındaysa konuşmaya gerek duymadıkları şeyler olduğunu biliyorum; hatta, sanırım, birbirleriyle bile. Bence tarihe bu yüzden bu kadar ilgi duydum, diyecekti, evimizde tarihe hemen hiç yer olmadığı için. Babamın ölümünden sonrasına kadar, duvarlarda fotoğraf bile yoktu.

Sanırım onu pek de iyi tanımıyordum sonuçta, diyeceğini düşünüyordu. Eh, bu en eski hikâyelerden değil midir, diye mırıldanarak cevaplayacağını düşünüyordu birisinin, ya da, hangimiz tanıdık ki?

8

İki telgraf, Kasım 1939 ve Nisan 1940

Öğleden sonrayı İmparatorluk Savaş Müzesi'nde geçirmişlerdi. Londra'da kendi başına yolunu bulabileceğinden hâlâ emin olmadığı için Julia da onunla birlikte gitmiş, o notlar alıp çizimler yaparken fazlasıyla sabırlı davranmış ve teşhirlerden bir iki tanesinin önünde sessizleşip birkaç adım geride kalarak, neyi olduğunu sormanın pek iyi bir fikir olmadığını gösterecek şekilde sırtını dönmüştü. 1916'dan kalma, babasının evde duran tabakası gibi Noel hediyesi olan bir tütün tabakası bulmuşlardı ama bunun içi boştu, Julia gülüp, belki artık biraz para ediyordur, demiş, David böyle bir şeyi satacağı düşüncesiyle şoke olmuş ama dirseğiyle dürtünce dalga geçtiğini anlamıştı. Sokak lambaları yağmurun cilaladığı caddelere çoktan ışık sıçratmaya başlamışken eve gitmek için otobüse binene kadar kendi savaş deneyimini sormamıştı, kocasını da; o da ancak otobüs durağından eve koştuktan, ıslak başlarını merdivenin altındaki dolaptan aldıkları sıcak havlularla sardıktan, dumanı tüten bir demlik çay ve kalın kek dilimleriyle mutfakta oturduktan sonra anlatmaya başlamıştı.

Ona rastladığımda henüz savaş çıkmamıştı, diye başladı, ama çok uzakta olmadığını herkes biliyordu. Balo dansı derken ne demek istediğini anlamadığını fark ettiğinde hikâyesi daha pek ilerlememişti, onun için hemen orada öğretmek için ısrar

etti. Bir plak koyup masayı geriye ittirdi ve vals müziği küçük hoparlörden cızırdarken ona adımları anlatmaya başladı. Elini alıp beline koyarken ve öteki eliyle elini tutarken, midesinde sımsıkı bir utangaçlık düğümü hissetti David, ama doğru yapıncaya kadar bu işten kaçış olmadığını biliyordu. Bundan dolayı dinledi ve konsantre oldu, biraz gevşemeye başladı ve plak ikinci kez çalarken yalnızca iki kez ayağına basmayı başarabildi. Güzel! dedi Julia, plak bir kez daha biterken ellerini çırparak, sanırım senden usta bir kavalye çıkarttık bile delikanlı. Londra'daki bütün yeniler senin için sıraya girecek! Yeniler derken neyi kastettiğini bilmiyordu ama sormaya fırsat bulamadı. Bir kez daha, diye anons etti Julia, iğne bir anda plağın başına dönerken. Hikâye böyle başlar, dedi elinden tutarak.

Haziran başlarında bir cuma akşamı, sene 1939. Strand'in hemen yanındaki bir otelin balo salonunun üstüne bulut demetleri serpiştirilmiş soluk gök mavisi freskli, yüksek kubbeli tavanı, orkestranın gittikçe sessizleşen bitiş ölçülerinin yankısıyla çınlıyor. Yenilenen bir sohbet uğultusu ve bardakların şıngırtısı. Müzisyenler için kısa bir parmak ucu alkış. Dansçılar tek başlarına ya da çiftler halinde yerlerine dönerken gülümsüyor ya da hayır teşekkürler, diyor, kaçırılan gözlerle ya da mahrem kızarışlarla içkilere uzanıyor ya da yanlarındaki birinin kulağına dedikodularını fısıldıyorlar. Orkestranın nota sehpalarından gelen başıboş nota kâğıtlarının hışırtısı. Öne eğilip reveransla uzun bardaklardaki içkileri tazeleyen, geniş gümüş tepsilerden ordövrler ikram eden beyaz ceketli garsonların müziksiz süzülüş ve dönüşleri, tek söz etmeden, kayıtsız, kusursuzca kibar. Oturan konukların sonraki dans için kalkışı, yanı başındakinin elinden tutuşu ya da yakınlardaki biriyle göz göze gelişi ya da gösterişli adımlarla salonu geçişi, çaktırmadan düzeltilen ceketler, saçların iki parmakla düzleştirilişi; onca müstehcen şakalaşmadan sonra, görünüşe göre, sonunda boğayı boynuzlarından yakalamaya hepsi de kararlı.

Bütün gece birbirimizi gözlemiştik, dedi müziğin ilk ölçüleri dışarıdaki yağmurun sesini bastırarak yükselirken ve David doğru bir adımla Julia'yı sağa, saksıdaki uzun avize ağacına doğru yönlendirirken. İşte böyle! dedi Julia. Artık öğreniyorsun;

geri iki üç. Onu neredeyse salona girdiği anda fark etmiştim, dedi. Üniformasının şık kesimini, işte, müthiş erkeksi çenesini, çok berrak, açık renk gözlerini. Birkaç kez bana bakarken yakalamıştım, dedi gülümseyerek. Ya da o beni yakalamıştı, dedi; dön iki üç. Sanırım hangi açıdan baktığına göre değişir. Bir kahkaha attı.

Binbaşı William Pearson, Julia'nın masası önünde durdu ve kendini tanıttı. Oraya gelmesi ikisini de şaşırtmamıştı, birbirlerinin hareketlerini izleyerek geçen geceden sonra –ötekinin kiminle dans ediyor ya da etmiyor olduğunu kontrol ederek, salonun öteki ucundan bir tebessüm yollamaya cesaret ederek, taraçaya açılan kapıların yanında tam çarpışacakken özürler mırıldanarak– Julia'nın dans teklifini geri çevirmesini de beklemiyorlardı. Ama yine de, nazlanmanın bütün formalitelerini yerine getirdi ve arkadaşları özenle bakışlarını kaçırarak bütün gece hakkında konuştukları beyefendinin sonunda salonu geçip masalarına kadar geldiğinin, yakından da uzaktan olduğu kadar düzgün ve yakışıklı göründüğünün farkında bile değilmiş gibi davrandılar. Binbaşı ısrar etti, kibarca, Julia da ayağa kalkıp, içinde esen heyecan fırtınalarıyla, uzanan eli kabul etti. Teşekkürler, dedi. Memnuniyetle.

Uzun adımlarla salonun ortasına kadar yürüyüp, orkestra şefi hafifçe podyumuna vururken birbirlerine ellerini ve bellerini sundular. William gülümsedi ve dansları başladı. İlk başta ikisi de pek konuşmadı, kibarca sorulan birkaç soru, dans edişleri hakkında bir iltifat, havaların gidişatı hakkında bir yorum dışında; onun yerine salonun yuvarlak sahnesi etrafındaki seri ve akıcı hareketlerine konsantre oldular. Ağızlarını avuçlarıyla örterek konuşan ve binbaşının omzu üzerinden onlara doğru baktığında cesaretlendirecek hareketler yapan arkadaşlarının masasından uzaklaşıp pist boyunca dönerek annesiyle babasının işitme mesafesinden geçerken, babasının bakışları oldukça donuktu, fildişi bir ağızlıkla sigara içen annesi aktris arkadaşlarından birinin uzun hikâyesinin ortasında ona göz kırptı; kendi okulunun karşısındaki okuldan tanıdığı bir masa dolusu gencin önünden geçtiler, bir zamanlar dedikodularını yaptığı ve uzaktan bakıştığı ama Binbaşı William Pearson'ın kollarındaki

avantajlı konumdan bakınca o hav gibi bıyıkları ve yeni imzalanmış diplomalarıyla olmak için can attıkları erkeklerden çok çocuğa benzeyen tipler; içki tepsisi taşıyan bir garsonu ustaca savuşturdular; frak giymiş tıp öğrencilerinden çalçene bir kaz sürüsünün yanından dönerek hızla kaçtılar, yön değiştirip, binbaşının sahnenin köşesindeki, üniformaları en az onunki kadar şık subay arkadaşlarıyla dolu masasının önünde kısa bir an için durduklarında, erkekler kadehlerini kaldırıp dudak ucuyla yorumlar yaparak kahkahalara boğuldu ve birbirlerinin dizlerine vurdu –onları umursamayın, dedi binbaşı usulca, yine de hafifçe gülümseyerek– ve yüzü kızaran Julia bir an gözlerini yere indirdi; sanki orada başka kimse yokmuş, sadece onlar varmış gibi çalan orkestrayı sıyırıp geçtiler ve o aynı kubbe tavanlı salonda onlarca kavalyeyle dans etmiş, müziği artık neredeyse ezberlemiş olsa da, ettikleri dans ikisine de yepyeni geldi.

Kendilerini biraz daha konuşurken buldular, artık danslarına güvendiklerine göre, yaşamları hakkında sorular sorup, binbaşının ordudaki kısa kariyerinden, Julia'nın oyunculuk okulundaki derslerinden ve annesinin izinden gidip sahneye çıkma hayallerinden söz edebilirlerdi. Binbaşı savaş hakkındaki beklentilerden, çok ufak bir ihtimal de olsa hâlâ savaştan kaçınılabileceğinden bahsetti. İkisi de en gözde yürüyüş yerlerinden, lokantalarından, hobilerinden bahsetti ve o küçük sırlarla mahrem şeyleri ne kadar çabuk paylaşmaya başladıkları ikisini de şaşırttı. Konuşurlarken de, dans ettiklerini bile neredeyse unutmuş, çevrelerinde başkalarının da dans ettiğini, görülmeden gelip geçemeyeceklerini tamamen unutmuş, birbirlerine biraz daha yakından, biraz daha sıkı sarılırken bulmuşlardı kendilerini, binbaşının eli Julia'nın belinin biraz daha aşağısına kaymış, göğsü hafifçe göğsüne sürtünmeye başlamış, hatta bir iki kez kalçaları sımsıkı birbirine kenetlenmişti; seslerini gitgide alçaltırken, karşısındakini duymak için biraz daha yakına eğilmeye zorlayan, sır verir gibi davetkâr bir tonla konuşurken buldular kendilerini, kulaklara fısıldamak için başlarını yana eğerken, yanaklarında mırıldanan dudakları yakalayabilmek için yüzlerini çevirirken buldular.

Nasıl olduğunu cidden hâlâ anlayamıyorum, dedi David'e,

dans ederek pikabın yanından geçerlerken. Zaten anlayan var mıdır merak ediyorum, bu şekilde olduğunda, böyle aniden. Ne yaptığımızı nasıl biliyor olabilirdik ki? Aşk hakkında ya da bu işler hakkında ne bildiğimizi zannediyorduk? David ne cevap vereceğini bilemedi. Hâlâ tek bir danstan, tek bir geceden mi, yoksa birlikteliklerinin ilk haftalarıyla aylarından mı bahsettiğini bilemiyordu. Sorularını pek de anlayamadı, mobilyalara çarpmadan müziğe uyum sağlayabilmek için adımlarına konsantre olmakla fazla meşguldü. Ama aslında ona bir şey soruyor da değildi, bunu sonradan fark etti; Binbaşı Pearson'ın duvardaki fotoğrafına, yıpranmış pikap iğnesi altında sıçrayıp hoplayan müziğe ya da dışarıdan pencerelere çarpan yağmura soruyordu.

Daha sonraları, ne kadar pervasız davranmış olduklarını düşündüğünü söyledi. Konuyu sadece pratik amaçlı bir şey olarak önüme getirdi, dedi, neredeyse savaşın ilan edildiği günle aynı tarihte. Çok yakında Fransa'ya gideceğini, bir ev alma, bu evi alma fırsatının ortaya çıktığını, ama evin bekâr biri için uygun olmayacağını söyledi. İşi sonsuza kadar uzatmanın bir yararı olmayacağını söyledi. Ama işin aslı, David, ikimiz de aptallar gibi bir aşk sarhoşluğuna kapılmıştık. Şöyle bir durup da düşünmedik, dedi. Düşünseydim de farklı bir şey yapmazdım tabii, diye de ekledi, ama insan merak ediyor işte.

Söylediklerini şu ya da bu şekilde düzeltirken her seferinde bir an duraksayarak sürekli tekrarladığı bir deyişti; insan merak ediyor işte. Ama öyle yakışıklı bir adamdı ki David! Öylesine yakışıklı ve heyecan verici bir adamdı ki! İnsan gençken başka da bir şeyin pek önemi yoktur, değil mi? Gözün bir tek sana bir yüzük veren ve karısı olmanı isteyen o yakışıklı adamı görür. Sabır ve tedbirlilik o günlerde benim sözlüğümde yoktu, dedi gülümseyerek, David de, sözlüğüne gireceğini hiç sanmadığını söyleyerek takıldı.

Ve plak yeniden başa dönerken –çok uzun zaman dans ettik, dedi David'e; sonsuza kadar sürecek gibiydi ama aynı zamanda çok da çabuk bitti– Julia ile William salonu dolaşarak bir kez daha dans ettiler, Julia'nın arkadaşlarının, William'ın iş arkadaşlarının önünden geçtiler, garsonlarla tıp öğrencilerini geçip bir kez daha Julia'nın annesiyle babasının yanına geldiler,

William babasına kaşını kaldırıp başını Julia'ya doğru eğerken durup döndüler, babası başını sallayıp elbette der gibi avcunu ona doğru kaldırdı, hiç durma, sonra döndüler, adım attılar, adım attılar, yeniden döndüler, valsleri ikisini salonun ortasına getirdi ve William çabucak tek dizi üstüne çöktü. Orkestra şefi batonunu kaldırdı, müzisyenler durdu ve bütün salon dinlemek için kulak kesildi. Evet tabii, dedi Julia, memnuniyetle, dedi. Müzik yeniden başladı ve bütün salon alkışladı, dansları hızlandı ve salonda fırıl fırıl dönerek bir ileri bir geri gittiler, hazırlıkları tamamlamak için seğirttiler, bir sağdıç, bir nedime, bir kilise ve bir rahip, ilahilerin seçilip otel rezervasyonunun yapılması, daha Julia neler olduğunu anlayamadan babası koluna girip dans ederek onu salonun bir ucundan diğer ucuna geçirdi, sıkış tıkış bir arkadaşlar ve iyi niyetlerini sunanlar kalabalığını geçtiler ve başını valsin ritmine göre sallayarak onları bekleyen rahibin önüne çıktılar. Kabul ediyor musun? diye şakıdı rahip Binbaşı Pearson'a, Binbaşı Pearson, ediyorum diye yanıtladı. Kabul ediyor musun? diye sordu Julia'ya ve Julia gülümsedi. Elbette ediyorum. Rahip ellerini birleştirdi ve ayaklarına konfetiler yağarken tekrar salonda dans ettiler, William'ın arkadaşları süngülü tüfekleriyle bir kemerli geçit oluşturmak için yan yana dizildi, bir garson yapılan tezahüratı yönetirken, binbaşı ve Bayan Pearson dans ederek kapılardan çıkıp doğruca otelin lobisine girdiler, kalın halıyla kaplı merdivenlerden süzülerek çıkıp dosdoğru buldukları ilk boş odaya girdiler, William Julia'yı kollarına alarak kominin eline bozuk para tutuşturdu.

Tekrar ortaya çıktıklarında, bir süre sonra, hâlâ müzik çalıyordu. Onlar da vals yaparak merdivenlerden inip balo salonuna geri döndüler ama dönüşlerini sanki hiç kimse fark etmemiş gibiydi, artık bütün salon birlikte dans ediyordu ve Julia etrafa bakındığında yoğunlaşarak sabitlenmiş yüzler gördü, gözler odanın ötesinde bir yerlere odaklanmış, insanlar kaskatı bir kararlılıkla hareket ederken, dudakları zoraki ve boş tebessümlerle yukarı kıvrılmıştı.

David o sırada artık adımları öğrendiğini ve nefes nefese kaldığını mırıldanarak çoktan oturmuş, artık dans edemeyecek ka-

dar utanmıştı. Ama Julia onun uzaklaştığını pek fark etmemiş gibi, elleri öne doğru uzanmış, hâlâ odada dans ediyordu. Hızla konuşuyor, sendeliyor, ne David'e bakıyor ne de müziği takip ediyor, sonra da diyordu, sonra da, yo, öyle olmamıştı, biz, sonra da, sanki her şey bir anda olmuş gibi, o tek bir salonda, birkaç telaşlı ay süresince değil de sanki o aynı gecede olmuş gibi.

Yalnızca birkaç günümüz vardı, dedi, o gitmeden önce. Bunu düşünmemek çok zordu, dedi, yağmura karşı sesini yükselterek, döndü ve yavaşça durdu, elleri yanına düştü, yüzü gölgelerle doldu. Hikâyesinin ayrıntıları birbirine karışmaya başlamıştı ve o nefes nefese, dengesini yitirmiş, müziğin ritmine uygun olarak ya da kendi karmaşık anılarını onaylayarak hafifçe başını sallıyordu. David müziğin durmasını ya da Julia'nın, eh şimdilik bu kadar yeter bence, dur şöyle bir oturayım gibi bir şeyler demesini istedi, ama olmadı. Julia yazı masasına yaslandı, gözleri yarı kapalı, elleriyle sanki müziği idare ederek konuşmaya devam etti.

Bana kısa mektuplar yollardı, dedi. Edebiyatı pek kuvvetli değildi ama yine de onları almaya bayılıyordum. Bana nerede olduklarını, neler yaptıklarını yazamıyordu, ama erkek erkeğe yaşamın minik detaylarını yazardı ve bir iki dakika için sanki ben de orada onunla birlikteymişim gibi hissederdim. Sonradan çok da uzağa gitmediklerini öğrendim, dedi usulca; yakalandıklarında Dunkirk'e dönüyorlarmış. Bombardımana, dedi. Bir an sustu, başını pikaba doğru eğip müziği dinleyerek hafifçe gülümsedi.

Balo salonunda, dans pisti birkaç saniye önce olduğu kadar kalabalık değildi, fraklı tıp öğrencilerinden biri ve partneri, William'la Julia'nın yanında dans ediyor, adımlarını tıpatıp onların adımlarına uydururken tıp öğrencisi ilgiyle Julia'ya bakıyordu. Julia endişeyle öğrenciye baktı ve o da elini Julia'nın karnına uzatarak, affedersiniz, dedi, özür dilerim, bakabilir miyim? İç cebinden bir stetoskop çıkartıp ucunu Julia'nın elbisesinden içeri soktu. Doğru tahmin etmişim, dedi partnerine, başını sallayarak, üç aylık, sonra gülümseyip döndüler ve döne döne uzaklaştılar. Julia karnına baktı, şaşkın gözlerle, sonra başını kaldırdığında,

William'ın aklı tamamen başka yerlerde gibiydi. Topuklarıyla dans pistinde tempo tutarak birkaç saniye boyunca kendine gelmeye çalıştı ve kulağına fısıldamak için öne eğildi: Sevgili William'ım stop Hamileyim stop Şaşkın ama mutluyum dikkatli ol seni seviyorum stop. William da usulca, neredeyse işitilmeyen boğuk bir fısıltıyla yanıtladı: Ben de şaşkın ama mutluyum stop erkek olursa bence Laurence olsun stop Sen de dikkatli ol burada her şey yolunda stop.

Ve neredeyse daha o konuşurken balo salonunun gök mavisi tavanı duman ve yağlı bulutlarla kaplandı, orkestradan gelen bir trampet soloyla birlikte köşedeki askerler, William'ın birliğindeki subaylar bir masanın, vitraylı tavan pencerelerinden yağıp düşerek tam ortalarında patladığında etrafa şarapnel ve sefertasları, cam kırıkları ve kollarla bacaklar saçan havan toplarına karşı hiçbir koruma sağlamayan bir masanın altına sığındılar.

Salonda bir an hayret dolu bir kıpırtısızlık oldu, zillerin duyguları kamçılayan çınlaması duyuldu ve sonra vals devam etti, garsonlar cesetleri götürmek için sedyelerle içeri girdi, tıp öğrencileri yapabilecekleri bir şeyler var mı diye etrafta dolaştı, birkaç temizlikçi ellerinde süngerler, kovalar ve yer bezleriyle arkada bekledi.

Artık müzik daha yavaş, daha sessizdi, konukların çoğu yerlerine dönüyor, hatta bazıları paltolarını alıp eve yollanıyordu, çok geçmeden dans eden bir tek Julia ve William kaldı, küçük ve yorgun adımlarla, geri iki üç ve dön iki üç ve Julia'nın kollarındaki William sessiz ve solgundu, gözlerine bakmıyor, eliyle beline ancak şöyle bir dokunuyor, ayakkabıları cilalı zeminde şık sekişler yapmak yerine daha çok sürükleniyordu. William? dedi Julia ve boşu boşuna yanıt bekledi. Müzik bitti, müzisyenler enstrümanlarını bırakırken çıtırtılı tuhaf bir tıslama oldu ve orkestra şefi reverans yapmak için iki dansçıya döndü. Alkışlayan olmadı ve William ondan ayrıldı, ne teşekkürlerini duyup ne gülüşüne karşılık vererek başını öne eğip sahnenin köşesindeki, bir zamanlar adamlarının oturduğu masaya doğru sürüklendi. Julia son kez pisti geçerek tekrar masadaki arkadaşlarına katıldı. Soran bakışlarını görmezden gelerek, sessizce ona bir içki doldurdular.

Ah, dedi otururken, aklına sanki daha önce hiç düşünmediği bir şey gelmiş gibi. Ah. O çıtırtılı tıslama sesinin ne olabileceğini merak etti. Elinde gümüş bir tepsiyle genç bir garson kayarak yanından geçti, dönüp tepsiyi ona uzatarak başıyla ince beyaz zarfın ona geldiğini işaret etti. Ah, dedi Julia yeniden.

O iki telgrafı o gece daha sonra David'e gösterdi, David mutfak masasında oturmuş sıcak kakao içiyor, yağmur hâlâ pencereyi döverken dışarıda sokakta ıslak trafik akıyordu. Onları iplik ve selobantları, mumlarla pamuğu koyduğu, işe yarayan şeylerle dolu çekmecesinin arkasında, kahverengi bir zarfta saklamıştı. Kâğıtlar kararmış ve kat yerleri çatlamıştı, tek köşesinde rutubet lekesi vardı. David ikisini de okudu: Ben de şaşkın ama mutluyum diye başlayanı ve Bildirmekten üzüntü duyarız ki diye başlayanı, sonra dikkatle tekrar zarfa yerleştirdi.

İnsanlar çok kolay uyum sağlıyor biliyor musun, dedi David'e sonra, onu bu konuda sıkıştırdığında. Bir şeylerle baş etmenin mutlaka bir yolunu buluyorsun. Çok da önemsemezdim ama o kadar çabuk olup bitti ki.

Mutfak masasından kalktı, telgrafların durduğu zarfı yine karmakarışık çekmeceye koydu ve kapıya doğru yürüdü.

Sanırım bu gece kakao içmeyeceğim, dedi. Buraları toparlamayı sana bıraksam ayıp olmaz, değil mi? Bütün bu dans etmeler falan, dedi, kendimi yormuşum, artık eskisi kadar genç değilim. Kapıda bir an durdu ve bir bulanıklık gözlerinden süzülerek geçti, sanki kafası karışmış, ne yaptığını hatırlamaya çalışırmış gibi. David sandalyesinde döndü, çıplak ayakları taş zeminde üşürken ona baktı.

Julia teyze? dedi ve Julia gözlerini yeniden ona odakladı.

Efendim canım? dedi.

Peki nasıl biriydi? diye sordu. En azından tanıdığın kadarıyla; gerçekte nasıl biriydi ki?

Julia ona baktı, halsiz elleriyle uzun hırkasının eteğini hafifçe yukarı kıvırıp açarak, sanki hâlâ şaşkınmış gibi başını iki yana salladı.

Kesinlikle hiçbir fikrim yok, dedi.

9

Sözleşme, maaş bordrosu, görev listesi, Coventry Müzesi'nden, 1964

O açılış gecesinden üç yıl sonra, müzede çalışmaya başladığında dikdörtgen biçiminde küçük bir isim rozeti verdiler; beyaz plastik, güneş ışığından ve personel odasının nikotiniyle çok geçmeden sarardı. *David Carter*, yazıyordu üstünde, *İkinci Küratör Yardımcısı*. Annesi işte ilk gün fotoğrafı çektirirken onu da takması için ısrar etmiş ve bir üniforma da vermemelerinin çok yazık olduğunu ama herhalde artık modern zamanlarda yaşadıklarını söylemişti. David yalnızca görevlilerin üniforma giydiğini anlatsa da, arada bir fark göremediğini söylemişti. Ah baban şimdi seni görse nasıl da gurur duyardı, demiş, David de öyle mi dersin? diye sormuştu. Julia fotoğrafı gördüğünde, David'e arkasında *Hep ileriye ve hep yukarıya!* yazan bir British Museum kartı yolladı.

İlk günü bir hayal kırıklığıydı. Bütün sabahı binanın her köşesini bilmesine rağmen Kıdemli Bekçi tarafından galerilerde dolaştırılarak, öğleden sonrasıysa birisi ona ne iş verilebileceğini araştırırken personel odasında oturarak geçti. Bir yanı kariyerine bodrumdaki depoların unutulmuş bir köşesinde etkileyici bir keşif yaparak, ya da hiç olmazsa çığır açacak yeni serginin tasarımı ve planlanmasının sorumluluğunu hemen alarak başlamayı umuyordu. Ama bunun yerine ilk birkaç haftası küratörlük personeli için ufak tefek işler yaparak geçti; devasa indeks kartı kutularında kayıtlar aradı, taslak belgeleri daktilo etmesi

için sekreterin ofisine götürdü, fare kapanlarını ve termohigrografları kontrol etti, depoları tertemiz tuttu, çayları demledi ve postayı aldı. İlk haftanın sonunda arşiv dosyalama sistemi hakkında değil, bütün personelin çayında tercih ettiği süt ve şeker miktarları konusunda ansiklopedik bilgiye sahip olmuştu. Böyle olacağını hiç düşünmemiştim, demişti ablasına, o da alışsa iyi olacağını, işe en son girenin o olduğunu söylemiş, gerekli vasıflara sahip değilken başka ne bekleyebileceğini sormuştu.

Ama birkaç hafta sonra işler iyiye gitmeye başladı. Sosyal Tarih Küratörünün yanına verildi ve umduğu çırak pozisyonuna biraz daha yaklaşmış oldu. Yönetici bir kez David'in bu işi ciddiye aldığına ikna olduktan sonraysa, eğitim kurslarından, yeni görevlerden, özel sorumluluklardan söz edilmeye başlandı. Leeds'e, Liverpool'a, Newcastle'a, ta kuzeydeki Edinburgh ve Glasgow'a, hatta Aberdeen'e araştırma gezileri yapmasına izin verilmeye başlandı. Yine de zamanının çoğunu hâlâ indeks kartlarını çevirip durarak, kayıtların kontrolünü yaparak, depolanmış eşyaları denetleyerek, depoda fare dışkıları arayarak geçiriyordu ve on iki yaşında el çizimi galeri tasarımları ve sergi planları için ter döken o çocuğun hayal ettiği işlere el atmaya başlayabilmesi ancak birkaç yıl sonra gerçekleşebildi.

İşe alıştıktan birkaç ay sonra, Julia ziyaretine geldi. Ana kapıdan girdiğinde David fuayede görevlilerden biriyle konuşuyordu; durup uzun bir an boyunca ona baktı, daha sonra itiraf edeceği gibi, duyduğu o çarpıcı gurur hissiyle şaşkına dönmüştü.

Affedersiniz delikanlı, dedi, Dorothy kapıda beklerken sonunda yanına yaklaşarak, acaba bana etrafı gezdirebilir misiniz? Arkasına döndüğünde hatırladığından çok daha uzun boylu, sık sık ziyaretine gelen o çocuktan çok daha olgun görünen David de, elbette Julia teyze, dedi. Julia koluna girip ilk galeride ağır ağır dolaştırmasına izin verdi, teşhir vitrinlerine bakmak için durup sorular sordu, bazı soruları bir kereden fazla sordu. David kulağında bir sorun mu var diye merak etmişti. Müzeyi daha önce gezmiş olan Dorothy biraz geriden geliyor, David'in ne kadar yetişkin, Julia'nınsa birdenbire ne kadar yaşlanmış göründüğünü aynı anda fark ediyordu. David'in Julia'ya orta-

çağdan kalma el yapımı nesnelerin durduğu vitrini gösterişini izledi, çoğu bombardımandan hasar görmüş alanların son zamanlardaki yeniden inşası sırasında bulunmuş, yeni temeller kazılırken çamurdan çıkarılmış çanak çömlek, demir eşya ve taş oymalardı. David birkaç kemik, broş ve temsili resimlerin bulunduğu tarihöncesi döneme ait vitrini gösterirken, belirtilen tarih ve kaynakların pek güvenilir olduğunu sanmadığını söyledi. Julia göz kırpıp parmağını dudaklarına götürdü. Sen söylemezsen ben de söylemem, diye fısıldadı. Sonra doğa tarihi sergisine geçtiler, çivi başları üzerinde dengelenmiş bir tezgâh dolusu kanatlı böcek, benekli kuş yumurtalarıyla dolu pamuklu bir çekmece, iğnelenmiş kelebeklerle dolu bir tabla, doldurulmuş kuşlarla dolu panoramik bir manzara. Bunları gösterirken David'in hevesi biraz kaçmıştı; görev bilinciyle panelleri birer birer açıklarken başka tarafa dönmüştü.

Buna neden doğa tarihi dendiğini bile bilmiyorum, dedi. Aynı şey değil ki.

Eh, dedi Julia, gülümsemeye başlayarak kuşların cam gözlü donuk bakışlarını ve kasılmış çenelerini işaret etti, bence hepsi de artık tarih olmuş Daniel, sen ne dersin? Salonun öteki tarafına doğru dönerken, David kıpırdamadan, merakla ona baktı. Dorothy bir şeyler söylemeye kalkışsa da kendini tuttu ve David'in bakışlarını yakalayarak başını iki yana sallayıp gözlerini kaçırdı. David duraksadı, sonra Julia'ya doğru bir adım attı.

Julia teyze? dedi David. Julia birkaç adım ötede durdu.

Ne oldu canım? diye sordu.

Julia teyze, dedi, bana Daniel dedin. Julia boş gözlerle ona baktı.

Hayır demedim, dedi. Ne diye böyle bir şey yapayım ki?

Dedin, dedi David sakin sakin direnerek. Daniel dedin. Julia neden bahsettiğini sorarmış gibi, hafifçe gülümseyerek Dorothy'ye döndü. Dorothy omuz silkti, cık cık yaptı ve gözünü çakmaktaşından balta uçlarının durduğu bir vitrine dikti. Julia tekrar David'e baktı.

Saçmalama, dedi yorgun bir sesle, darılmış gibi. Bence kulaklarını bir kontrol ettir sen, tamam mı? Bir de davranışlarını. Galeriden geri yürüyüşünü, fuayeye açılan kapının yanındaki

sandalyeye oturup anlamlı anlamlı Dorothy'yle ona bakmaktan kaçınışını izledi David. Annesi dirseğiyle onu dürttü. Aferin, diye mırıldandı. İyi iş becerdin.

Ama tekrar yanına gittiklerinde sanki onu bağışlamış gibi tatlı tatlı gülümsüyor ve elini sallayarak salonu işaret ediyordu. Bana etrafı gezdirecek misin? diye sordu. David Julia'ya baktı. Bana etrafı gezdirecek misin? diye sordu Julia yeniden.

10

Mektuplar, elde yazılmış, 1966-68; kâğıt peçete, 1966

İlk mektupları kısa, deneme aşamasında mektuplardı, ikisi de ilk karşılaşmalarında neler hissettiklerini sözcüklere dökmeyi, kolayca anlamsız görünebilecek bir şeyi ima etmeyi istemiyordu. Üzgünüm ama çok uzağız, diye cevaplarken hayal ediyorlardı birbirlerini. Aynı şehirde yaşasak daha farklı olurdu. Cidden, üzgünüm ama seni doğru dürüst tanımıyorum bile. Onun yerine, birbirlerine kibarca sorular sordular ve kendi yaşamları hakkında tehlikesiz açıklamalar yaptılar, bir başka ülkedeki yaşamı merak eden mektup arkadaşları gibi: *Nasıl bir evin var? Kardeşin var mı? En çok hangi filmi seversin? Bugün bütün öğleden sonrayı Tullos Tepesi'nde sadece denizi seyrederek geçirdim.* Ama yavaş yavaş sorular ve cevaplar daha fazlasına, birbirlerine karşı derinleşen bir ilgiyi ima eden bir şeye dönüştü: *İleride neler yapmayı düşünüyorsun? Hep aynı şehirde mi kalacaksın? Şu an çıktığın biri var mı?* Sonra, yavaş yavaş, mektuplarının ne kadar uzun, ne kadar sık yazılmaya başladığından endişe etmeyi bıraktılar ve onları ne anlama geldiğini pek de düşünmeden *sevgilerle* diye bitirmeye ve şöyle şeyler yazmaya başladılar: *Seni bu yakınlarda görmek güzel olurdu. Seni görmek için sabırsızlanıyorum. Bir daha ne zaman geleceksin?*

Eleanor'un bütün mektuplarını hâlâ saklıyordu tabii, Kate'in eski odasında bütün öteki şeylerle birlikte bir ayakkabı kutusunda özenle dosyalanmış duruyorlardı, zarfların üst tarafları mektupların yıllar boyunca çıkarılıp tekrar konulması yüzünden parmak izleriyle lekelenmişti. Ezberden okuyabilece-

ği cümleler vardı: *Çay salonunda çalışmak ölesiye sıkıcı ama bazen orada tanıştığın insanlar için yine de değer. Buraya yakın bir plajda foklar var biliyor musun, bir daha gelirsen sana gösterebilirim. Bugün müzede bir iş olduğunu duydum. Neredeyse tanışamayacaktık, bunu düşünmek ne garip değil mi?*

Annesine anlatmadı, Susan'a da, ama almaya başladığı mektupları ikisi de fark etti ve ablasının kimden geldiklerini sorması fazla uzun sürmedi. Kimseden değil, dedi, bir gün birlikte otobüs durağına yürürler, David müzeye, Susan bir avukatın ofisindeki işine giderken. Susan son gelen mektubu havaya kaldırmış, ona vermiyor, zarfın üstündeki kadınsı el yazısını inceliyor, David de oralı değilmiş gibi davranmaya çalışıyordu. Yalnızca araştırmamda yardımcı olan birisi, dedi. Susan sırıtarak, omzunun üstünden soran gözlerle ona baktı. Ne? dedi David. Onlarla müzeyi incelemek için oraya gittiğimde tanıştım. Mektuba uzandı ama Susan kahkahalar atarak elini geri çekti.

Onlar mı? dedi. Onlar? Durup David'e döndü. Adı ne? diye sordu. David ona baktı ve ne kadar büyürlerse büyüsünler onun her zaman ablası olacağını ve istediği şeyi eninde sonunda öğreneceğini anladı. Yirmi bir yaşındaydı ama Susan'ın mektubu elinden nasıl kaçırdığına, damarına nasıl bastığına bakılırsa pekâlâ on ikisinde de olabilirdi. Ablasını ittirip mektubu elinden kaptı ve Eleanor derken gülmeden duramadı, adı Eleanor, oldu mu? Yalnızca arkadaşız, tamam mı? Susan da onu ittirdi.

Tamam, dedi, yalnızca arkadaşın. David mektubu cebine koydu ve elini cebinden çıkarmadan, parmaklarını mürekkep lekeli kâğıdın üstünde dolaştırdı. Okumayacak mısın? diye sordu Susan yürürlerken.

Hayır, dedi. Şimdi okumayacağım.

Neden? dedi Susan. Hani özel değildi? Yalnızca arkadaşın sanmıştım. David'i tekrar dürttü ve David bu kez ona baktığında yüzünde henüz söylemeye gönüllü olmadığı şeyi itiraf eden bir gülücük vardı.

Ama anneme söylemek yok tamam mı? dedi usulca, tam otobüs durağına geldiklerinde. Susan ona baktı, dudaklarım fermuarlı hareketi yapıp göz kırptı.

Ama söyledi, söylemediyse bile en azından tahmin etmesi için yeterince açık verdi. Ya da belki Dorothy kendisi düşünüp anlamıştı çünkü Aberdeen'e yaptığı ikinci yolculuktan döndüğünde, e, anlat bakalım, dedi, bu kızla ciddi mi düşünüyorsun yani?

Ne kızı? dedi David. Dorothy gülerek başını salladı. Gitmeden önce akıl edemediğini bildiği için, ertesi gün giyeceği gömleği ütülüyordu.

E, dedi, adı ne? Kaç yaşında? Ne iş yapar?

David güldü, çantasını yere bırakıp yenilgiyi kabullenircesine ellerini havaya kaldırarak masadan bir sandalye çekti. Adı Eleanor, dedi otururken. On sekiz yaşında. Hâlâ öğrenci ama arada müzedeki çay salonunda çalışıyor. Dorothy gömleği ütü masasının üstünde yeniden düzeltti, düğmeler tek sıra halinde altta kalacak şekilde ters çevirip, ütüyü kırışıkların üstünden kaydırırken dikiş yerinden dümdüz çekiştirdi.

Peki ailesiyle tanıştın mı? diye sordu, sözcükleri sorunun fazla önemi yokmuş gibi söylemeye çalışmış ama başaramamıştı. David yüzünü buruşturdu.

Öyle bir şey değil anne, dedi. Henüz... kendini tuttu, bir anda önemli hale gelen bir şeyi bulmak için çantasına eğildi. Annesi başını kaldırdı, ütüyü yerine koydu.

Henüz değil mi? diyerek David'in cümlesini tamamladı, gülerek. David gözlerini çevirip kafasını salladı.

Hayır anne, dedi utanç ve sıkıntıdan boğuklaşmış bir sesle. Bu öyle... bilmiyorum. Ondan hoşlanıyorum, ama bilemiyorum. Ailesiyle tanışmak için çok erkenmiş gibi geliyor, dedi. Dorothy ütüyü tekrar eline aldı, gömleğin kıvrık manşetlerine bastırıp bir an ağırlığını üstlerine verdi.

Ben babanın ailesiyle neredeyse flört etmeye başlar başlamaz tanışmıştım, dedi. Beni Julia teyzenin evinden alıp kendi evlerine götürmüş, sonra da onlarla tanıştırmıştı. Her şey çok resmiydi. Sanırım benimle hava atmak istemişti. Çok tatlılardı biliyor musun, olanlar çok üzücü. Ütüyü tekrar yerine bırakıp elinin tersiyle düzelterek gömleği katlamaya başladı. Tabii benim ailem onunla düğüne kadar tanışamadı, dedi. O günlerde Suffolk-Londra arası çok uzun yoldu. David ona baktı ve bunları biliyorum anne, dememek için kendini zor tuttu, bütün bunları

zaten anlatmıştın. Tanışalı daha bir hafta olmuştu, dedi Dorothy, kilise salonunda düzenlenen bir danstaydık. Julia dansa gitmem için ne gerekirse yaptı ve onunla konuşmam için de elinden geleni ardına bırakmadı, benim de fazla cesaretlendirilmeye ihtiyacım yoktu zaten. Sustu, gözlerini indirip katlanmış gömleğin üzerindeki ellerine, hâlâ parmağında duran yüzüğe baktı.

Onu özlüyorum David, dedi. Gerçekten. Sesi titremişti. David ayağa kalkıp beceriksiz adımlarla ona doğru yürüdü. Beklediler.

Biliyorum, dedi David. Dorothy keskin bir nefes aldı, hızla gözlerini kırpıştırdı ve gömleği ona uzattı.

Neyse, dedi çabucak. Peki. Bu Eleanor'la müzede mi tanıştın, sen gittiğinde orada mı çalışıyordu? Yoksa, yani, başka bir şekilde mi oldu? David gömleği alıp başını iki yana salladı, sanki zaten çok şey bildiğini, ona daha fazlasını anlatmayacağını söylemek ister gibi gülümseyerek.

Cidden bilmiyorum, dedi, tanıştım işte. Oluverdi, dedi.

Yukarı çıkmaya karar verdi ve katlanmış gömleği alıp odadan ayrılırken Dorothy arkasından, teşekkür? deyip başını iki yana sallayarak duvardan ütünün fişini çekti.

Oluverdi.

Dosdoğru yürüyüp gidebilirdi. Kapı aralık olmayabilirdi. Eleanor yeni kahve makinesini çalıştırmakla cebelleşiyor olmayabilir, makinenin ani çığlığı o şekilde ilgisini çekmemiş olabilirdi. Harcayacak fazladan parası olmayabilir ya da kapıyı biraz daha aralayıp hâlâ servis yapılıp yapılmadığını soracak cesareti bulamayabilirdi. Müzenin planını yanlış anlayıp sergilerle dolu koca bir salonu atlamamış, bu yüzden de geri dönüp onu göreceği yerde o anda treni yakalamak için bir telaş yolda olabilirdi.

Bu şeyler, nasıl bir araya geldikleri. Başka türlü olsalardı nasıl insanlar olacağımız.

Kahve makinesi çığlık attı, başını çevirdi, kapı aralıktı. Parıldayan maun tezgâhın ardında, kısmen bir buhar bulutuna sarınmış Eleanor'u gördü, kaşları çatık, manivelaları çekiştirir, eliyle makinenin yan tarafına vururken. İçeride müşteri yoktu anlaşılan. Uzun kepenkli pencerelerden salona güneş ışığı akıyor, her yüzey, her kaşık ve kahve demliği parıldıyordu ve buhar dağılınca yüzünü ilk kez görebilmişti.

Ya da yağmur yağıyordu ve salonun içi loş ve griydi, salonun öbür tarafından onu tam olarak görememişti; ayrıntılar kaçıyor, yıllar boyunca bozulup yeniden bir araya getiriliyordu.

O noktada Eleanor sırtını dönebilirdi. David koridordan gelen ayak seslerini, bir hizmetlinin anahtar şıngırtılarını duyabilirdi. Çay salonunda genelde birlikte çalıştıkları kadın postaneye zamanında yetişmek için yarım saat erken gitmemiş ve bir telaşla mutfaktan çıkmış olabilirdi. Ama bunların hiçbiri olmadı. Orada kalıp ona baktı ve yüzündeki o ifadeyi yakaladı: Büzülen dudaklar, sallanan baş, kısa ve gizli bir tebessüm. Saçlarını kulağının arkasına atma şeklini fark etti, taktığı renkli, küçük boncuklu kolyeyi, burnunun üstündeki çilleri, kalkık kavisli kaşlarını. Dar, beyaz bluzunun açık yakasını ve bedenini sıkıca sarışını fark etti. Bir an nefesini tuttu ve arkasına dönmedi.

Ve her şeyin daha farklı olmasının o kadar çok yolu vardı ki.

Öncelikle, Eleanor o işe girmemiş olabilirdi. Arkadaşının annesi işten ilk önce başka birine bahsetmiş ya da kendi annesi kızına uygun bulmamış olabilirdi. David kuzeye yapılacak uzun yolculuk için işten izin alamamış olabilirdi. Trenler kaçırılabilir ya da rötar yapabilir, sefer tarifeleri yanlış okunabilirdi. Başını kaldırıp hâlâ servis yapılıp yapılmadığını soruşunu duyduğunda Eleanor'un kaş çatışı o şekilde bir tebessüme dönüşmeyebilirdi.

David tezgâha yürüdü ve Eleanor, size ne verebilirim? dedi. Kahvede sorun var gibi görünüyor, dedi David, o yüzden çay alayım zahmet olmazsa. Eleanor tekrar güldü, biraz kızararak, ya evet bu aptal şeyi ucuza aldılar, hiç doğru dürüst çalışmaz, dedi ve onun yerine semaveri kullanmak için mutfağa gitti. Bir demlik çayla geri dönüp bir fincan doldurdu ve kendine de bir fincan koymadan önce başını kaldırıp çabucak bir bakış attı. David karşısında durup, bir çanta dolusu tanıtım kitabı ve broşürü ayağına dayayıp yere koydu, tabağı avucunda tutarak ince Çin porseleni fincandan çayını yudumladı. Eleanor tezgâha dayandı ve konuştular. İşte başlamıştı, çoktan, Eleanor'un uzun ince parmaklarıyla bir küp şekerle oynayışında, konuşurken gözlerinin içine bakışında, David'in uzanıp başıboş bir perçemi tekrar kulağının arkasına atmak isteyişinde.

Eleanor, Aberdeen'i nasıl bulduğunu sordu, o da fazla do-

laşma fırsatı bulamadığını, bütün günü müzede geçirdiğini söyledi. Bir kez daha gelmeye değer mi diye sorduğunda, Eleanor, çok da kötü olmadığını ama sürekli orada kalmaya niyeti olmadığını söyledi, mümkün olduğunca çabuk oradan kurtulacağını. Üniversiteye gidiyorum, dedi, bunu söylerken sanki inanmıyorum dedirtmek için meydan okur gibi gözlerine bakarak. Bu iş yalnızca liseyi bitirene kadar. Gözleri kocaman ve açık kahverengiydi, kirpiklerinin rengi gözlerine o kadar yakındı ki neredeyse görünmezdiler; onlara biraz fazla uzun bakmış olmalıydı ki Eleanor geri çekilip, biraz kek ister misiniz? dedi. Yoksa zaten çöpe gidecek.

Orada ne işi olduğunu sordu, o da anlattı, bir gün kendi müzesini açmak istediğini söylediğindeyse o güne dek ilgilenen ve onu ciddiye alan ancak ikinci kişiydi. Çay salonuna ihtiyacınız olacak mı? derken gülüşü köşeli ince yüzünün keskin hatlarını yumuşatmış, cüretkârlığı ikisini de şaşırtarak bir an susmalarına neden olmuştu.

Ben jeolog olacağım, diyerek sohbeti yeniden başlattığında, David daha önce bir jeologla karşılaşmadığını söyleyip ne iş yaptıklarını sordu. Kayaları inceleriz, dedi Eleanor gülerek, sonra ona yarıklardan ve maden damarlarıyla buzul çökellerinden bahsetti. Kulağa sıkıcı geliyor ama değil, dedi, David de hiç sıkıcı gelmediğine garanti verdi. Bir kez daha gözlerinin rengini fark etti ve sonra zamanın farkına vardı.

Treni yakalaması gerektiğini söyledi. Eleanor tekrar ne zaman gelme ihtimali olduğunu sorduğunda, bu soru ikisini de şaşırtmadı. Yakında, dedi, sanırım, bir müzede geçirilecek bir öğleden sonrası için bu kadar uzun bir yolculuk yapmak dünyadaki en doğal şeymiş gibi. Adım Eleanor bu arada, dedi Eleanor, Eleanor Campbell, o da kendi adını söyledi. Eleanor bir peçeteye adresini yazıp verdi, o da cebine koydu, kendi telefonunu yazdığı peçeteyi de Eleanor cebine koydu. Ona yazacağını söyledi, o da sevineceğini, sonra çantasını alıp gitti, konuşmalarını tekrar tekrar aklından geçirerek.

Bu şeyler, nasıl oldukları. Bu şeyler, nasıl başladıkları.

Hemen cevap yazar mısın? Neredeyse tanışamayacaktık, bunu düşünmek ne garip değil mi?

11

Sigara tablası, bağa, 1940'lardan kaldığı zannediliyor

Bir şeylerin ters gittiğini ancak Julia tekrar sigara içmeye başladıktan sonra fark ettiler. Ondan önce, hafızasındaki aksama ve sapmalar yalnızca dalgınlık, biraz uçukluk gibi geliyordu, o kadar. Savaştan beridir ihtiyar, sersem bir yarasa oldum, demişti bir keresinde anahtarlarını ararken, yeni bir şey değil, annesi de, o hangi savaşmış ki, demişti, Boerler Savaşı mı? Susan'la David gözlerini devirirken ikisi birden katılırcasına gülmüşlerdi.

Ama sigara içmeye başladığında, durum bir şekilde daha farklı görünmeye başladı.

Julia'nın evinde akşam yemeğindeydiler –David, annesi, Alice diye bir kadın, Alice'in kocası–, arka odadaki pencereli bölümde büyük bir masanın etrafında oturmuşlar, Julia ile Dorothy'nin daha çok savaş zamanındaki işlerinden bahsedişlerini dinliyorlardı. Dorothy, kim bilir kaçıncı kez, sargı bezleri kalmadığında çarşaflardan yırttıkları steril şeritleri kullanma hikâyesini anlattı, Julia da Dorothy'nin on üstünden on verdiğine herkesi temin ettiği bir gösteri sunarak yapılan sargıları denetleyen acımasız koğuş hemşiresinin taklidini yaptı. Alice'in kocası, paraya ihtiyacı olmadığı apaçık ortadayken ve taşradaki kardeşinin yanına gidip oğluyla birlikte yaşayabilecekken, niçin hemşirelik yaptığını sordu, Julia da yalnızca bir kerecik olsun işe yaramak ihtiyacı hissettiğini söyledi. Gazetelerden, dedi, hemşirelere fazlasıyla ihtiyaç olduğu izlenimini alıyordunuz. David

oturup dinliyor, arada sorular soruyor ve ağır kırmızı şarabın çarpmasına izin vermemiş gibi görünmeye çalışıyordu. Yemeğin sonuna doğru, pudingler yendikten ve kahve içmekten söz edilmeye başlandıktan sonra, odayı ılık ve iç çekişli bir sessizlik sarmışken, Julia bir paket çıkarıp kendine bir sigara yaktı, sonra da masadakilere ikram etti. David şaşkındı çünkü daha önce ne sigara içtiğini görmüş ne onun yanındayken duman kokusu almış ne de evde kül tablaları görmüştü.

Alice ve kocası, ikisi de birer tane alıp yakmak için mumlara doğru eğildiler. Julia paketi kendisine uzattığında David hızla başını iki yana salladı, annesi de bir tek öylece baktı. Julia paketi bıraktı, derin bir nefes çekti, öksürüp birkaç pul külü puding kâsesine silkti. Dorothy onu izliyordu. Yeniden sigara içmeye ne zaman başladın Julia? diye sordu şaşkın bir sesle.

O zamanlar sigara içmek sorun değildi. Çoğu insan belli bir ölçüde içiyor gibiydi; barlar sürekli duman altıydı, sinemalarda kül tablaları verilirdi ve yemekler bittikten sonra genelde bir paketten ikram edilirdi. Annesinin neden bu kadar çok endişelendiğini bilemiyordu. Daha sonraları, bir cerrahın katrandan siyahlaşmış akciğer fotoğrafları gösterip tıp dünyasının daha yeni şüphelenmeye başladığı gerçekleri anlatması yüzünden, savaştan sonra birlikte bıraktıklarını söylemişti. Bu birlikte aldığımız bir karardı, dedi. Aramızdaki bir anlaşma gibiydi, her şey bittikten sonra geriye kalan bir şey. Bozulmadım, dedi, yalnızca şaşkınım, o kadar.

Julia sanki onu duymamış gibi, boş gözlerle Dorothy'ye baktı. Dorothy soruyu tekrarladı. Sevgili yavrucağım, sen neden bahsediyorsun? dedi Julia. Ben okulu bitirdiğimden beridir, seninle tanışmamızdan önce bile sigara içerim, bunu sen de biliyorsun. Tutulan nefesler ve kıpırtısız kalan parmaklarla, odadaki sessizlik çok farklı bir sessizliğe dönüştü.

Gülmeye çalışarak, ama Julia ben ikimiz birden bıraktık sanıyordum, bırakmamış mıydık? dedi Dorothy. Julia alnını kırıştırdı, sigarasından uzun bir nefes çekip tekrar öksürdü.

Bence sen içkiyi biraz fazla kaçırmışsın Dotty, dedi gülümseyerek. Artık şu kahveleri yapayım mı? Ne diyeceklerini bilemeden, hepsi ona bakakalmışlardı. David neler döndüğünü tam

anlayamıyordu ama annesinin ve Alice'le kocasının anladıkları belliydi.

Birbirlerine baktılar ve sonra Alice, oldukça sakin bir sesle, kül tablan var mıydı Julia? dedi. Külümle tabaklarını kirletmekten nefret ediyorum.

Tabii, tabii, dedi Julia, bir irkilişle masadan kalkarak, ne kadar aptalım. Hemen şimdi.

Odayı araştırırken, elleri uzun zaman önce atılmış kül tablalarının hayaletlerine doğru, büfeye, sehpaya, piyanonun üstüne, pikabın yanına uzandı. Odayı iki kez dolaştı ve dönerek sandalyesinin yanında durup, yüzünden bir anda gelip geçen bir korkuyla onlara baktı. Elindeki sigaraya baktı. Kahretsin, of kahretsin, derken karşılarında küçülen bir çocuk gibi göründü bir an. Sigaraya bakıp puding kâsesine bastırarak söndürdü. Güldü, sonra da, demek yaşımı çoktan göstermeye başladım, ha? dedi. Parmağını başına dayayıp çevirirken, bilezikleri sallanıp birbirine çarparak şıngırdadı. Ondan başka da gülen olmadı. Yavaşça oturup, eliyle bir an yüzünü örttü. Başını kaldırıp Dorothy'ye baktı. Ah Dotty, dedi usulca, düş kırıklığından olduğu kadar korkudan da kısılmış bir sesle ve gözleri bir birine bir diğerine uçuşarak, biraz olsun teselli aradı.

Korkularının gerçeğe dönüşmesi uzun sürmedi, kopuk kopuk ve birer birer. Konuşmalar yarısında kesilmeye, isimler sürekli unutulmaya, doktor randevuları kaçırılmaya başlandı. Şehirdeki bir mağazada kaybolunca bir yürüyen merdivenin tepesinde şaşkınlık dolu gözyaşlarına boğuldu ve mağaza çalışanları onu arka odaya alıp sakinleştirmeye çalıştığında da adresini hatırlayamadı. Dorothy düzgün beslenmediğini, üstünü değiştirmediğini ve evi bir zamanlar yapmayı ilk iş saydığı kadar temiz tutmadığını fark etmeye başlamıştı. Onu daha sık ziyaret etmeye, oradayken alışverişini yapmaya, banyoya girip üstünü değiştirmesi için zorlamaya başladılar. Doktora götürüp başına gelen şeye bir isim bulmaya, durumunu iyileştirmek için yapabileceklerini öğrenmeye çalıştılar. Keçileri kaçıracak kadar yaşlı değilim, dediğinde, doktor bu deyimi uygun bulamayacağını ama bazı durumlarda maalesef meleke kaybının erken başlaya-

bildiğini söyledi. Sanırım, açık davranmak gerekirse, sizinki de bu durumlardan biri olabilir, dedi. O zamanlar orduda subay olan Laurence, annesine bakmak için ordudan ayrılmaya ikna etmeye çalıştıklarında bunun pek mümkün olmadığını söyledi. Siz yine böyle devam edin, dedi Dorothy'ye yazdığı kısa bir mektupta, eminim iyi iş başarıyorsunuz. Julia onu sordu, sık sık, yıllar boyunca ona yazmaya devam etti ve insanların isimleri hafızasından uçup gitmeye başladıktan sonra bile en son unuttuğu isim Laurence'ınkiydi.

12

Resimli kartpostal, Union Caddesi, Aberdeen, yak. 1966

Tanışmalarından beş altı ay sonra, Aberdeen'e ilk kez tekrar gidişinde, erkek arkadaş, kız arkadaş ya da çıkmak sözcüklerini daha hiç kullanmamışlardı ve birbirlerini hâlâ ne kadar az tanıdıklarını fark ettikleri ilk birkaç saat çekingenlikle geçmişti; tren istasyonunda birbirlerini tanımaları zaman almış, biraz uzak durup ne diyeceklerini bilemeden göz göze gelmemeye çalışmışlardı. Ama en sonunda, bir iki bira ve bir cinin de yardımıyla, limanın sonunda, sahil muhafaza kulesinin yanında durup el ele tutuşmaya cesaret edebildiler ve öpüştüler, ateşli, soluk soluğa ve sabırsız, o kadar uzun bir öpüşme oldu ki sahil muhafızları pencereye vurup bağırarak, kahkahalarla tezahürat yaptılar. Oradan çabucak uzaklaşıp liman duvarının sonuna gittiler, utanmış, kahkahalarla gülerek, durgun ve parlak denize, liman ağzındaki fenere ve Girdleness'ın kayalık çıkıntısındaki yarı harap top bataryasına, bir cenaze toplantısındaymış gibi mendirek boyunca dizilmiş, bir sonraki akıntının getirebileceklerini bekleyen siyah karabataklara baktılar. Eleanor evini gösterdi, doklardan yukarı çıkan alçak tepeyi tırmanan, Aberdeen'in geriye kalanından Dee Nehri'yle ayrılmış taştan sıra evler arasında kimliksiz bir ev, sonra Union Caddesi'nin büyük tören alayındaki damları ve kuleleri gösterdi, David de başparmağını ince kaşlarının üzerinden geçirdi ve onu tekrar öptü.

Liman duvarından geri yürüdüler, bir araya sıkışmış sıra

sıra balıkçı kulübelerini geçtiler, bir anda belirip Don Nehri'ne kadar uzanan iki üç millik geniş plaja çıktılar. Güneşlenmek için herkes şezlonglarını denizin aksi yönüne çevirdiğinden, sahil yolu boyunca el ele yürürken kendilerini bir sahnedeymiş gibi hissettiler. Dondurmacılar , pamuk helvacılar ve kartpostal tezgâhlarının önünden geçtiler, Eleanor kışları dalgaların merdivenlerden çıkıp büfeleri altlarında bırakmak için nasıl da birbirleriyle yarıştıklarını, arkalarından bastıran Kuzey Denizi'nin ağırlığıyla içlere doğru nasıl daldıklarını anlattı. Asıl o zaman gelip görmen lazım, dedi.

O ilk seferinde evine gitmediler. Liman yolundan tekrar şehre yürüdüler, balık kasaları ve halatlarla, Brunel'inki kadar tombul ve ağır zincirlerle dolup taşan sokaklardan geçip dolaşarak şehrin zengin bölgesinden Duthie Park'a ve eski Kış Bahçeleri'ne gittiler, küçük bir istasyon peronundan aşağı, yeni terk edilmiş bir demiryolu hattına indiler, yataklı vagonlar boyunca hoplayıp zıplayarak, rayları ta Amerika'ya kadar takip etme masalları uydurdular. Abim Hamish pek çok kez Amerika'ya gitti, dedi Eleanor, oyunu bırakıp tekrar parka yöneldiklerinde. Ticari gemilerde çalışıyor, dedi gururla. Donald da gelecek yıl onu görmeye gidecek, Ros'la ikisi göç etmeyi düşünüyorlar.

Sen hiç göç etmeyi düşündün mü? diye sordu David öylesine. Ya da en azından güneye gitmeyi? Kollarını beline dolayıp kendine çekerek yanaklarını, gözkapaklarını ve dudaklarını öptü.

Eh, tabii düşündüm, dedi Eleanor kırgın bir sesle, sanki sorulan soru bir hakaretmiş gibi.

Nereye giderdin? diye sordu David.

Bilmem, dedi öpücüğüne karşılık vererek. Her yere, dedi. Buradan uzakta bir yerlere.

Okul her zamanki gibi, zor ve pek de eğlenceli değil ama dayanacağım, mezuniyet sınavlarını vereceğim. Bazen bunun tek şansım olduğunu düşünüyorum. Yine de sınıfta bir tek seni düşünerek az zaman harcamıyorum ve seni tekrar görebilmeyi sabırsızlıkla bekliyorum. Aslında herhalde ziyarete gelme sırası bende ama bizimkilerin bunu yapmama izin vereceğinden kuşkuluyum. Babam seni sorup durmaya başladı

bile, seninle ne zaman tanışma fırsatı olacağını bilmek istediğini söylüyor! Ona öyle bir şey olmadığını söyledim ama artık o kadar emin değilim; sen ne düşünüyorsun?

Limanın o tarafındaki bütün evler gibi, Eleanor'un evi de küçüktü; içerisi loş, cereyanlıydı ve büyük olasılıkla zor ısınıyordu ama yerel taşocaklarından gelen granitle, ustaca inşa edilmişti, en az birkaç yüzyıl ayakta duracak kadar da sağlamdı. Dar ve dik bir merdivenle çıkılan üst katta iki yatak odası vardı, alt kattaysa küçük bir salon, evin arkasında bir mutfakla bulaşık odası, tuvalet dışarıdaydı. Ev aileye ait değildi ama hem dedesi hem de dedesinin babası orada yaşamıştı, bu yüzden aile tarihi sanki o sert gri taşa kazınmış gibiydi.

Evin tam önünden limana giden yoldan aşağıya, tersanelerin boynunu bükmüş uzun vinçlerine, doklara malzeme boşaltan yük gemilerine, ana iskelenin sonundaki balık pazarı üstünde bulutlar oluşturup yaygara yapan martılara bakmak mümkündü. Evin tam önünden salondaki, holdeki ya da yeterince yüksek sesle konuşuyorlarsa mutfaktaki insanların neler söylediğini duymak mümkündü. David'in oraya Eleanor'la ilk gidişinde olduğu gibi, mutfakta birkaç kişiden fazla insan varsa, seslerini duyurmak için hep birlikte bağırışlarını, kahkahalarını, dikkat çekmek için masayı yumruklayışlarını duyabilirdiniz.

Aberdeen'e yaptığı üçüncü ziyaretteki o ilk seferinde, sonunda tanışmaya cesaret edebildiğinde, eve vardıklarında hava kararmıştı. Mutfaktan gelen ışık ön kapının camından dışarıyı aydınlatıyordu ve Eleanor girmeden önce bir an tereddüt edip, içeriyi dinledi. İnanamıyorum, diye fısıldadı, seslere bakılırsa hepsi burada. Özür dilerim, dedi. Babası Stewart mutfaktan hole çıkıp onları yüksek sesle selamladı, David'in elini sıkıp ailenin geri kalanıyla tanışması için içeri buyur etti. Geçerken bir uğrayalım demişler işte, dedi ve David içeri girerken göz ucuyla Eleanor'un başını salladığını gördü, sonra annesi Ivy, abileri Donald, William ve John'la, Donald'ın karısı Ros'la, iki küçük çocukla ve köşede, sobanın yanında oturan büyük amcası James'le tanıştırıldı. Masanın üstünde bira şişeleri vardı, yenilen yemeğin artıkları lavabonun yanına istiflenmişti ve

daha kendini toparlayamadan üzerine merhabalar ve nasılsınlar yağmaya başladı. Kendini ne kadar uzaktan geldiğiyle ve oralarda ne işi olduğuyla, yaşadığı yerde ne iş yaptığıyla ilgili soruları cevaplarken, keskin aksanlarını anlamaya çabalarken ve bunun karşılığında anlaşılmaya çalışırken buldu: Ha? Ne dedin evlat? Bir daha söyler misin? Birisi yeni bir şey sorarken öteki hâlâ dediğini tekrarlamasını istiyor, tekrar tekrar sormaktan vazgeçtiklerinde birbirlerine dönüp ne demiş olabileceğini tartışıyorlardı.

Büyük bölümü etrafında oturdukları kocaman ahşap masa tarafından işgal edilen küçük bir odaydı, ovalanıp temizlenmekten aşınmış ahşap parlıyordu ve yemekten kalan kırıntılar çoktan temizlenmişti. Herkes için yeterli sayıda sandalye yoktu, bu yüzden genç erkekler, Eleanor'un abileri, arka duvarın orada, pencerenin ve lavabonun önünde durarak bulaşık odasına ve arka bahçeye açılan kapılardan geçilmesini engelliyor, David'i baştan aşağı süzerek birbirlerine bir şeyler mırıldanıyorlardı.

David aslen Londralı olduğunu ve oradan küçükken taşındıklarını Stewart'a anlatmaya çalışırken, Coventry mi? diye sordu birisi aniden. Coventry bütün arabaları yaptıkları yer değil mi? David başını salladı.

O zaman sen de mi araba yapıyorsun? diye soruldu.

Hayır, dedi, hayır, ben müzede çalışıyorum.

Tuhaf bir sessizlik oldu, sonra başka bir abi, müze, ha? dedi. Bizim Eleanor'un olacağını zannettiği gibi bir jeolog değilsin yani? David başını iki yana sallayıp gülümsedi ve yeryüzünün oluşumundan çok daha yakın tarihlerle ilgilendiğini söyleyerek bir espri yapmaya çalıştı. Yine tuhaf bir sessizlik oldu, sonra aynı abi, tamam o zaman, dedi, peki sen ne dersin, denizin altında petrol var derken Ellie haklı mı sence? Köşede oturan büyük amca James daha çok öksürüğe benzeyen bir kahkaha krizine yakalandı, hatta Stewart bile gülümseyerek başını salladı. David ne diyeceğini bilemedi.

Bir tek ben değil, diyerek karşı çıktı Eleanor, herkes öyle diyor. Bay Read bana haritaları falan gösterdi.

Eyvallah, dedi erkek kardeşlerin en büyüğü olan David, şu anda da dışarıdan bir deve sürüsü geçiyor. Eleanor cık cık yapıp

yalancıktan gülümsedi, David'i dürtükleyerek kapıya doğru itekledi.

Neyse, bizim sinemaya gitmemiz gerek, dedi. Ruth'la ve çocuklarla buluşacağız, gitsek iyi olur.

Ne oynuyor? diye sordu John. *Arabistanlı Lawrence* mı? Mutfaktaki herkes gülerken, büyük amca James eliyle dizine vurmaya başladı, Eleanor dönüp David'i önünden ittirdi ve ön kapıyı açarlarken erkeklerden birinin, aman seni eve çok erken bırakmasın, dediğini duydu, petrol nasılsa bekler, dedi başka biri ve tepeden aşağı aceleyle inerlerken şiddetli kahkahalar onları takip etti.

13

Cep ajandaları (eksik set), 1935-1959 tarihli

Laurence'ı Julia'yı bakımevinde ziyaret etmesi için ikna ettikleri ilk seferinde, pencerenin önünde oturmuş, sırtı yarı kapıya dönük, yine sigara içiyordu. Arkasında durup kapıda beklediler, Laurence da sanki yanlış odaya gelmiş olabilir miyiz der gibi dönüp koridora baktı. Başlarını salladılar ve öne doğru bir adım attı. Selam, anne? dedi çekinerek. Julia duymamış gibiydi. Laurence yarım adım daha atıp yaklaştı. Anne? dedi yeniden ve Julia yine kıpırdamadı, sigarayı tutan eli koltuğun yanından sarkmış, tavana doğru dumandan kesintisiz bir iz yükseliyordu. Dorothy sabırsızlanarak araya girdi, Laurence'ı ittirerek geçip konuşurken elini Julia'nın omzuna koydu, gözlerine bakmak için üstünden eğildi.

Merhaba Julia hayatım, dedi, benim Dorothy. Laurence'ı seni görmeye getirdik sonunda. Sonunda'yı o kadar sessizce söyledi ki bir tek Laurence duyabilmişti. Julia döndü, önce David'e baktı, merakla, sonra Laurence'a, yüzünden tam da hatırlama olmayan bir çeşit anlayış geçti.

Merhaba canım, dedi birden gülümseyerek. Merhaba, beni görmeye gelmen ne kadar güzel. Zavallı Julia'ya bir öpücük yok mu? Laurence bir an önünde durdu, upuzun boyuyla, bir eliyle ötekinin parmaklarını sıkarak, başparmağını yukarı aşağı avcunda gezdirdi. Julia başını kaldırıp ona yanağını çevirdi. Laurence o kadar ağır ve tereddüt ederek eğildi ki neredeyse

dengesini yitirerek koltuğun arkasından tutmak zorunda kaldı, dudakları yüzüne değince orada tuttu, gözlerini kapadı ve geri çekilip arkaya doğru küçük bir adım atmadan önce sanki nefesini tuttu. David annesine bakıp yanından geçerek pencereye gitti, sonra Laurence'a baktı. Oda birden sanki fazla kalabalıklaşmış gibiydi.

Laurence, Julia'nın yatağının ucuna oturtup, elleri kucağında ona baktı. Elini kaldırıp saçlarını başının arkasına doğru düzeltti. Bak, dedi, görmeye bu kadar geç geldiğim için üzgünüm, çok fazla yurtdışı göreve verildim, biliyorsun. Bir şey anlamadığı zamanlarda yapmayı öğrendiği gibi, Julia onu duymazlıktan gelerek, sanki hiç konuşulmamış gibi gözlerini odanın içinde boşluğa dikti. Laurence tekrar denedi. Peki, burada sana iyi bakıyorlar mı? Yemekler iyi mi? Çok arkadaş edindin mi? Yüksek sesle, ağır ağır konuşuyor ve konuşurken hafif ona doğru eğiliyordu. Julia ona baktı, sonra Dorothy'ye.

Bence bağırman gerekmiyor canım, dedi kuru bir sesle, hepimiz seni duyabiliyoruz. Sigarasını kül tabağında ezdi.

Laurence askerliğini yaparken subay eğitimine yazılmış ve o zamandan beri orduda kalmıştı. Hiç evlenmemişti, bilindiği kadarıyla çocuğu da yoktu, annesine yazdığı birkaç mektuptan bütün hayatının ordu olduğu anlaşılıyor, sanki artık ailesi onlarmış gibi, *bizim çocuklardan* ve *benim ihtiyardan* söz ediyordu. Julia'nın bu uzun ve tekrarlanan yoklukların, nasıl olduğunu haber vermek için bu kadar az yazmasının onu ne kadar üzdüğünü söylediğini yalnızca bir kez duymuştu David, üstelik o zaman bile yalnızca budalalık ettiği konusunda ısrar etmiş, Laurence'ın yetişkin bir adam olduğunu ve şikâyet etmeye hakkı olmadığını söylemişti. Yani, demişti, babasının ayak izlerini takip ediyor işte, değil mi?

Julia'yı eve taşıdıklarında Laurence Almanya'da görevliydi. İmzalaması için izin belgelerini ve mali belgeleri ona yollamaları gerekiyordu ama o durumu onlarla konuşmayı reddetmişti. Dorothy'nin mektup yazmasına, hatta bir seferinde telefon açmasına rağmen, Laurence'ın tek söylediği onun kararlarına güvendiği olmuştu. Ben meselenin dışındayım burada, demişti,

ona yakın olan sensin. Artık kendine doğru dürüst bakabildiğini sanmıyorum, demişti Dorothy, yapabilecek durumda değil bence. Doğrudur, kesinlikle, demişti Laurence, sen öyle diyorsan. Biz elimizden geleni yapıyoruz, demişti, ama her hafta sonu buraya gelemeyiz. Evet, tabii, demişti Laurence, sen daha iyi bilirsin Dorothy. Uzman olan sensin, demişti ve neler olacağı konusunda Julia'yla konuşma, kalacağı yeri bulma, evin arada temizlenmesini ayarlama işini Dorothy'ye bırakmıştı. O sabah evin önünde buluştuklarında, birkaç dakika gecikmişlerdi ve Laurence'ın içeri girmeyi hiç istemiyormuş gibi kapıdan uzakta durup ayakkabısının ucuyla çakılların üstüne çizgiler çizdiğini görmüşlerdi. Ha, selam, demişti, onları gördüğüne şaşırmış gibi. Demek burası, doğru gelmişim? Neyle karşılaşacağımı pek bilemiyordum.

Bir süre sessizce oturdular, dördü birlikte, Dorothy'nin David'i almaya yolladığı çayı yudumlayarak bahçeye baktılar. Julia sigaralarını sordu, Laurence bulmak için ayağa fırladı, annesi paketten bir tane alıp dudaklarına götürdüğünde sigarasını yaktı. Rahatlamış, sonunda onun için bir şey yapabilmekten memnun görünüyordu. Julia sigarasını içti, onlar da bir şeyler söylemesini bekledi. Şuradaki sokağın sonuna yeni bir okul yaptıklarını duydum, dedi Julia, eskiden tiyatronun olduğu yere, güzel olacak. Laurence Dorothy'ye baktı, soran gözlerle, Dorothy sezdirmeden başını iki yana salladı. Kathleen'den mektup aldım, dedi Julia. Kathleen mektup atıp bana yatıya geleceğini yazmış. Umarım gelir. Gelir eminim. Gelecektir, değil mi? dedi Dorothy'ye dönerek ve dumanı tavana püskürtmek için başını kaldırdı. David, senin şu kız arkadaşın nasıl, dedi, adı neydi, İskoç olan, o nasıl? David Julia'ya, sonra annesine baktı, annesi gülerek başını çevirdi.

O benim kız arkadaşım değil Julia teyze, dedi utanarak, annesine ne zaman bir şeyler söylediğini hatırlamaya çalıştı. Tam sayılmaz, dedi.

Ah, dedi, Julia gülümseyerek, hata ettim, kusura bakma, sonra bir göz kırpışla Laurence'ın aniden sevinç kahkahaları atmasına neden oldu.

Onu birkaç saat için annesiyle yalnız bırakıp sokaklarda dolaşarak, Julia'nın eski evinin oradaki parktan geçip kanaldan geri döndüler.

Biliyorsun artık hiç iyileşmeyecek, dedi annesi. David başını salladı ve bundan daha fazla söz etmediler.

14

İki mektup, elle yazılmış, Şubat 1967

Julia teyzen hakkında anlattıkların çok üzücü. Ben de arkadaşım Ruth'a bahsettim ve büyükannesine de aynı şeyin olduğunu söyledi ama o çok daha yaşlıymış, bu yüzden belki ona olanlar aynı derecede üzücü değil. Umarım anneni çok kötü etkilemiyordur. Hiç tanışmadan böyle bir şey söylemem garip ama bana ondan o kadar çok bahsettin ki yine de tanıyormuş gibi hissediyorum. Bazen kendi annemden daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.

Şu anda benim annemde de garip bir şeyler var ama (her zamankinden daha garip, demek istedim!). Sanırım bir şeylere üzülüyor ya da endişeli ama babam neler olduğunu söylemiyor. İkimizle de çok az konuşuyor, evden pek çıkmıyor ve galiba dün gece ağladığını duydum. Ben küçük bir kızken de bazen böyle olurdu, o zamanlar bunun için beni suçlardı. Yorgunluktan canını çıkardığımı ve dinlenmesi gerektiğini söylerdi. Yakında düzeleceğinden eminim ama onu tekrar böyle görmek çok tuhaf; son seferinin üstünden sanki çok fazla zaman geçmiş gibi. Yine benim suçum olduğunu mu düşünüyor merak ediyorum, zaten eve çok az uğrarken nasıl böyle düşünebilir anlamıyorum. Dün gece Ruth'la birlikte on bire kadar dışarıdaydık! Bir şey yapmadık, bir yerlerde oturduk ve şehirde yürüyüp sohbet ettik ama böyle dışarıda olmak harikaydı. Eve girerken neredeyse yakalanıyordum, babam, annem çoktan yattığı için şanslı olduğumu ve bir daha yapmamamı söyledi. Ruth bütün gece çocukları kesip durdu ama ben buna ihtiyacım olmadığını söyledim.

Zembereği bozulmuş kurmalı bir oyuncağa benziyor, annem yani. Hep ağır ve sarsak, ne yaptığını bilmezmiş gibi. Umarım bu sefer uzun sürmez, beni korkutuyor. Bana bağırmasını tercih ederdim, biliyor musun? Galiba babam yarın doktora götürecek.

Neyse kusura bakma, bütün bunları bilmen gerekmiyordu. Sadece sesli düşünüyordum. Senden ne haber? Bu hafta neler yaptın? Müze nasıl? Başka araştırma gezisine çıktın mı? Bay Newbold izin konusunda hâlâ canını sıkıyor mu? Çabuk yaz, lütfen. Bana, of ne bileyim, ne olursa olsun anlat. Her şeyi bilmek istiyorum David!

Her şey biraz ucu ucuna, Ellie-Na. Bu sabah kahvaltıda ne yediğimi bilmek ister misin? (Tavada yumurtayla kızarmış ekmek.) Ya da işte kaç fincan çay hazırladığımı? (Emin değilim, yirmi sekiz civarı ama öğle yemeğinden sonra genelde sayıyı unutuyorum.) Ya da müze açıldığından beridir sergilenen on üçüncü yüzyıla ait bir tabağın kayıp indeks kartını bulmak için kaç dosyaya bakmak zorunda kaldığımı? (Hiç fikrim yok ama sanki ofisteki bütün dosyaların yarısı gibi geldi.) Sana her şeyi anlatırsam, Ella-Nor, bütün hayatım mektup yazmakla geçer ve geriye anlatacak bir şey kalmaz!

Özür, biraz ukalalık ettim, biliyorum. Ne anlatayım ki? Julia teyze iyiye gitmiyor ama en azından şimdilik kötüye gitmekten de vazgeçmiş gibi. Annem bu hafta sonu yine onu görmeye gidip Susan'la ikimizi evde yalnız bıraktı. Saat on biri geç zannediyorsan Susan'ın eve kaçta geldiğini görmen lazımdı! Sanırım işten tanıdığı birisiyle çıkıyor ama bu konuda çok gizemli davranıyor. Bir haftalık otobüs paramı öderse anneme anlatmayacağımı söyledim, rüşvetçinin teki olduğumu söyledi ama yine de kabul etti. Pazar günü Danny'le trene binip Birmingham'a gittik; ben Gas Hall'daki sergiyi görmek, o da barda çalan bir caz grubunu dinlemek istiyordu, ikisinden de biraz yaptık. Bana yine seni sorup durdu...

15

Resimli kartpostal, John Lewis tersanesi, Aberdeen, yak. 1967

Eleanor'un anne babası onaylamadı. Belki de onaylamamak kadar dramatik ya da samimi bir tepki değildi; belki yalnızca David'i ciddi bir aday olarak görmemişlerdi. Eleanor mektuplarında bundan bahsetmişti: Çok uzakta oturuyor, dediklerini söylemişti, gerçekçi değil. Senden büyük. Doğru dürüst bir işi yok. İngiliz. Yaptığı bu alıntılara ünlem işaretleri batırmıştı, güçlerini söndürmek ister gibi, en karşı olduğu sözcüklerinse altını çizmişti: Gerçekçi, doğru dürüst, ciddi. Bunun esprisini yapıyordu, bazen, ama yaşamına bu kadar kolayca karışma hakkını kendilerinde bulmalarına, kendisi için böyle dar sınırlar çizmelerine ne kadar içerlediğini David biliyordu. Bu İngiliz sana hâlâ yazıyor mu? diyordu annesi, mektupları hole düştüğü ve Eleanor almak için bir telaş kahvaltı masasından kalktığı zamanlarda. Kendi memleketinden birini bulmasını söylemen gerek ona, diye de ekliyordu küçümseyerek.

Bütün bu onaylamayış ve küçümseyişin altındaysa bir gün David'le ikisi mutfaktaki masada otururlarken Eleanor'un babasının dile getirdiği basit bir korku yatıyordu aslında. Stewart masanın karşı tarafından, aralarındaki iki fincan çayın üstünden David'e baktı ve şöyle dedi: Peki onu ne zaman alıp götürüyorsun evlat? Sandalyede arkasına yaslanmıştı ama bakışları sabit ve kararlıydı, kalın kaşları üstlerine kıvrıldıkları gözlerini karartmıştı. David zaman kazanmaya çalıştı.

Efendim Bay Campbell? diyerek soruyu tam duyamamış gibi öne doğru eğildi. Stewart Campbell gözünü bile kırpmadı.

Duydun, dedi.

Eleanor'la annesi sundurmada durmuş komşulardan biriyle konuşuyor, konuşmanın çoğunu komşu yapıyor, Eleanor arada gülüyor, annesi de, tabii ya, sahi mi ve ha-evet-bilmez miyim stokundan sürekli yararlanıyordu.

Stewart'ın elleri masanın üstünde, yumrukları kenetlenmiş, parmak boğumları beyazlaşmıştı. Eleanor'u ne zaman buradan alıp götürmeyi planlıyorsun diye sordum, derken her sözcüğü ağır ağır ve vurgulayarak söyledi. Kontrol altında tuttuğu hiddeti David'i şaşkınlığa uğratmıştı. Ne bağırma çağırmalar ne de masayı yumruklamalar vardı ama birkaç saniye için tek bir yanlış söz Stewart'ın masayı aşıp üstüne atlamasına yetecek gibi geldi. O zamanlar altmış yaşını çoktan geçmiş ve çoğu zaman tıknefes olmasına karşın, bir ömür boyu tersanelerde çalışmanın bedeninin çelik gibi sertliğine nasıl bir katkıda bulunduğu ortadaydı. Onunla el sıkışmak bunu kanıtlamaya yeterdi.

Bay Campbell, dedi David gözlerine bakmaya çalışarak, ben bunu, biz bunu, daha tam olarak düşünmedik.

Stewart da ona bakıyordu, bir şey söylemeden devam etmesini bekledi.

Yani, Eleanor'un burada bir hayatı var, dedi David. Arkadaşları, işi, bu pek mantıklı olmazdı, yani.

Evet, sen bunu çok iyi biliyorsun, öyle mi? diye sordu Stewart bir çırpıda sesini yükselterek. Demek buradaki hayatı hakkında her şeyi biliyorsun? Bana da anlatmak ister miydin peki? Bunları söylerken öne doğru eğilmiş, artık masanın kenarlarından kavramış, sanki bir şey arar gibi gözlerini David'in yüzüne dikmişti. David dışarıda gülen Eleanor'u, kapıdan gelen sesleri hâlâ duyabiliyordu. Arkasındaki arka kapının açık olup olmadığını merak etti.

Ama Stewart'ın öfkesi neredeyse parladığı kadar çabuk söndü. Oturdu, ellerini çekti, kucağına koydu. Yüzündeki o keskin kızgınlık kayboldu. Sana bir şey söyleyeyim, dedi, yeniden sakinleşmiş, mesafeli bir ses tonuyla. Dinle. Eleanor'un ayakları yere değmeden, çenesini masanın ucuna dayayarak şuracıkta

oturduğu günlerin üstünden fazla zaman geçmedi, sanki dün gibi. David başını sallayıp masanın altında avuçlarındaki teri sildi. Bir zamanlar hepsi şu kadarcıktı, dedi Stewart, sonra nasıl olduğunu anlamadan başları tavana değdi, kapıdan fırladılar ve gidiverdiler. Çok zaman almıyor, dedi. Hamish daha Eleanor doğmadan gitmişti, Eleanor'un da gitmesi yakındır.

Yine David'e baktı, berrak gözlerle. Ama sorun değil, dedi. Çocukların büyüyüp adam oluyor ve gidiyorlar, kendilerine bir hayat kuruyorlar. Dünya böyle dönüyor, dedi. Bir an gözlerini kapayıp iniltili, uzun bir nefes verdi. Başını önüne eğip sağa sola salladı, sonra kaldırdı. Ama gitmek var gitmek var, dedi. Anlıyor musun? David başını salladı ve Stewart'ın gözlerinden bütün bunları anlatmaması, Eleanor sonradan ne konuştuklarını sorduğunda, ha bir şey konuşmadık, yalnızca senin küçüklüğünü anlatıyordu, demesi gerektiğini anladı.

Ivy mutfağa dönüp David'e yola çıkmadan önce bir fincan çay isteyip istemediğini sordu, sonra bir an durup bir ona bir Stewart'a baktı. Yıllar sonra, David ikisinin bu mutfaktaki halini düşünmüş ve çok daha genç hallerini hayal etmişti, çocuklar yataklarında uyurken, uzun ve yorucu bir günden sonra ikisi de bitkin, etrafları ıslak çarşaflarla, tavana gerilmiş iplerden sarkan, fırtınada sırılsıklam olmuş yelkenler gibi sallanarak buharlar saçan ve su damlatan çarşaflarla çevriliyken oturup konuştuklarını; sofraya yemek konmasını sağlayan başka insanların çamaşırlarıyla. Bir de çok daha sonraları aynı masada oturduklarını hayal etmişti, çevrelerindeki ev bomboş, konuşulmayan pişmanlıklar ve karşılıklı suçlamalar masadaki kırıntılar gibi silinip gözen kaybolmuş, sessizlik odayı battaniye gibi örtmüş, ikisi de birbirinden gözlerini kaçırırken.

Hayır, çok teşekkürler, dedi David ayağa kalkarak. Bana bu kadar çay yeter, teşekkürler Bayan Campbell. Gülümsedi. Artık gideyim, teşekkür ederim. Stewart'a kısa bir bakış attı. Ivy geçmesi için yana çekildi ve holden geçip güneşe, Eleanor'un beklediği yere çıktı.

Ziyaretleri sıklaştıkça, mektupları daha gardı düşük, düşünceleri daha az üstü örtük olmaya başladı. Günün birinde birbir-

lerinden o kadar uzakta yaşamamakla ilgili yarı ciddi teklifler yapmaya başladılar. Birbirlerini özlediklerini, yatmadan önce birbirlerini düşündüklerini söylemeye. Aileleriyle yaşamları ve sırları hakkında daha çok, daha çok şey anlatmaya başladılar. David oraya altı yedi kere gittikten, aralarında belki yüz tane mektup ve kartpostal gidip geldikten sonra, Eleanor yazdığı kısa bir mektubun sonuna, sanki sonradan aklına gelmiş, sanki David'in fark etmeyebileceğini düşünmüş gibi, şunları yazdı: *Sonraki değil ondan sonraki hafta sonu yine gelebilirsin. Annemle babam Glasgow'da olacak ve Donald'la Ros da burada olmayacak. Gelip bizde kalabilirsin. Eğer istersen.*

Her ihtimali ölçüp tarttıktan sonra, büyük ihtimalle isteyeceğini düşündüğünü hatırlıyordu.

16

Doğum belgesi, 17 Mart 1945

Hikâyenin en çok duymak isteyecekleri bölümü işte burası olacak, diye düşünüyordu. Sessizleşip öne doğru eğilecekleri bölüm işte bu olacak ve sözünü bitirdiğinde, ya, demek böyle oldu, diyecekler. Yani, hep merak etmişimdir.

Öğrendiğimde Julia teyzenin bakımevindeki odasında oturuyordum, diyerek söze başlayacaktı. Annem üçümüze çay almak için koridora çıkmıştı ve uzun süre dönmemesine rağmen yine de tam doğru anda gelmeyi başardı, kapıyı ayağıyla itip elinde tepsiyle odaya girdi. Bunu söylerken birilerinin ona doğru eğildiğini hayal ediyordu, lafın nereye doğru gideceğini fark ettiklerinde.

O anı tam olarak hatırlayabiliyordu. Julia'nın sigarasını yüzünün yanında tutuşunu, annesinin kapıyı itip odaya girişini. Açık pencereyi ve bir kadının tekerlekli örümceğiyle bahçeden ağır ağır geçişini. Ana salondaki televizyondan gelen kahkahaları ve bir yerlerde çalıp duran cevapsız telefonu. Annesi yutkunarak tepsiyi bırakırken fincanların simbal gibi sarsılışı, David'in nereye baksın ne desin yoksa öylece dikilip dursun mu bilemeyişi ve mümkün olduğunca çabuk odayı terk edişi.

Tek yataklı basit bir odaydı, bir çift koltuk, bir sehpa, bir gardırop ve duvarlarla çevrili bahçeye açılan geniş bir pencere. Annesi, Julia'nın kendini evinde hissetmesine yardımcı olmaya çalışmıştı –duvara fotoğraflar asılmıştı, sehpada mücevher

kutularından biri ve çiçekler vardı– ama hâlâ bir hastane odası hissi veriyordu. Metal karyolanın parmaklıkları Julia uyurken düşmesin diye yukarı kaldırılabiliyordu. Duvarda, basıldığı zaman personelden birinin koşarak odaya gelmesini sağlayacak bir düğme vardı. Takip formları vardı –ilaçlar, ateş, kan basıncı, davranış– ve yatağın ayakucuna takılı olmasalar, gardıropta tutulsalar da hâlâ oradaydılar. Havadaysa belirgin bir hastane kokusu, bitmeyen temizliğin o yapış yapış kokusu asılı kalmıştı ama yine de Julia'nın odasıydı ve kendini bir şekilde evinde hissedebilecek kadar rahat görünüyordu. Belki bir otelde ya da dalgın bir arkadaşının evindeki bir odada olduğunu zannediyordu, geleceğini ya da orada olduğunu bile tümden unutmuş olan bir arkadaşının.

Bir süre sessizce oturdular, Julia o uzun mentollü sigaralarından birini içerek pencereden dışarı baktı. David ne diyeceğini bilemiyordu. O büyürken konuşmayı yapan hep Julia olmuş, onunsa dinlemesi ve sahiden mi? ya da, sonra ne oldu? ya da arada sırada, bana ...'dan bahseder misin? demesi yeterli olmuştu ama bakımevine taşındığından beridir Julia daha çok öylece oturup bir şeyler denmesini beklemeye başlamıştı. Gerekli şeyi yapmakta, konuşmalardaki çatlakların, tutarsızlık ve tekrarlarla anlaşılması zor yerlerin üstünden buz pateni yapar gibi hızla kayıp geçmekte, siz kimsiniz ya da Laurence nerede ve neden hâlâ kahvaltı etmedik'lerin buz gibi soğuğuna tümden gömülmesini engellemek için her zaman bir yol bulmada annesi çok daha becerikliydi.

Nasılsın Julia? diye sordu sonunda, başka ne diyebileceğini bilemeden.

Sıkılıyorum, dedi Julia da ters ters, bakmak için dönerek. Sıkılıyorum ve yorgunum. Sigarasının izmaritini camdan bir kül tablasına bastırarak tablayı boşaltmasını işaret etti. David ona doğru eğildi ve tablayı alırken Julia yüksek sesle fısıldayarak, sorun buradaki diğer insanların pek normal olmamasında, dedi. David dudak boyası bulaşmış izmaritleri çöpe boşattı.

Sahiden mi? dedi David.

Sahiden ya, dedi Julia. Kulağıma gelen bazı şeyleri duysan, o genç kulaklarına inanamazdın sahiden de. Şurada bir yaşlı

adam var, dedi, kimdir necidir bilmem ama oturduğu yerlere plastik örtü sermek zorunda kalıyorlar, eğilimi yüzünden. Eğilimi derken dudaklarını sarkıtıp iğrenen bir ses tonuyla konuşmuş, sanki sözcüğün kendisi hijyenik değilmiş gibi söylemiş, söylediği şeyi onaylamak için de kibarca başını sallamıştı.

Eğilimi mi? diye sordu David.

Julia ona doğru eğilip sözcükleri teker teker sıraladı: Çok güldüğü zaman altını ıslatıyormuş. Bir sigara daha alıp havalı bir hareketle çabucak yaktı. Hiç bana göre insanlar değil David, dedi.

David gülümseyerek, evet, dedi, değillerdir eminim, ve bir an için elinde büyüdüğü Julia yeniden o odaya döndü. Julia yüzünü pencereye döndü ve kadının biri pencereyi açıp çağırana kadar bir futbol topuyla bahçedeki patikada yukarı aşağı koşturan bir çocuğu seyrettiler. Çocuk surat asıp ağır ağır binaya döndü ve Julia konuşmak için ona döndüğünde David yeniden boşluğa ve zihin karışıklığına düştüğünü görebiliyordu.

Eve gitmek istedim ama izin vermediler, dedi, inanabiliyor musun?

Şu anda eve gidemeyecek olmasının nedenleri olduğunu açıklamaya çalıştı, tatlı tatlı, ama Julia duyuyormuş gibi görünmüyordu. Şuradaki lanet olasıcalar da bir işe yaramaz, dedi, kapıdan bakımevinde kalanlardan çoğunun oturup televizyon seyrettiği ana salonu işaret ederek. Yarısı küp gibi sağır, dedi. David başını salladı. Biliyorsun, bu daha çok patlamaların etkisinden ve şoktan, dedi, bilirsin ve birden savaştan söz etmeye, sanki bir sis perdesi kalkmış ve kendini yirmi yaş genç bulmuş gibi konuşmaya başladı, hava saldırısı sirenleri arasında yıllar boyu hastanede çalışırken, sabahları tümden yerle bir olmuş sokaklardan yürüyerek eve dönerken, açık ve mavi gökyüzünde hedefi bulmak için uçan güdümlü füzeleri seyrederken.

Noel'de hepsine sigara verilmiş ve o kendininkini saklamış, görüyorsun ya, dedi. Bazen sargı bezi bile zor bulunurdu ama biz elimizden geleni yaptık. Annen kendi mesaisinden yorgun argın eve gelirdi ve ben kendi mesaim için çıkmadan önce birlikte yemek yiyecek zamanı anca bulurduk, dedi.

Sözünü kessin mi, içine daldığı karmaşadan dikkatle dışarı

mı çıkarsın, yoksa çalçene devam etmesine izin mi versin bilemiyordu David. Koridordan gelen ayak sesleri duydu ve annesi kapıyı ittirerek içeri girdi.

Tabii ki zavallı kızcağızı bir daha göremedik, dedi Julia. David çay tepsisi için masada yer açmaya gitti, dergileri bir tarafa yığdı, annesinin hırkasını alıp yatağa koydu, radyoyu tekrar raftaki yerine yerleştirdi. Mary'ydi, değil mi? dedi Julia. Annesi başını kaldırıp ona baktı. Sadece birkaç günlüğüne olduğunu söyleyip duruyordu, diye devam Julia, ama tabii ki onu bir daha göremedik, yeryüzünden kaybolup gitti. Zavallı kız, çok yazık, dedi ve dönüp dosdoğru David'in gözlerine baktı. İşte annen de bana ne yapacağını sorduğunda, dedi, eh Dorothy canım, dedim, artık bu küçük yavrucağa sen bakmalısın, değil mi? Öyle tatlı bir bebektin ki, dedi, zaten seni geri falan da veremezdik, nasıl verelim ki?

David tekrar oturdu, bir Julia'ya, bir annesine, sonra tekrar Julia'ya bakarken, yere düşmekten korkar gibi koltuğunun kollarına yapışmıştı. Annesinin tepsiyi bıraktığını duydu, fincan ve tabakların titreşerek birbirine çarpışını.

Ah Julia, dedi Dorothy.

Zavallı kız sana bir isim bile vermeden gitti, biz de David'i seçtik, şu aktörün ismini, işte bilirsin, adı neydi? dedi Julia ve bu son soru üstüne başını kaldırıp David'in annesine bakarak sevgiyle gülümseyip hatırlamaya çalışarak yardım istedi. Annesi iki elini de yüzüne götürmüş, ağzını kapatmıştı.

Ah Julia, dedi.

Sonra hemen oradan ayrıldılar, planladıklarından daha erken bir treni yakalamak için, yanlış bir şey mi dedim? diye soran Julia'yı odasında yalnız bıraktılar. Dorothy, yanlış bir şey mi dedim? Çaylarını bile içmeyip, personelden birinin alması için sehpada bırakarak koridordan çabucak ve sessizce yürüdüler. Bakımevinden metro istasyonuna yürürlerken annesinin ağladığını duyup cebinden çıkardığı temiz bir mendili arkaya uzattı. Dorothy birkaç kez konuşmaya çalışıp, Whitechapel ve Euston'daki tünellerde hızla yürüyen David'den yavaşlamasını istedi, daha sonra trende, konuşabilir miyiz, açıklayabilir miyim, hiç olmasa bir şeyler söyleyebilir misin, diye sordu ama David yüzünü pen-

cereye çevirdi ve tek söz etmedi, hiçbir şey görmeden, bir tek Julia'nın sesini, söylediklerinden bölümleri tekrar tekrar duyarak.

Tabii ki zavallı kızcağızı bir daha göremedik.

Artık bu küçük yavrucağa sen bakmalısın.

Yeryüzünden kaybolup gitti.

Yanlış bir şey mi söyledim?

Eve döndüklerinde, salonda oturup pencereden bahçeye baktılar. Birkaç hafta önce çiçeklenmiş olan güllerin solan yapraklarının artık temizlenmesi gerekiyordu. Çimler sararmaya başlamıştı. Toprağa saplanmış küçük kürek dışarıda kalmıştı. Fincan fincan kaynar çay içip, sonunda birbirlerine baktılar.

David, dedi annesi.

Gözüne her zaman olduğunu zannettiğinden çok daha küçük ve birden çok daha yaşlı görünmüştü. Konuşurken, sözcükleri uzun iç çekişlerin ardından, sanki bunca yıldır tuttuğu nefesini sonunda bırakabiliyormuş gibi sürüklenerek çıkıyordu. David, dedi, bize öfkelenmemelisin.

Daha sonraları, biz derken yalnızca kendisi ve Julia'yı kastettiğini anlayacaktı ama o anda sanki Susan, büyükannesi ve dedesi, Laurence, teyzeleri ve amcaları, öğretmenleri, komşuları, o güne kadar gördüğü ve tanıdığı herkes sanki bu "biz"in içindeymiş gibi gelmişti. Bir anda evin duvarlarının aşağı indiğini ve tanıdığı herkesin yere inen moloz tozunun arkasında durduğunu, ağızlarını örttükleri elleri arkasından kıs kıs gülüp alay ettiklerini hissetmişti.

Lütfen David, bırak açıklayayım, dedi Dorothy. Salon, bütün ev, çok sessiz geldi. Babasının şöminenin üstündeki fotoğraflarına baktı, savaşta çekilmiş olana, yeni evlerine taşındıktan kısa süre sonra çekilmiş olana, ölmeden birkaç yıl önce çekilmiş olana. Annesine baktı. Daha sonra, haftalar boyunca onunla konuşmayacak, gözlerine bakmayacak ve sanki aynı evde yaşamıyorlarmış gibi davranacaktı. Ama o anda, Julia'nın sözleri darmadağın olmuş düşünceleri içine yerleşmeden önce, konuşmak istedi.

Doğru mu? diye sordu önce. Bunu sorması Dorothy'yi şaşırtmış gibiydi. Eğer daha seri davransaydı, o anda ya da eve dönerken ya da Julia'nın odasında, her şeyi bir kahkahayla geçişti-

rebilir, hastalığı yüzünden Julia'nın kafasının karışmasına ve ne dediğini bilmemesine bağlayabilirdi. Belki de hazırlıklı olsaydı, hepsinin tamamen saçmalık olduğuna onu ikna edebilir ve David de bu konuyu daha fazla düşünmezdi. Ama ani tepkileri ve takip eden günler ve haftalar boyunca verdiği tepkiler, unutkan Julia'nın öylesine ağzından kaçırıverdiği şeyi umarsızca onaylıyordu. Doğru mu? diye sorarken, asıl demek istediği şuydu: Bana sen söyle, o sözcükler ağzından çıksın, bunu senden duymak istiyorum.

Hikâye yeteri kadar basitti ve aslına bakılırsa, pek de alışılmadık bir hikâye değildi. Bir kız vardı, doğurmaması gereken bir bebeğe hamileydi; bebeğin bakımını başkasına bırakıp ortadan kaybolmuştu. Böyle şeyler olur. Her zaman olmuştur. O günlerde, demişti annesi, alışılmadık bir şey olmasa da açık açık konuşulması mümkün değildi. Ya sır olarak saklanır ya da görmezden gelinir, dile getirilmez, inkâr edilirdi. Çocuklar büyüdüklerinde abla ya da teyzelerinin aslında anneleri olduğunu ya da bakımlarını üstlenen yetim evlerindeki müdürlerin, terk edildikleri sokakların isimlerini aldıklarını keşfederlerdi. Hasırdan örülmüş sepetinde akıntı aşağı giden Musa'nın öyküsü, kapı önlerine bırakılan sepet ve battaniyelerden doğumun şokunu hâlâ üstünden atamamış buruşuk suratlı bebeklerin çıkabildiği o günlerde, kulağa pek de tuhaf gelmiyordu. David'in hikâyesi ya da Julia'yla annesinin bilip bunca yıldır aralarında sakladıkları bölümü, en azından sabahın köründe bulunan bebeklerin hikâyesinden biraz daha ayrıntılıydı.

Adı Mary'ydi, demişti annesi. Gençti, on beş-on altı ya da on yedi yaşlarında, tam anlaşılmıyordu. Doğum yaptığında Julia koğuşta görevliydi. Bekleme odasını yukarı aşağı ümitle arşınlayan bir baba yoktu, o da babanın ismini vermeyi reddetmişti. Aslında hiç kimse yoktu, ne bir akraba ne arkadaş, daha sonraysa, verdikleri sakinleştiricilerin etkisinden kurtulduğunda, Julia oturup birkaç dakika onunla konuştu ve elinden tutup rahatlattı.

Kimi zaman onu orada gözünün önüne getirebildiğini düşünüyordu. Genç, çok genç, bacakları ve kolları vücudu için fazla

uzun ve ince, ergenlik çağındaki kızlarda bazen olduğu gibi, küçük ve zarif yüzü koyu kumral, parlak ve nemli saçlarla çevrelenmiş. Ya da belki geniş omuzlu, kolları boyunca gergin kasları olan ve çenesi hafif çıkık bir kızdı. Sarı saçlı, ya da kestane rengi, açık kumral, kömür siyahı. Uzun saçlı, at kuyruklu, kıvırcık, düz saçlı, yüzünün çevresinde kısacık kesilmiş kullanışlı bir model. Kahverengi gözleri gri benekli. Yeşil gözlü. Mavi gözlü, soluk bir su mavisi. Yatakta sessizce otururken göğsü inip kalkıyor, nefesini düzeltmeye çalışıyor, çevresindeki perdeler çekilmiş ve bir an için bütün koğuş sessizleşmiş. İrlandalıydı, dedi annesi. Julia'ya Donegalli olduğunu ve iki yıldır Londra'daki büyük bir evde çalışıp ailesine götürmek için para biriktirdiğini anlatmış. Öğrenirlerse ailesinin eve almayacağını, geri dönemeyeceğini ama Londra'da da kalamayacağını, işi olmadığını, çok fazla tanıdık olduğunu, bunun çok büyük bir utanç olacağını söylemiş. Sonraları annesinin bu sözleri ne kadar kolayca söylediği David'i hayrete düşürecekti. Sesi biraz titremişti ama açık seçik konuşmuş ve sanki yıllardır kafasının içinde alıştırma yapıyormuş gibi önüne bazı gerçekler koymuştu. Zavallıcık Julia'ya anneleri tarafından terk edilen bebeklerin başına neler geldiğini sormuş, Julia da olabilecekleri anlatmış –Barnardo's, St. Catherine's, sosyal hizmetler– ve kız, Mary, bir çocuğa bunu yapamayacağını söylemiş. Julia ne yapacağını sormuş. Mary de memleketine gidebilirse seni alacak birilerini bulabileceğini söylemiş, ailesinin haberi olmadan, böylece büyürken seni görebilecekmiş. Julia kim olabilir deyince de, bilmediğini ama bulabileceğini söylemiş. Birini bulup seni almak için döneceğini söylemiş ama Julia seni bir yere yerleştirip sonra oradan geri almanın zor olabileceğini anlatmış. Annesi burada duraksadı, tek elini yüzüne götürüp yanaklarını sıktı ve David, elinin ardından özür dilerim diye fısıldadığını duyabildi. Sonra keskin bir nefes aldı, elini indirip devam etti. Julia her zaman bunu niçin yaptığını bilmediğini söylerdi, dedi. O hastanede fazlasıyla zor şeyler yaşanıyordu, özellikle de o zamanlar; ama bunların bizi etkilemesine izin veremezdik. Julia, hep ne yaptığını daha tam anlayamadan sözcüklerin ağzından dökülüverdiğini söylerdi, dedi. David annesinin iyice prova edilmiş sözcükleri tekrarlayışını dinlerken,

arka bahçede solan güneş ışığını ve yukarıdan ikisine de bakan babasının fotoğraflarını seyretti. Julia kıza, Mary'ye demiş ki, bana bırakabilirsin, sen dönene kadar ona ben bakarım ve daha sözünü bitirmeden de Mary ona dönüp, bunu yapabilir miyim, bakar mısın? demiş.

Bu şeyler, nasıl oldukları. Nasıl başladıkları.

Kimi zaman söylenen sözleri duyabildiğini düşünüyordu. Kimi zaman kendisi de oradaymış, beşiğinde oturmuş, iki kadının yüzünü inceleyerek konuşmanın ne yöne gideceğini merak ediyormuş gibi hissediyordu. Ama orada falan bulunmamıştı. Dışarıda, başka bir koğuşta, numara verilmiş bir dizi bebeğin arasında numaralanmış bir bebek olarak uyuyor, geriniyor ya da ağlıyor, annesine geri götürülmeyi bekliyordu. Ve bu sözler hazineden çıkma el yazısı bir parşömen parçası gibi bir şey haline geldi, tekrar tekrar incelenen, nem oranı kontrol altında tutulan bir odada saklanan, ezberlenen. İkinci elden, üçüncü elden olmaları, zamanla bulanıklaşmış ve yanlış yorumlanmış, kendisinin tekrar tekrar anlatışıyla törpülenerek düzleştirilmiş ve temizlenmiş olmaları fark etmiyordu. Bu bölük pörçük parçalar elindeki tek şeydi; yıkıntılardan çekilip alınmış ganimetler gibi. Kırılgan kalıntılar, soğuk ve ıslak topraktan kazılıp çıkarılmış.

Genç bir kadın, çok genç, on beş-on altısında, olmayacak, yapamayacağım diye haykıran; hemşirelerden biri ona dönüp sıcak ve ıslak saçlarını gözlerinden çekiyor ve evet yapabilirsin, diyor, haydi canım, neredeyse başardın. O tekrar yatağa seriliyor, pes ediyor ve hemşireler ismini sesleniyor, haydi ama, diyorlar, sanki başka bir odadan seslenirmiş gibi seslerini yükselterek, haydi Mary. Yüzünü elleriyle kapatıp seslerini bastırmak için bağırıyor. Ya da belki pes etmeyi hiç düşünmüyor, acı ve korku onu bayıltmaya yetecek kadar arttığında bile –nefes al, diyorlar, nefes almaya devam et, sanki vücuduna o kadar yabancılaşmış ki tam olarak nasıl çalıştıracağını bilemiyormuş gibi– doğrulup dişlerini gıcırdatarak, genç kadınların her zaman yapmak zorunda olduğu şeyi yapıyor, bedeni ve seçimleri artık kendisine ait değil. Annesini, ablasını ya da babasını çağırıyor. Bir erkeğin ismini haykırınca, hemşirelerden ikisi birbirine bakıyor. Ya da belki bütün bunların arasında bile böyle bir şeyi kendine saklamayı

becerebiliyor, sadakatten değil de korkudan ve kendini koruma içgüdüsünden. Ellerini şilteye vuruyor, yatağın soğuk metalden korkuluklarına yapışıyor; altına ediyor, kim bilir kaçıncı kere, bir hemşire hemen altına uzanıp temizliyor, aşağılanması tamamlanmış oluyor, ona o gözle bakan hemşireler ne çeşit bir kız olduğunu biliyorlar, yalnızca bir bedel ödediğini ve artık ağlamak için çok geç olduğunu düşünüyor ama bir şey söylemiyorlar, belki de böyle düşünmüyorlar bile. Bağırarak dua ediyor, ah sevgili efendim İsa artık merhamet et bana, çığlıklı kasılmalar arasında sesi alçak ve şakır gibi. Ya da dua etmeye cesaret edemiyor, böyle bir zamanda Tanrı'ya dönmek için yüzü olmadığını düşünüyor.

Haydi, diyor hemşireler, birazcık daha, artık neredeyse başardık, sanki omurgalarından patlayıp gelen bir çığlık kopartıyor, bebek doğuyor ve her şey bitiyor. Bebek kucağa alınıp temizlenir, muayene edilip göbekbağı kesilirken, sersemlemiş ve kafası karışmış bir halde izliyor. Birisi biraz daha ıkınmasını söylüyor ve plasenta boşaltılıp alınıyor. Bir hemşire silerek üstünü temizleyip bir iğne yapıyor. Bebek götürülürken uzun, karanlık ve ilaçlı bir uykuya dalmadan önce gözleriyle onu takip ediyor.

Julia bunların hiçbirini anlatmamıştı. Julia ona hiçbir şey anlatmamıştı. Gerçeği ağzından kaçırdığı, sır olarak kalması gerektiğini bile bir anlığına unuttuğu o günden hemen sonra, aniden düşüşe geçmişti. David'in ismini unuttu. Dorothy'nin ismini unuttu. Sonunda kim olduklarından bile emin olamaz hale gelmişti, oraya gittikleri her seferinde söyleseler de, o da her seferinde tanımış gibi yapıp gülümsese, bir iki saniye için oyun oynar gibi sohbete girişse de, sonra ipin ucunu kaçırıp bomboş gözlerini pencereye dikiyordu. Bedeni hızla yaşlanmaya başladı. Kilo verdi. Cildi çatlayarak yaşlı bir kadın cildi gibi kırıştı, başının etrafında hale gibi birkaç dağınık tutam kalıncaya kadar saçları döküldü. Gözleri çukura kaçınca ve omuzları yuvarlaklaşıp kamburu da çıkınca olduğundan yirmi yaş daha büyük göstermeye başladı. Konuştuklarında ender olarak yüzlerine bakıyor, baktığı zamanlardaysa anladığını gösteren pek az tepki veriyordu. Ama bir işe yaramayacağını anladıktan sonra bile, David söylediği şey hakkında sorular sormaya devam etti.

Julia teyze, diyordu, Mary'yi hatırlayabiliyor musun? Bebeği olan o genç kızı hatırlıyor musun? Soyadı neydi onun? Hatırlayamıyorum. Nereliydi? Julia da ona bakıyordu, ifadesiz gözlerle, her sabah yapmakta ısrar ettiği makyaj bayağı görünmeye başlamıştı, alnını kırıştırır, başını sallar ya da bakışları onu delip geçerdi. Şu kıza, Mary'ye ne oldu ki acaba? derdi, aklının başında olduğu anlarından birini yakalayabilmek umuduyla. Ama asla yakalayamadı. Julia yalnızca ona ya da pencereden dışarı bakar, veya dönüp sigaralarını aranırdı.

Çok çok özür dilerim canım, demişti bir seferinde, külünü bir fincan tabağına silkerek, ama bazen o kadar aptal saptal ve saçma sapan konuşuyorsun ki, cidden.

David umutsuzluğa kapıldı. Tekrar tekrar yeniden sordu. Onu kışkırtmayı denemek için yanında fotoğraflar götürdü, Julia ve annesinin savaş zamanında çekilmiş fotoğrafları, annesiyle Susan'ın, Julia'nın evinin. Sanki bütün bunlar bir oyunmuş gibi, Julia'nın kafa karışıklığı zamanla bir keyfe dönüştü. Eve gitme zamanı gelmedi mi? diye soruyordu bazen, ayağa kalkıp paltosunu aranarak. Hayır Julia, demek zorunda kalıyordu, eve gitme zamanı değil, daha değil.

Bir şey vardı, diye itiraf etmişti annesi bir seferinde. Julia'nın bana anlattığı bir şey vardı, birkaç yıl sonra, demişti. Kızın çok zor bir doğum yaptığını anlatmıştı, onu kaybedeceklerini düşündüklerini söylemişti. Bunca yıllık sessizlikten sonra, bu kadarını bile anlatmış olmanın onun için ne kadar zor olduğu belliydi. Ama yeterli değildi. Yeterli olmanın yanına bile yaklaşamıyordu. Hiçbir zaman bilmek istediği kadar çok şey söyleyemezdi, o da o koca boşlukları kendi başına doldurmaya başladı, Londra ve İrlanda'yla ilgili kitaplar okudu, haritalar ve broşürlerle dergiler satın aldı, kafasında uygun bir hikâye, herhangi bir hikâye kurana kadar yatağında uykusuz yattı.

Belki de otobüsten indiğinde yağmur yağıyordu ama o kendini daha iyi hissetmeye başlamıştı bile, yolun kenarında öylece durmuş ıslak havayı içine çekiyordu. Her şey tanıdık geliyordu, sonunda. Ayaklarının altındaki gevşek mıcırlı asfalt. Otobüsün döndüğü yerdeki duvarlarla çevrili ağaç. Yolun karşısındaki

dükkânın buzlu camdan penceresi. Manavın önündeki sergide duran sebze sandıkları. Arkasındaki otobüs durağının levhası.

Otobüs U dönüşünü yapıp tepeden yukarı çıktı ve suyolundan kanalizasyona dökülen suyun sesi dışında her yer sessizleşti, kesintisiz şırıl şırıl bir çağıltı, hep bildiği ve içinde büyüdüğü akıntılar, göller ve şelalelerin o aynı şarkısı. Gökyüzünün ıslak ve gri peçelerine baktı ve haftalardır, aylardır, ilk kez gülümseyerek yüzündeki nemi sildi. Biraz yağmurdan bir şey olmaz, diye sessizce fısıldayarak valizini aldı.

Otobüs durağı aile evinden üç mil kadar uzaktaydı ama o yağmurda sırılsıklam yürüyüş sanki göz açıp kapatıncaya kadar geçti ve yaşamının son iki yılını doldurduğu valiz sıkılmış yumruğunda taşıdığı bir avuç tüy kadar hafif geldi. Yolda attığı her adım tam da evinden uzakta geçirdiği onca zamandır hayal ettiği gibiydi. Her adım ardında bıraktığı şehrin dumanı ve gürültüsünden, yalnızlığı ve korkusundan onu biraz daha uzaklaştırıyordu. Her adımda manzaradaki oyukların daha da derinine giriyordu, yeşil tepelerin ve parlayan nehirlerin, ağaçların sise bulanmış üst dallarının, büyük evin tepesindeki küçük odasında şömine rafına yerleştirdiği kartpostala tırmanır gibi. Yağmur durulmadı ve ıslaklık içine sızdığı ince giysilerini tenine yapıştırdı, kasaba etrafını çevirdi ama o gülümsemekten vazgeçemedi ve tepelere doğru yeniden merhabasını haykırmak istedi. Evin yolunu yarıladığında sırılsıklam olmuştu ama kapıyı açtığında için için yanan bir ateş olacağını biliyordu, ocakta bir çaydanlık, kiler dolabında kalın bir dilim kek. Komşulara haber yollanacağını, abilerinin tarladan çağırılacağını, büfedeki viski şişesinin çıkarılacağını biliyordu.

Belki de ani ve soğuk bir ürperişle o anda neden orada olduğunu hatırladı, bu yürüyüşün ne kadar farklı olabileceğini, öyle olsa ne kadar soğuk karşılanacağını ve doğru olanı yaptığından emin oldu. Kendi kendine bir kez daha doğru olanı yaptığını söyledi.

Bayırın tepesindeki evi geçti ve ihtiyar John'un açık ambarında olduğunu, çalıştığına kimsenin şahit olmadığı şu traktör bozuntusuyla uğraşmaya devam ettiğini gördü. Karısı elinde onun için yaptığı bir fincan çayla dışarı çıkıyordu, sırtında eski

püskü bir hırka; geçerken, selam diye şöyle bir seslendi. Ellerini kaldırıp ne haber yaptılar, sonra bir kez daha bakıp tanıyınca yüzleri aydınlandı. Gülümsedi ama yürümeye devam etti. Çok geçmeden yola düşerlerdi, bilmiş bilmiş onu ilk kendilerinin gördüğünü söylerler, o zaman doğru dürüst bir merhabalaşırdı.

Sonra tepenin en altındaki kendi evini gördü, yolla dere boyunca uzanan ağaçlık şeridin arasına sıkışmış. Kıvrılarak sise karışan dağınık ve sarı bir duman, bahçede hareket eden biri. Evin bir yanında yüksek turba yığını vardı. Köpeklerden biri bahçede dolaşıp duruyor, oradaki her kimse ayağına dolaşıyor, yaptığı iş her neyse daha da zorlaştırıyordu.

Doğru olanı yaptığını söyledi kendi kendine. Orada iyi olacaktı, güvende ve sağlıklı olacaktı, doğru olan buydu, dedi kendi kendine bir dua gibi.

Aşağı inen yolun ortasında, hâlâ oldukça uzaktayken, bahçedeki adam, babası, arkasına dönüp onu fark ediverdi. Elini alnına koyup sanki olmayan güneşe siper ederek yukarı baktı. Başını öne doğru uzatıp ona doğru birkaç adım attı. Yürümeye devam etti. El sallamadı. Belki de durup kıpırdamadan bekledi. Belki işte o zaman nasıl karşılanacağına dair bir anlık bir şüphe duydu, haberlerle dedikoduların ve verilen sırların ne kadar hızlı yayılabileceğine dair. Valizine daha sıkı yapıştı ve aklına her zaman için dönüp kaçabileceği fikri geldi, elindeki o valizle sürgün hayatına devam edebileceğini fark etti ama öylesine bir düşünceydi ve gözlerini kırpıştırarak geçiştirmek, yağmurla yıkanıp gitmesine izin vermek için elinden geleni yaptı. Yürümeye devam etti. Babası elindeki aletleri bıraktı, evden birini çağırmak için başını kaldırdıktan sonra beceriksiz ve hantal adımlarla ona doğru koştu, köpek birden havlamaya başladı, şaşkın, bahçenin etrafında koşarak dar bir çember çizip babasını geçerek ona doğru koşturdu. Yürümeye devam etti. Ya da durup bekledi. Tebessümünün yüzüne yayılmasını engellemeye çalıştı, belki de çalışmadı ve babası yanına ulaşmak üzereyken evin kapısının açıldığını, annesinin dışarı çıktığını gördü, ellerini önlüğüne silerek önce bahçeye, sonra yoldaki kargaşaya baktığını, ellerini ağzına götürdüğünü, onlara doğru bir adım attıktan sonra telaşla koşmaya başladığını. Daha o anda, babası hâlâ onu karşılamak için

koştururken, nefes nefese, çamurlu botları asfalt üstünde patırdarken, her yerini saran kucaklayışının ağırlığını, yünlülerinin yüzünü gıdıklayışını, çenesini başının üstüne sürtüşünü, o anın içindeki yerini talep etmek için sıçrayan köpeğin patilerini ve tırmalayışını, babasının nefesinin kulaklarına püskürüşünü, ah Mary diyen sesinin o gür mırıltısını duyabiliyordu, uzun zaman oldu değil mi? Ve doğru olanı yaptığını biliyordu. Kendi kendine bir kez daha doğru olanı yaptığını söyledi.

Belki böyle olmuştu, diye düşünüyordu bazen, belki de bunların hiçbiri olmamıştı. Belki İrlanda'ya gitti ama evine asla dönemedi, korkudan ya da nasıl karşılanabileceğine dair aldığı uyarılar yüzünden ailesinden uzak durdu. Belki Dublin'e gitti, kendi ülkesinde bir sürgün oldu, birini tanıyan biri sayesinde kalacak yer ve iş buldu, arkadaş edindi, geçmişte olanları aklının bir köşesine itti. Belki evlendi, çocukları oldu, onlara isimler verip büyüttü. Üç çocuk, dört çocuk, beş çocuk. Kızlı erkekli Dublin'de doğup büyüdüler ve kuzeybatıdan aldığı miras onlara hiç geçmeden kayboldu. Belki de hiç çocuğu olmadı, başka çocuk istemedi, belki evlenmedi ve hayatını daha güneyde, Waterford'da, Cork'ta, küçük bir köyün halkına sığınarak geçirip kendini işiyle ve sosyal yaşamın karmaşık örgüsüyle meşgul etti, yaşlanıp kendine köydeki dükkânda ya da kulüpte anlatabileceği yeni bir geçmiş uydurdu, daha önce olanları hatırlamasına gerek olmayan, hatırlar mısın bir zamanlar tarzı sohbetlerde anlatabileceği memnun mesut bir hikâye. Ya da rahibe oldu, erdemlere bürünüp dini hayatın manastırları ve ritüelleri ardına gizlendi, dua edip meditasyon ve iyilik yaparak ilk katıldığında olduğu o genç kızın teninden sıyrıldı. Ya da belki İrlanda'ya asla dönmedi. Liverpool'a kadar gitti ve biriktirdiği parayı bir otelin mutfağında birkaç hafta çalışarak kazandığı parayla birleştirip Yeni Dünya'ya bir bilet aldı, daha önce gitmiş olan onca insanın ayak izlerini takip ederek, ardına bir kez olsun bakmadan iskele tahtasından geçip White Star yolcu gemisine bindi ve gemi karadan iyice ayrılana kadar güverteden uzak durdu ki el sallayacak kimsesi olmasın. Ya da belki Londra'ya dönüp kalabalıklar içinde kayboldu, Julia'ya, Dorothy'ye ya da David'e rastlama umu-

duyla her gün sokaklarda yürüdü; hastane kapılarında dolandı, bekledi, saklanmadan saklanarak, içeri gerçekten girmeyi beceremeden. Ya da Leeds'e, Birmingham'a ya da Coventry'ye gitti, Hotel Leofric'te bir iş buldu ve reşit olmadan içtiği ilk birayı David'e o servis etti. Ya da genç yaşta öldü, çeşitli trafik kazalarında öldü, patlamalarda, hastalığa yenik düştü, Amerika yolunda boğuldu, Kilburn High Caddesi'ndeki tek odalı ucuz bir dairede ucuz içkilerden fitil gibi sarhoş olmuş halde bulundu. Ya da cidden eve döndü, sonunda, utanç ve dedikodunun sert nasırlarını yumuşatarak geçen birkaç uzun yıldan sonra, günah, lanet ve yüzünü kara çıkartma söylentilerine galip gelen bir aile sevgisi ve kayıp bir kıza duyulan özlemle, gözlerine bakmakta zorlanırken kendi gözlerine yaşlar dolan ve haydi, içeri gel, evine hoş geldin, uzun zaman oldu, diyen bir babaya geri döndü.

Sorun bilmemekti, diyecekti birine, çok çok sonraları. Bilememek en zor şeydi.

İKİNCİ BÖLÜM

Erken uyandı, önceki gün uzun süre araba kullanmaktan her yeri tutulmuş ve yorgun olsa da gelecek yolculuğun hazırlıklarını yapmak için yerinde duramıyordu. Yumruklarını yüzüne bastırmış uyuyan Eleanor'u yatakta bırakıp Kate'in eski odasına süzülerek yanına almayı planladığı iki albümle defteri arandı, öteki albümlerle defterlere ve ayakkabı kutularına göz gezdirerek acaba birkaç şey daha alsa mı diye düşündü. Gideceği güzergâhı aklından geçirdi, şimdi bile doğru olanı yaptığından emin olamadan Kate'in eski yatağına oturup yastıkla örtüyü düzeltti, hâlâ kapının arkasında duran, mavi macunla yapıştırılmış eski kartpostallarına baktı.

Eleanor'un kalkıp aşağı indiğini duydu, sonra elinde iki kahveyle kapıda belirdi, hafif gözlerini kısmış, yüzü uykudan şişmiş. Kahvelerden birini pencere kenarına koyup, David'in incelediği kutu yığınıyla dosyalara şöyle bir baktı. Ona baktı ve yüzündeki belirsiz çizgileri yumuşatan bir gülüşle, sen tam bir vakasın David, dedi, değil mi? David de ona baktı, ters ters, ayağa kalktı.

Ne?

Şey, dedi Eleanor, eliyle şöyle bir göstererek, bütün bu şeyler. Yani, biraz fazla, değil mi? David yere, sonra pencereye baktı, gergin ellerini yanında tutarak. Bir şey söylemeden.

Eleanor, dedi, bir kez olsun yaptığım bir işi biraz da olsa ciddiye alamaz mısın? Yani, bana bu iyiliği yapamaz mısın, bir kerecik olsun? Bunların hepsini almıyorum ki zaten, dedi. Sadece bakıyordum, ne var bunda? Pencere eşiğini kavradı ve bağırdığını fark etti. Kusura bakma da... dedi. Eleanor yanına gidip elini omzuna koydu, dokunduğunda David'in gerildiğini hissetti.

Üzgünüm, bir şey demek istemedim, dedi. Sesi okşayıcıydı, bir an önceki o sataşan ton David'in tepkisiyle ortadan kalkmıştı. Ciddiye alıyorum, dedi, yalnızca... Sanki biraz aceleye getiriyormuşsun gibi geliyor.

David ona baktı, inanamayan gözlerle, başını salladı.

Ciddiye alıyorum, dedi Eleanor tekrar.

David başını öne eğip, ama pek öyle görünmüyor, dedi. Eleanor içini çekti, duyuracak şekilde, yanından çekilip kapıya doğru gitti.

Özür dilerim sevgilim, dedi David, yumruğundaki eklemlerle alnını ovuşturarak, sadece yorgunum. Uzun bir yoldu. Eleanor kapıya tutunup gözlerini kapadı.

Aylardır ilk defa tartışıyorlardı. Son defasında, Eleanor'un abisi arayıp annelerinin çok hasta olduğunu söylediği ve Eleanor gitmeyi düşünür mü diye sorduğu, David'in de gitmesi gerektiği konusunda ısrar etmeye kalkıştığı zaman tartışmışlardı. Eleanor o zaman bağırmış, bunca yıldan sonra hâlâ bir şey anlamadıysa salak olması gerektiğini söylemiş, David de ona bağırıp, asıl onunla evlendiği için salak olduğunu söylemişti. Bu sefer en azından buna benzer şeyler söylenmedi. Ama o aynı kızgın gerilimden bir şeyler vardı; seslerinde, pencere eşiğini ve kapıyı sımsıkı tutuşlarında, gözleriyle biraz daha ileri gitmesi için karşısındakine meydan okuyuşlarında. Daha sonra, kahvaltı ederlerken, böyle şeyler için artık fazla yaşlandıkları, hiçbir şey için bu kadar kırıcı olmaya değmeyeceği konusunda anlaşacaklar ve ağır sözleri unutulacaktı. Ama bir an, orada öyle yüz yüze durur, ne söyleyeceklerini düşünürken, sanki sil baştan yeni evliler gibi hissettiler.

O zaman belki bugün gitmemelisin, dedi Eleanor çabucak, cidden bu kadar yorgunsan, bu kadar uzun bir yol olduysa. Belki sonraya bırakman gerek. David havaya kaldırdığı ellerini salladı.

Ama bileti aldım artık, dedi, neredeyse tekrar bağırmaya başlayacaktı. Her şey ayarlandı. Beni bekliyorlar, dedi sesini birden alçaltarak ve elleri gövdesinin yanına düştü. Yüzündeyse boyun eğme ya da yenilgiye benzer bir ifade olmalıydı, çünkü ona baktığında Eleanor'un söylediklerinden pişman olduğunu

görebiliyordu. Belki de hiç gitmesem daha iyi, dedi. Eleanor kapıyı bırakıp yanına giderek elini koluna koydu.

Olur mu hiç, dedi. Ben öyle demek istemedim, öyle demek istemedim. Benim kastettiğim, dedi, yorgunum diyorsun. David ona sırtını dönüp pencereden küçük arka bahçeye baktı. Eleanor, biraz ekmek kızartayım, dedi. Odadan çıkıp aşağı mutfağa indi. David'in kahve fincanından yükselen buhar, odaya yeniden durgunluk çökerken, sürekli kıvrılan bir şeride dönüştü. Saate baktı.

Telefon çaldığında, kahvaltılarının ortasında, kısa tartışmalarının ardından hâlâ toparlanmaya çalışıyorlardı. Arayan ablası Susan'dı, cenazenin nasıl gittiğini öğrenmek istiyordu. Rahatsız etmiyorum, değil mi? diye sordu.

Yok, dedi David masanın üstünden kızarmış ekmeğine uzanarak, konuşalım.

Yalnızca aramak için iyi bir zamanmış gibi geldi, diye ekledi Susan. Cenaze nasıl geçti, diye sordu, sonra da, insanlar yeterince sıcak davrandı mı, Kate'i nasıl etkiledi, Eleanor son anda fikir değiştirdi mi? Hayır, dedi David, değiştirmedi. Kate'in nasıl olduğunu sordu, hâlâ Londra'da mı yaşıyor, düzenli bir iş bulma fırsatı oldu mu?

Hâlâ Londra'da, dedi David, çalışıyor. Şimdilik yeterince mutlu görünüyor, dedi. Sesindeki hafif hırçınlığı Susan fark etmiş olmalı ki, tabii canım, dedi, eminim mutludur, yalnızca merak etmiştim. David bardağa dökülen bir şeyin şapırtısını duydu, herhalde meyve suyu, onu pencerelerin yanındaki kahvaltı masasına oturmuş, kızarmış ekmek, yoğurt ve katlanmış beyaz peçetelerle, eviyle yol arasında alabildiğine uzanan bahçesine bakarken hayal etti. Susan o gün için ne planları olduğunu sordu, o da işte hazırlıkları yapıyorum, sonra da çıkacağım, dedi, yolculuğuma.

Ha? dedi Susan, sesi şaşırmış gibiydi. Hâlâ yapacak mısın? Bu kadar erken mi?

Evet Susan, dedi gergin bir sesle. Bu kadar erken. Sen daha mı geç gitmemi isterdin?

Onu demek istemedim, dedi Susan. Onu demek istemediği-

mi biliyorsun. Ben yalnızca Eleanor'u düşünüyordum, sen yokken iyi olacak mı diye. David bir an nefesini tuttu.

Anladım, dedi, eh, onu bilemeyeceğim. İstersen kendin soruver. Telefonu Eleanor'a doğru uzatıp, Susan'ın saçmalama diyen boğuk sesini duymazlıktan gelerek, ablam, dedi, seninle konuşmak istiyor. Eleanor kuşkuyla ona bakıp telefonu aldı.

Alo? dedi.

David saate baktı, kahvaltı bulaşıklarını lavaboya bırakıp Eleanor'a yukarı çıkacağını işaret etti. Eleanor arkasından baktı, şey, açıklaması çok zor Susan, dediğini duydu David, çok karışık, biliyorsun işte. Yıkandı, giyindi, temiz giysilerini katlayıp bavuluna koydu, dışarıda park edilmiş arabasına bakmak için bir an pencerede durdu. Tekrar aşağı indi, çaydanlığı ateşe koyarken Eleanor'un, ha öyle mi, dediğini duydu, cidden mi yani? Ben öyle yapmayacağını düşünmüştüm. Bir termosa kaşıkla kahve ve şeker koydu. Eleanor, evet dedi, hâlâ burada, yine mi konuşmak istiyorsun? Başını kaldırıp iki yana sallarken Eleanor'un telefonu ona doğru tuttuğunu gördü. Almak için uzanınca, Eleanor eliyle almacı kapattı.

Belki aslında ben de seninle gelmeliyim, dedi.

Susan annelerinin yeni bungalovda nasıl idare ettiğini sorarken, gözlerini Eleanor'a dikip göz göze gelmeye çalışarak ses çıkarmadan şaşkın bir ne? diyebildi. Eleanor omuz silkti, birazcık gülümseyerek, sanki gelip geçici bir düşünceymiş gibi. David? dedi Susan. Orada mısın? David yüzünü çevirip, pardon, dedi, evet, annem iyi. Geçen hafta gördüm ve eve alışıyor gibiydi.

Masanın öteki tarafında durup ellerini sandalyeye dayamış bekleyen Eleanor'a baktı. Birlikte geçirdikleri ilk geceyi hatırladı, teninin tenine değdiği gibi katıksız ve saf bir gerçeğe tam anlamıyla inanamayışını ve onca zamandan sonra hâlâ aynı yatakta yanında uyuyor olmasının ne tuhaf olduğunu düşündü, parmakları göğsünün üzerine yayılmış ve yüzü omzuna dönük. Artık ikisi de çok daha yaşlıydı. Bedenleri buruşmuş, gevşemiş, yıpranmıştı ve Eleanor başucunda kaç tane krem tutarsa tutsun, onun cildi de en az kendisininki kadar kırışık ve çizgilerle doluydu. Saçları gümüş rengi ve gri tellerin hücumuna uğramıştı. Ama birinin söylediği bir şeye inanmadığı zaman kaşları hâlâ

kavisle kalkıyor, dudaklarıysa bir şeye yoğunlaştığı, somurttuğu ya da kafasının karıştığı zamanlarda ipince oluyordu. Yerinden kurtulan birkaç tutam saçı hâlâ uzun ve zarif bir parmakla kulağının arkasına atıyordu. Kimi zaman, uyurken onu öpmemek için bayağı bir çaba harcamak gerekiyordu.

Tabii ki bu bahçeyle hiçbir zaman baş edemeyeceğim, diyordu Susan David, evet, dedi, şey, ha. Susan, dedi, bak üzgünüm, artık gitmem lazım, işleri bitirmem gerek, seninle konuşmak güzeldi, telefonu kapatırken Eleanor hafifçe sarsılarak mutfağa döndü, önceki gün pişirdiği keklerden kalanı alüminyum folyoya sarıp bir çantanın içine tıktı.

Belki benim de gelmem lazım derken neyi kastettin? dedi David. Eleanor termosu doldurup çantadaki keklerin yanına koydu ve eksik bir şeyler var mı diye mutfağa bakındı.

Şey, düşündüm de, dedi. Uzun bir yol, yanında arkadaşlık edecek birine ihtiyaç duyabilirsin.

Ama yolculuk benim için sorun değil, dedi David, dert etmiyorum ki. Daha önce de yapmıştım, diye hatırlatma yaptı.

Ama bu uzun zaman önceydi, diyerek, kenarda duran kâseden aldığı meyveleri de çantaya tıkıştırdı Eleanor; o zamandan bu zamana işler değişmiş olabilir. David oturdu, tavana bakarak bir kahkaha attı.

Uzun yolculuklar söz konusu olduğunda hakkında endişelenmemiz gerekenin ben olduğumu fark etmemiştim, dedi. O bölüm sana ait sanıyordum.

Ama ben iyiye gidiyorum David, dedi Eleanor. Gerçekten. Belki bu ikimize de iyi gelir, diye de ekledi usulca. David masaya koyduğu ellerine baktı, ters çevirip parmak izlerini inceleyip gözleriyle avcundaki derinleşmiş çizgileri takip etti. Ne diyeceğini bilemiyordu.

Yani cidden gelmek mi istiyorsun? dedi ve başını kaldırıp baktığında Eleanor başını salladı. Birden arkasına yaslanınca, sandalye ağırlığı altında gıcırdadı. Aman Tanrım Eleanor, dedi, bunu cidden beklemiyordum. Araba tutması için hapın var mı? Eleanor gülümsedi.

Önce annene mi uğrayacaksın hâlâ? diye sordu ve David başını salladı.

Almak istediğim birkaç fotoğraf daha var, dedi. Nasıl olduğuna da bir bakmam lazım.

Oradayken bir düşün o zaman, dedi Eleanor. Ben giyinip toparlanırım ve bunu sen dönünce konuşuruz, dedi. David saatine bakıp yüzünü ovuşturdu.

Bilmiyorum El, dedi, bu, ben böyle planlamıştım... Sustu, tekrar denedi. Bunu tek başıma yapmayı hayal etmiştim, dedi. Eleanor yanına gidip kolunu omzuna koydu. Öne eğilip başının tepesinden öptü, artık saçları dudaklarını derisinde hissedebilecek kadar incelmişti.

Eleanor, yüzünü hâlâ sözlerindeki nefesi hissedebileceği kadar başına yakın tutarak, bunu zaten o kadar uzun zamandır tek başına yapıyorsun ki, dedi, öyle değil mi?

17

Bir çift sinema bileti, üstlerinde "19 Mayıs 1967" yazılı

Bana bir şey anlatsana.

Bilmem, herhangi bir şey.

Çocukken başına gelen bir şeyleri anlat.

Ne olursa. Aklına gelen ilk şeyi.

Ama o bir şey söylemedi ve odada yalnızca soluyan iki insanın sessizliği duyuldu, düzeltilen bir eteğin hışırdayarak çevrilişi, bir pantolon paçasının beceriksizce çekilişi.

Bir şey demeyecek misin?

Düşünüyorum, dedi.

Gözleri, ona baktığında, bir minik odak noktasından ötekine uçuşup duruyordu, bir şelale ya da ateşe, veya hareket halindeki bir trenden manzaraya bakarmışçasına. Sanki bir şeyi, yeni bir şeyi, tanıdık ama unutulmuş bir şeyi arar gibiydi. Bu hareketle cildi göz çevresinde gerilip minik kırışıklıklarla katlanıyordu. Göz kırpıştırırken, kopan bir kirpik yanağına düştü. Kirpiğe baktı. Uzanıp parmağıyla almak istedi.

Ne bilmek istersin? diye sordu.

Ne olursa, diye cevap verdi çabucak. Sadece, bir süre sesini duymak istiyorum. Yanağındaki kirpiğe bakınca, Eleanor parmağıyla silkip attı. Gitti mi? diye sordu.

Gitti, dedi gülümseyerek. Bir yerlerden ayak sesleri, öksüren birinin sesi, erkek sesleri geldi, geçip gidene kadar ikisi de dönüp sesin geldiği yere baktılar.

Mesela, dedi, hiç hastaneye yattın mı? Sesi alçak ve gergin, sanki duyulmaktan korkar gibi çıkmıştı. Bir an düşünüp, söyleyecek bir şey bulmaya çalıştı. Eleanor gözlerini kapatınca göz-kapaklarında belli belirsiz pütürler olduğunu fark etti ilk kez, renksiz minik çiller gibiydiler ve daha önce neden fark etmediğini merak etti. Eleanor gözlerini açıp tekrar ona baktı ve neredeyse farkında olmadan eğilip birbirlerine daha da yaklaştılar.

Sekiz yaşındayken Julia'nın evinin oradaki parkta Susan'ın onu nasıl yalnız bıraktığını, üzerine taş atıp düşene kadar peşinden kovalayan oğlanları anlattı.

Çok kötü mü acımıştı? diye sordu Eleanor.

Hâlâ çok küçük bir yara izim var, dedi. Julia'nın evine gidene kadar kanamıştı ve üstüne bandaj yapmak zorunda kaldılar. Bunu söylerken, sanki pantolonun altında gizlenen o minik pembe yara izini görebileceklermiş gibi, ikisi de dizine baktı. Avcuyla dizini ovuşturdu.

Oda yeniden sessizleşmişti. Eleanor yere baktı, ellerini koltuğunun kenarına dayadı, bacak bacak üstüne attı, sonra vazgeçti. David kendi ayakkabılarını birbirine sürtünce gıcırdadılar. Odaya bakındı, katlanıp yan yana kapının arkasındaki sandalyeye konmuş ceketlerine, şöminenin üstünde tiktaklayıp duran saate, annesiyle babasının bir tarafta duran düğün fotoğrafına, Eleanor'un ve dört kardeşinin öteki tarafta duran fotoğraflarına. Eleanor başını kaldırıp gülümsedi. Biraz garip bir his, değil mi? dedi.

İlk anısının babasının omuzlarına alışı olduğunu anlattı, şehrin kendi taraflarından çıkıp döndükleri zaman şehre ve denize yukarıdan bakabildikleri yokuşta attığı uzun adımların etkisiyle hoplayıp sıçrarken ona sıkı sıkı tutunmak zorunda kaldığını. Bunu anlatırken, sanki o açık bozkır arazi yan odadaymış gibi, dönüp eliyle göstermişti. Kendisinin denizi ancak on yaşındayken görebildiğini söyledi David.

Sonunda oraya ulaştığımda ne kadar soğuk ve gri olduğuna inanamamıştım, dedi, ve ne kadar kocaman olduğuna.

Ya, dedi Eleanor, ama bahse girerim buralarda daha soğuktur, arkasından bir kahkaha attı.

Usul usul ve alçak sesle konuşuyorlardı, birbirlerine sıkıca

yapışmış, içlerinden biri konuştuğunda, mırıl mırıl, sözcükleri sanki mum alevinden dönerek çıkan duman gibi kıvrılarak birbirlerine doğru akıyordu. Bana bir şey daha anlat, dedi Eleanor.

Yazları çok sıcak olduğunda babasının gülleri sularken hortumdan onlara su püskürtmeyi sevdiğini anlattı ona, ablasıyla arkadaşlarının babasının arkasından çaktırmadan yaklaşmalarını ve onun bir anda dönüp buz gibi şoktan kaçmaya çalışan çocukları yola saçışını. Büyükannesiyle dedesinin Suffolk'taki evinde geçirdikleri yaz tatillerini anlattı, pembe kulübelerle gelincik dolu tarlaların belirsiz anılarını, dedesinin işbaşında görmesi için götürdüğü demirciyi, amcasının arabasıyla hep birlikte denize gidişlerini. Eleanor da dik eğimli sokaklarda bindiği küçük arabayı, bir seferinde düşüp yara bere içinde kalınca başının nasıl da belaya girdiğini anlattı.

Birkaç saniye ikisi de bir şey söylemeyince, David öne doğru eğildi, elini koltuğunun kollarına dayadı ve onu öptü.

Bu ne içindi? diye sordu Eleanor.

Omuzlarını silkti. Hiç, dedi. Eleanor yüzünü ona doğru kaldırdı ve o da tekrar öptü, bu sefer daha yavaş, Eleanor elini kaldırıp boynunun yan tarafına dokundu, çenesine, çok hafif uzamış sakallarına. David elini koltuktan kaldırıp omzuna doladı. Tek parmağını yanağına değdirip, elini gömlek yakasının üstünde gezdirdi. Sanki hâlâ ilk kez öpüşüyorlarmış gibi, yavaş ve çekingen hareketlerle. Eleanor geri çekilip gözlerini açtı, David elini çekti. Eleanor bir an ona baktı, başparmağının eklemiyle onun dudağına dokunup yüzünü çevirdi.

Yalnızca, dedi, yalnızca, biraz daha konuşmak istiyorum, olur mu?

Ama sanmıştım ki...

Senin konuşmanı dinlemek istiyorum, dedi. Sesini duymayı seviyorum. Bilmek istediğim şeyler var hâlâ.

Odasında arkadaşıyla birlikte yaptıkları müzeyi anlattı, okulda küratörlüğünü yaptığı sergiyi ve ilk hafta sonu işine arşivlerde girmeye çalıştığını, bir gün kendi müzesine sahip olacağını. Bunları daha önce de anlatmıştı ama o yine de dinledi. Julia'ya olanları anlatmadı, Julia'nın ne dediğini, açığa vurduğu o inanılmaz gerçeği. Bunu dile getirmek imkânsızmış gibi geli-

yordu. İlk öpüşmesini sordu, o da Rebecca diye bir kızı anlattı. Eleanor da gülüp Jack diye bir çocuktan bahsetti.

Bir yerlerden boğuk bir ses geldi, yandaki evden, merdivenlerden inip çıkan ayak sesleri, ince duvarların örttüğü boğuk sesler. Eleanor nefesini göğsüne hapsederek etrafa bakındı, parmak uçlarını ağzına götürüp duvara baktı, tekrar ona bakıp gülümsedi, hafifçe, iki ön dişini altdudağına gömerek. Sesler uzaklaştı.

Birbirlerine bakıp, ne yapacaklarını bilemeden beklediler. David ürperdi, birden çok üşüdü, mutfaktan ve açık kapıdan gelen cereyan ahşap döşemeli çıplak zeminde esmeye başlamıştı. Ellerini ısıtmak için pantolonuna sürttü.

Bir şeyler daha dinlemek ister misin? diye sordu Eleanor. Oturduğu yerde dönüp bacaklarını altına çekti, dizlerinin arkasında kalan eteğini düzeltti.

Evet, dedi.

İyi o zaman, dedi Eleanor. Yedi yaşımdayken limandan denize düştüm ve beni kurtarmak için adamın teki suya atlamak zorunda kaldı.

Sahiden mi? dedi. Ne oldu? Ne kadar kaldın suda?

Ah, çok uzun değil, dedi Eleanor kendinden memnun bir ifadeyle gülümseyerek. Bir tehlike atlattığımı sanmıyorum, hayat öpücüğü vermek zorunda falan kalmadılar. Ama yine de büyük bir üzüntü olmuştu, annem olay yaratmamamı söyleyinceye kadar ağlamaktan neredeyse boğulacaktım. David öne doğru eğildi, heyecanla.

Nasıl düştün ki? diye sordu. Su soğuk muydu?

Bilmiyorum cidden, dedi Eleanor. Orada durmuş annemle babamın bir yerlerden dönmesini bekliyordum ki, bir baktım suya düşüvermişim. Yani, tabii ki soğuktu, diye de ekledi, gözlerini devirip kaşını kaldırarak. Soğuk muymuş, diye tekrarlayıp bir kahkaha attı. Limanın ağzından bir gemi düdüğü duyduğumu hatırlıyorum, dedi, işte bakmak için dönüp kaymış olsam gerek. Adam bayağı hızlıydı yalnız; ben tekrar su yüzüne çıktığımda o yanıma gelmişti bile neredeyse. Boynumdan tutup beni çekti, korkma canım yok bir şey dedi, ya da öyle bir şeyler, onu göremiyordum, yalnızca kocaman ellerini boynum-

da hissediyordum ve kapkara sularda parlayan liman ışıklarını görebiliyordum, bir de ilerideki mendireğin vinçlerini, düdüğünü duyduğum gemi hâlâ limanın ağzından çıkamamıştı ve beni duvara kadar götürdüğünde yukarıdan bana bakan bir sürü yüz vardı –annemle babam, tanımadığım birileri daha–, hepsi bir ağızdan konuşup bana doğru uzanıyordu ama sanki kilometrelerce uzaktaydılar. Ancak beni yukarı çektikten, karşımda durup hepsi bana bakarken birisi iyi misin diye sorduktan sonra deliler gibi ağlamaya başlamıştım. Hızla ve nefesi kesilerek konuşuyor, konuşurken elleri dudaklarında dolaşıyor, saçlarını kulağının arkasına atıyor ya da eteğinin ucunu düzeltiyordu.

Konuşurken onu izledi, oda bir anda canlanıp sesle dolmuştu, bitirdiğinde dedi ki, Eleanor, ya o adam orada olmasaydı? Ya seni görmemiş olsaydı?

Ya, dedi o, biliyorum. Uzanıp parmağını elinin üstünde gezdirdi, biraz nefes nefese kalmıştı. Ama oradaydı. Ve gördü. Sorun yok yani.

David tekrar eğilip onu yanağından öptü, öperken iki parmağıyla çenesinin yanına dokunup, geri çekilirken parmaklarını da yüzünde gezdirip tek parmağının ucunu dudağına dokundurdu. Eleanor onun parmağını öptü, David parmağını çekti ve ikisi birden gözlerini düşürüp yere, karanlık odaya göz gezdirerek beklediler.

Eleanor gözlerini kaldırıp tekrar baktı. Yukarıya çıkmak ister misin? diye sordu.

Küçük bir odaydı. İki yatak vardı, biri karşıdaki duvarda, öteki pencerenin altında, kapının karşısında. Kapının yanında bir şifoniyerle bir dolap vardı, köşede de küçük bir ahşap sandalye. Yatağın karşısında, üstünde oval ayna asılı küçük bir masa duruyordu; üstü makyaj malzemeleri, saç bantları ve kitaplarla, klasörler, dosyalar ve lise bitirme sınavları için alınmış notlarla doluydu, altı çizili sınav tarihlerine ait bir çizelge duvara iğnelenmişti, bir pikaba dayanmış bir yığın yetmişlik plak da vardı.

Biraz müzik çalabilir miyim? diye sordu masanın yanında durup plakları karıştırarak.

Hayır, dedi Eleanor fısıldayarak ve parmağını dudaklarına götürdü. Geç oldu, yandaki komşular bu saatte müzik çalınmasından hoşlanmıyor. Duvara baktı, şaşkın, ne kadarını duyabildiklerini merak ederek. Eleanor yataktan el salladı. Gel otur, diye fısıldadı ve David ona doğru giderken birden çıplak parke üstünde çıkan ayak seslerinin, nefes sesinin fazlasıyla farkında olduğunu hissetti. Eleanor eliyle ağzını örterek, parmak ucu adımlarına güldü. O kadar da sessiz olman gerekmez, dedi. Kulaklarını duvara dayayıp dinledikleri falan yok. David dikkatlice oturdu, tekrar duvara baktı, ikna olmamıştı.

Bunu daha önce yapmış mıydın? dedi Eleanor.

Aşağı bakıyordu, kucağında duran ellerine, tek parmağını bir sağa bir sola kıvırarak. Hayır, dedi David. Aynı şeyi kendisi de soramayacak kadar utanıyordu. Soruş şeklinden yapmamış olduğunu varsaydı. Eleanor başını kaldırıp ona baktı, küçük ve dar yatakta ağırlığını ona doğru verdi. Öpüştüler ve bacağında duran Eleanor'un elinin birden beklentiyle yüklendiğini hissetti. Elini Eleanor'un kalçasına götürdü, parmaklarını üstünde yuvarladı, parmak uçlarını gömleğinin altından sokarak çıplak ve sıcak tenine bastırdı. Eleanor ağzını çekti, biraz geri çekilerek gözlerini açtı. Uzun bir an boyunca daha böylece kaldılar, kararsız, tedirgin. David başını daldırıp köprücük kemiklerinin birleştiği bölgeyi, boğazındaki o yumuşak yeri öptü, yapmayı sevdiği gibi. Bunun onu hafifçe titretişini seviyordu, belli belirsiz iç çekişlerin başının üstünden geçişini. Bir kez daha yaptı ama ikinci seferinde Eleanor başını kaldırıp biraz geri çekilerek parmaklarını göğsüne koydu. Bekle, dedi.

Uzun bir gün olmuştu. Ancak akşam geç saatte buluşabilmişlerdi, saat kulesinin yanında, başlar önde, birbirlerine dokunmadan, dönüp hızla sinemaya yürümeden önce şöyle bir göz göze gelerek. Daha sonra bundan bahsettiklerinde, ikisi de filmin tek sahnesini bile hatırlamayacaktı. El ele tutuşmuşlardı, kısa bir süre sonra Eleanor elini çekmişti. Omzunun üstünden arkaya bakıp durmuştu, sanki yer gösterici fazla yakın oturduklarını görecek, sanki çıkarlarken kapıda onları yakalamak

için birisi bekleyecekmiş gibi. Annesiyle babası iki günlüğüne Glasgow'a gitmişlerdi ama hâlâ her köşeden çıkacaklarmış gibi hissediyordu.

Ancak eve gittikten sonra onunla öpüşebilmişti ama öpüşürken bile perdelerin arkasında gözetleyen kimsenin olmadığından emin oluncaya kadar omzunun üstünden dikkatle oraya buraya bakmıştı. Emin olunca, kapıyı açıp David'i çabucak içeri çekmiş, evde oradan oraya koşturup bütün perdeleri sımsıkı kapatırken holde yalnız bırakmıştı. Sonunda, ancak o zaman, yanına gelmiş, ellerini ceketinin altından sokup beline sarılmış, yavaşça öpüp, merhaba, demişti.

Hey, dedi Eleanor. Saat geç oldu.

David'e doğru eğildi, yatakta dizlerinin üstünde doğruldu, ellerini her iki yanından battaniyenin üstüne koyup ona uzattığı dudaklarını öpmek için başını eğdi.

Üstündeki ağırlığı, gömleğinin altından göğsüne kayan eli, kendi eliyle Eleanor'un gömleğinin düğmelerini çekiştirişi.

Eleanor ata biner gibi üstüne oturdu ve geriye kalan düğmelerini çözüp gömleğinin önünü açarak bakışlarının göğsüne kayışını izledi. Bir omuz hareketiyle gömleğini düşürdü, kollarını kaldırdı ve gömleği yere bıraktı. Şimdi sen, dedi gülümseyerek, David de üstteki birkaç düğmeyi açıp başının üstünden kendi gömleğini çıkardı. Kendini bir an üşümüş ve hantal hissetti.

Göğsünde dümdüz açılmış eli, tenini parlatan. Onun yuvarlak göğsünü saran kendi parmakları, başparmakları meme uçlarına bastırılmış. O gözlerini kapayışı, çıkardığı o sesler.

Eleanor yeniden başını aşağı indirdi, boynundan öptü, göğüs kemiğinden, meme uçlarından, omuzlarından, bunu yaparken göğüslerinin ağırlığını teninde hissetti. David haykırmamak için iki dudağını birden ısırmak zorunda kaldı. Yuvarlanarak ondan ayrılıp sırtüstü yattığında ve göğüslerini öpüp okşaması için David'i kendine çektiğinde, ikisi de aynı şeyi düşünüyordu, birbirlerini bu şekilde gördükleri o ilk ve tek seferi, tepenin zirvesini yürüyüp geçtikleri ve aşağıdaki durgun gri denize baktıkları yaz başındaki o uzun ve sıcak öğleden son-

rasında, her nasılsa birbirlerini kışkırtıp düğmelerini açmış ve üstlerini çıkarmışlardı. O zaman, şimdiki gibi öpüşmemişlerdi, belki fazla utanmışlardı, oradan geçen birinin ya da bir çiftçinin ortaya çıkabileceğinden fazlaca korkuyorlardı, bu yüzden yalnızca bakıp gülmüşler, hafif yüzleri kızarmış ve sırtlarını dönüp çabucak tekrar giyinmişlerdi.

Pantolonunu çıkar, dedi Eleanor.

Ötekileri de, dedi.

Bir an ona baktı, başını yana eğip, merakla. Ayağa kalkıp eteğiyle külotlu çorabını ve külotunu yere indirdi, ortaya çıkan yığının içinden bir sihirbazın asistanı gibi zarif bir adım atarak dışarı çıktı. David gördüğü manzarayı alkışlamak istedi. Bedeni sımsıkı gerilmiş, Eleanor'a doğru bir kavis çizmekteydi.

Dokunulacak o kadar fazla ten, o tene dokunabilecek bir o kadar daha ten vardı. Orada öylece durdular, hafiften titreyerek, ellerini birbirine bastırdılar, göğüslerini, bacaklarını. David dengesini sağlamak için Eleanor'un kalçasına tutunup dudağını göğüslerine sürttü, karnına, kucağına. Eleanor da aynını yaptı ve sonra dikkatle, özenle diz çöküp ereksiyonunun tam ucundan öptü. Başını kaldırıp ona bakarak çabucak bir kahkaha attı, David başını çevirdi, utangaç bir gülümseyişle.

Eleanor yatağa uzanmış, tavana bakarak bekliyordu. David paketi açamıyor, açmak için yırtarken içindekini de parçalayacağından korkuyordu. Sonunda takabildiğinde ve bacaklarının arasına diz çöktüğünde, Eleanor aşağı bakıp gülerken eliyle ağzını örttü. Pardon, dedi. Komik görünüyor ama, minicik yağmurluğunun içinde öyle. Pardon.

İçine sokmayı beceremiyordu. Açıdan ya da pozisyondan emin değildi. Eleanor biraz bekledi, ona bakmadan, sonra elini aşağı uzatıp yardım etmeye çalıştı. Hiç doğru gelmiyordu. Çok rahatsızdı, ikisi için de. Sanırım sen, dedi Eleanor, bence senin şöyle, yani. Ne demek istediğini anlamıyordu ama aşağı baktığında

Eleanor'un onu hafifçe itip kendisini ovuşturduğunu görünce, o zaman anladığını düşündü.

Minik iç çekişler ve nefes tutma sesleri çıkarıyordu, irkilerek, montunun fermuarına sıkışan saçlarını kurtarmaya çalıştığı zaman duyduğu seslere benzer sesler. İyi misin? diye sordu. Böyle mi; oluyor mu? Eleanor başını salladı, hızlı hızlı, güzel, diye fısıldadı, güzel. Kollarını sırtına dolayıp sımsıkı sarıldı. David'in yüzü onun başının yanındaki yastığa bastırılmış, kolları kıvrılıp yanlarına yapışmıştı. Kendini kırılgan, dengesiz hissediyordu. Nefesini tuttu. Eleanor altında rahatsızca kıpırdandı ve bu hareket aniden gelen pişmanlık dolu bir hazzı döküp saçmasına neden oldu.

Durma, diye fısıldadı Eleanor, çok iyi. Yüzü hâlâ yastığa gömülü, bir şeyler mırıldandı. Hayır, dedi, ben bittim.

Ah, dedi Eleanor. David ağırlığını üstünden kaldırdı. Ah, dedi yeniden.

Yan yatıp uzun süre birbirlerini izleyerek, biraz önce yaptıkları şeyi düşündüler. Oda birden çok sessiz ve hareketsiz gelmeye başlamıştı. Eleanor gülümsedi, David de parmağını dudağından geçirip eklemini ısırmasına izin verdi. Eleanor hafifçe bacağını kaldırıp, dizini David'in kalçasına dayadı. David kolunu omzundan aşağı kaydırıp belinden tuttu.

Aman Tanrım Eleanor, dedi, fısıltıyla.

Eleanor gülümsedi, yorganı ikisinin de üstüne çekerken gözleri titreşerek kapandı. Bir bahçedeki basma taşları gibi odanın her yanına saçılmış giysilerine baktı David. Eleanor'a iyi olup olmadığını sordu, bunu yaptıklarına memnun olup olmadığını, Eleanor da öpüp yanağını okşadı, gözleri kapalı, solunumu yavaşlayıp derinleşirken.

Aman Tanrım, dedi David, fısıldayarak. Sanki seni hiç tanımıyormuşum gibi geliyor. Eleanor gözlerini açtı.

Tanıyorsun tabii, diye mırıldandı, yeterince tanıyorsun beni.

Hayır, yani demek istediğim, dedi David bacağını onunkinin yanına çekip elini kalçalarına indirerek, daha hiç bilmedi-

ğim bir sürü şey olmalı. Eleanor parmağını onun dudağına bastırdı, gülümsedi ve gözlerini yumdu. Beş dakika, on dakika ya da bir saat sonra tekrar gözlerini açıp ona baktı.

Uyanık mısın? diye sordu. David de ona baktı.

Sayılır, dedi. Eleanor kıpırdanarak biraz daha ona yaklaştı.

Bana bir şey anlatır mısın? dedi. Güzel bir şeyler anlat ki uyuyabileyim.

18

Disiplin uyarı mektubu, antetli kâğıda daktiloyla yazılmış, Ocak 1968

Görevinizin gereklerini yerine getirmede ve üstlerinizin haklı taleplerini karşılamakta başarısız olduğunuz gözlenmiştir.

Bazen haftalarca yalnızca ancak bildiği şeyleri bir kez daha sormak için annesiyle konuşuyordu. Bir şeyler daha olmalı, diyordu. Bir soyadı, bir doğum tarihi. Bana bir şey söyle lütfen. Neden daha önce anlatmadın? diye soruyordu yeniden. Annesiyse başka bir şey bilmediğinde diretiyordu, ondan sakladığı başka bir şey olmadığını, hata yaptığını bildiğini söylüyordu ama lütfen artık buna bir son verebilir miydi çünkü kalbini kırıyordu. David de bunu söylediği her seferinde odadan çıkıp, kapıyı arkasından çarpıyordu.

Bir açlık, doymak bilmez bir açlık gibiydi, bu bilme ihtiyacı. Bazen haftalarca, aylarca başka bir şey düşünemiyor, o sözcükleri üst üste tekrarlayan Julia'nın ağır ağır çıkan o iç çekişli ve kibar sesinden başka bir şey duyamıyordu. Tabii ki zavallı kızcağızı bir daha da göremedik. Bu küçük yavrucuğa sen bakmalısın. Yanlış bir şey mi dedim? Tabii zavallı kızcağızı bir daha görmedik. Sözcükler kilitli bir odadaki takılmış plak gibi tekrarlanıp onu ele geçiriyor, bu yüzden yalnızca çok fazla içerek ve radyoyu açık bırakarak uykuya dalabiliyordu, sesi sonuna kadar açık. Küçük yavrucağa sen bakmalısın. Küçük yavrucuğu bir daha görmedik. Zavallı kızcağıza sen bakmalısın. Yeryüzünden kaybolup gitti. Yanlış bir şey mi dedim?

Evden ayrılmayı, her şeyi geride bırakıp yeni baştan başlamayı düşündü, annesiyle bir daha konuşmamayı ama taşınma konusunda bir şey yapamayacak kadar uyuşmuş haldeydi, annesiyse bunları sorabileceği tek kişiydi, David de kaldı, incinmişlik ve öfkeyle, aldatılmışlık ve kayıpla hırslanarak, hiç öğrenmemiş olmayı diledi.

İşteyken bile konsantre olmakta zorlanıyor, düşünceleri cevaplanmasını istediği onca soruyla bulanıklaşıyordu: Neden ona söylenmemişti; neden hiç şüphelenmemişti; bilmediğini söylerken Susan yalan mı söylüyordu; aradığı cevapları, kaybettiğinden bile haberi olmadığı insanları bulmak için şimdi ne yapabilirdi. Küratörlerden biri kırık bir vitrini tamir etmesini, içeriği değişmiş bir etiketi yeniden yazmasını, bir paketi postaneye götürmesini istiyordu, David birkaç saniye sonra istenenleri unutup, Julia'nın sözlerinin anısıyla dağılmış halde galerilerden birindeki sandalyede, personel odasında ya da barda oturup kalıyordu. İş arkadaşları eleştirmeye; unutkanlığı, boş bakışları, dalgın ses tonu hakkında espriler yapmaya başlamıştı. İşteki tavrını tartışmak için müdür odasına çağırmıştı.

Zavallı kız sana bir isim bile vermeden gitti, biz de David'i seçtik, şu aktörün ismini, işte bilirsin, adı neydi? Ve yeryüzünden kaybolup gitti. Adı neydi?

İşe zamanında gelme ve genel olarak görevlerinizi zamanında yerine getirmede zorlanmanız, bizi gün geçtikçe daha çok endişelendirmeye başlamıştır.

Sorduğu zaman, bunu bu kadar geç düşünebilmiş olduğu için şaşkındı. Öğrendiğinde babam ne dedi? demiş, bunu der demez de cevabın ne olacağını anlamıştı. Bunu sorduğunda annesi arka bahçede tarhın üzerine diz çökmüş, yabani ot filizlerini yolup küçük bir sepetin içine yığıyordu. Ona nasıl anlattın? diye sordu, midesinde soğuk ve korku dolu bir şey takla atarken. Annesi doğruldu ve cevap vermeden önce eldivenlerini çıkardı. Ne diyeceğini bilemez gibiydi.

David, dedi ve başını kaldırıp ona baktı.

Tabii eğer anlattıysan? dedi David usulca. Dorothy tekrar el-

divenlerini giyip kurumuş topraktan biraz daha ot yolarak kalın dikenli bir gülün etrafını temizlemeye başladı.

En iyisinin böyle olacağını düşündüm, dedi. Daha önce eve doğru bir zamanda gelmişti, dedi. Yanlışlıkla bir soğanı çekip çabucak yerine soktu, etrafındaki toprağı bastırdı. Sesi gergin ve zayıf çıkıyordu. Tarihler uyuyordu, dedi. Bilmesi gerekmez diye düşündüm. Daha sözünü bitirmeden David sırtını döndü. Onun için daha kolay olur diye düşündüm, bilmemesinin, dediğini duydu Dorothy'nin, sesi ağır ağır toprağa çökerken.

Bazen, ancak hava aydınlandığında uyuyabiliyordu. Titreyen ellerle yatağın ucunda oturup kitap okuyor, radyo dinliyordu. Ya da pencerede durup geceleyin lambalarla aydınlanmış bulanık gökyüzüne bakıyor, arada duyulan bağırış ve sirenlerin şehir boyunca belli belirsiz süzülüşünü dinliyordu. Ya da evden dışarı süzülüp gölgelenmiş sokaklarda yürüyerek düşünüyor, düşünemiyor, yorgun bedenine biraz olsun uyku yüklemeye çalışıyordu. İş arkadaşları ön kapıdan yarım ya da bir saat geç, koşturarak girmesine alıştı, dudaklarının kenarında kızarmış ekmek kırıntıları, gömleği bir telaş pantolonuna sokuşturulmuş ve kravatı evden koşarken bağlanıvermiş, üzgünüm, saati duymamışım, diyordu ve girişte oturan Maureen de çoğunlukla sanki hiç uyumamış gibi göründüğünü söyleyerek yakasını düzeltmesini işaret ediyor, müdürlerden biri görmeden ağzını silmesini söylüyordu. İlan tahtasına işe geliş saatlerini gösteren bir grafik asıp, personel odasında dalga geçmeye başladılar, Malcolm bugünlerde aklının nerede olduğunu sorduğunda verecek bir cevabı yoktu ve Anna bir kadın olduğuna bahse gireceğini söylediğinde, herkes kahkahalarla güldüğünde ancak gülümseyerek utanmış gibi görünmeyi başarabildi. Böyle düşünmelerine izin vermek daha kolaydı. Gerçekte ne olduğunu anlatmak istese bile nereden başlayacağını bilemeyecekti.

Müzenin zamanı ve kaynaklarını boşa harcadığınızı da, fazlasıyla üzülerek, gözlemlemiş bulunuyoruz.

Julia'yla annesinin çalıştığı Whitechapel'deki Royal London Hastanesi'nin arşiv ofisine gidip bir araştırma projesini bahane ederek o tarihte doğum bölümünde yatmış hastaların listesine

baktı ama bir şey bulamadı. İşçi sendikalarıyla, İrlandalı göçmen işçi dernekleriyle temasa geçti, hatta Bath'da uşak ve hizmetçilerle ilgili bir müze buldu ve ulaşabildiği bütün arşivleri tarayarak, 1945 yılında aniden işi bırakan bir Mary ile ilgili bir dizi ayrıntıyı ortaya çıkartacak o dosya kutusunu aradı. Ama bir şey bulamadı. Evlerde çalışan insanların resmi kayıtlarının pek tutulmadığı söylendi. İsimlerin her zaman kayıtlara geçmediği, hatta bilinmediği. Somerset Evi'ne gitti ve kendi doğum kayıtlarının elindeki doğum belgesine uyduğunu, anne ve babası olarak *Dorothy Carter* ile *Albert Carter*'ın gösterildiğini gördü, eve döndüğü zaman da öfkeden kudurmuş bir halde böyle bir yalanın nasıl olup da resmi tarihe dahil edilebildiğini sordu. Ama annesinin söyleyebilecek bir şeyi yoktu. Mektuplar yazdı, antetli müze kâğıtlarına, Donegal ve Kuzey İrlanda'daki müzelere ve halkevlerine yazıp savaş zamanında İngiltere'de ev işlerinde çalışan uşak ve hizmetçiler hakkında belgeler ve bilgi istedi, eline bir kutuyu dolduracak kadar çok fotoğraf ve söyleşi kopyası geçmesine rağmen, istediği cevapları burada da bulamadı. Tarihe ait sırların her zaman öyle kolayca bulunamayacağını, kimi ya da neyi aradığını, ya da nereye bakması gerektiğini bilmediği sürece dünyadaki bütün arşivlerin bile yeterli olmayacağını anladı.

Bu konular sizinle daha önce, resmi ve gayri resmi olarak, çeşitli vesilelerle konuşulmuştur. Bundan dolayı bu mektup, çalışma standardınızda derhal acil bir gelişme gözlenmediği takdirde, işinizi kaybetmenize neden olabilecek disiplin cezaları alacağınıza dair bir uyarı niteliğindedir. Değerli bir personelimiz olduğunuz için bunun gerekli olmamasını içtenlikle diliyoruz.

İşini o zaman kaybetmiş olsa neler olabileceğini merak ediyordu bazen. Geriye kalmış olabilecek ufak kırıntılardan alternatif bir hikâye kurgulamaya çalışıyordu, Eleanor'u bir kez daha görmeye gider miydi; başka bir müzede iş mi bulurdu yoksa bu, kariyerinin sonu mu olurdu; Eleanor'un mektuplarını heyecan ve mutlu anılarla okumak yerine, buruk bir pişmanlıkla mı tekrar tekrar okurdu? Elinde başka nasıl bir hikâye olabileceğini merak ediyordu, sonunda bir gün bilmek isteyen birine göstermek için arabasının arka koltuğunda taşıyacağı.

Ama bunu söyleyebilmek imkânsızdı, biliyordu. İşi elinden alınmış olsa içine düşmüş olacağı belirli bir paralel yaşam olmadığı gibi, o gün Eleanor'u çay salonunda fark edememiş olması durumunda onu bekleyen bir münzevi bekâr yalnızlığı da yoktu. Julia'nın bana bırakabilirsin, sen dönene kadar ona ben bakarım dediği anda geri dönülmez biçimde biçimlendirilmediği ya da parçalanmadığı gibi. İşler bundan daha karmaşıktı. Bundan çok daha küçük tetiklenmeler, rastlantısal karşılaşmalar, kulak misafiri olunan konuşmalarla yaşamlar değişiyor ya da yön değiştiriyor, bu çeşit sendeleyip tökezlemeler olayların akışını sürekli değiştirip yeniden düzenliyor, tarih hesaplanamayacak ya da gözlenip kayda geçirilemeyecek kadar çok sayıda, saniyenin milyonda biri kadar anlarla yazılıyordu. Gerçek hikâye, biliyordu ki, birkaç fotoğraf albümü ve defterde bir araya getirip bir yerlerdeki birinin masasına sermek için arabayla ülkeyi katederek yanında taşıyabileceği her şeyden çok daha karmaşıktı. Bütün hikâyeyi anlatmak bir ömür sürerdi ama elinde olan şeyin bir başlangıç, başlamak için bir yol olacağını düşünüyordu. Elinde olan şey en azından, işte, demek için yeterliydi, bunlar başıma gelen şeylerden birkaçı, siz yokken. Olup bitenlerin küçük bir bölümü. Artık tahmin etmeniz gerekmiyor, hayal etmeniz ya da merak edip düşünmeniz gerekmiyor. Gerçeğin küçük bir bölümü bu.

19

Yaka kartı, Küratör Asistan Yardımcısı,
Coventry Müzesi, fotoğraflı, 1967

Bir akşam, Julia'nın her şeyi ağzından kaçırışından yaklaşık bir yıl sonra işten çıktı ve annesini gördü, onu beklerken. Durdu, duraksadı, arkasına dönüp fuayeden ofisine çıkan merdivenlere baktı, yapabileceği ertelenmiş bir iş olup olmadığını düşündü. Merdivenlerden inmeye devam etti, iki arkadaşına hoşça kalın dedi ve Dorothy tam dönerken göz göze geldiler. Annesi gülümsedi, o da başını sallayarak dışarıya, sokağa baktı.

Merhaba canım, dedi Dorothy. Trenden demin indim de buralarda mısın bir bakayım dedim, sakıncası yoktu, değil mi? Şu ikisi kim? Onlarla hiç tanışmadım sanırım. Hızlı hızlı konuşuyor, bel hizasında tuttuğu elleri birbiriyle oynuyordu, arkadaşlarının Restorasyon'dan Paul'la ikinci stajını yapan Anna diye üniversiteli bir kız olduğunu söylerken de ona doğru eğildi. Konuşurken annesinin yüzüne bakmıyordu. Eh, ikisi de iyi insanlara benziyor, dedi Dorothy elleri hâlâ birbirini çekiştirirken. İş iyi gidiyor mu bakalım? David omuz silkip yürümeye başladı, o da eh, iyi, iş iyi gittiği sürece, diyerek yanında yürümeye başladı ve David'in de konuşmaya başlayıp ona biraz daha fazlasını, üstünde çalıştığı yeni bir projeyi, başka bir küratörle düştüğü anlaşmazlığı, ziyaretçilerden birinin söylediği komik bir şeyi, onunla paylaşmak isteyebileceği herhangi bir gündelik ayrıntıyı anlatmasını beklerken sesi gitgide alçaldı. Ama David bir şey demedi.

İki katedrale giden köşeyi döndüler, uzun adımlarına yetişebilmek için Dorothy arada koşar adım yürümek zorunda kalıyordu. Julia'yı görmeye gitmiştim, oradan döndüm, dedi. Çok da kötü durumda değil, dedi, bütün her şey göz önüne alındığında. David cevap vermedi. Hemşireler çok iyi iş çıkarıyor, dedi Dorothy, kolay olmasa gerek.

Eski katedralin önünden geçtiler ve David harap olmuş kuzey duvarına bir bakış attı, bir zamanlar pencerelerin olduğu kavisli delikten görünen açık gökyüzü cilalı bir ağustos mavisiydi. Yangına ait arşiv fotoğraflarını görmüştü, bombardıman uçaklarının yolunu aydınlatmak için gökyüzüne doğru uzanıp katlanarak açılan o koca alev dalgalarının, yangını söndürmeyi görev bilen kilise bekçilerinin anlattıklarını da okumuştu, kurşundan yapılmış çatıda ellerinde kum dolu kovalarla koşturmuş, hışır hışır sesler çıkaran bombalarını tekmeleyerek yola itmiş ama sonra uzun merdivenlerden geri çekilip bütün şehrin yanışını seyretmek zorunda kalmışlardı. Sonra da gidip evini temizledim, dedi Dorothy. Laurence uzun zamandır uğramamış gibi görünüyor. Er ya da geç bütün o eşyalarla ne yapacağımızı düşünmemiz gerekecek, yani, çok fazla şeyi var. Bu konuda biriyle konuşmamız gerekecek, dedi. Koluna dokununca, David hızla kolunu çekti. Ah, dedi annesi. Pardon hayatım. David bir şey söylemedi.

Işığın sıkışarak içlerinden geçtiği uzun ve dar pencereleriyle, kalabalıkların toplanıp helikopterle indirilişini izlediği iskeletimsi çelik çan kulesi külahıyla yeni katedralin dev gibi yükselen duvarlarını geçtiler ve eh her neyse, dedi Dorothy, bu konuda Laurence'la konuşmamız gerekecek, zamanı geldiğinde. Pek bir yardımı dokunacağını sanmam ama, dedi. David bir şey söylemedi. Otobüs durağının karşısındaki kaldırımda durup, karşıya geçmek için trafiğin durulmasını beklediler. Sen bir daha ne zaman gideceksin? dedi annesi. Eminim seni yeniden gördüğüne çok sevinecektir, dedi. Bir inşaatın molozu ve toprağıyla yüklü ağır bir kamyon takırdayarak geçince ikisi birden geriye çekildi.

David, böyle yapma, lütfen, dedi. Ona yetişmeye çalışmaktan nefesi kesilmişti. David, dedi, lütfen, yetişemiyorum.

Karşıya geçtiler ve dönüp otobüs durağını geçerlerken dedi ki, sanırım bu hafta sonu bahçeyi bir temizletmeyi deneyeceğim. Yine biraz kontrolden çıktı. Tabii uzman olan babandı, deyince artık o kadar rahat kullanılamayan bu sözcükle ikisi de hafif irkildi. Dorothy bir bakış atıp devam ederek, ama bahçenin şu halini görse eminim söyleyecek bir iki lafı olurdu, dedi, değil mi? David ona baktı, tam olarak göz göze gelmeden, başıyla neredeyse onaylama anlamına gelebilecek bir hareket yaptı. Dorothy sabırsızca içini çekti ve neyse yani, dedi, bize yardım edip etmeyeceğin sana kalmış. Bana yardım edip etmeyeceğin, diyerek sözünü düzeltti.

David, dedi, beni dinliyor musun acaba? Hendekler, banklar ve kule gibi yükselen ayak sütunlardan bir labirentin arasındaki parmaklıklı yürüyüş yolunu takip ederek yeni çevre yolundan yürüdüler. Bu işleri kolaylaştırmayacak biliyorsun, dedi Dorothy. Yani, dedi, üzgün olduğunu biliyorum ama bunun ne işe yarayacağını anlamıyorum David. David bir şey söylemedi. Dorothy kolundan tutup, David, dedi ve o bir kez daha kolunu çekti.

Şehir merkezinin ilerisindeki sokaklardan yürüdüler, kapıları doğrudan kaldırıma açılan düz cepheli sıra evleri geçtiler, cumba pencereli yarı müstakil evleri, tavan arası pencereleri yaptıkları ince işi aydınlatabilsin diye yüksek ve geniş inşa edilmiş, bir zamanlar saat üreticilerinin atölyesi olmuş bir dizi evi geçtiler. Dizi dizi dükkânları olan caddeden karşıya geçip, evlerine giden uzun yokuşu çıkmaya başladılar.

Dorothy nefeslenmek için bir an durdu, David beklemeyince peşinden seğirterek dönüp göz göze gelmeye çalıştı ve, David, dedi, buna daha ne kadar devam edeceksin? David bir şey söylemedi. Ne yapmamı istiyorsun? dedi. David, dedi, senden özür diledim; bir daha bir daha diledim; daha ne yapmamı istiyorsun? Bu haksızlık David, dedi, büyük bir haksızlık. Yanlarından gelip geçen insanlar olmasa bağıracaktı, kendini tuttuğu için sesi çoktan titremeye başlamıştı.

Bunun beni hiç endişelendirmediğini mi zannediyorsun? dedi biraz sonra. David susuyordu, Dorothy daha önce defalarca söylediği şeyi tekrar söyledi; sana anlatacaktım, anlatmayı iste-

dim, doğru zamanı bekliyordum ama o an bir türlü gelmedi ve anlatmak gittikçe daha da zorlaştı. Nereden başlayacağımı bilemedim. Babana da anlatmam gerekecekti ve bilmemek ikiniz için de daha iyi olur diye düşündüm. Mendilini almak için elini ceketinin koluna soktu, David hâlâ konuşmuyordu.

Albert'ın ölmeden önce inşaatında çalıştığı okulun önünden geçtiler, David'le Susan'ın gittiği, geçici sınıfların bomba çukurlarını gizlediği ve öğle teneffüsüne vardiyalı olarak çıkılması gereken ilkokulun yükünü hafifletmek için yapılmıştı. Köşeyi dönüp kendi mahallelerine girdiler, kısa bir ağaçlık şeridini geçip tekrar sola dönerek sokaklarına çıktılar.

David, dedi Dorothy çaresizlik içinde, sana hiç yalan söylemedim. Eğer sormuş olsaydın sana gerçeği söylerdim ama sen bildiğin kadarıyla mutlu görünüyordun; işleri senin için üzücü hale getirmek haksızlık olacakmış gibi geldi. Sana yalan söylemezdim, asla, dedi. Hiç olmazsa buna inanıyorsun, değil mi?

David birden durup ona, müze merdivenlerinin dibinde gördüğü ilk andan beri ilk kez gözlerine baktı. Bir an inceledi, yakından, söyleyeceği başka ne olduğunu anlamaya çalışır gibi, ağlamak üzere olduğunu görünce de onun dışında hiçbir ifade olmayan yüzünde bir tebessümün belirmesine izin verdi ve sırtını döndü. Dorothy gidişini izledi. İsmini seslendi, komşular duyabilirler diye sessizce. Kapıya kadar peşinden gitti. Ah baban burada olsa yapmazdın, dedi ve David arkasına dönüp cümlesini bitirmesini bekledi ama o başka bir şey söylemedi. David açık kapıda durup yolunu tıkadı ve Susan'ın sokaktan onlara doğru yürüdüğünü gördü.

Hiçbir şey anlamıyorsun, dedi neredeyse fısıldayarak, değil mi? Eve girmesi için yana çekildi ve Dorothy sıkışarak girerken telefon çalmaya başladı. Bir an umursamadı, annesinin merdivenlerden kaybolup üst kata çıkışını izledi, açtığındaysa bütün bedeninde nabız gibi atan adrenalinle neredeyse nefesi kesilmişti. Alo dedi ve Eleanor, bil bakalım neler oldu? diye yanıtladı. Bil bakalım mı? Ah David, bilemezsin neler oldu.

20

Sınav sonuçları, İskoçya Lise Bitirme, Temmuz 1967

Tek bir yaprak kâğıt, mektup kâğıdından biraz daha büyük, ortasına doğru yuvarlak bir filigran ve pahalı görünen kaba pütürlü bir doku. En tepede sınav heyetinin adı, bir adres, referans numarası. Altta resmi bir mühür, ruj kırmızısı ve kenarları kıvrımlı. Konu, ödev, tarih ve not sütunları bulunan satırlı bir tablo. Bir yaşamı değiştirebilecek o kalın harfli ve siyah daktilo yazısı. Kâğıt özenle tutulmuş, kol mesafesinde, sanki buruşturmak ya da yırtmak üstünde yazanları geçersiz kılacakmış gibi. Sanki mürekkebi hâlâ ıslakmış ve dağılabilir ya da çıkabilirmiş gibi.

Mektubun geleceği günün gecesi uyuyamadığını söyledi David'e. O da bütün gece ayakta kalışını, kakao içerek düşünmemeye çalıştığını hayal etti. Mutfakta oturuşunu, salonda, babasının koltuğunda oturuşunu, dışarı çıkıp arka bahçede duruşunu, aşağıdaki limanın ışıklarına bakışını, ılık gecede tatlı tatlı yanıp sönen.

Geldiğinde açmak istemediğini söyledi. Kapıdaki mektup girişinin açıldığını duymuş ve mutfakta oturduğu yerden kıpırdamamış. Zarf pürüzsüz taş zemine çarparak kaydıktan sonra, elinde zarfı kesip açmaya hazır bir tereyağı bıçağıyla mutfaktan dışarı süzülene kadar bir dakika geçmiş. Kahverengi kâğıt iki sıra kırık dökük dişe ayrılmış. Mektubu eline kaydırıp tertemiz kâğıdın katlarını açmış.

Ne beklediğini bilemiyormuş. Aylar boyu aklından geçirip durmuş, bir geriye bir ileriye doğru, kendini geçtiğine inandırarak, kaldığına inandırarak. Neler olacağını bilmiyormuş. Ne olmasını istediğini bilmiyormuş. Bu hiç bilmediği bir alanmış; okumaya devam edecek olması zaten bütün aile için yepyeni bir olaymış. Annesi Williamson's'ta çalışmak için on dördünde okuldan ayrılıp, ağır yassı balıkları haşin bir hızla temizleyerek kesmeyi ve filetolarını çıkarmayı, tuzlayıp açık havaya taşıyarak kurumaları için kocaman beyaz çarşaflar gibi güneşin altına sermeyi öğrenmiş. Babası tepenin altındaki tersanede babasının arkadaşına yardım etmek için on bir yaşında okuldan ayrılmış; orada işe başladıktan hemen sonra çekilen bir fotoğrafı varmış, her yerlerinden bıyıklar ve çekiçlerle maşalar çıkan sert görünümlü bir grup adamın arasında yarı gizli, minik gözleri flaşın pırıltısına karşı sımsıkı kapanmış, kepi hâlâ başına birkaç numara büyük. Bu yüzden anlamamışlar, Eleanor'un son birkaç yıldır okulda ne işi olduğunu, eve para getirebilecekken niçin kitaplarla falan uğraşmaya devam ettiğini ikisi de anlamamış.

Tertemiz beyaz kâğıdı açıp kalın daktilo yazısıyla yazılı sözcükleri okumuş. *Kimya, B. İngilizce, C. Coğrafya, B. Matematik, C. Fizik, B.* Kâğıdı ışığa tutup sözcükleri tekrar tekrar okurken, büzdüğü dudaklarından heyecan dolu hafif bir iç çekiş çıkmış. Ailede okula ilk devam eden ve şimdi de ailede, sokaklarında, ilk üniversiteye giden kişi. Kâğıdı tekrar katlayıp kırık dökük dişli zarfa sokmuş. Mutfak masasına koyup boş kakao fincanına dayamış, gözlerini zarfa dikip öndeki adıyla adresini kontrol etmiş. O anda ne yapacağını bilememiş, kime söylesin, bir içki içip kutlasın mı, çantalarını hemen oracıkta toplamaya mı başlasın.

Evden ayrılmanın binbir farklı yolu varken, kendi seçtiği sonunda ulaşılabilir bir uzaklıktaymış. En büyük abisi, o daha doğmadan ticari gemilerde çalışmaya başlayıp gitmiş. Diğer iki abisi evlenmiş. Ablası, kimsenin bir daha söz etmediği bir hikâye yüzünden çekip gitmiş. Şimdi de o, Edinburgh Üniversitesi'nde bekleyen yeriyle, evden temelli kaçmaya hazırmış.

Ahşap merdivenlerden inen ayak sesleri duymuş ve annesi

mutfağa gelip tam kapının altında durarak ona bakmış. Nedir o öyle? diye sormuş uykudan biraz ağırlaşmış bir sesle.

Ha? Okuldan gelen bir mektup işte, demiş Eleanor, hafifçe mektuba doğru eğilerek. Babam uyandı mı? diye sormuş. Kalkmadı mı daha?

Yok, şimdilik uyuyor hâlâ, demiş annesi çaydanlığa doğru gidip içine su koyarken. Mektup ne için? diye sormuş. Eleanor sandalyenin üstünde ona dönmüş.

Sonuçlar, demiş. Ivy çaydanlığı ocağın üstüne koymuş.

Ha öyle mi? demiş annesi. Böyle bir şey beklediğinden haberim yoktu. Üst kattan gıcırtılar gelmiş, yataktan kalkan birinin gürültüsü, yürüyen ayak sesleri. Peki ne diyor? diye sormuş Ivy. Eleanor ayak seslerinin aşağı inişini dinlemiş. Bir tavana, bir annesine, sonra da boş kapı ağzına bakmış. Evet? demiş annesi. Eleanor ince kahverengi zarfında duran kâğıdı ona uzatmış.

İyi notlar, demiş sessizce, korunmaya geçerek, annesinin sözcükler üstünde dolaşan gözlerine bakmış. Ya da hiçbir şey söylemeden yüzünü başka tarafa çevirmiş.

Ivy kâğıdı okumuş, başını sallayıp gırtlağının gerisinden bir hı hı sesi çıkarmış. E iyi o zaman, demiş. Mutfağa giren Stewart beklenti dolu gözlerle ikisine bakmış. Ivy kâğıdı ona verip yukarı çıkmış. Şu çayı sen demler misin? demiş kapıdan çıkarken de. Eleanor gidişini izlemiş, şoke olsun mu olmasın mı emin olamayarak, geri dönüp bir şeyler daha söyleyecek mi diye beklemiş. Babası sonuçlara bakıp uzun ve sessiz bir ıslık çalarak, masanın etrafında ayaklarını sürüyerek oynak bir dansa başlamış, Eleanor'u tutup sımsıkı sarılarak şaşırtmış, giyinip komşuların kapılarını çalmak, şerefe kaldırılan kadehler, kucaklaşmalar ve içten sırt sıvazlamalarla dolu bir günü –ve annenin ne düşündüğünü hiç kafana takma, diye fısıldamış arada bir yerde, harika bir şey yaparak–, mektubun salondaki şömine üstünde gururla sergileneceği, tekrar tekrar alınıp yeniden açılacağı ve zarar vermemeye çalışan bir elden öteki ele geçirileceği bir günü başlatmak için koşturmuş.

Saat altı olduğundaysa, salon tıklım tıkış dolduğunda, erkekler hâlâ iş giysileriyle, kadınlar önlük ve eşarplarını çıkartıp daha şık bir şeyler giyinmiş, bardakları ağzına kadar dolu, iş-

ten ve havadan ve spordan konuşulmaya başlandığında, evden sıvışıp telefon kulübesine gitmeyi, hâlâ çay salonundan aldığı kâğıt peçeteye karalanmış olarak sakladığı numarayı çevirmeyi başarabilmiş.

Aslında bu ona ilk telefon edişiydi ve bütün o mektuplardan, birlikte geçirdikleri onca zamandan sonra, nedense hâlâ beklenmedik bir şeydi. David evin giriş holünde durmuş, kabloyu elinde çevirip suçlayan gözlerle ona bakmak için aşağı inen Susan'a gözlerinden ateşler saçarken, Eleanor'un onca yol aşıp hattan gelen sesi tuhaf ve cılız çıkıyordu.

Bu müthiş bir haber Eleanor, dedi olanları ona anlattığında, anlattıkları kadar sırf onu aramış olması yüzünden de heyecanlıydı. Düzenli evine öylece dalıveren sesi, kendini bir çeşit sınavdan geçiyormuş gibi hissetmesine neden olmuştu. Başaracağını biliyordum, dedi.

Ah, dedi Eleanor, sonra bir an sustu. Bütün gün birinin bunu söylemesini bekledim.

Olan biten her şeyi anlattı, mektubu açmak için nasıl bir iki saniye beklediğini, nasıl da ilk görenin babası olmasını umduğunu, annesinin verdiği tepkinin onu aslında hiç şaşırtmadığını, parası bitmeye başlayınca da çabucak dedi ki, peki yakında beni tekrar görmeye gelir misin, ha? Bizimkileri tekrar bir yerlere yollamayı becerebilir miyim bir bakayım, dedi hınzır hınzır. David de sırıtıp bak bakalım derken hat kesildi.

Bir süre merdivenin en alt basamağında oturup ılık ahizeyi elinde tutarak hâlâ açık duran ön kapıdan dışarıya baktı. Bir makas ve eldivenlerini alıp dışarı çıkan annesi bahçeyi çevreleyen çalıları kesmekle meşguldü. Gevşek ve saldırgan hamlelerle kesiyor, kesilen dalların etrafına saçılmasına izin veriyor, arada sırada durup bilekleriyle gözlerini siliyordu. Kapı aralığından bir iki kez David'e göz attı. O da telefonu kapatıp yukarı çıktı.

21

Tren bileti, Aberdeen-Coventry (gidiş), 15 Eylül 1968

Eleanor alt çekmecesinden ahşap bir model gemi aldı, eski bir gazeteye sardı, denizci mavisi bir kazağın katları arasına koydu ve valizin köşesine sıkıştırdı. Etrafına katlanmış etek ve bluzları bastırdı, içine top yapılmış çorap ve külotlu çoraplar doldurulmuş bir çift ayakkabıyı, birkaç tane külotu, bir blucini, hâlâ kuru temizlemecinin torbasında duran bir elbiseyi. Alan notlarını ve skeçlerini, ders kitaplarını, tuvalet çantasını, bir paket kâğıt mendili, bir zamanlar ablasının olan bir saç fırçasını toparladı. Bir dergiyi, bir yastık kılıfını, içinde fotoğraflar ve kalın bir tomar mektubun durduğu zarfı toparladı ve kilidi aşağı bastırıp zorlayarak kapattığında bavula sığdırmak istediği bir sürü şey hâlâ dışarıda kalmıştı. Babası kapıda belirdi.

Orada işin bitti mi bakalım tatlım? diye sordu başını ona doğru eğip kaşlarını yukarı kaldırarak. Eleanor bir an ona bakıp gülümsemeye çalıştı.

Ya, galiba, dedi, bu bavula ne kadar sığarsa işte, sonra infilak edip içindeki eşyayı tekrardan odaya saçmayacağından emin olmak için kilidi ittirdi. Pencerede durup sokaktan aşağı, limana doğru baktı. Stewart odanın köşesindeki sandalyeye oturmuştu.

Kaçta gelecek? diye sordu.

Beş sularında, dedi Eleanor saatine bakarak.

Çok zamanımız kalmamış o zaman, dedi babası kollarını kavuşturarak.

Hayır, dedi, kalmadı.

Stewart o odada daha önce de oturmuş, bir oğlunun ya da kızının toplanıp gidişini izlemiş olmalıydı, şimdi de son çocuğunun aynı rutini tekrarlayışını izlemek zorundaydı; unuttuğu bir şey var mı diye etrafa bakınışını, başının arkasındaki saçları sıvazlayışını, gözlerinin içine bakmayı beceremeden. Bu seferki de, herhalde, öncekilerden daha kolay olmasa gerekti.

Uzun kalmayacaksın o zaman? dedi. Bir haftalığına falan mı?

Yok, dedi Eleanor, uzun kalmam.

Peki annenin gelmesini beklemek istemediğinden emin misin? Çok kötü şaşıracak. Eleanor başını iki yana salladı.

Tren o gelmeden önce kalkıyor, dedi. İşten altıdan önce dönmez ki.

Evet, dedi Stewart, biliyorum. Gözlerini kıstı, kısa bir an, ve Eleanor başını çevirdi, utanarak, tekrar pencereden dışarı baktı.

Daha beş olmadı, değil mi? diye sordu babası.

Hayır, dedi Eleanor, sadece emin olmak istedim. Stewart ayağa kalktı, ağır ağır, sandalyenin ahşap kollarına tutunup ittirerek sarsak ayaklarının üstünde doğruldu ve bavulu aldı.

Eh, dedi biraz poflayarak, hiç olmazsa seni aşağı indirip delikanlı için hazır edelim. Her şeyini koyduğuna emin misin? diye sordu tekrar, acemi hareketlerle kapıdan çıkıp merdivenin başına giderken. Eleanor bavulu elinden almaya çalıştı.

Çok ağır değil baba, dedi, dur ben taşırım. Stewart bavulu bırakıp ona döndü ve kesik kesik soluyarak, Bak Eleanor, dedi, daha şu kapıdan çıkıp gitmedin. Eleanor sustu. Yere bakarak başını salladı, ya da dosdoğru ona bakıp hissettiği bütün her şeyi söylemeye çalıştı, ya da yüzünü tekrar pencereye döndü. Stewart bavulu alıp aşağıya indi, tırabzana yapışıp ağır adımlarını birer birer atarak, soluklanmak için birkaç kez durdu, aşağı indiğindeyse tıkanan nefesi hırıltılı çıkıyordu. Eleanor odasında durup dinlememeye çalışarak güzelce yapılmış iki yatağa, şifoniyere, gardıroba, köşedeki sandalyeye, pencereye baktı.

Aşağı indiğinde babası köşedeki koltuğuna oturmuş beyaz bir mendille alnını siliyor, bavul salonun ortasında duruyordu. Kapıda durdu. Dışarıda sokak sessizdi, çocuklar aileleriyle bir-

likte plaja gitmişti, salonda şöminenin üstündeki saatin tiktakları ve babasının yavaşlayan hırıltılarından başka ses duyulmuyordu. Dışarıdan telaşlı ayak sesleri duydular, kapı çalındı ve birbirlerine baktılar.

David geldi herhalde, dedi Eleanor. Babası başını salladı.

Olanları anlattığında David evin giriş holünde duruyordu, bir yıl önce sınav sonuçlarını söylediği zaman olduğu gibi, telefonun durduğu raftaki fihrist ve kalemlerle oynarken, akşamın son ışıkları ön kapının cam panellerinden içeri sızıyordu. Söylediklerini anlayabilmesi biraz zaman almıştı, yavaşlayıp baştan başlamasını söyledikten sonra bile sözcükleri anlamsız geliyordu.

Ama bunu yapamaz ki, demişti. Bu ona bağlı bir şey değil; gitmene izin vermezlik edemez. Eleanor sabırsızca iç çekmiş, David'inse ne kadar yanıldığını anlayabilmesi için aradan yıllar geçmesi gerekmişti. Deliğe birkaç bozukluk daha attığını duymuştu ve Eleanor, peki ne yapacağım ben? demişti.

Akşam yemeği için eve gelmiştim, demişti, her zamankinden biraz daha geç çünkü işten sonra Heather'la dükkânları dolaşmıştık. Konuşmamız gereken bir şey var, demişti annesi, o masaya otururken ve hemen o anda o seste, o sözcüklerde, fazlasıyla alışık olduğu bir şeyler sezmişti. Babasına dönmüş ama o boş tabağına bakıp bir tek, artık masaya oturmadan ellerini yıkamıyor musun? demişti. Masadan kalmış, lavaboda ellerini yıkayıp kurulamış ve yerine dönmüş, sandalyesine otururken de annesi kucağından büyük ve beyaz bir zarf alıp içinden bir tomar zımbalı kâğıt çıkarmıştı. Edinburgh'dan sana bir mektup geldi, demişti, üniversiteden.

Bunu ilk yapışı değildi David, demişti. Buraya kadar hiç şaşırmadım.

Oraya başlarken götürmek isteyeceğin şeylerin bir listesi, demişti Ivy. Bayağı uzun bir liste. On beş-yirmi tane kitap var ve tanesi yaklaşık on papel ediyor. Eleanor babasını çaktırmadan ona bakarken yakalamış ve neler döndüğünü hemen anlayıvermişti. Odan için nevresim takımına ihtiyacın var, demişti annesi, ve bir sürü kırtasiye malzemesine. Bir de neye biliyor musun?

Gerekli durumlarda giymek için resmi bir kıyafete ihtiyacın olacağı yazıyor burada. Gerekli durumlarda!

Bütün bunları söyledi, demişti Eleanor, sahte bir ses tonuyla, Eleanor'un havalı sosyetik dediği ses tonuyla.

Şimdi söyle bana, diye devam etmişti annesi, artık ailenin parlayan yıldızı olduğuna göre, bu resmi gece kıyafetlerini, nevresimleri ve o kadar kitabı nereden bulmayı planlıyordun? Bütün bunları nasıl karşılayacağımızı düşünüyordun? Çünkü bir yıl boyunca çay servisi yaparak pek bir şey biriktirebildiğini sanmam, değil mi? Eleanor'a doğru eğilip sesini alçaltmış, yoksa daha hiç düşünmedin mi, ha? demişti.

Masada yemek hazırdı. Stewart'ın önündeki bir altlıkta koca bir güveç yemeği duruyor, kapağındaki küçük delikten dışarı buhar salıyordu. Bir kâse tuzlanmış sıcak patatesin üzerindeki tereyağı eriyordu. Tahtasının üstünde kesilmeye hazır yarım somun ekmek duruyor ama kimse bir şeye dokunmuyordu. Eleanor tekrar annesine bakmış ve belki de bütün bu itirazları saf dışı edecek bir yol bulduğu için yüzüne bir tebessüm yayılmasına izin vermişti. Ya da belki gülümsemeye cesaret edememişti. Belki sandalyesine iyice çöküp, gözlerini annesinin soğuk ve sabit bakışlarından kaçırıp aşağı indirmişti.

Bir bağış var bunu karşılayacak, dedi sessizce, ya da gururla, ya da meydan okuyarak. Bütün harcamaların için sana bir bağış veriyorlar.

Bunun yeterli olacağını sanmıştım David, derken, dili sürçerek söylediği sözcükler hattın öteki ucundan ona doğru hücum etmişti. Belki de gülümseyip ha iyi o zaman der en azından diye düşünmüştüm.

Ama onun yerine annesinin eli masaya, hem Eleanor'un hem babasının ellerinden bir irkiliş öteye vurulmuştu, keskin sesi odayı yarıp geçmiş, bu aile hiçbir zaman sadaka almamıştır şimdi de almayacak, demişti.

Bu sadaka değil, diye yanıtlamıştı Eleanor. Konuşmanın ne kadar kısa süreceğini anlarken gözlerinde biriken yaşları hayal edebiliyordu David. Bu bir yardım, demişti. Herkese veriliyor, demişti.

Bir yıldır bunun için çalışıyordu, annesinin eline bu koz

geçmesin, bunları söyleyemesin diye çay salonundan aldığı maaşları biriktirmiş, kulüpteki boş vardiyalarda çalışmıştı, şimdi her şeyin yalan olması, o kadar dikkatle yaptığı planların işe yaramayacak olması imkânsız geliyordu. Tanıtım kitapçığını o kadar çok incelemişti ki artık dağılmak üzereydi, yurtta bir oda ayırtmıştı, toplanmaya hazır bir bavulu vardı ve ders kitapları çoktan alınmıştı. Bunun için bir yıldır bekliyordu, bir ömür boyu beklemişti.

Bir bağış, demişti tekrar, umutsuzca. Herkese veriliyor.

Daha önce iki kez, tren istasyonunda treninin gelmesini birlikte beklerlerken, neden benimle gelmiyorsun, demişti David, şakayla karışık. İki seferinde de Eleanor bozulmuş ve böyle söylememesini, bunun komik olmadığını, haksızlık olduğunu söylemişti. Ama o ağustos akşamında, Eleanor 400 millik bir telefon hattının öteki ucunda bekler, gün ışığı buzlu camlardan içeri dökülürken, hep var olacağını sandığı bütün o dayanaklar elinden çok kısa süre önce çekilip alınmışken, David bunun sözcükleri söylemek kadar kolay olabileceğini kesin bir berraklıkla görmüştü. Bu gibi şeyler bazen yalnızca olmalarını istediğiniz için olabilirdi.

Ne yapacağım ben? diye sormuştu Eleanor bir kez daha.

Tren istasyonundan Eleanor'un evine hafif bir sersemlikle yürüdü, neler olacağından, doğru olanı yapıp yapmadığından emin olamadan. Limanın rıhtımları her zamankinden daha sessiz gibiydi, yollar daha boştu. Tarak ağlı bir balıkçı gemisi liman ağzına doğru gidiyor, motorunun sessiz şapırtıları ardında kalan suda süzülüyordu. Kuzey tarafında bir yerlerden çelik levhayı döven çekiç sesleri geliyor, öğleden sonrası içinde çınlıyordu. Durgun ve kuru havaya balık, mazot ve paslanan demir kokusu serpiştirilmişti. Köprüye gelip Dee Nehri üstünden Torry'ye geçti, bir an durup yüzündeki, ellerindeki, ensesindeki teri sildi.

Tepeden yukarıya yürüdü, yaklaştıkça hızlanarak, işi bitirmek için sabırsızlandı. Çevrede çok az insan vardı ve ayak sesleri daracık sokakta gürültüyle yankılanıyordu. Oraya ulaştığında evin salon penceresi açıktı, kapıyı çalarken tülün ardından

Eleanor'un David geldi herhalde diyen sesini ve babasının yanıt olarak kısaca bir şeyler mırıldandığını işitti.

İçeriye girmedi. Kapıda bekleyip alçak sesli konuşmalarını, Eleanor'un merdivenlerde yukarı aşağı çabucak takırdayan ayak seslerini dinledi ve sonra işte oradaydı, gitmeye hazır, yanında. Üçü birlikte orada dikilip ayaklarını yere sürterlerken, Stewart sadece bir kez David'in gözlerine baktı.

David, dedi başını sallayarak.

İyi günler Bay Campbell, diye yanıtladı o da, sanki sokakta rastlaşmışlar, sanki çok yakında tekrar görüşeceklermiş gibi. Eleanor'un bavulunu aldı. Eh, dedi. Eleanor babasına veda ederken arkasını döndü, sonra onunla birlikte tekrar tepeyi indi.

22

Kooperatif kâr payı pulları kitabı, 1968*

Stewart cebinden beyaz bir mendil çıkartıp, gözlerine damlamasını önlemek için alnındaki teri sildi. Tek eli kapıya dayalı, tek ayağı öndeki basamakta, orada öylece durup tepenin sonundaki köşeyi dönünceye kadar ikisini izleyerek, birinden birinin dönüp bakmasını bekledi, bir kerecik olsun. Ya da vedalarını eder etmez içeri girdi, öfke ve üzüntüden nefes nefese, kapıyı sertçe arkasından kapadı. Ya da bir an bekledi, çaydanlığı ateşe koymak için içeri gitti ve acaba hâlâ orada olabilirler mi diye bakmak için tekrar dışarı çıktı.

Daha sonra, kendine koyduğu ama daha içmediği bir fincan çayla pencerenin yanındaki koltuğunda otururken, ön kapının açıldığını ve Ivy'nin Donald'la konuşarak içeriye girdiğini duydu. Kapıda durdular, Donald'ın elinde kooperatiften doldurdukları iki alışveriş çantası, Ivy yokuş yukarı yapılan yürüyüşten nefes nefese. Ivy gülümsedi. Çaydanlıkta bize de yetecek kadar çay var mı? diye sordu.

Var, ama şimdiye bayatlamıştır, diye yanıtladı Stewart sessizce. Donald'a başıyla selam verdi. Ivy ona şöyle bir baktıktan sonra odaya girdi.

* Kooperatif: İng. *Co-op, Co-operative*: İngiltere'de market ve eczane gibi bazı perakendecilerin kurduğu birlik, yakın zamana kadar birliğe üye dükkânlardan yapılan alışverişlerde verilen pullar bir kitaba yapıştırılıyor ve kitap tamamlandığında bu dükkânlarda belirli miktarda nakit yerine geçiyordu. (ç.n.)

Nen var senin? diye sordu Ivy.

Erken geldin, dedi Stewart.

İş bitmişti, onlar da erken bıraktılar, dedi Ivy. Kocasının yüzünü inceledi. Bana söylemediğin nedir? Nen var senin? diye sordu yeniden. Stewart susarak boş şömineye doğru baktı. Bir şey mi oldu? dedi Ivy. Kaza falan mı?

Yok, dedi. Kaza falan olmadı.

Ne öyleyse? diye ısrar etti Ivy. Ha?

Stewart derin bir nefes alıp bekledi. Donald aldıklarını mutfağa yerleştirmek ve taze çay demlemekle ilgili bir şeyler söyleyerek dönüp gitti.

Eleanor'umuz tren istasyonuna gitti, dedi Stewart parmak eklemlerinin üstündeki gevşek deriyi çekiştirerek.

Nereye gidiyor? diye sordu Ivy sertçe. Şu İngiliz çocukla mı?

Evet, dedi Stewart. Eleanor'un eşyalarıyla dolu bir bavulu alıp ikisi birlikte tren istasyonuna gittiler. Bir süre geri dönmeyecek, diye de ekledi.

Ya tabii, yanlış falan görmediğine eminsin, değil mi? diye atıldı Ivy alaycı bir sesle. Plaja falan gitmediler yani?

Stewart cevap vermedi.

Durdurmaya çalışmadın mı Stewart? Ben dönene kadar olsun burada tutmaya çalışmadın mı? Orada durup arkalarından el mi salladın, ha? Bunları söylerken ona doğru yürümüş, sesi yükselerek çatlamıştı. Stewart başka tarafa bakıp tek söz etmedi.

Ya peki şimdi ne olacak Stewart? Nereye gidecekler? Nasıl geçinecekler? Ne dedi Stewart, ne dedi? Ivy artık bağırıyordu, artık sesi çıkmayıncaya kadar bağırdı ve birden şöminenin karşısındaki küçük divana oturuverdi.

Mutfakta, Donald pencerenin önünde durmuş, taş lavabonun kenarlarına tutunmuş, başı önde, onları dinliyordu.

Ivy kocasına baktı. Başı dertte mi? dedi.

Stewart yeniden elinin üstündeki deriyi çekti. Çıtırdayana kadar parmağını ters çevirdi, acıyla, eklem yerlerinden. Bilmiyorum, dedi.

Ya, evet, dedi Ivy, yeniden sertleşen bir ses tonuyla, garanti

derttedir. O ikisine hiç güvenemedim zaten. Tekrar ayağa kalktı, dikkatle pencereden dışarı bakarak, söylediğini komşulardan biri görüp duymuş mudur diye kontrol etti. Stewart başını kaldırıp ona baktı, ellerini pantolonunun dikiş yerlerinde gezdirerek, başka ne diyeceğini bilemeden. Mutfakta, Donald çaydanlığı boşalttı ve yüzünü gömleğinin koluna sildi.

Ivy bir mendil alıp pencereye bulaşmış bir parmak izini sildi. Eh, dedi, o artık bir yetişkin, canının istediğini yapar. Pencereden ayrıldı ve salondan çıkarken, öyle, dedi, zaten hep dik başlının tekiydi.

Stewart gidişini izledi. Hamish'in evden gidişini hatırladı, salon iyi yolculuklar dileyen insanlarla dolmuş, duvarlara boydan boya sandalyeler dizilmiş ve kıpırdayacak yer kalmamış. Şimdi o salona baktı ve ev birden çok büyük geldi. Sanki Ivy'ye seslense onu duyamayacak kadar uzakta olacaktı. Ahşap döşemelerin çıtırdadığını, kirişlerin tuğlalara dayandığını duyduğunu hayal etti, bir fırtınadan sonra ev yeniden kendine gelirmiş gibi. Ayak seslerinin yankısını duyabildiğini hayal etti, gittikçe uzaklaşan. Uzaktan fısıldayan çocuk seslerini.

Ayağa kalkıp ağır ağır mutfağa doğru yürüdü.

Ivy, dedi, kıza çok sert davranma artık, ha? Bunu çok uzun zamandır yapıyorsun zaten.

23

Elle yazılmış Coventry adresleri listesi, Ağustos 1968

Bunu kimse dile getirmese de, insanların işleri aceleye getirdiğini, pervasızca, hatta aptalca davrandığını düşündüklerini biliyordu David. Arkadaşları, onlara söylediğinde, sanki doğru duyduklarından emin olmak ister gibi, bu Eleanor denen kızın kim olduğunu merak ediyormuş gibi, tebrik etmeden önce uzun bir an duraksamışlardı. İş arkadaşlarına davetiyeleri verdiğinde, okuyup ha demişlerdi, demek bu işi ciddi ciddi yapıyorsun? Annesiyse, yanlış bir şey söylememek, aralarını olduğundan daha fazla bozmamak için ne kadar çabalasa da, David, yalnızca endişeliyim, diyerek yeterince çok şey söylemeyi becermişti. Ben sadece senin için en iyi olanı istiyorum.

Ve ön kapı çarpılmıştı, bir kez daha, Dorothy çerçevenin kenarlarındaki boyanın dökülmeye başladığını fark etmişti.

Susan, Susan olduğu için ve söylenmemesi gereken şeyleri Dorothy'den daha iyi tahmin ettiği için daha tarafsız sorular sordu ve işten sonra bir şeyler içmek için buluştuklarında, ha bu arada, dedi, ona ne zaman evlenme teklif ettin? Evet demesi ne kadar zaman aldı? Buraya ne zaman geliyor? Uzun sürmedi derken başını sallayıp gülümsedi; diz çöküp çökmediğini söylemeyi reddettiğinde de, ah ben yalnızca takılmıştım, dedi Susan. Bir an bekledi, elini cebine sokup bir paket sigara çıkardı, bir tane yakarken, anneme söyleme, diye mırıldandı, sonra da, biraz ondan bahsetsene David, dedi. Yani çok az anlattın. Nasıl biri?

Söyleyebileceği o kadar çok şey vardı ki.

Nasıl göründüğünü anlatabilirdi; benden daha kısa ama çok da değil, saçları bayağı uzun, açık kumral gibi ama güneşte sararıyor ve hayallere daldığında yüzüne düşüyor, çok sık gülümsemiyor ama gülümsediğinde bütün yüzünün şekli değişiyor, daha yuvarlak ve yumuşak hatlı oluyor ve gözleri bal rengi ve teni, teni öyle pürüzsüz ki sanki soğuk kuzey rüzgârlarıyla cilalanmış gibi, vücudu, yani, incecik baseni ve daracık beli yuvarlacık omuzları pürüzsüz küçük göğüsleri yani ellerime hakim olamıyorum o yanımdayken öyle sıcacık ve capcanlı ve öyle yani soyunduğu zaman alkışlamak geliyor içimden ve anlatabiliyor muyum?

Ama böyle demedi. Bir fotoğraf çıkartıp Susan'a gösterdi, o da ah, güzel kızmış, değil mi? dedi ve David fotoğrafı geri alıp, biliyorum, diye cevap verdi.

Onun yanındayken kendini nasıl hissettiğini anlatabilirdi; tanıdıklarım arasında esprilerime gülen tek kız ve onun kahkahası dünyada en sevdiğim ses, birlikteyken o kadar çok konuşuyoruz ki, bir sürü şeyden bahsediyoruz ve onu tanımak ve onun beni tanıması çok heyecan verici, benimle bu kadar ilgilenen birinin olması harika bir şey, planlar yapmayı da seviyor, bizim için planlar yapıyor, birlikte planlar yapıyoruz, gelecekte ne yapacağız, nereye gideceğiz, her şeyin ama her şeyin mümkün görünmesini sağlıyor ve bunların hepsini benimle birlikte yapmak istiyor, hayatının bir parçası olmamı istiyor ve benim de her zaman için tek istediğim buydu zaten, saçmalıyor muyum sence?

Ama bunun yerine omuz silkip bilmiyorum, dedi, iyi anlaşıyoruz işte. Susan da eh, güzel, dedi. Önemli olan da bu zaten.

Daha önce hiç kimse için bunları hissetmemiştim diyebilirdi.

Ve biliyor musun? diyebilirdi, benden asla sır saklamıyor.

Susan da nereden biliyorsun ki? diye yanıtlayabilirdi. Bilemezsin ki.

Ama bunları söylemedi, Susan da yanıtlamadı.

Onun yerine, Eleanor'un liseden iyi notlarla mezun olduğunu, bir yıl boyunca çalışıp üniversiteye gitmek için para bi-

riktirdiğini ama ailesinin buna izin vermediğini anlattı kısaca. Yeni üniversitede jeoloji okuyacağını söyledi, işleri biraz yoluna koyduktan sonra. Bulduğu daireden, resepsiyon için ayarladığı kulübün salonundan bahsetti, Susan da görünüşe göre her şeyi halletmiş olduğunu, çok etkilendiğini söyledi.

Peki doğru olanı yaptığından emin misin? diye sordu. David bir kahkaha attı.

Hayır, emin değilim, dedi. Ama başka bir şey yaptığımı da hayal edemiyorum.

24

Düğümlenmiş bir sicim parçasına takılı kapı anahtarı; evlilik belgesi, Ekim 1968

İlk evlerine, müzeye yürüyerek yarım saat uzaklıktaki bir anayolda tuttukları ikinci kattaki dairelerine taşındıklarında yağmur yağıyordu. Eleanor kapıyı açtığında ve içeri daldıklarında akşamın erken saatleriydi ve saçlarından süzülen yağmur suyu ıslak giysilerinin yakalarından içeri sızıyordu.

İngiltere'de hava daha güzeldir demiştin, dedi Eleanor ve suçlayıcı bir kahkaha atarak elleriyle yüzünü sildi.

Yalan söyledim, diyen David de ellerini teslim olmuş gibi kaldırarak üstüne saldırmasına izin verdi.

Bütün gün yağmur yağmıştı. Sabah evden çıktığında da yağıyordu, yeni takımından süzülüp tenine yapışan hafif bir çisenti, Eleanor'u beklemek için nikâh memurluğunun basamaklarında durduğunda da yağıyordu, yağmur hızlanırken resepsiyonda duran kadın dışarı çıkıp bir şemsiye vermiş, üşütmek istemiyorsa dikkatli olması gerektiğini söylemişti. Eleanor geldiğinde de yağıyordu, on dakika gecikmişti, David'in arkadaşı Danny'nin amcasından ödünç alıp beyaz kurdele bağladığı bir arabayla, merdivenleri tırmanıp ona doğru gelirken eteklerini biraz kaldırmak zorunda kalmıştı, gülerek göz göze gelmemeye çalışmış, Danny'nin başının tepesinde tuttuğu katlanmış bir gazeteyle yağmurdan korunmuştu. Yeminlerini tekrarlarken, çatı pen-

cerelerinin telli camlarını sabırsızca takırdatan yağmurun gürültüsüne karşı seslerini yükseltmişler, ofise benzeyen o küçük odada on-on beşi birden başlarını kaldırıp sağanak yağmurlu gökyüzüne bakmışlardı ve arabayla resepsiyona giderlerken de yağmur yağıyordu.

Gittiklerinde herkes onları bekliyordu, David'in ailesi, müzeden iş arkadaşlarıyla okul arkadaşları, kimileri ikisini sağ salim içeri alabilmek için şemsiyelerle yanlarına koşturdu, kimileri kapıda durup kahkahalarla güldü. David bir sandalyeye çıkıp hepsine hoş geldiniz derken ve geldikleri için teşekkür ederken, yiyeceklere yumulmalarını söylerken, herkes içeceği bir sürü kadehin ilkini kaldırdı. Öğleden sonra, pencereyi yalayıp geçen yağmur kadar hızla geçti; insanlar elini sıkıp nasihatler verdi, öpsün diye yanak uzatıp tebrikler diyerek gülümsedi, annesi ağladı, tabii ki, biraz mutluluktan, biraz babası orada olup göremediği için ve büyükannesiyle dedesi, ta Suffolk'tan ilk kez gelip, ne kadar da büyüdüğüne ve nasıl olup da evlenme çağına geldiğine inanamadıklarını ve onun için çok mutlu olduklarını söylediler, Susan, aileye hoş geldin gibi bir şeyler söylerken Eleanor bir süre sessizce oturdu ama uzun süre de oturamadı çünkü birileri sohbet edip elini sıkmak ve bardağını doldurmak için sürekli yanına uğradı. Konuşma üstüne konuşma yapıldı, müzik sesi daha da yükseldi, yarısı yenmiş sosisler, salatalıklı sandviç artıkları, boşalmış peynir ve soğan kızartması kâseleriyle dolu masalar, ikisini halıya ittirip dans ettirmek için bir kenara çekildi.

Devamlı durup fotoğraf çekmek istedim, diyeceklerdi birbirlerine daha sonra. Unutmamak için her şeyi yazmak istedim. Bir an durup seyredeyim ve kimse bana tek bir söz etmesin istedim çünkü sanki her şey elimden kayıp gidiyordu.

Sonunda ellerinde kalan, çoğunluğu nikâh memurluğunun önünde çekilmiş ve incecik, kırmızı bir albüme sokulmuş olan fotoğraflar, hiç yeterli gelmedi. David daha fazlasını istiyordu. İnsanların verdiği, sevgi, iyi şans ve iyi dileklerle dolu kartları sakladı ama onlarda da o günle ilgili hiçbir şey yoktu, daha da fazlasını istedi. Sana o günü anlatıp durmak zorunda kalacağım anlaşılan, diyordu Eleanor gülümseyerek, ona bunlardan söz ettiğinde, ki unutmayasın.

Daha çok danslar edildi, konuşmalar yapıldı. Masanın biri hediyelerle, bir pastayla doldu, azmış çocuklar balonları patlattı, şarkılar söylendi. Annesi yine ağladı, insanlar kolundan yakalayıp başka birileri araya girmeden çabucak merhaba dediler, erken olduğunu bildiklerini ama kaçmak zorunda olduklarını söyleyen insanlar gelmeye başladı ve bir anda vedalar edip yağmurun altından tekrar arabaya koşarlarken, sanki oraya yeni gelmiş gibiydiler. David'in ailesi ve dostları girişe toplanıp el sallayarak arkalarından tezahürat yaptı, çocuklar arabanın üstüne konfeti ve pirinç attı ve cama çarpan pirinçlerin sesiyle sanki yağmur daha da hızlanmış gibi oldu. Yakındaki dairelerine kadar arabayla Danny götürdü, arabadan inerlerken yağmur sanki son bir hırçınlık yaparak kendini üstlerine bıraktı ve arabadan koşup merdivenleri çıkmaları, yeni kapılarından içeri girmelerine kadar geçen o kısacık zamanda ikisini de sırılsıklam etti.

Daire hatırladığından daha ferah ve daha geniş geldi David'e. Eleanor heyecanla şöyle bir döndü, durup ona bakmadan önce beyaz elbisesinin dantelli etekleri de havalanıp bir an solgun bacaklarının etrafında döndü ve gururla sordu, nasıl buldun?

David daireyi tanıyamamıştı bile. Eleanor Aberdeen'den geldikleri günle nikâh günü arasındaki birkaç telaşlı hafta boyunca belli ki çok uğraşmıştı. Ev sahibesi daireyi dolaştırdığında fazla dar ya da fazla kasvetli olduğundan şüphelenmiş, Eleanor'un nasıl bulacağını düşünüp kaygılanmıştı. Ama o ilk görüşte beğendiğini söylemiş, sonra da eve girmesini yasaklamış, evleninceye kadar kendisinin evde, David'in annesinde kalması konusunda ısrar etmiş ve içeride neler yaptığını görmesine de izin vermemişti.

Pencereleri temizleyip o kirli tül perdeleri atmıştı; yerlerde, duvarlarda ve başka yerlerde ulaşabileceği bütün yüzeyleri ovup cilalamıştı; mobilyaları hareket edecek alan bırakacak şekilde yerleştirmişti. Yatakta yeni örtüler, kanepede temiz kılıflar vardı. Yatak odasında, oturma odasında, hatta mutfakta vazo içinde çiçekler duruyordu. Duvara büyük çerçeveli kelebek resimleri asılmıştı. Tamamen farklı bir daire gibi görünüyordu

ve David hayatında ilk kez yaşamını birisiyle paylaşmanın ne anlama geleceğini fark etti.

Fena değil, öyle değil mi? diye sordu Eleanor'a. Müthiş bir iş başarmışsın, dedi ve o bunu söylerken Eleanor'un yüzünden gelip geçen o gururlu sevinçte neredeyse çocuksu bir şeyler vardı. Eleanor dönüp birden odanın içinde oradan oraya koşturmaya başladı, perdeleri çekti, kapıyı kilitledi, küpelerini çıkarıp gazlı şöminenin üstündeki küçük bir kaba koydu ve yüzünde bir tebessümle tekrar ona döndü.

Hey, dedi parmağını pantolonunun beline takıp kendine doğru çekerek. Artık şu elbiseyi çıkarmama yardım edebilir misin?

Çıplaklıkları sanki ilk sefermiş gibi yeniden tuhaf geldi. David Eleanor'la kıyaslayınca kendini yetersiz hissediyordu. Kendi vücudu biçimsiz, hantaldı, onunkiyse dengeli ve akıcı, zarif, bir bakışta dilinin tutulmasını sağlamaya hazır. Birlikteyken rahat hissetmeye başlamaları fazla zaman almadı –gereksiz havlu, çarşaf, iç çamaşır kullanımından vazgeçme konusunda ısrar etmeleri; çıplak tenleri üstünde dolaşan o uzun ve telaşsız bakışlara izin vermeye alışmaları– ama o ilk sabah birbirlerine sırtlarını dönüp çabucak giyindiler, hemen hiç konuşmadan. Soğuk ışıltılı güneşin altına çıktılar, birlikte attıkları adımlar hafif acemi ve sarsak, önceki günün koşturmacasından sersemlemiş, planlarını ilk yaptıkları günden sonra akıp giden haftalar ve ayların hızıyla biraz şaşkındılar. Kahvaltı için bir kafeye gittiler, Memorial Park'ta yürüdüler, sonra, yapacak başka bir şey bulamadıkları için tekrar daireye döndüler. Yaklaşırlarken Eleanor adımlarını hızlandırdı, sonra bir koşu tutturdu, basamakları ikişer ikişer çıkıp kapıya kadar David'le yarıştı.

O dairede ancak altı ay yaşadılar; sonradan gerçekdışı gelecek, neredeyse tamamı geleceğe hazırlanarak geçirilmiş bir zamandı. Şişelerce şarapla birlikte karartılmış oturma odasında oturup, birlikte yatağa uzanıp ya da parkı defalarca turlayarak bol bol konuştular; birbirlerine tanışmadan önceki yaşamlarıyla ilgili sorular sordular, birbirlerini daha iyi tanıdılar, sırlarıyla

tutkularını paylaşarak planlar yaptılar. Kim bilir kaç kez, doğru olanı yapıp yapmadıklarını sordular birbirlerine, her seferinde de evet, elbette, dediler, başka ne yapabilirdik ki? Soğuk bir kıştı ve ayrı ayrı da çok zaman geçirdiler, çalışarak ya da iş arayarak, Julia'yı ziyaret ederek ya da yaşamak için yeni bir yer arayarak. Dairedeki tek gazlı şömine pek iyi çalışmıyordu, üstündeki bir çatlak yüzünden küvet ancak on beş santim derinliğe kadar doldurulabiliyordu. Paraları kısıtlıydı. İlk kavgalarını ettiler. Ama ilk evleri, birlikte yaşadıkları ilk evdi ve Eleanor anahtarı ucuna bağladığı bir sicimle sanki bir tılsımmış gibi boynunda taşıyordu, her seferinde kapıya ilk giden ve kilidi açan olmak için David'le yarışıyordu.

Bir seferinde, oturma odasında oturmuş dergi okuyan David banyo kapısının açıldığını duydu. Başını kaldırınca Eleanor'un sessizce mutfağa gittiğini gördü, kendine bir bardak su koyup içti ve yanından geçerek yatak odasına gitti. David'e bakmadı. Orada olduğunu fark etmemiş gibiydi. Cildi sıcak sudan al al olmuştu, geriye doğru taradığı saçları uzun çizgiler halinde omuzlarına düşüyordu, sırtından boncuk boncuk sular süzülüyordu. Çıplaktı, göğüslerinin arasından geçen uzun sicimden sarkan ve ıslak ayakları çıplak muşamba döşemenin üstünde patpatlarken göbeğinin üstünde sallanan anahtar dışında.

25

Dantel servis altlıkları (düğün hediyesi), 1968

Julia'nın söylediklerini Eleanor'a anlatabilmek zannettiğinden daha uzun zaman aldı, ertelendikçe de, anlatabilmek daha zorlaştı. Ne Aberdeen'de birlikte geçirdikleri ilk gece, ne mektuplarında ne de ikinci gidişinde anlatmıştı. Yapmayı planladıkları şeyin doğru şey olup olmadığını tartışıp karar verirken, Eleanor'u doğru olduğuna ikna etmeye çalışırken de anlatmadı. Birlikte güneye o uzun yolculuğu yaptıklarında bu fırsatı değerlendirmedi, Eleanor'un küçük bavulu yanlarındaki koltukta, memleketi pencereden kayıp geçerken. Evleninceye kadar bunu kendine sakladı, dairede yaşadıkları altı ay boyunca da kendine sakladı, sonunda, yeni evlerine taşındıktan hemen sonra ettikleri bir kavganın ortasında tükürür gibi haykırıverdi, Eleanor bağırarak ve titrek bir sesle ailesi hakkında hiçbir şey bilmediğini, çocukken neler yaşadığını anlamadığını söylediğinde, elini masaya vurdu ve hiç olmazsa anne babasının kim olduğunu bildiğini söyledi.

Elinin masaya vuruşunu duyunca Eleanor şiddetle sarsıldı. Gözlerini ona dikti. Neden bahsediyorsun sen? dedi. David'in gözleri sımsıkı kapalı, avcu masaya bastırılmış, tırnaklarının altındaki deriler beyazlaşmıştı. Yanıt vermedi.

David, neden bahsediyorsun sen? dedi Eleanor tekrar, çatalıyla bıçağını bırakıp elini masanın üstünden ona doğru uzatarak ve ona doğru eğilerek.

Bilmiyorum El, dedi gözlerini açarak. Biraz karmaşık. Eleanor bekledi. Bir iki dakika böylece oturdular, tabaklarındaki yemek soğurken dışarıda hava kararıyor, arka taraftaki evlerin ışıkları yanmaya başlıyordu.

David? dedi sonunda.

Ona bildiklerini anlattı, Julia'nın sıradan bir şeymiş gibi bir anda ağzından kaçırıverdiklerini, annesinin nasıl açıklamalara kalkıştığını, bunları nasıl kafasında bir yere oturtamadığını. Konuşması bittiğinde elleri titriyordu, başını eğip kucağında duruşlarına baktı, şaşkın, ona ait olduklarından tam emin değilmiş gibi. Başını kaldırıp tekrar ona baktı, gülümseyerek, utanarak. Tanrım, El, bayağı dağılmışım ben. Özür dilerim, dedi.

Eleanor'un ayağa kalkmasını, bir telaş masayı dolanıp onu kucaklamasını istedi. Ama o yapmadı. Orada öylece oturup ona baktı ve konuşmaya başladığında sesi şaşkın, korkmuş çıkıyordu. Kendi kendine sorup durduğu soruları o da sormaya başladı; babasıyla ablasının bilip bilmediğini, başka kimlerin bildiğini, bu kadar uzun zamandır nasıl olup da bir sır olarak saklanabildiğini, doğum kayıtlarında ne yazdığını, şu İrlandalı kız Mary hakkında neler bildiğini, şimdi ne yapacağını, ne kadar zamandır bildiğini, ne kadar zamandır?

Ne kadar zamandır bildiğini söylediğinde başını sert bir hareketle ona doğru eğdi, inanamayarak, sanki tam duyamamış gibi. Bana niçin söylemedin? dedi ve David kucağına bakarak başını iki yana salladı. Bana söylememeyi nasıl becerdin? dedi Eleanor.

Bu çok karmaşık, demeyi başarabildi bir tek. Bilmiyorum. Nereden başlayacağımı bilemedim. Daha sözcükleri söylerken kulağına tanıdık geldi; ilk öğrendiğinden beri bütün konuşmalarını ele geçiren sorulara annesinin verdiği cevaplardı bunlar. Bana söylememeyi nasıl becerdin. Aklında ne vardı. Anlatmadan nasıl durabildin.

Bulaşığı birlikte yıkadılar, kalan artıkları çöp kutusuna sıyırdılar, David tavaları üst üste yığıp leğene sıcak su doldururken ve Eleanor elinde bir kurulama beziyle beklerken hiç ses çıkarmadan yan yana durdular. Eleanor koluna dokundu. İyi misin? dedi. David başını salladı, bakmadan. Eleanor kollarını

belinin çevresinden kaydırıp, yüzünü bir an göğsüne bastırdı. Ne desem bilemiyorum, dedi. Seni nasıl rahatlatırım bilemiyorum. David tabakları leğene bıraktı.

Söylenecek bir şey yok aslında, dedi. Durum böyle. Yalnızca daha önce anlatmadığım için üzgünüm.

Yo, yo, sorun değil, dedi Eleanor, endişelenme, sorun değil. Kollarını belinden geri çekti. Ama keşke yapabileceğim bir şey olsaydı, dedi beceriksizce. İşini kolaylaştırmak için, dedi.

Bunları kurulamakla başlayabilirsin, dedi David tabakları durulayıp kurutma rafına dizerek. Eleanor gülümsedi ve başka bir şey söylemedi, bulaşığın geri kalanını ses çıkarmadan birlikte bitirdiler.

Daha sonra, yıllar sonra, David'e korkmuş olduğunu anlatmıştı. Artık zannettiği kişi değilmiş gibi hissettiğini söylemişti, ellerinden belirsizce kayıp gittiğini. Cidden paniğe kapılmıştım ama, demişti; sanki her şey olabilirdi. Kaybolmuş gibi hissetmiştim. Hatta hata yapıp yapmadığımı düşünmeme neden olmuştu, acaba eve dönmek zorunda mı kalacağım ya da gidebileceğim herhangi bir yere mi gitsem diye düşünmüştüm. Ama bunları o zaman söylemedi. Kendine sakladı. Bulaşıkları kurulamayı bitirip her şeyi yerli yerine yerleştirdi ve gecenin geri kalanında onunla birlikte oturup televizyon seyretti, başını omzuna koydu, elini gömleğinin içine kaydırıp parmaklarını ileri geri teninde dolaştırdı. İyi misin? diye mırıldandı bir süre sonra ve David başını salladı.

Yalnızca düşünmeden duramıyorum, dedi. Bu konuda ne yapacağımı bilemiyorum. Eleanor yanağından öptü, saçını okşayıp bir kez daha öptü.

Sorun yok, dedi. Her şey düzelecek. David de başını salladı. İkna olmuş görünmüyordu.

26

Jeolog kaya çekici, orijinal kutusunda (düğün hediyesi, kullanılmamış), yak. 1969

Evlendiklerinde planları vardı, Coventry'ye gelmesini, evinden ayrılıp onunla olmasını istediğinde, bir sürü planları vardı. Eleanor, Warwick'teki yeni üniversiteye başvuracak, David müzede çalışırken jeoloji okuyacaktı; sonra eğitimine devam edebilir ya da bir mühendislik şirketinde, bir araştırma şirketinde işe girebilirdi, yurtdışında bir yerlerde de iş bulabilirdi, madencilik, sondaj ya da araştırma alanlarında, dünyada David'in iş bulabileceği bir sürü müze vardı. İstediğin her şeyi yapabileceksin, demişti Eleanor'a ve onun da tek duymak istediği buydu, David'e bu sözleri söylerken âşık olmuştu. Eleanor diplomasını aldığında David'in terfi etmiş olacağına karar vermişlerdi, belki iki kez terfi edecekti, sonra da her zaman istediği gibi kendi yeni müzesini tasarlamaya başlayabilirdi, her akşam kendi evlerine dönüp birlikte otururlar, günlerinin nasıl geçtiğini anlatırlardı.

Eleanor işe yeni üniversitede okumakla başlayacaktı –belki de diplomasını aldıktan sonra ailesine göstermek için eve gidebilirdi, bakın işte bunun için evden ayrıldım diyebilmek için, buna değermiş, değil mi? Sizce de öyle değil mi?– ve sonra da istediği her şeyi yapabilecekti. Üniversite diplomasına sahip ilk Campbell ben olacağım, demişti heyecanla, kim bilir kaç kez; güzel olmaz mı? Bir iş bile bulabilirdi, daha sonra belki, Aberdeen'e taşınmaya başlamış olan petrol şirketlerinden birinde,

bir süre orada yaşayabilirler ve ailesiyle araları tekrar düzelirdi, bir kez kendini bu şekilde kanıtladıktan sonra, onca okumanın boşa gitmediği kanıtlandıktan sonra, annesi bile, eh yani, Eleanor, derdi, belki de ben yanılmışım. Çok güzel olmaz mıydı? demişti David'e bunun düşüncesine bile kahkahalarla gülerek ve yumruğunda sımsıkı tuttuğu bir kurulama beziyle mutfakta durup özür dileyen annesinin taklidini yapmıştı; buruş buruş ve ekşi bir surat, gözler aşağı indirilmiş, annesinin mırıldanan sesini taklit ederken yine kahkahayı patlatmıştı. Çok güzel olmaz mıydı David? demişti yeniden ellerini çırparak.

Ama Coventry'ye ilk geldiğinde başvurmak için artık çok geçti. Bu konuda, gelecek sene için başvurma konusunda birileriyle konuşmaya gitti ve fon temini konusunda bir sorun olduğunu söylediler, yerel yetkililerle temas kurmalıydı, İskoç öğrenciler için geçerli özel kurallar vardı. Döndüğünde yaptığı açıklamayı David anlamadı, telefon açıp sorduğunda da fazla yardımcı olmadılar. Başvurmayı denedi ama bir şeyleri yanlış yapınca fon tahsisi reddedildi. Tekrar başvuru bürosuna gidip bu dersleri almasının bir yolu olması gerektiği konusunda ısrar etti, onlar da bir yolu olduğunu ama ne yazık ki gelecek seneye kadar beklemesi gerektiğini söylediler.

David'in annesi bir iş ayarladı, GEC fabrikasında makine parçalarının birleştirilmesi işi, üniversite konusundaki hayal kırıklığından sonra dişini geçirebileceği bir şeyler bulmaktan memnundu Eleanor. Bir süreliğine farklı bir şey yapmak ilginç olacak, demişti. Kitaplardan ders çalışmak, kayalar kırıp çay koymaktan farklı bir şey olacak. O zamanki yeni planları, gelecek sene üniversiteye gidene kadar orada çalışması ve kitaplarla malzemeler için maaşından para biriktirmesiydi. Bir de resmi gece elbisesiyle nevresimler için, demişti David gülerek, Eleanor da gülerek başını sallamış, kendinden memnun bir tavırla cık cık yapmıştı. İnsanlarla tanışmak için iyi bir yol, demişti David'in annesi; buraya yerleşmeyi planlıyorsan bir sürü arkadaş edinmek isteyeceksin. Ama arkadaş edinmemişti. İnsanlarla konuşamayacak kadar gürültülü bir yer olduğunu söylemişti, ya da çok meşgul olduğunu, insanların pek de dostça davranmadı-

ğını. Kendini işe veremediğini söyledi, fazla dikkat gerektirdiğini, gereğinden hızlı çalışmasının istendiğini, hata yaptığında başlarındaki kadının bağırıp durduğunu. David bazı akşamlar eve geldiğinde öfkeli gözyaşlarıyla kızarmış bir yüz buluyordu karşısında, ona yapamayacağını, bu iş için yaratılmadığını, artık yapmak istemediğini söylüyordu. Sabahları kalkmamaya başladı, hasta olduğunu söylemeye, artık hizmetine ihtiyaç duyulmadığını belirten bir mektup yolladıklarında da çok iyi ettiklerini söyledi. Yalnızca bir süreliğine evde kalmak istediğini söyledi. Biraz ders çalışabileceğini, derslerden fazla uzak kalmak istemediğini söyledi. Belki de evi biraz dekore ederek işe yarayabileceğini söyledi, çünkü arka odadaki çiçekli duvar kâğıdı artık biraz fazla oluyordu ve evlerini tam istedikleri gibi yapmak çok güzel olmaz mıydı? Aynı planladıkları gibi, güzel olmaz mıydı?

Susan da ona bir iş buldu, çok geçmeden, belediye binasının kantininde çalışacaktı ve yeniden çay servisi yapmanın tuhaf olacağını söylese de orada çalışanlarla iyi anlaşmış gibiydi. Şimdilik idare eder, demişti David'e, ilk haftasının nasıl geçtiğini sorduğunda; en azından üniversiteyle işleri halledinceye kadar. Haftada birkaç gün dışarı çıkıyorlardı –sinemaya, bir lokantaya, işten sonra bir şeyler içmeye– ve üst kattaki odaların dekorasyonuyla da uğraşmaya başlamışlardı. Pazarları arada sırada David'in annesine öğle yemeğine gidiyor ya da onu kendi evlerine davet ediyorlardı. David onu Julia'yı ziyarete götürdü ve Julia fazla konuşamayacak kadar hasta olmasına rağmen, Eleanor gittiğine çok memnun olduğunu söyledi. Konuşup televizyon seyrederek uzun geceler geçiriyor, merdivenleri çabucak çıkarken birbirlerinin giysilerini çekiştiriyorlardı. Akşam yemeğine misafir çağırıp işten, siyasetten, spordan, havalardan ve haberlerden bahsediyorlardı. İşler tam anlamıyla umdukları gibi değildi henüz, ama her şeyin yerli yerine oturması için dünya kadar zamanları vardı.

27

Balıkçı teknesi maketi, el yapımı, yak. 1905

Babası tekneyi verdiğinde dört beş yaşından daha büyük değildi. Soğuk bir sonbahar akşamı mutfaktan salona koştuğunu hatırladığını söylemişti; bacaklarının arkası kıpkırmızı ve yanarak, kollarındaki tenin altında morluklar belirirken ve koltuğunda oturan babası yukarıdan ona bakmıştı.

Ne hata yaptığımı hatırlayamıyorum, dedi. Büyük ihtimalle o zaman bile bilmiyordum; büyük ihtimalle annemin sinirli olmasından başka bir şey değildi.

Orada durup babasına bakmıştı, minik kirli parmakları yanaklarını ovuşturmuş, dönüp gitmek istemiş ama içeri geri dönmeyi de istememiş. Ablasının yukarıda müzik dinlediğini, annesinin mutfaktaki çamaşır sıkma aletinin gıcırdayan kolunu çevirişini duyabiliyormuş, ıslak çamaşırları içine atıp sularını sıktırırken homurdanıp iç çekişini. Kollarını babasının bacağına sarıp yüzünü eline bastırmış.

Aferin kızıma, demiş babası onu kaldırıp kucağına oturtarak. İyi misin bakalım? diye sormuş. Bir an düşünüp deliler gibi başını sallamaya başlamış. Aferin sana, demiş babası açık renk kısa saçlarını eliyle düzelterek. Saçlarını yine annesi kesmiş, kaba saba, altları hizasız ve küt, kâkülü alnının üstünde eğri bir çizgiymiş. Güneş yine saçlarının rengini açmış, değil mi kızım? demiş babası solgun kumral saçların arasındaki sarı çizgilerin üstünden parmağıyla geçerek. İçindeki Viking ortaya çıkıyor, demiş gülerek.

Dokunuşunu hissetmeyi sevdiğini söylemişti David'e, elinin kaba ve gevşek derisini, sıcaklığını. Yanağını sıkıp geniş ve dümdüz başparmağının tek bir hareketiyle gözyaşlarını silişini severmiş.

Haydi bakalım, demiş. Bu kadar çok ağlamanın âlemi yok, değil mi? Eleanor başını sallamış, utanç içinde. Özel bir şey görmek ister misin o zaman, babanın sana sakladığı bir şeyi? demiş. Eleanor ona bakmış, başını sallamaya cesaret edemeden, babası yanındaki dolaptan eski püskü bir karton kutu çekmiş, açıp içindeki kırış kırış, sararmış gazete katmanlarını soymuş, küçük bir balıkçı teknesi maketi çıkarıp avcuna yerleştirmiş, teknenin üstünde hâlâ çiçek bozuğu gibi duran çizik ve oyukları hissederek, annesi tavaları ovup tepesinde şarkılar söylerken bulaşık odasının sabuna batmış zemininde yüzdürdüğü günleri sanki dünmüş gibi hatırlamış, tekneyi aşınmış arka eşikten denize indirişini, tersyüz edip adamlarla balıkları ve halatlarla sandviçleri dipsiz okyanustan aşağı yollayışını. Tekneyi ona uzatmış, sabit durmayan direğini düzeltip mendiliyle silmiş. Bu eski bir balıkçı teknesi çiçeğim, demiş. Deden böyle bir tekneyle denize açılırdı. Bak, görüyor musun, balık yakalamak için ağları falan da var, ha? Teknenin kıçındaki düğümlü iplikten ağı açıp kucağına yaymış, tekneyi hayali dalgalar üstünden kızına doğru yüzdürmüş, ağ yağ lekeli pantolonundan kayarken, küt burunlu pruva bir aşağı bir yukarı sallanarak Eleanor'un uzanan ellerine doğru yalpalamış. Benim için buna göz kulak olur musun acaba Eleanor? diye sormuş. Artık bunu sen saklayabilir misin? Eleanor başını kaldırıp ona bakmış, eski ahşap tekneyi korumak ister gibi göğsüne bastırarak, berrak gözleri kocaman açık, ciddiyetle başını sallamış. Arka kapının açıldığını, annesinin bitkin iç çekişini duymuşlar. Şimdi git de bununla oyna, diye fısıldamış babası, onu hafifçe öne ittirerek, o da aşınmış bir halının gri sularında tekneyi yüzdürmek, havadan mahvolmuş adamları ambarda toplamak ve sonra tekrar denize dökmek için odasına sıvışmış.

Daha sonra, annesinin merdivenlerden çıktığını duymuş ve hızla düşünüp yaşının ötesinde bir bilgelikle, kapı sonuna kadar açılmadan önce, tekneyi yatağının yanından sarkan çarşaflardan

limanın altında korumaya almış. Ayrıca bu akşam sana yemek de yok küçük hanım, onun için yatağa gir bakalım, demiş annesi sakin sakin. Eleanor tek söz etmeden soyunup yatağa girmiş, annesi de odanın kapısını kapatmış. Saat beşmiş ve karnı çoktan acıkmış. Odayı hâlâ dolduran günışığına karşı gözlerini yummuş. Babasının sesini dinlemiş, döşemenin altından gürleyişini ve annesinin mırıltılı kısa yanıtını. Elini yatağın altına uzatıp, uykunun gelmesini beklerken parmaklarını model teknenin budaklı ve boğum boğum yüzeyinde dolaştırmış.

Kimi zaman, gecenin bir yarısında uyanıp kendini yatakta yalnız bulduğunda, David aşağı iner ve Eleanor'u oradaki divanda otururken bulurdu, gözleri faltaşı gibi açık ve uyumayı becerememeden, model tekneyi bir kez daha kucağına koymuş, ahşabın dokusunu okşarken. Yatağa dön, derdi David'e bakmadan, ben iyiyim. Uyuyamıyorum, o kadar, yok bir şey; yalnızca uyuyamıyorum. David onun yanına otururdu, bir bardak su verip konuşmak ister mi diye sorar, yüzüne düşmüş saçlarını düzeltirdi. Sabah işe gitmen lazım, derdi Eleanor, ben iyiyim, sen git uyu. Onun da yatağa dönmesini, ihtiyacı varsa konuşmalarını isterdi, yanına uzanıp gözlerini kapatmasını ve onunla birlikte yatağa dönmesini.

Ben iyiyim, derdi, beni böyle bırak. Sen git yat.

28

Aberdeen Press & Journal'*dan yırtılmış sayfa, buruşturulmuş, Ağustos 1968*

Bazen, eğer dolduruluşa getirilirse, Eleanor Coventry'ye gelmeden önceki yaşamından David dışındaki insanlara da söz ediyordu; Susan'a belki, ya da Susan'ın kocası John'a, ya da David'in iş arkadaşlarından birine, şarap masada birkaç kez dolaşmışsa ve bir kerecikten bir zarar gelmeyeceğini düşünmüşse. Bize hiç Aberdeen'i anlatmıyorsun, derdi, Susan, ana yemekle puding arasındaki suskunlukta bir yerde; nasıl bir yer?

Aberdeen mi? derdi Eleanor da. Anlatacak bir şey yok ki. Havası buradan biraz daha soğuktur, daha az iş vardır oralarda; sen nesini merak ettin?

Yani, diye ısrar ederdi Susan, bilmem ki. Mesela, annenle baban ne iş yapardı, abilerinle ablan, eviniz nasıldı, bu gibi şeyler.

Eleanor da sekiz kişi birden yaşadıkları küçük evi anlatır, yatak paylaşımı ve dışarıdaki tuvalet, duvara asılı teneke banyo leğeni, ocağın etrafına asılan çamaşırlardan kurumu silkelemeye yarayan kemer hakkında espriler yapar, hepsinin uzak ve gerçekdışıymış gibi görünmesini sağlardı. Babasının tersanedeki işini anlatırdı, abileriyle erkek kardeşinin ticari gemilerde, tersanede, demiryollarında, şehrin öbür ucundaki doğramacıda çalışmak için birer birer evden ayrılışlarını, müzedeki çay salonunda girdiği ilk işi anlatırdı. Pek bir eğlencemiz yoktu, demişti bir seferinde, ben daha çok kafamı bir kitaba gömerdim ve hava

yeteri kadar sıcak olduğu sürece okuyabileceğim en sessiz yer tuvaletti. Bunda da başım belaya girerdi, demişti gülüp bardağını yeniden doldurarak, abilerinden birinin avazı çıktığı kadar bağıran sesini taklit etmiş –Anne! Ellie kaç saattir içeride, şuna bir şey der misin?–, nefesi kesilince başını bir an öne eğmişti.

Eleanor bu hikâyeleri anlattığında insanlar gülerdi. Hikâyelerin kendisine değil de onları kasvetli karikatürlere dönüştürme hevesine, genelde sessiz ve kontrollü olan kişiliğiyle oluşturduğu tezata. Bazen, insanların eğlendikleri için değil –özellikle küfür ettiği için yemek yemeden yatağına gönderildiğini ya da bir ders kitabını kaybettiği için ağzına bir tane çarpıldığını şaka yollu anlattığında– ne yapacağını bilmez bir utançtan güldüklerini düşünüyordu David. Bunları anlattığında genelde içkiyi biraz fazla kaçırmış olur, herkes evine gittikten sonra da pişmanlığa kapılırdı. Çok mu çenem düştü David? diye sorardı merdivenlerden çıkmasına yardım eden David'e. Kendimi küçük mü düşürdüm? Çok mu çenem düştü?

Doğru muydu? diye sormuştu bir seferinde David. Dün gece anlattığın şey? Bunu söylediğinde bir merdivenin ortasında durmuş, ıslak bir boya fırçasını teneke kutunun kenarında dengelemişti. Arkadaki odayı dekore ediyorlardı, sonunda, mobilyalar odanın ortasına toplanıp üstlerine bir örtü örtülmüş, yere yırtık duvar kâğıdı parçaları saçılmıştı. Eleanor odanın öbür tarafındaki duvarı zımparalıyordu, saçlarını lastik bir bantla at kuyruğu yapmış ve eski bir iş gömleğinin kollarını dirseklerine kadar kıvırmıştı.

Ha? dedi zımpara kâğıdının sert hışırtıları arasında. Ne doğru muydu?

Yani, dedi David, bir tane çarpılması hakkında, ağzına demiştin. Sözcükler ağzından çıkarken bile garip gelmişti.

Ha, o mu, dedi Eleanor, evet, tabii. Dikkati dağılmış, bunu sormuş olması bile onu şaşırtmış gibi görünüyordu.

Yani, gerçekten ağzına mı? dedi David. Eleanor hafifçe gülerek, çıplak gri sıvanın üstünde kalmış bir duvar kâğıdı parçasını çekti.

Evet David, dedi. Tam ağzımın ortasına. Niye ki?

Şey, dedi David. Yalnızca biraz aşırı geldi, o kadar. Eleanor bir şey demedi, o da fırçayı alıp duvara açık sarı boyayla ıslak ve kaygan bir çizgi daha çekti. Birkaç dakika ikisi de ses çıkarmadan çalıştılar, Eleanor ıslak bir bezle duvarın tozunu sildi, David fırçayı kutuya sokup çıkardı.

Yalnızca bir kere olmadı demek? dedi David. Eleanor boş gözlerle ona baktı.

Ne? diye sordu.

Sana böyle vurulması, dedi David ve Eleanor bir kez daha soruya şaşırmış gibi göründü.

Şey evet, dedi, sanırım öyle. Sürekli olan bir şey değildi ve ağzıma vurulması herhalde alışılmadık bir şeydi. Ama pek de hatırlayamıyorum. Niye ki?

David aşağı indi, merdiveni duvarın en köşesine ittirip tekrar çıktı. Çünkü beni rahatsız ediyor Eleanor, dedi. Bu normal bir şey değil, yanlış bir şey. Neden hiç birilerine anlatmadın? Eleanor gergin bir ifadeyle güldü, sanki David'in saflık ettiğini düşünür gibi, sonra da yıkayıp durulamak için bezi mutfağa götürdü.

Öf, haydi oradan, dedi. Kime anlatacaktım? Tekrar odaya dönüp süpürgeliklerin üstünü silmeye başladı. Her neyse, dedi konuyu değiştirerek, dün gece John hakkında neler düşündün?

John? dedi David. Ha, tamam. Bence iyi biriydi. Yani, Susan onunlayken çok mutlu görünüyor, değil mi?

Evet ama pek konuşmuyor, değil mi? dedi Eleanor. Neredeyse bütün gece hiç ağzını açmadı.

David bir kahkaha attı.

Araya iki laf sıkıştıramadı da ondan, dedi, bütün gece hiç susmadığın düşünülürse. Tekrar güldü, Eleanor sessizleşti. David duvarın merdivenden ulaşabildiği kadarını boyamayı bitirip aşağı indi ve ancak arkasına dönüp yüzünün nasıl kızardığını görünce onu ne kadar üzmüş olduğunu fark edebildi.

Ah El, dedi. Öyle demek istememiştim. Ona doğru gidince Eleanor hafifçe geri çekildi. Yalnızca takılıyordum, dedi David.

Geceyi berbat ettim, değil mi? diye fısıldadı Eleanor dimdik ileri bakarak.

Tabii ki etmedin, dedi David. Saçmalama.

Ettim, dedi. Geceyi berbat ettim. Sanki ona bakılmasından bile utanıyormuş gibi, elleriyle yüzünü örttü. David içini çekip kutuyla fırçayı bir gazete parçasının üstüne bıraktı.

Eleanor, dedi, yalnızca takılıyordum. Herkes çok güzel bir gece geçirdi. Bileklerinden tutup yavaşça ellerini yüzünden çekti.

Cidden mi? dedi Eleanor.

Cidden, dedi başparmağını yalayıp onun alnına bulaşmış sıva tozunu silerek; yemin ederim. Eleanor burnunu kırıştırıp ona baktı, yüzündeki utanç kızarıklığı gitmişti. Gülümsedi.

Özür dilerim, dedi. Yalnızca beni endişelendiriyor, insanların ne düşündüğü, özellikle de senin ailenin falan. David alnından, sonra burnundan öptü.

Hepsi de seni dünyalar kadar seviyor, dedi. Ben de. Bileklerini serbest bıraktı, dudağından öptü ve üstündeki eski gömleğin düğmelerini açmaya, o küçük ve diri göğüslerini ortaya çıkarmaya başladı. Ben de, diye mırıldandı, koyu renk meme uçlarını öpmek için eğildi, gömleğin diğer düğmelerini de açıp ellerini sırtına kaydırdı. Eleanor geriye çekildi, göğüslerini örtüp düğmelerle boğuşmaya başladı.

David, dedi usulca. Şimdi olmaz. Ben... dedi ve sustu. Daha burada işe başlamadık bile. Bana bir fırça ver. David ona da bir fırça verdi, yaptığı şeyden şaşkın ve utanmış bir halde, elinin tersiyle ağzını sildi. Merdiveni çekti ve başka bir şey söylemeden boyamaya devam etti.

Daha sonra, bir paket cipsi paylaşarak ilk katın kurumasını beklerlerken, demin olanlar için üzgünüm, dedi Eleanor. Yalnızca öyle hissetmiyordum, kafam biraz fazla meşguldü.

Sorun değil, dedi David de unutmuş gibi yaparak. Takma kafana.

Ertesi gün, boyama işi tamamlandıktan, fırçalar yıkanıp ortalığa dağılmış gazeteler atıldıktan, mobilyalar tekrar yerlerine çekilip resimler duvara asıldıktan sonra, odaya bakıp ikisi birden bir gün o rengi sevip sevemeyeceklerini düşünürken, Eleanor David'e bakıp, eh, dedi, herhalde artık burada işimiz bitti, değil mi? Yüzüne düşmüş perçemleri geriye itip gömleğinin düğmelerini çözdü. David tırnak aralarında ve eklemlerinden birinin

üstünde hâlâ sarı boya olduğunu fark etti, bir de Eleanor'un bir omuz hareketiyle gömleğini yere düşürdüğünü.

Daha sonra, beraber yataklarında yatarlarken, şimdi bana bir şeyler anlat, dedi David. Eleanor yüzünü ona döndü, soru sorar gibi. Bana nasıl olduğunu anlat, evdeki hayatının, sen büyürken. Daha çok şey bilmek istiyorum.

O da, daha konuşamayacak kadar küçükken annesini mutfakta yerleri silerken seyredişini anlattı, masanın altına saklanıp, annesinin tahta topuklu terliği ıslak taş zeminde paten gibi kayarken oluşup soğuk güneş ışığında patlayan baloncukları. Çalkalanıp üstüne doğru dökülen sabunlu sıcak suyu ve sandalyeleri kaldırıp masanın üstüne dan diye koyarken orada olduğunu gören annesinin kızgın bakışlarını.

Annesinin bazen onunla günlerce konuşmadığını anlattı, hiç kimseyle konuşmadığını, kimsenin ne olduğunu tartışmadığı gizemli bir hastalıkla yatakta yatışını.

Her sabah abilerinin yataklarını yapmak zorunda olduğunu anlattı, kendi yatağından aşağı süzülüp sabah işe yetişme telaşından kalan dağınıklığı düzeltişini, önceki günün sıkıca top yapılmış çoraplarını toplayıp çamaşır torbasına atışını, yatakların dibindeki çarşaf ve battaniye yığınlarının kördüğümünü çözüşünü.

Annesinin saçlarını kesişini anlattı, uğraştırmasın diye kısa tutmakta ısrar edişini, fazla da zaman ayırmayışını ve her seferinde kırkılmış koyuna benzediği için öteki çocukların alay edişini. Bir şey söylemeye cesaret edemezdim ama, dedi, ya da bir berbere kestirelim diyemezdim, yoksa annemden dayağı yerdim. Ancak biraz büyüdükten sonra, on dört-on beş yaşlarında, direnip annesine saçlarını rahat bırakmasını söyleyebildiğini ve saçlarının dümdüz uzayıp güzelleştiğini anlattı. Ellerimi uzun süre saçlarımdan ayıramadım, dedi gülüp bunları söylerken de saçlarıyla oynayarak; sanki yepyeni bir organım çıkmış gibiydi.

Bir seferinde, omuzlarına ulaştıktan sonra, abisinin karısı Rosalind'in onları fırçalayışını anlattı, nasıl bakımlı tutacağını anlatışını, çeşitli şekillere nasıl sokabileceğini gösterişini, fırçayı ve parmaklarını tekrar tekrar saçlarından geçirişini. Birisi ilk defa bana bu şekilde dokunuyordu, dedi.

29

Çamaşır mandalı takımı, geleneksel, üzerlerinde el çizimi yüzler, yak. 1920'ler-1950'lerden

Eleanor yedi yaşındayken, uzun bir pazar öğleden sonrasında odalarında otururlarken ablası Tessa, kulağına korkunç bir şey fısıldamıştı. Ben annemi bulmak için aşağı koşarken Tessa çoktan kahkahalarla gülüyordu, diye anlatmıştı Eleanor, David'e, ama bu doğru olduğu anlamına mı geliyordu yoksa olmadığı anlamına mı bilemiyordum. Annesini mutfakta bulmuştu, ellerini beline bastırmış, sırtını gererek bir sandalyede otururken, yeni sıkılmış bir çarşaf yığınından önündeki bir leğene bulanık sular akıyordu. Dışarıda, ipe asılmış başka çarşaflar denizden esen sert rüzgârla sallanıp çırpınıyordu.

Ah yardıma geldin, öyle mi? deyince Eleanor boş gözlerle ona baktı. Çünkü bu çarşaflar asılmayı bekledikçe masaya yemek konmayacak, dedi Ivy. Eleanor başını sallayıp çamaşır leğenini arka avluya sürükleyen annesinin peşinden gitti. Çamaşır odasından sepeti kaptı ve ilk katlanmamış çarşafın ucunu annesinden aldı, köşeleri bir araya getirip iyice çekti, köşeleri tekrar bir araya getirdi, uçları tekrar annesine geçirip altından tuttu ve sepete konabilecek güzelce katlanmış bir kare oluncaya kadar aynı şeyi yapmaya devam ettiler. Ne yapılacağını tam olarak biliyordu. Bol bol alıştırma yapmıştı. Bu şekilde iki tane daha katladılar, sonra Eleanor annesine, bebeğin olduğu zaman bütün karnını dışarı çıkarıp tekrar yerine sokmak zorunda oldukları doğru mu? diye sordu. Ivy ona baktı.

Ha, yok, dedi, tam öyle sayılmaz. Ama öyle hissediyorsun bak, dedi bir çarşafın daha mandallarını çıkartarak. Eleanor ona baktı, kocaman açılmış gözlerle.

Öyle mi? dedi. Yeni çarşafı katlarlarken bir an sustu, düşündü. Ama kan çıkıyor mu sahiden? dedi alçak ve inanamayan bir sesle.

Ha evet, dedi Ivy, kan çıkıyor tabii. Eleanor'a çarşafın ucunu verdi. Ben seni doğurduğumda, dedi dikkatle kızına bakarak, bütün yatak kan olmuştu, üstümden silmek için evdeki bütün havlular bile yetmedi. Köşeyi köşeyle birleştirip alt taraftan tutarken gözlerini ona diken Eleanor'un yüzünün rengi atmıştı.

Acıdı mı? diye fısıldadı ve annesi bir kahkaha attı, burundan sertçe çekilen bir nefesle hırıldayan neşesiz bir kahkaha. Ya da uzun uzun katılacak gibi güldü, alaycı ama kızının masumiyetiyle cidden neşelenerek. Ya da gülmedi bile, gözlerini Eleanor'a dikip daha sana öğretmem gereken ne kadar çok şey var kızım diye düşündü.

Acımak mı? diye yanıtladı. Ha, evet. Sanki bütün vücudum ikiye ayrılıyormuş gibi hissettim. Sanki her itişimde kemiklerim çatırdıyordu. Artık eskisi kadar genç değildim, böyle bir saçmalıkla baş edebilmek için fazla yaşlıydım. O yaşta zaten bebek doğurmamam gerekirdi. Ebe şanslı olduğumu söylemişti, kaybettiğim onca kandan sonra ikimizi birden kaybedeceğinden korkmuş.

Ivy, söylediklerinin kızında yaptığı etkiyi izledi. Nasıl bir şey olduğunu bilmesini istiyordu, anlayıp minnettar olmasını. Ya da bilerek onu korkutmak, yaşadığı şeyin intikamını almak istemişti. Eleanor gözlerini ondan ayırmıyordu.

Ama karnın hiç dışarı çıkmadı mı? diye sordu sonunda, şaşkın. Annesi başını iki yana salladı.

Hayır kızım, dedi zayıf bir tebessümle. Öyle hissetmiş olabilirim ama hayır, karnım dışarı falan çıkmadı. Kim söyledi ki bunu sana? diye sorunca Eleanor'un gözleri düştü.

Kimse, diye mırıldandı.

Evet ya, tabii, kimse söylememiştir, dedi Ivy ıslak çarşaflardan ilkini rüzgârlı havaya kaldırıp ipe mandallarken ve eve bir göz attı. Çarşaftan taş döşeli avluya düşen su damlaları Elea-

nor'un bileklerine kadar sıçrıyor, taşların arasından kıvrılarak avluların arkasından geçen suyoluna doğru akmaya başlıyorlardı. Öteki çarşafları asarlarken rüzgâr daha da hızlandı, Eleanor tuttuğu uçları annesine geçirip mandalları verdi ve eve dönerlerken şiddetli bir esinti çarşaflardan birini kaldırıp birden çırparak tekrar aynı şekle soktu, şaklayarak kara taşlı duvarlarda yankılanan bir kırbaç sesi gibi.

Yazın üniversiteden bir mektup geldi, Eleanor ertelenen başvurusunun başarılı olduğunu ve yaklaşan başlama tarihinin bildirileceğini düşünürken, onun yerine yeterli ilgi olmadığı için derslerin iptal edildiği yazıyordu. Mektubu kahvaltılarını ederlerken açtı ve elini masaya öyle sert geçirdi ki nikâh yüzüğü formika üstünde küçük bir çatlak bıraktı. David onu izliyordu, bir dilim kızarmış ekmek ağzına giderken yarı yolda kaldı ve okumak için masadan mektuba uzandı. Yo, yo, yo, dedi Eleanor sert ve kararlı bir sesle, yo. Bu haksızlık, bu hiç iyi değil. Ayağa kalkarken sesi de onunla birlikte yükselip eşine az rastlanır bir çığlığa ulaşmıştı. Başvurumu çoktan kabul etmişlerdi David. Sorun çıkmaz dediler! Bunu yapamazlar! David ayağa kalkıp ona sarılınca sesi yeniden alçaldı. Yapabilirler mi? dedi.

Başvuru bürosuna telefon açtığında, üzgün olduklarını ama başka seçenekleri olmadığını söylediler. Dersleri gelecek yıl koyabilmeyi umduklarını söylediler ve telefonu hayal kırıklığı dolu bir haykırışla çarpıp kapadı. David başka bir üniversiteyi –Birmigham, Leicester ya da yeni teknik okullardan birini– denemesi için ikna etmeye çalıştı ama bütün o bağırış çağırış arasında bir yerde cesaretini yitirmiş gibiydi. Belki de iyi bir fikir değildi, dedi. Belki de ben bu iş için yaratılmadım. David tanıtım kitapçıkları getirtmek için mektuplar yazdı ama Eleanor sadece gülümseyip teşekkür ederek hepsini bir kenara attı. Belki seneye, dedi usulca. Seneye tekrar denerim, ha?

30

Kadınlar için yapılmış saç fırçası, tahta saplı, yak. 1940'lardan

Sonra ona Tessa'nın evden gidişini anlattı. Çarçabuk oluverdi, dedi. Bir gün oradaydı, ertesi gün gitmişti. Gecenin bir yarısında uyanıp aşağıda insanların konuştuğunu duydum, bağırıyorlardı, Tessa annem babam, salonda holde mutfakta, kapılar çarpıldı falan. Tessa'nın merdivenlerden yukarı geldiğini duydum, ayaklarını vura vura, sonra sanki düşmüş gibi bir sesler geldi.

Bunlar olduğunda sekiz yaşında, ablasından on yaş daha küçüktü, yatağına yatıp yorganı başının üstüne çekmiş, olup bitenleri dinlememeye çalışmıştı. Ama annesinin tekrar tekrar, Neredeydin? Nerede kaldın? diye sorduğunu duyabiliyordu, Tessa'nın da karşılığında hiçbir yerde, hiçbir yerde, sana ne ki? diye haykırışlarını. Babasını duyabiliyordu, o alçak ve ısrarcı sesini ve onu ikisinin arasında durmuş ayırmaya çalışırken, Ivy'nin havaya kalkmış ellerini indirmeye çalışırken hayal edebiliyordu.

Dedikodular olduğunu biliyordu. Tessa'nın bir adamla birlikte görüldüğü ve o adamla ne kadar zamandır birlikte görüldüğü konuşulup duruyordu. Biriyle birlikte görülmenin ne anlama geldiğini bilmiyordu ama annesiyle babasının bundan hoşlanmadıklarını anlamıştı. İnsanlar konuşuyor, demişti annesi birkaç hafta önce; insanların ailemden hiç kimse hakkında konuşmasına izin veremem, duydun mu beni?

Eleanor yatağında yatıp, insanların neler söylediğini, bağırışların ne zaman biteceğini merak etti. Annesinin, evet, dediği-

ni duydu, ben senin nerede olduğunu çok iyi biliyorum küçük hanım, sen beni beyinsiz falan mı sandın? Ablasının tam anlayamadığı bir şeyler söyleyen sesini duydu, bir tokat, sonra aniden merdivenlerden takır tukur çıkan ayak sesleri. Yorganı kaldırdı, altından dışarıya bir göz attı, nefesini tutarak ve kapı sonuna kadar açılıp içeri ışık dolar dolmaz hemen yeniden indirdi. Yorganı indirmeden önceki o kısacık parlak andaysa ablasını son kez gördü, dosdoğru ona bakarken. Yüzüne bir şeyler olmuştu. Gözkapaklarında soluk mavi toz gibi bir şeyler vardı, dudakları olgun vişne rengindeydi. Eleanor kapıda duran ablasının nefes nefese soluyuşunu ve arkasından ağır ağır merdivenleri çıkan annesinin pat pat ayak seslerini dinledi.

Birkaç gece önce, bir kavgayı daha duymuştu, holden ve sokaktan, babasının daha önce hiç duymadığı ve daha sonradan da hiç duymayacağı bir sesle bağırdığını işitmek için tam zamanında uyanmıştı, midesinin ta derinlerinde bir yerlerden alev alarak parlayan bir sesti sanki. Haydi, yürü bakalım, diye bağırmıştı Stewart. Defol oğlum, defol git! O suratını bir daha bir yerde görürsem darmadağın ederim, duydun mu?

Annesinin merdivenlerin tepesine varışını, babasının arkasından gelişini ve her şeyin bir anda oluşunu, herkesin bir ağızdan konuşup mobilyalara takılışını, tekme tokat çığlık ve fısıltıları duydu. Gözlerini sımsıkı kapatıp hiç kıpırdamadan yattı, uyuduğunu zannederlerse hiçbirisinin onunla konuşmayacağını ya da onun suçu olduğunu söylemeyeceğini ya da sabah bununla ilgili sorular sormayacağını umarak.

Babasının, haydi Ivy, haydi biraz sakinleşelim, dediğini duydu.

Annesinin, yo Stewart, yo, dediğini duydu. Artık fazla ileri gitti.

Babasının, Ivy, Ivy, dediğini duydu.

Annesinin alçak sesle ve sakin sakin, Tessa'nın eşyalarını toplayıp gideceğini, bundan sonra bu ailenin kızı olmadığını ve bu eve asla giremeyeceğini söylediğini duydu. Belli belirsiz bir burun çekiş, açılıp kapanan çekmeceler, merdivenlerden inip çıkan ayak sesleri ve mutfakta dolaşan birilerinin konuştuğunu duydu.

Gözlerini bir kez daha açtığındaysa sabah olmuştu; oda durgun, sessiz ve çıplaktı. Ablasının yatağındaki çarşaf çıkarılmış, dolabın üstündeki bavul gitmişti. Giyinirken annesi odaya girdi, hiçbir şey söylemeden, hatta ona bakmadan, Tessa'nın geriye kalan eşyalarını da toplayıp siyah bir torbaya doldurdu ve dışarı, çöp kutularının yanına koydu.

Bir daha isminin anıldığını pek duymadım, dedi David'e. Duyduysam da bir tek annemin, evet bir daha buraya geri gelmeyecek, ya da, bir daha buralarda görünürse başına gelecekleree de katlanır, dediği zamanlarda. Böyle şeyler işte, demişti David'e, bilirsin işte.

David'se ona bakmıştı, afallamış gözlerle. Hayır, demişti, bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum.

31

Hemşire yaka saati, üstünde KHK harfleri kazılı, 1941*

Ziyarete gittiğinde, Julia teyzeyi genelde pencerenin önünde oturur buluyordu, bahçeye dönük, yüzü sanki denize bakarmış gibi ifadesiz ve kaygısız. Kıpırdamadan ne kadar durabileceğini merak ederek, bazen kapıda durup onu fark etmesini bekliyordu. Bazen soğuk öğleden sonrasının ışığı tenini mumya gibi ve gerçekdışı gösteriyordu ve yüzünde hafif bir kıpırtı görene kadar, kalkıp inen göğsünü, gözlerindeki bir ışıltıyı görünceye kadar, orada olup olmadığından bile emin olamıyordu.

Julia, diyordu sonunda.

Julia. Usulca, korkutmak istemeden.

Eh, geleceksen gel, diye yanıtlıyordu o da ters ters, içgüdüsel olarak kendini gizlemeyi deneyerek. Bütün gün orada dikilmenin âlemi yok, hayatım.

Şimdiyse bunları bile söylemiyordu; David odaya girip ellerini omzuna koymak zorunda kaldı, yanına diz çöküp sanki derin bir uykudan uyandırmak ister gibi üst üste ismini tekrarladı.

Merhaba Julia, dedi sonunda yüzünü çevirip onunla göz göze geldiğinde. Seni tekrar görmek ne güzel. Nasılsın? Julia susuyordu. Üşüyor musun? diye sordu. Dışarısı soğuk, burası yeterince sıcak mı? Julia ona baktı. Sanki sıcak olup olmadığını düşünür gibiydi.

* KHK: Kraliyet Hemşire Koleji, İng. RCN: Royal College of Nursing. (ç.n.)

Ne dedin hayatım? dedi.

Yeterince sıcak mı? dedi yeniden, sesini biraz yükselterek.

Sen Laurence değilsin, değil mi? dedi Julia. Laurence geliyor dediler. Geliyor mu?

Bilmiyorum, dedi; gelmesi gerek, yakında gelir eminim.

Ne zaman? dedi Julia kulağını ona doğru eğerek, sanki zamanını söylemiş de o tam duyamamış gibi.

Yakında, dedi. Yakında, eminim.

Ama ne zaman? diye ısrar etti. Geliyor dediler. Yakında burada olur dediler, dedi.

Yarın, dedi söylediğine daha söylerken pişman olarak. Laurence yarın geliyor.

Ha iyi, dedi Julia, sevindim. Yarın, diye tekrarladı unutmamak ister gibi.

Ama sen Laurence değilsin, değil mi? dedi birkaç saniye sonra.

Hayır, dedi. Hayır, ben Laurence değilim. David'im, dedi sesini yükseltip sözcükleri daha yavaş söyleyerek, David. Sana Julia teyze derdim, hatırladın mı, Julia teyze? Julia kızgın gözlerle ona baktı.

Ama ben senin teyzen değilim ki, dedi.

Hayır, dedi, hayır, değilsin. Sadece biz sana öyle derdik. Ben ve Susan.

Evet, dedi Julia, rahatlayarak, evet, Susan. Aniden gülümsedi.

Bir sigara istedi. David yatağının yanındaki çekmeceden paketi bulup bir tane yakmasına yardım etti. Julia yüzünü pencereye döndü, her uzun ve ağır nefeste gözlerini kapayarak sigarasını içmeye başladı. David bekledi. Julia sanki uykuya dalmış gibiydi. Sigarası kül tablasında külleniyordu, yarısı içilmiş, filtresine ruj bulaşmış, dumanı havada spiraller çizerken. Söndürmek için uzanıp kül tablasını çöpe boşalttı.

Julia, dedi. Julia ona döndü. Julia, dedi, İrlanda'ya gitmeyi düşünüyorum.

Julia ona bakıyordu.

Efendim? dedi. İrlanda, diye tekrarladı David. Bir şeyler bulabilir miyim görmek istiyorum, dedi. Julia gülümsedi.

Kulağa hoş geliyor, dedi. Kaçta dönersin?

David gözlerini kapattı, başparmağı ve işaretparmağıyla alnını ovuşturdu, burnunun üstünü çimdikledi. Hafifçe gülümsemeden edemedi.

Kaçta döneceğimi bilmiyorum Julia, dedi; bu çok uzun bir yol. Gece kalabilirim. Birkaç gece kalabilirim, diye de ekledi.

Pencereden dışarıya baktı. Bir bahçıvan dökülmüş yaprakları tırmıklıyor, duvarlarla çevrili bahçedeki beş ağacın etrafından dolaşarak, ardında köstebek yuvası tümseklerinden bir iz bırakıyordu. Kuru bir sonbahar olmuştu, yapraklar küçük, kenarları kıvrıktı. Yaşlı görünen adam çok ağır çalışıyor, son sıcaklık da günden çekilip giderken soluğu yüzünün etrafında yoğunlaşıyordu.

Angela akşam yemeğine ona gitmemi istedi, dedi Julia. Gelecek haftaya ertelemek gerektiğini çünkü senin kalmaya geleceğini söyledim ona. Yüzünde geniş bir tebessüm belirdi, ona doğru dönerken ağzından küçük bir kahkaha çıktı. Göz göze geldiklerinde tebessümü uçup gitti. Gözlerini kısarak ona baktı ve tekrar gülümsedi. Merhaba canım, dedi.

Belki Donegal'a da giderim diye düşündüm, dedi David ona doğru eğilerek. Julia bahçıvanın adımlarının üstünden geri gidişini, kucak dolusu yaprağı almak için eğilip bir el arabasına dolduruşunu izliyordu. Belki Donegal'a da giderim diye düşündüm, diye tekrarladı, İrlanda'ya gidince. Güzel bir yer olduğunu duymuştum. Sen Donegal'ı bilir misin? Sandalyesini biraz daha onunkine yaklaştırdı. Görmem gereken güzel yerler var mı? Julia'nın yüzü hâlâ pencereye dönüktü. Işık azaldıkça teninin rengi de yumuşuyordu ve gözleri yarı kapalıydı. Bir şey demedi. Sanki o konuşurken bir tek sesini dinliyordu.

Eleanor gitmemem gerektiğini düşünüyor, diyerek üsteledi David. Nereden başlayacağım konusunda hiçbir fikrim olmadığını, kendi kendimi üzeceğimi söylüyor. Artık çok geç olduğunu söylüyor, bunca zamandan sonra, dedi. Julia gülümsedi, başını salladı, bir şey demek için ağzını açtı ve tekrar kapadı.

Bahçıvan son yaprak yığınını da kucaklayıp el arabasını bahçenin öteki ucundaki kemerli geçide doğru itti. Hava neredeyse kararmış, öteki odaların bazılarında ışıklar yanmaya başlamıştı.

Pencerelerin önünde oturan öteki sakinleri görebiliyordu, gözlerini dışarıdaki yapraksız ağaçlara dikmiş, yüzleri Julia'nın yüzü kadar ifadesiz.

Ona iyi olduğumu söyleyebilmeyi isterdim, dedi, hepsi bu.

Julia'nın kucağında bitiştirdiği elleri hiç hareket etmiyordu. David bahçıvanın tırmığını almayı unuttuğunu fark etti, ağaçlardan birinin dallarına dayayıp bırakmıştı.

Hiç tekrar temasa geçmeyi denemedi mi? dedi. Yazmadı mı, sormak için olsa bile? Yavaş konuşuyordu, sanki uyandırmamaya dikkat eder gibi. Çok zor, dedi, bir soyadı bile yok. Nereden başlayacağını bilmek, dedi.

Julia kül tablasına doğru uzanıp sigarayı arandı ve göz göze geldiler. Bir an korkmuş göründüğünü düşündü. İrkilip geri çekilecekmiş gibiydi.

Sigaralarımı gördün mü? dedi sinirli sinirli. Ne yaptın sigaralarımı? Başucundaki çekmeceden paketi alıp bir tane daha yakmasına yardım etti. Julia hırkasına ince küller düşürerek, hızlı hızlı ve titrek bir elle içmeye başladı.

Yine yolu kazıyorlar, dedi. Onlara söyledim. Josephine gelip bende kalmak istedi, ben de başımın üstünde yerin var ama pek doğru bir zaman değil dedim. Çok feci şaşırmıştım ama elimden gelen pek de bir şey yoktu. Şu adam, adı neydi, o söyledi bana, ne söylemişti, şu adam?

David konuşurken onu izledi, elleriyle yaptığı minik hareketleri, eskiden konuşurken yaptığı abartılı jestlerin küçültülmüş versiyonlarını, düşüncelerini toparlamayı deneyip başaramazken parmaklarıyla minik daireler çizişini. Tekrar sessizliğe gömüldü, sigarası parmakları arasında filtresine kadar yandı. David elinden almak için uzandı, kül tablasında ezdi ve oturup neredeyse kararmış odada onu seyretti. Bahçede, adamın tırmığı için geri gelişini fark etti.

32

Üniversite tanıtım kitapçıkları; 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974

Bu öğleden sonra kapıya birileri geldi ama kim olduğunu bilmiyorum, dedi Eleanor. Zili çalıp durdular ama ben kapıyı açmak istemedim. Kim olabileceklerini ve neden çekip gitmediklerini bilmiyorum.

Solgun ve uzak gözleri onunkilerle karşılaşmayı reddediyordu.

Alışverişe çıkacaktım, dedi; ihtiyacımız olan şeyler var; özür dilerim ama şu anda sokağa çıkmayı beceremeyeceğim.

Bir zamanlar berrak olan sesi çatlıyor, fısıltı halinde çıkıyordu.

Kendimi pek iyi hissetmiyorum, sorun bu, dedi. Kendimi hiç iyi hissetmiyorum.

Hayal ettikleri şey değildi, bu hayat. Planladıkları şey bu değildi. Jeoloji okuyup diplomasını alacaktı, bir işe girecekti, belki Aberdeen'e dönüp herkese neler başardığını, neden gitmiş olduğunu gösterecek ve onların eh, sonuçta değermiş, dediklerini duyacaktı. Ertelenen başvurular, fon tahsisinde sorunlar, derslerin iptal edilmesi; bunlar planın birer parçası değildi. Kendini adayamadığı mutluluk ve doyum vermeyen işler planın parçası değildi. David yanında olmadığı sürece evden çıkmaya gün geçtikçe daha da isteksizleşmesi planın parçası değildi. Diplomasını alacaktı, çalıştığı iş üniversiteyi bitirmesine yardımcı olacaktı,

bitirdiğinde istediği her işe girebilecekti, istedikleri yere gidebileceklerdi, istediğini yapabilecekti. Uykusuz geceler ve yenmeyen akşam yemekleri planın bir parçası değildi.

İnsanlar David'e Eleanor'un iyi olmadığını söylemeye başladı. Üzgünüm David ama onun için endişeleniyorum, diyorlardı. Burnumu sokmak istemem ama. Bu şeyleri çabucak, sessizce, telefonda ya da Eleanor arabada bekler David paltosunu giymeye uğraşırken, ya da Eleanor bir bahane bulup hayal görürmüş gibi yukarı yatmaya giderken söylüyorlardı.

Burnumu sokmak istemem ama senin durumu tam olarak göremediğinden endişeliyim, diyorlardı; o iyi değil. *İyi* sözcüğünü vurgulayarak, sanki üstü kapalı bir sözcükmüş gibi söylüyorlardı.

Yardıma ihtiyacı var, diyorlardı, *yardım* sözcüğünü de aynı şekilde söyleyerek.

Ama gelip geçiyordu ve her geçişinde David kendini bu sefer sonsuza kadar geçtiğine, bunun sadece içinden geçtiği zor bir uyum sağlama süreci olduğuna; yeni bir şehirde olmanın heyecan verici olmak yanında tabii ki sersemletici de bir deneyim olduğuna; tabii ki gelir gelmez yeni arkadaşlar edinemeyeceğine inandırıyordu. Sorun yok, diyordu insanlara –Susan'a, annesine, arkadaşı Danny'ye, işten Anna'ya– bunları söylediklerinde, düzelir. Yalnızca biraz bunaldı. Yoruldu. Bir süre sonra yine düzelir. Ancak eczanedeki işini kaybettikten sonra bir şeylerin daha ciddi bir şekilde ters gittiğini kavrayabildi; onu işten arayıp özür dilediklerini ama eşinin pek iyi hissediyormuş gibi görünmediğini söylediklerinde; oraya gidip onu eve götürmesi mümkün müydü acaba?

İşe daha bir hafta önce başlamıştı. David işten eve döndüğünde anlatmıştı, öylesine, çaydanlığı ateşe koymak için arkasına dönmüş ve şu işe beni aldılar demişti, sanki utanıyormuş gibi, sanki önemli bir şey değilmiş gibi. Ama David belinden tutup kendine döndürdüğünde, El bu harika, bu müthiş bir şey, dediğinde, gülmeden edememiş ve heyecanla başını sallayarak, evet biliyorum biliyorum, demiş, ellerinden tutup sıçramaya başlamıştı. Onu heyecanlandıran şey işin kendisi değildi, bunu sonradan David'e itiraf etmişti, işi kendi başına

bulup talep etmiş olduğu gerçeğiydi. Şimdi kendimi gerçekten bir yetişkin gibi hissediyorum, demişti, giymesi için verdikleri beyaz renkli şık iş önlüğünü gösterirken, görüşmenin nasıl geçtiğini, işinin gereklerini gururlanarak anlatmış ve sabah vardiyasında olduğunda işe beraber yürüyebileceklerini söylemişti, değil mi?

Eczane, savaştan sonra Broadgate'e alelacele dikilen sıra dükkânlardan biriydi. Muntazam kemerli ön cephelerin ardındaki geniş bir alan hâlâ terk edilmiş olarak duruyor, bombaların delik deşik ettiği yerlerde yabani otlar ve çalılar büyüyordu. Karınızı doktora göstermelisiniz, demişti eczanenin yöneticisi, Eleanor'u almaya gittiğinde. Yapabilecekleri şeyler var. Dışarıda bekliyor, diye eklemişti, arka tarafta. Ne yapacağımızı bilemedik, demişti.

Eleanor arka kapıdan birkaç metre ötede toprak zemine çömelmiş, sigara içiyordu. Gözlerini karşıdaki kütüphane binalarının sırtına dikmiş, yüzü sert ve ifadesiz bir maske halinde donup kalmıştı. Teni solgundu ve sigarayı her ağzına götürüşünde kolu hafif titriyordu. Eleanor, dedi. Tepki vermedi. Eleanor, dedi tekrar.

Şimdi eve gitmek ister misin Eleanor? dedi. Elini dizine koydu, usulca, Eleanor irkildi ama geri çekilmedi. Sigaranın parmaklarından yere düşmesine izin verince, hafif ikindi esintisinde dumanı toprağın üstüne yayıldı. Köşeyi hızla dönen bir otobüs sesi duydular, birinin bağırışını. Eleanor'un gözleri kızarmış ve şişmişti, sanki durmadan kaşımış gibi.

Haydi bakalım, dedi, şimdi eve gidelim artık.

Eve gidemem, dedi çabucak, ancak fısıltı gibi çıkan bir sesle. Yanına çömeldi, elini omzuna kaldırıp yüzüne düşen saçları tek parmağıyla yana çekti. Eleanor dokunuşuyla kasılsa da kendini geriye çekmedi.

Haydi, dedi. Şimdi eve dönüyoruz, oldu mu? Sana sıcak bir banyo hazırlayıp akşam yemeği için bir şeyler ayarlarım. Bakalım bu işi halledebilecek miyiz, ha? Hem bu sefer yemeği yakmayacağım, dedi gülümseyerek, söz veriyorum. Eleanor da gülümsemek istedi ama yüzünü ancak hafifçe ekşitmeyi başarabildi, gözlerinden dökülen yaşları çabucak siliverdi.

Daha gidemem, dedi. Altıya kadar çıkamam. Dükkâna geri dönmem gerek. Sesi zoraki ve gergin çıkmıştı.

Hayır gerekmiyor, dedi, sorun yok, bugün eve erken gelebilirsin. Bay Jenkins sorun olmayacağını söyledi. Ayağa kalkıp yardım etmek için elini uzattı. Eleanor omzunun üstünden dimdik ileriye baktı, hendeklerle çukurlara ve yabani otlara, eski katedralin kalıntılarından öteye sırf camdan olan yenisinin süzülerek yükselişine, iskelet benzeri sivri tepesinin gökyüzünü delişine. David eğildi, ellerini onun koltukaltlarından geçirdi ve yavaşça ayağa kaldırdı. Eleanor'un vücudu yumuşak ve gevşekti, dirençsiz, uykulu bir çocuğunki gibi. Haydi bakalım, dedi, şimdi eve gidelim artık.

Eve gidemem, dedi Eleanor tekrar, neredeyse duyamayacağı bir sesle. Birlikte yürüyerek dükkândan geçtiler, geçerken David Bay Jenkins'e başıyla selam verdi. Eve döndüklerinde soyunup yatağa girmesine yardım etti, sonra da biraz orada oturup uyumasını bekledi. Eleanor gözlerini duvara dikti, kocaman açarak, saçını ya da omuzlarını okşamaya çalıştığında irkildi, sonunda çok alçak, küçücük bir sesle lütfen onu artık kendi haline bırakmasını istedi teşekkürler.

Belki onlara hikâyenin bu bölümünü anlatmayacaktı, konu oraya geldiğinde. Planladıkları bu değildi. İşlerin gidişinin bir parçası olması beklenmiyordu. İnişlerimiz de oldu çıkışlarımız da, diyebilirdi, bilirsiniz. Bir süre için zordu ama sonra düzeldi, diyebilirdi.

33

İlaç şişeleri, reçeteler; çeşitli tarihlerde verilmiş, 1973-1987

Gözden uzak tutulması gereken bazı şeyler vardı. İlaç şişeleri. Reçeteler. Kederli bir sessizlik içinde geçen günler, evden çıkmayı reddederek geçen günler. Konuşulmaması gereken şeylerdi bunlar. Ama sürekli yalan söylemek zordu, birisi peki karın nasıl dediği zaman, adı neydi, Eleanor? Ne zamandır görmedim, iyi mi? Her zaman da omuz silkip ha, iyi iyi demek zordu, bilirsin işte, şu anda çalışmıyor ama iyi.

Kendini, aslında o kadar da iyi değil Anna, derken bulduğunda bir iş arkadaşıyla öğle yemeğindeydi, pek de öyle iyi değil. Bunu söyleyeceğini zannetmiyordu ve neredeyse söyler söylemez de pişman olmuştu. Anna sandviçinin geri kalanını bırakarak ona baktı ve eğilerek biraz daha yaklaştı.

Ah, dedi sesini alçaltarak, nesi var? David utanmıştı, anında, bir şey söylememiş olmayı diliyordu.

Yo yo, dedi, bir şey yok aslında, yani, ciddi bir şey değil. Son zamanlarda kendini pek iyi hissetmiyor da, bilirsin. Anna tabağını kenara itip kâğıt bir peçeteyle ağzını sildi.

David, dedi masanın üzerinden uzanıp koluna dokunarak, dahası da var, değil mi?

Yo, dedi, cidden, sağol. Keşke bir şey demeseydim, özür dilerim. Kolunu çekti. Anna ayağa kalktı.

Ah, dedi Anna, peki. Şey, bir şey olursa. Yani, konuşmak

istersen falan. David başını salladı, masaya, üstüne ruj ve yemek bulaşmış buruşuk peçeteye bakarak.

Anlatması çok zor, diye diretiyordu Eleanor, sorduğunda. Hani telefondasındır ve bir şey dikkatini dağıtır ya, diyordu, kulübenin yanındaki biri ya da televizyondaki bir şey ve birden konsantre olamazsın? Yani dinliyorsundur ama hattın öbür ucundaki kişinin ne dediğini tam duyup anlayamazsın. Yani, sözleri duyarsın ama bir sıraya koyamazsın, anlamlı gelmelerini sağlayamazsın, anladın mı? Onun gibi bir şey. Sanki sürekli dikkatimi dağıtan bir şey var ama ne olduğunu bilmiyormuşum gibi, diyordu. Sanki kendimi her şeyden uzak hissediyorum ve nasıl geri döneceğimi bilemiyorum.

Ona kendisini iyi hissettirmek için bir sürü şey denedi. Yürüyüşlere, gündelik gezilere, akşam yemeklerine çıkarmayı denedi. Ona çiçekler, hediyeler, şişe şişe şaraplar aldı. Hiçbiri işe yaramasa da, denemekten vazgeçemiyordu.

Seninle bir ilgisi yok, sorun bende, diyordu Eleanor. Üzgünüm ama yapabileceğin hiçbir şey yok, diyordu. Onu kendine yaklaştırmıyordu. Kollarını bacaklarına sarıp yüzünü kucağına gömüyordu.

Ne yapmamı istiyorsun? diye soruyordu David.

Hiçbir şey, diyordu, kolları ve saçlarının altından boğuk çıkan bir sesle. Kendi başıma bırakılmak istiyorum, lütfen; senin yapabileceğin bir şey yok.

Ne olduğunu bilmiyorum David, diyordu. Ama korkma, düzeleceğim. Bunları söylerken gülümseyip başını kaldırarak ona bakıyordu, hırka kollarının yenleri aşınmış ve iplik iplik, elinde sıktığı ıslak bir mendille.

Bunlar konuşulmaması gereken şeylerdi, birileri ne kadar sık, emin misin? ya da, cidden her şey yolunda mı? veya, böyle şeyleri içinde tutmamalısın biliyorsun, derse desin. Ama Anna'yla otobüste otururken ona anlatıverdi.

Böyle olduğunda tamamen farklı birine dönüşüyor, dedi; onu zor tanıyorum. Her zaman fazlasıyla korkusuzdu ve şimdi evden çıkmaya bile korkuyor. Kimse duymasın diye, alçak sesle

konuşuyordu. Anna da dediklerini duyabilmek için eğilip iyice yaklaşmak zorunda kalıyordu. Onun için bir şeyleri düzeltmek istiyorum ama denediğim zaman sanki daha çok üzülüyor, dedi. Sanki benim suçummuş gibi geliyor ama ne hata yaptığımı bilemiyorum.

Bunları söylerken Anna'nın ona bir bakış şekli vardı, o zaman ve daha sonra, başını hafif yana eğerek, gözlerini daha da açıp, anladığını gösterir gibi ön dişleriyle altdudağını ısırarak bakıyordu. Anlattığı şeyler konusunda David'in kendini daha iyi hissetmesini sağlayan bir bakış şekliydi, anlattığı için suçlu hissetmesini de sağladığı halde.

Seninle ilgisi olmadığına eminim, dedi Anna.

İlaç şişeleri çocukken gördüğü bütün şişelerden daha büyüktü; yarı şeffaf, kahverengi, yumruk büyüklüğünde, sürekli hastaneye gitme derdinden kurtarmak için üç aylık ihtiyaç bir arada. Haplar minik ve renksizdi, üzerlerine okunaksız kodlar basılmıştı ve içlerinde ne olduğu ya da ne gibi işlevleri olduğuna dair hiçbir ipucu yoktu.

Reçetelerin hepsi aynıydı: Tarih, Eleanor'un ismi ve ilacın ismi, doktorun imzası, hepsi de sayfanın daha reçete yazılırken defterden koparıldığını düşündüren çalakalem harflerle yazılmış. Belki de öyle olmuştu, Eleanor muayene odasına girerken yazılmaya başlanmış, doktor ayağa kalkıp, merhaba Bayan Carter bugün sizin için ne yapabilirim, demiş, okunaksız kâğıdı ona uzatırken başını sallayıp hımm-hımmlamış, daha çok uyumayı deneseniz belki, daha çok egzersiz yapın, yeni bir hobi edinin demiş, üç ay sonra onu tekrar görmek istediğini söylemişti.

Her gün kahvaltıya indiğinde yaptığı ilk iş hapları almak, David lavaboda durup onun için bir bardak su doldururken, gözlerinde boş ve şaşkın bakışlarla, şişeyi sallayıp avcuna bir tane düşürmek oluyordu. Zorlanarak ve yüzünü buruşturarak hapı yutuyor, ancak ondan sonra, renksiz haplar içinde dibe çöker, ters döner, açılırken, tozlu kargolarını afallamış kan dolaşımına bırakırken güne başlamayı, belki bir şeyler yemeyi, sıcak bir şeyler içmeyi, hatta giyinmeyi düşünebiliyordu. David her seferinde onu durdurmak istiyordu, tombul ve işe yaramaz elle-

ri iki yanında; her hapı kendisi adına bir başarısızlık gibi, onun için yapmamış olduğu bir şey, yardımcı olmadaki başarısızlığının kanıtı olan yeni bir işaret gibi görüyordu. Ama izliyordu, hapları aldığından emin olmak için, sonra da çantasını alıp işe gitmek için çıkarken, yanağından ya da başının üstünden hafifçe öpüyor, Eleanor ifadesiz bakışlarla pencere ya da duvarı seyrederken, hoşça kal, kendine iyi bak, yakında dönerim, diyordu.

Bazen çıkmaya hazır olduğunda Eleanor hâlâ yatakta oluyor, onu o kalın yorganın altından çıkmaya, bir sabahlık giyip dik merdivenlerden aşağı inmeye ikna edecek ne zamanı ne de enerjiyi bulabiliyordu. Onun yerine hapları yukarıya götürüyor, en azından lütfen doğrulmasını istiyordu. Bazen Eleanor yalnızca boş boş ona bakıyor, o da başparmağıyla ağzına bir hap ittirip bardağı dudaklarına götürmek zorunda kalıyordu. Perdeleri açıyor, kapıyı çarpıyor ve merdivenlerin altından o yararsız veda sözcüklerini sesleniyordu.

Bazen eve geldiğinde bütün gün hiçbir şey yememiş olduğunu görüyordu, çayın yanında bir şeyler yemeye ikna olmuyor, tabağındaki yiyeceklerle oynayıp cidden bir şey yiyemeyeceğini söylerken David çaresizlik içinde buna seyirci kalıyordu.

Bazen bütün gece ayakta kalıyordu, uyumayı beceremeden televizyon izliyor, boş odada kitap okuyor ya da gözünden süzülen yaşlarla karanlıkta pencereden dışarıya bakıyordu.

Bu ben değilim David, demişti bir seferinde, umutsuzca. Ben böyle birisi değilim. Eliyle odayı göstermişti, üst üste yığılmış yorganlarla yatak örtülerini, boş fincanları, kapalı perdeleri. Daha güçlü olduğumu sanırdım, demişti, gerçekten.

Ama çoğunlukla bir sorunu olduğunu bile reddediyordu. Yok bir şey, diyordu David sorduğunda. Ben iyiyim, cidden, bir şeyim yok. Yalnızca biraz dinlenmeye ihtiyacım var. Ya da, seninle bir ilgisi yok diyordu, yapabileceğin hiçbir şey yok. Yalnızca bir süre yalnız bırakılmak istiyorum.

Ama David'in yapabileceği şeyler vardı ve o da yapıyordu. Onu doktora götürüyordu. Haplarını düzenli içmesini sağlıyordu. Ona yemekler yapıyordu, genelde beceremiyor, sık sık ya sosisleri yakıyor ya da sebzelerin dibini tutturuyordu ama yine

de yapıyor, masayı hazırlıyordu ve Eleanor'un ağzına sokmayı düşündüğü tek şey kemirdiği tırnaklarıyken onu yemek yemeye teşvik ediyordu. O kapalı tutmaya çalıştığında perdeleri açıyor, onunla birlikte sokağın başına, parka, mağazalara gidiyor, dünyanın etrafında yumruk gibi sıkılmış sınırlarını geriye itmesine yardım etmeye çalışıyordu. Dışarıya çıktığında neden korktuğunu sormuştu ona. Eskiden hiç endişelenmezdin, demişti. Artık bu bölgeyi tanıyorsun, dışarıda başına ne gelebilir ki?

Her şey olabilir, demişti Eleanor, kocaman açtığı gözlerini hiç kırpmadan, anlaması çok önemliymiş gibi ona bakmıştı. Dışarıda başıma her şey gelebilir.

Sonra Anna'yla bu konuda gün geçtikçe daha sık konuşur oldu, bunları ona anlatmasında el altından bir ihanet seziyor ama yine de söylediklerini söylemeden duramıyordu. Bir süredir iyiydi ama tekrardan ilaç kullanmaya başladı. Evden daha çok çıkarsa kendini daha iyi hissedeceğinden eminim.

Anna'nın ofisinin kapısında duruyor, hep başka bir yerlere giderken şöyle bir selam demek için uğramış oluyordu. Ya da ikisinin de ötekilerden daha geç saate kadar çalıştığını fark ediyor ve iyi mi diye bir bakmak için kapıdan başını uzatıyordu, yardıma ihtiyacı var mı, eve gitmeye hazır mıdır diye bakmak için. Birlikte binayı dolaşıp ışıklarla pencereleri kontrol ederlerken, dışarıya çıkmamak için hep bir nedeni var diyordu; sorun bu Anna, bahanesi hep hazır. Benimle mi ilgili, yoksa ailesiyle ilgili bir şey mi bilmiyorum. Neden korktuğunu bilemiyorum.

Belki de sabretmen gerekiyor, diyordu Anna, dışarıda sokaktan geçen arabalara bakarak. Yani, bu bir hastalık, değil mi? Belki de iyileşmesini beklemen gerekiyor. Ayrıca, diye ekledi David'e dönerek, ailesiyle ilişkisinin bu şekilde kesilmesi de pek kolay olmasa gerek. Belki de olanların etkisini hissetmesi zaman aldı ve şimdi de uyum sağlaması gerekiyor. David yorgun yorgun gülümsüyordu.

Evet, diyordu, biliyorum, öyle tabii. Yalnızca bazen, keşke diyorum. Giriş kapısının kilidini açtı. Kusura bakma, dedi. Gitmem lazım. Sen otobüse mi yetişeceksin?

Hayır, burada bitirmem gereken bir iş var, dedi Anna.

Peki öyleyse, dedi. Yarın görüşürüz.

Evet, dedi Anna. Yarın görüşürüz. Kapıyı David'in arkasından kilitledi ve David dönüp yürümeye başlamadan önce camın ardından kısa bir an bakıştılar.

34

Küçük vazo, Warwickshirelı isimsiz bir çömlekçi tarafından elde yapılmış, 1974

Vazo hâlâ mutfaktaki pencere eşiğinde duruyordu, boştu. Ona her bakışındaysa satın aldığı günü hatırlıyordu, birlikte yürüyüşe çıkıp genelde hiç söz etmedikleri şeyler hakkında konuştukları ve aralarında büyümüş olan uçurumu doldurur gibi oldukları o günü; ahşap kaplama otobüs durağından hasadı bekleyen tarlalara doğru yürüdükleri, olgunlaşmış saplar bacakları arasında hışırdarken, merdivenlerle kapılardan ve küçük derelerden, yandaki köye açılan küçük bir ağaçlıktan geçtikleri, Eleanor'un yolda çiçek topladığı; köy parkının yanındaki bir çömlekçinin vitrininde gördüğü o çatlak mavi sırlı ve dar boyunlu vazoyu görüp durakta bir sonraki otobüsü beklerlerken Eleanor için satın aldığı; sonra, eve döndüklerinde, Eleanor'un beyaz kâğıttan peçelerini soyup mutfak penceresine koyuşunu, zarif ve hâlâ taze çiçeklerin vazonun ağzından ışığa doğru yükselişini seyrettiği.

Ağustos sonlarıydı. Eleanor'u evden çıkmaya, Coventry dışına, Warwick'le Stratford arasındaki açık kırlara gitmeye, yürüyüp oturmaya ve birlikte temiz hava almaya ikna etmişti. Hava mayıştırıcı sıcaklık ve uzaktaki trafikle, uçuşan bulanık kanatlı böceklerin vızıltısıyla, yükselmiş bir tarlakuşunun nöbetçi asker şarkısıyla yoğunlaşmıştı. Yanında yürüyen Eleanor'a baktı ve

yalnızca birkaç saat için orada olacaklarını bilmesine rağmen, şehir dışına çıkabilmiş olmak bile başarıymış gibi geldi. Yusufçuklar görmüşlerdi bile çoktan, kelebekler, hatta akıntı boyunca hızla uçan bir yalıçapkını ve Eleanor'un yumruklarının gevşediğini, o tedirgin kamburunun omuzlarından biraz olsun çekildiğini görmüştü. Sessizce, ağır ağır birlikte yürürlerken, alışık olmadığı bir hoşnutluk hissinin içinden gelip geçtiğini hissediyordu.

Bu bana ilk tanıştığımız zamanı hatırlatıyor, dedi, ya sana? Birlikte çıktığımız bütün o yürüyüşleri, sahil boyunca falan. Eleanor gülümseyerek başını salladı ve David bir anda o günlerin üzerinden ne kadar uzun zaman geçtiğini, ikisinin de şimdiden ne kadar yaşlanmış olduğunu fark edip afallayarak bir an için olduğu yerde kalakaldı. Eleanor'u da durdurdu, ellerini kalçalarına koydu, omuzlarına, yanaklarına dokundu, yüzünü kendine doğru kaldırıp ona baktı. Eleanor bir kahkaha attı, utangaç, sanki ne var demek ister gibi, ne yapıyorsun? David onu inceledi. Cildinde çizgiler yoktu, saçları hiç kırlaşmamıştı ama tanıştıkları zamanki kız değildi artık. Geçen bir yıldır kilo almıştı ve dokunduğu zaman vücudu farklı geliyordu. Yüzünde bir yorgunluk vardı, yıpranmışlık, aynısının kendi yüzünde de olması gerektiğini fark ederken, her zamanki kadar güzel olduğunu düşünse de, tanışmalarının üstünden ne kadar zaman geçtiğini, ayların nasıl da yıllara dönüştüğünü ve yılların ellerinden kayıp gittiğini fark etmek onu şoke etmişti.

Eleanor ne düşündüğünü merak ederek ona bakıyordu. David yüzünü öptü ve ellerini indirdi.

Sana bir şey söylemem gerek, dedi; bir süredir söylemek istiyordum. Abinle konuşuyoruz, Donald'la, dedi, telefonda. Eleanor sarsıldı, sanki elini ısırgan otuna sürtmüş gibi ve ah, dedi. Öyle mi? Ona ne anlattın?

Yalnızca, nasıl olduğumuzu, dedi David. İyi olduğumuzu. İşe girdiğini ama şu anda çalışmadığını, biraz ondan biraz bundan. Selamını iletmemi istedi, diye ekledi. Herkesin iyi olduğunu bilmeni istiyor, istediğin zaman arayıp sorabilirmişsin. Babanın hastalandığını ama şimdi iyi olduğunu söyledi.

Yürümeye devam ettiler, iki tarla arasındaki bir merdivene geldiler, Eleanor merdivene çıkarken ona döndü.

Nerede olduğumuzu söylemedin, değil mi? diye sordu.

Şey, yok, dedi David, bir tek Coventry'de yaşıyoruz dedim.

Adresimizi vermedin ama? Telefon numaramızı? David başını iki yana salladı.

Vermemi istemezsin diye düşündüm, dedi.

İstemiyorum, dedi Eleanor. Bana söz ver, tamam mı? David başını salladı.

Elbette, dedi. Eleanor merdivenden aşağı atladı, yere inerken sendeledi ve durup tarladan ufka baktı, arkasında bir kilise yükselen ağaçlık bir şeride doğru. Ellerindeki kuru çamur ve otları silkeledi, kahkaha atacakmış gibi bir ses çıkardı.

Aramama kızmadın yani? dedi David.

Yo, dedi, kızmadım galiba. Ama ben onlarla konuşmak istemiyorum. Daha değil.

David de merdivene tırmanıp Eleanor'un yanına atladı ve neredeyse farkında olmadan sohbeti daha da ileri götürdü.

Ama ne zaman isteyeceksin sence? dedi. Sence onları ne zaman tekrar görmek isteyeceksin?

Bana bunu sorma, dedi Eleanor. Lütfen David, bana böyle şeyler söyleme.

En azından yazıp onlara iyi olduğunu söylemen gerekmez mi sence? dedi David.

Eleanor da, tamamen beklenmedik şekilde, yazdım, dedi.

Coventry'ye ilk geldiğinde bir mektup, nikâhlarından bir fotoğraf, bir iki Noel kartı. Zarflar sadece babası adına yazılmış, kısa ve açık vermeyen cümleler: Ben iyiyim, umarım hepiniz iyisinizdir; kendinize iyi bakın. Ona bunu anlattığında, birbirleri hakkında bilinmesi gereken her şeyi bildikleri bir zamanın gelip gelmeyeceğini merak etti David.

İşte ondan sonra, merdivenden uzaklaşıp ormanlığa doğru yürürlerken ve Eleanor'un yaptığı itirafın yankısı bir kez durulduktan sonra, içinden bir şey kaydı. Belki birden bunları konuşmaya başladıkları için, belki Eleanor'un sakin ve kesin cevaplar

vermesinden, böyle konuşmanın bir sakıncası olmadığını gösterir bir şekilde, belki gözlerden uzak o tarlada olmak kendini bir şekilde güvende hissetmesini sağladığı için, üstünde neredeyse bulutsuz bir gökyüzü ve üç çit ötedeki traktörün ağır mırıltısıyla birlikte; içinden bir şey kaydı ve patlayan hava kabarcıkları gibi hızla yüzeye doğru yükselen gözyaşlarını hissederek Eleanor'a dönüp dedi ki:

Eleanor dayanamıyorum o orada bir yerde ve ben ne nerede olduğunu biliyorum ne kim olduğunu ne de niçin yaptığını ve bilmem gerekiyor Eleanor öyle öyle öyle çok bilmek istiyorum ki ben ne yapacağım ve neden öğrenemiyorum ben...

Eleanor ona döndü, hemen, başını kucaklayışına gömerken David hâlâ konuşuyordu ve vücudunu sarsan gözyaşlarının etkisiyle Eleanor'un da bütün vücudu titredi. Ne demek istediğini sorması gerekmiyordu ve biliyorum David, biliyorum, demekten başka bir şey gelmiyordu elinden, üzgünüm, biliyorum.

Bunları ilk kez bu kadar açık söylüyordu ve bir kez daha söyleyinceye kadar aradan yıllar geçecekti.

Birkaç dakika sonra başını kaldırıp gözlerini sildi ve başka bir şey söylemedi. Eleanor koluna girdi ve yürümeye devam ettiler, yükselen tepeye birlikte çıkmaya başladılar, küçük ağaçlığa tırmanıp oradan köye çıktılar. Köy parkının kenarında bir otobüs durağı buldular, David çömlekçinin vitrinini fark etti ve göz atmak için oraya doğru gitti, sonra vazoyu aldı. Eve döndüler ve bir daha kırlara gittiklerinde aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen, Eleanor hiç olmasa bir süreliğine daha iyi göründü; evden dışarı çıktı, tekrar üniversiteden bahsetmeye başladı, ilaçları banyodaki dolapta tozlanmaya bıraktı. David bunun son olacağını, işlerin olması gerektiği gibi olduğu bir yere dönebileceklerini umut etmeye cesaret etti; bu yüzden Noel'den sonra tekrar ilaç kullanmaya başlayınca ve daha yüksek bir dozla iyice solgunlaşıp sarsılınca, aslında işlerin hiçbir zaman düzelemeyebileceğini hissetmeye başladı, içine tökezlediği hayatın bu olduğunu, ne anlayabileceği ne de kontrol edebileceği bir şey tarafından tuzağa düşürüldüğünü.

35

Tütün tabakası; düğme, boncuk, iğne kutusu olarak kullanılmış, yak. 1960'lardan

On dört yaşındayken, demişti David'e, iki arkadaşıyla rıhtım kenarına oturmuş, gülüşüp oğlanlardan bahsederek, evden çıkmış olmaktan memnun, o uzun akşamın tadını çıkarıyorlardı. Annesinin arkasından gelen sesini duymuş ve bir çekişte ayağa kaldırılmıştı. O sert, kısık gözlerle karşılaşmak için arkasına döndürülmüştü.

Nefesini koklayayım çocuğum.

Sözcükler alçak ve sakin bir sesle söylenmiş, bakışları anlamlı ve sabit, kolunu sıkan eli tenini hafifçe morartmaya başlamıştı bile. Eleanor'un arkadaşları özenle başka tarafa bakıyor, çaktırmadan uzaklaşıp elleriyle eteklerinin arkasını silkeliyorlardı. Suda süzülen ölü balıklar, tahta ve naylon parçalarıyla birlikte sigara da sürüklenerek uzaklaşıyor, yanık tütünler açılan kâğıdından karanlık sulara dağılıyordu. Ivy kızının rengi atmış yüzüne daha da yaklaştı.

Hoh de, dedi. Eleanor ona baktı. Mümkün olduğunca hafif, nefesini bıraktı ama Ivy yine de sigara dumanının o nemli ve ekşi kokusunu almıştı herhalde. Geri çekilip Eleanor'un suratına sert bir tokat indirdi. Arkadaşları çıkan sesle yerlerinden sıçrayıp birkaç adım daha uzaklaştılar. Eleanor'un yüzü bir anda kızardı, gözleri parlamaya başladı.

Özür dilerim anne, diye fısıldadı. Özür dilerim. Ivy onu iyice yanına çekti.

Benden özür falan dileme, dedi, özür için çok geç küçük hanım. Şimdi hak ettiğin cezayı alacaksın ve sesini çıkarmayacaksın, tamam mı? Birbirlerine çok yakın duruyorlardı, mahremiyet bırakmayacak derecede yakın, başka hiçbir şey görmeden, dünyaları o an için dışa kapalı o öfke, kin ve utanç alanına indirgenmişti.

Eleanor bir şeyler söylemeye çalıştı, özür dilerim belki, bir daha yapmayacağım, onların yüzünden oldu ya da yeterli olmayacağını bildiği öteki yanıtlardan birini verecekti. Ama sözcükleri Ivy'nin kıvılcımlar saçan bakışının ağırlığıyla büzüştü ve ağzından ancak iniltiye benzer bir şey çıkabildi.

O neydi? dedi Ivy. Bir şey mi dedin? Cevap gelmedi ve belki de işte o zaman Ivy'nin içinde bir şeyler koptu, kızının somurtkan görüntüsü, seyretmek için dönen insanların verdiği utanç, insanların sonradan laf söz edeceğini bilmek. Ya da belki kızını birden kolundan çekivermesi, döndürüp eve giden dik yolu işaret etmesi için Ivy'nin içinde bir şeyler kopması gerekmedi. Yürü bakalım kız, dedi kulağına tükürür gibi, başının arkasından ittirerek, çabuk ol yoksa bak sana neler yapmıyorum. Eleanor rıhtımın kenarından hızla yürüdü, başı öne eğik, omuzları korunmak ister gibi öne kıvrılmış, gözlerini yerden ayırmadan. Ya da dimdik yürüdü, gözlerine bakmaları için seyredenlere meydan okuyarak, hatta arkadaşlarına el sallamak için arkasına bile döndü. Ya da koştu, gözyaşlarından bulanmış gözlerle. Ivy, peşinden gitmeden önce, dönüp Eleanor'un iki arkadaşına seslendi: Sizin annelerinizle de konuşacağım, Ruth ve Heather, konuşmayacağımı zannetmeyin. Kızlar ses çıkarmadan ona baktı, o da dönüp eve kadar kızını takip etti.

Eve dönüş yolu dik bir yoldu. Kaldırım bazı yerlerde basamaklıydı ve buzlu günlerde tutunulabilsin diye bazı evlerin duvarına tırabzanlar monte edilmişti. David ailesiyle tanışmak için eve ilk gidişinde soluklanmak için iki kez durmak zorunda kalmış, Eleanor da ona gülüp, güneyli bir hanım evladından başka bir şey olmadığını söylemişti.

Tek bir söz daha etmedim, demişti David'e, ışıkları söndürüp yorganları üstlerine çekmiş, kendi yataklarında güven içindeyken, bir tek arkamdan gelen adımlarıyla soluklarını du-

yabiliyordum. Tepeye vardığımızda sinirinin geçmiş olmasını ya da bir şey yapamayacak kadar bitkin düşmüş olmasını ümit ediyordum. Ama kendini canlı tutmayı çok iyi bilir, biliyor musun? David yorganın altındaki yarı karanlıktan gözlerine baktı; sakin ve berraktılar, neredeyse şaşkın, sanki başka birinin başına gelen bir şeyi düşünüyormuş, sanki bütün olanlar onu hâlâ hayrete düşürüyormuş gibi.

Kapı arkalarından kapandı ve Eleanor ışığı yanmayan holde dönüp annesinin hiddetiyle yüz yüze geldi. İlk başta beş parmaklı şaplaklar vardı, bacaklarla kollara, yüze, her şaplak bir soru gibi havaya kalkmış –sanki, bunu da ister misin kızım, diye sorar gibi– ve Eleanor engellemek için ellerini kaldırsa da, Ivy her seferinde şaplağı indirmenin bir yolunu bulacak kadar hızlıydı. Kendinden geçmiş gibi bir hali yoktu. Kontrolünü yitirmemişti. Her darbe düşünülmüş, hedeflenmişti ve özenle indiriliyordu. Ve ikisinden de hiç ses çıkmıyordu; bir tek Ivy'nin hızla soluyuşu ve Eleanor'un sımsıkı kenetlenmiş dişleri arasından arada kaçan inilti ya da yüzünü buruşturuşu. Şaplaklar sımsıkı yumruklara dönüştü, kaburgalarına ve başının yanına inmeye başladı. Eleanor yumruklar altında duvara sinip, Ivy, haydi kalk bakalım çocuk, diye fısıldarken kollarıyla başını sarıp çömeldi, neden ayağa kalkmıyorsun, ha? Ya da eğilmeyi reddedip annesinin gözlerinin içine baktı, yumruğun her inişinde irkilip bu sefer çömelmeden; Ivy ani bir şokla kızının artık kendisinden birkaç santim uzun olduğunu fark etti.

Hiç onu itmeye kalkışmadın mı, ya da karşılık vermeye? diye sormuştu David yanağını okşayarak.

Aklıma öyle bir şey gelmiyordu, demişti Eleanor. Buna alışkındım. Eninde sonunda duracağını biliyordum. Daha da kötüleştirmek istemedim, demişti.

Ivy bir an durup, gözlerinin içine bakmak için kızının yüzünü yukarı kaldırdı. Artık yeter mi evlat? diye sordu. Bir daha bana yalan söyleyecek misin? Eleanor sustu. Dediğimi duydun mu? dedi Ivy sesini yükselterek. Sana bir soru sordum. Eleanor ona baktı, ağzı sımsıkı kapalı ve Ivy çileden çıkmış halde öne atılıp yumruklarını Eleanor'un omuzlarına geçirdi, Eleanor dengesini yitirerek salon kapısına çarptı, kapı sonuna kadar açıldı ve

Eleanor sırtüstü yere devrildi. İçeride duran Stewart gözlerini Ivy'ye dikti, titrek yumrukları aşağı düşmüştü.

Tanrı aşkına Ivy, dedi gergin bir sesle. Artık yetmedi mi sence? Birbirlerine baktılar. Eleanor zar zor ayağa kalktı, Ivy'yi iterek geçti ve merdivenlerden odasına çıktı.

Bu gece yemek yemeyeceksin, diye seslendi Ivy arkasından.

Daha sonra, diye anlatmıştı David'e, annesiyle babası yattıktan sonra, lavaboya gidip giysilerini çıkarmış, kapının arkasına asıp aynada soluk berelerle dolu vücuduna bakmıştı. Üzerine su çırpmış, soğuktan ürpererek bir kalıp sabunu teninde köpürtmüştü. Ellerini dikkatle vücudunda dolaştırmış, berelerin ve şişmiş kesiklerin üzerinde çalışmıştı; göğsüne, karnına ve bacaklarına çarpıp yerdeki kirli havluya akan çanak yapılmış avuçlar dolusu soğuk suyla sabunu durulamıştı; acele etmeden, sanki sabunla su berelerle acıyı ve çok yakında bir gün bunun tekrar olabileceği korkusunu silip atabilirmiş gibi.

Ruth ve Heather'ı tekrar gördüğündeyse, hiçbir şey söylenmedi. İyi olup olmadığını sormadılar, teselli etmeye çalışmadılar, limanda olan şeyden ve daha sonra olduğunu varsaydıkları şeylerden hiç bahsedilmedi. Söylenmesi gerekmeyen ya da daha önceden söylenmiş olan şeyler vardı. Onun yerine, diye anlattı, üçü de birer paket sigara alıp golf sahasına gittiler, bir banka oturup Eleanor çalılara kusmaya başlayıncaya kadar bütün akşam zincirleme sigara içtiler, o ağzını silerken öteki kızlar kahkahalarla gülüp alkışladı ve birer sigara daha yakarmış gibi yaptı. Tuhaftı, demişti David'e. Saatler boyunca kahkahalarla gülmüştük. Bir çeşit zafer gibiydi, anlarsın ya?

36

Müze sergisi katalogu, "Mülteciler, Göçmenler, Yeni Gelenler", 1975

Sergi Anna'nın fikriydi ama üstleri yetkiyi David'e vermiş, bir bütçe tahsis edip normal görevlerinden bir ay izinli sayarak, bunun işe alırken vaat ettiğini düşündükleri şeyi gerçekleştirme fırsatı olduğunu söylemişlerdi. Müze yöneticisi, projenin içerdiği şekilde bir sosyal tarih sunumunu tamamıyla onaylamadığını belirtse de; ama, diye itiraf etmişti, belirli çevrelerde gün geçtikçe artarak moda olması yüzünden böylesi zor bir finansal dönemde müzenin imajına olumlu katkıda bulunacaktır.

Malzeme bulmak zor olmadı. Sosyal ve dini merkezlerde bir dizi sunum yaparak –Stoney Stanton Caddesi'ndeki İrlandalıların yerinde, Broad Sokağı'ndaki Ukraynalıların, Whitefriars'taki Polonyalıların yerinde, bir camide, bir sinagogda, eski Bamba gece kulübünü devralmış olan Sih tapınağında– serginin doğasını anlatıp katılım talep etti ve ofisine çabucak ödünç alınmış malzemeler, fotoğraflar, söyleşi kasetleri, ziyaret edebileceği başka insanların listeleriyle dolu kutular yağmaya başladı. Bu proje, siz ve ailenizin Coventry'ye gelirken yaptığınız yolculuklarla ilgili, diye anlatıyordu, o yolculukları ne şekilde hatırladığınız, sizin ya da ailenizin gelmiş olduğu yerleri ne şekilde hatırladığınızla ilgili. Bu sunumlara gelen cevapların sayısı onu şaşırtmadı. Müzede çalışırken, ne kadar çok insanın ailelerinin hikâyesini birilerine anlatmak istediğini, ölmüş insanların çocuklarının anne babalarına ait şeyleri arşivlenmesi ya da ser-

gilenmesi için ne sıklıkta müzeye getirdiklerini öğrenmişti, o eşyaların artık hayatta olmayan birine ait oldukları için doğal olarak tarihi bir önem kazandıklarını, müze ve mozole sözcüklerinin bir şekilde aynı olduğunu varsaydıklarını.

Görüştüğü insanların sahip oldukları birkaç değerli ganimeti –saatleri, çerçeveli fotoğrafları, dini eşyaları– ödünç vermeye ne kadar gönüllü olduklarını, kaybedilmiş bir evle aralarındaki son bağlara zarar vermeyeceğine güvenerek memnuniyetle kucağına bıraktıklarını görmek onu şaşırtmamıştı. Ama tam olarak beklemediği şey insanların bu şeyleri nasıl da el altında tuttukları, salonlarındaki köşelere, yatak odalarındaki bir şifoniyerin üstüne ya da mutfakta duran bir vitrinin içine bir arada yerleştirdikleriydi; kendilerine ait minyatür müzeler gibi. Bütün Avrupa'dan insanlarla görüşüp teklif ettikleri malzemeyi inceledi, Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'ten, Vietnam'dan, Afrika'dan ve Karayipler'den. İrlanda'dan, İskoçya'dan, Galler'den, Sunderland'le Southport'tan ve Somerset'ten insanlarla, bir zamanlar iş aramak için gelip sonunda Coventry'ye yerleşmiş olan insanlarla görüştü. İrlandalılar Kulübü'nden insanlar onunla temasa geçtiğindeyse içlerinden birinin, genç kızken evden ayrıldım, diyerek söze başlamasını ümit ederken buldu kendini, hizmetçi olarak iş bulmak için Londra'ya gittim. Buraya gece vapuruyla geldim. Tam savaş bitmeden önce Londra'dan ayrılmam gerekmişti, işverenlerimle düştüğüm bir çeşit anlaşmazlık yüzünden. Bunun nasıl bir his olacağını merak ediyordu, tam da o hikâyenin başlangıcını duymanın, başından sonuna kadar dinleyebilecek olmanın.

Sergiyi bir dünya haritasını temel alarak gerçekleştirdiler, merkezdeki Coventry üç kuleyle temsil ediliyor, buradan çıkan kırmızı çizgiler katılımcıların geldiği ülkelere kadar uzuyordu. Her çizginin sonuna katılımcının bir fotoğrafını ya da sergi için ödünç alınan objelerden birini koymuşlardı. Sadece haritayı bir araya getirmek Anna'yla birlikte üç gecelerini almış, ötekiler eve gittikten sonra orada kalıp, makaslarla macunları ve Letrasetleri elden ele geçirerek hangi resimleri kullanacaklarını konuşup tartışmışlardı. Geriye kalan teşhir malzemesiyle işlerinin bitmesi iki haftalarını daha almış, hepsini alıp restorasyon odasına

götürmüş, geniş ahşap masaların üstüne yayıp yazılı söyleşilerden en uygun bölümleri, en uygun nesneleri ve en temiz görüntüleri seçmişlerdi.

Bazen, o gecelik işleri bittiğinde, tamamlanmamış işleri toparlarken, biraz daha orada kalıp masaya dayanarak iş dışında konulardan bahsettiler. Anna evlilik yıldönümünü anlattı, David kocasının nasıl biri olduğunu, ne iş yaptığını sordu. Okul biter bitmez Chris'in otomobil fabrikasında işe girdiğini anlattı Anna, babasıyla aynı işe devam ettiğini, uzun saatler boyu çalışarak iyi para kazanmaya alıştığını ama bir dizi grevden sonra fabrikanın kapatıldığını. En kötü zamanımızdı cidden, dedi, evleneli daha bir sene olmuştu ve ne yapacağımızı bilemiyorduk. Tekrar Eleanor'u sordu, o da, eh dedi, bir şekilde daha iyi, ilaçlarla, biliyorsun, ama hâlâ iyileşmedi, Anna da, ah bu çok kötü, çok üzücü, dedi, nasıl başa çıkıyorsun? Bir seferindeyse, hiç pişman oldun mu? dedi. Evlendiğine, yani. Söyler söylemez de pardon pardon deyip başını çevirerek, çantasını aldı. Pardon, yalnızca bazen merak ediyorum, diyerek.

David'den gençti ama o bir tek böyle şeyler söylediği zaman bunun farkına varıyordu, ona bir abi gibi davranıp, fikrini sorarmış gibi konuştuğunda. Aralarında yalnızca altı yedi yaş vardı ama bu bile bir zamanlar olduğu kadar fazla gelmiyordu. Koyu renk saçları vardı, gür ve kıvırcık, köprücükkemiği hizasında kesilmiş. Minik, düz bir burnu, koyu renk gözleri vardı ve konuşurken elini ağzına götürüyordu, sanki dişlerinin görünmesinden korkar gibi. Uzun boyluydu. Eleanor'un son zamanlarda olduğundan daha inceydi. Konuşuyorlardı. Hepsi bu. Birlikte çalışıyor, çalışırken de konuşuyorlardı.

Ama bir akşam Anna ona dokundu, ikinci kez, David'se ne geri çekildi ne de onu durduracak bir şey söyledi. Birdenbire oluvermişti, sohbetteki bir boşlukta, gözleri gözlerine sabitlenmişken eli David'in başının arkasına doğru süzüldü, parmakları saçlarından beklenti dolu ensesine doğru indi. Pardon dedi, sanki kazara olmuş gibi, her nedense David de pardon dedi ve bu konuda başka bir şey söylemediler, David o uzun parmaklarının dokunuşunu, tırnaklarının zarifçe kazıyarak karıncalanan kafa derisinde bıraktığı o hayali izi unutmaya çalıştı.

Bütün sergiyi bitirmiş, yerleşim planlarının üstünden geçiyorlardı, ek metin koymaya gerek olup olmadığını tartışırken, Rus bir adamın ödünç vermekten fazlasıyla gurur duyduğu lokomotif maketini nereye koyacaklarını bulmaya çalışıyorlardı. İkisi de masanın üzerine eğilmiş, paftalar ve tasarımlar masanın üzerine yayılmış, dışarıda akşam karardıkça masa lambasından gelen parıltı da iyice göz kamaştırıyordu. David hiçbir şeyden emin değilim Anna, belki yarın tekrar bakmamız lazım, diyordu ve sonra Anna'nın parmakları, ensesinin dibine kadar inen.

Ve sonra olan tek şey David'in saatine bakıp masadan geri çekilmesi, odayı aydınlatan ayaklı lambaya dönüp, bence yarın sabah tekrar bakalım demesiydi. Şu ilerideki köşe çok sıkışacak gibi görünüyor, ziyaretçiler birbirinin üstüne çıkmak zorunda kalacak. Anna'ysa omuz silkip gülümsedi ve masadaki kâğıtları toparlamaya başladı. Tamam, dedi sırtı David'e dönük. Yarın görüşürüz, dedi. David yürümeye başladı, koridoru yarılayıp dönerek açık kapıdan içeriye baktığında Anna ona bakmıyordu. Yerleşim planında bir şeyi işaretliyor, parmaklarını başının arkasında yukarı aşağı dolaştırıyor, siyah saçlarının kıvrımlarından geçiriyordu.

Tutulan bir sergi oldu, yılın en tutulan sergilerinden biriydi. Coventry'nin nüfusu yıllardır hızla artıyordu, hatta yüzyılın başlangıcıyla savaş arasındaki süre içinde üç katına çıkmıştı, o yüzden bir şehre geliş hikâyesi olan, anne babalarının hikâyelerini dinleyerek büyümüş ya da yeni bir şehirde yabancı olma konusuyla bir şekilde ilişki kurabilecek olan insanları bulmak zor değildi, yeni bir hayat kuran insanları, memleketlerinden kalan son birkaç kırılgan hatıraya tutunarak. Anna'nın kocası Chris'in bile bir hikâyesi olduğu ortaya çıkmıştı, bir akşam barda David'e öylesine alelade bir şeymiş gibi mırıldanarak anlatmıştı ki David doğru duyduğundan emin olmak için tekrarlamasını istemek zorunda kaldı.

Babam buraya uzun yoldan gelmiş, diye anlattı Chris, boş bira bardağını iki parmağıyla çevirip dönüşünü izlerken. Almanlardan kurtulmak için doğuya gitmiş ve kendini İngiltere'ye gelen bir gemide bulmuş, sonunda hava kuvvetlerine katılıp Al-

manlara atılacak bombaları doldurmaya başlamış. Anna'nın tuvaletten dönüşünü izledi, barın yanında bir grup erkeğin arasına sıkışıp, özür dilerim der gibi elini birinin omzuna koyuşunu. David'e dönmeden önce gözleri hafif kısıldı.

Annem de batıya birkaç yıl sonra gelmiş, dedi, Ruslardan uzak durmak için. Leeds'teki Ukraynalılar kulübünde babamla tanışmış, otomobil fabrikasında iş olduğunu duyunca birlikte buraya taşınmışlar. Birbirlerinden yalnızca yirmi mil uzakta doğdukları ortaya çıkmış sonradan, dedi Anna yerine otururken, bunu söylene söylene bayatlamış bir alkış cümlesi gibi söyleyip taburesine yerleşti ve dönüp bara baktı.

Annenle baban mı? diye sordu Anna, Chris de başını salladı.

Söyleseydin onlarla da söyleşi yapabilirdik, dedi David, Anna başını iki yana salladı.

Katılmak isteyeceklerini zannetmem, dedi Anna. Chris ayağa kalkıp boş bardaklarını aldı.

Göçmenler sevilmez, genelde, dedi bara doğru dönerek.

Geniş omuzlu bir adamdı ve insanlar geçmesine izin vermek için kendiliklerinden yana çekiliyorlardı, sanki yaklaştığını görmeden fark etmiş gibi. O bara giderken Anna mırıldanarak dedi ki, yine işe girdi biliyorsun, parklarda çalışıyor; herhalde ancak yaz sonuna kadar sürer ama hiç yoktan iyidir. David başını salladı.

Güzel, dedi. İyi olmuş.

Anna, barmenin söylediği bir şeye şöyle bir gülen Chris'e baktı. Artık eskisi kadar kötü değil, dedi. Benim kazandığım ikimize de yetiyor aslında. David Chris'in bardan onlara doğru geri gelişini izledi, elindeki üç bardağı beceriksizce öne doğru uzatmış. Anna'nın başparmağının üstüyle alyansını ovaladığını fark etti, temizlemek için, birkaç gece önce evlilik yıldönümlerinden bahsettiğinde yaptığı gibi. Beş yıl ama, dedi cık cık yapıp sevgiyle içini çekerek, bazen inanılması zor geliyor. Zamanın bu kadar çabuk geçmesine mi, yoksa nasıl olup da evlendiklerine mi inanılmanın zor geldiğini David anlayamadı.

Bu gece senin hanım nerede bu arada? diye sordu Chris otururken, üç bardak birbirine çarpınca masaya bira döküldü.

Evde kaldı, dedi David. O, yani, bu aralar kendini pek iyi hissetmiyor.

Öyle mi? dedi Chris. Ciddi bir şey değildir umarım?

Şey, dedi David, yok. Ciddi bir şey değil. Anna'nın ona baktığını fark etti, bir şey söylemek ister gibi, gözlerinden gelip geçen bir endişeyle.

Sergiye gelemedi demek? dedi Chris, David başını iki yana salladı. Yazık, dedi Chris, bayağı iyi bir işti. Elini Anna'nın bacağında dolaştırdı, sıkarak ona doğru eğildi. Karımın aklına çok parlak bir fikir gelmiş, bence, dedi ve David onaylayarak başını salladı. Anna şaşkınlıkla gülerek, dönüp birden kocasını yanağından öptü.

David hafif geri çekildi, rahatsız etmek istemeden, midesinde ters dönen tanıdık bir hüzünle. Eleanor'la bir barda yan yana oturabilmeyi isterdi, arkadaşlarıyla bir şeyler içip havadan sudan konuşabilmeyi. Her seferinde onun yokluğunu açıklamak ve neredeyse her zaman yalan söylemek zorunda kalmamayı isterdi. En azından bunun böyle ne kadar devam edeceğini ya da bu konuda yapabileceği bir şey olduğunu bilebilmeyi isterdi. Ortak yaşamlarının ilk evlendiklerinde birbirlerine söyledikleri gibi olmasını isterdi, yaşamının dönüştüğü bu bomboş ve çaresiz bekleyiş yerine. Onun –ve bunu fark ettiğinde içinde bir utanç dalgası hissetti–, onun iyileşmek için daha fazla çaba göstermesini isterdi. Sonsuza kadar beklemesinin istenemeyeceğini düşündü, daha zihninde oluşurken o sözcükleri susturmaya çalışarak. Yarısı içilmemiş bira bardağını uzağa ittirdi.

Özür dilerim, dedi. Benim artık gitmem gerekiyor.

Anna'yla Chris dönüp ona baktı.

Selamımızı söyle, olur mu? dedi Anna masanın üstünden elini uzatarak. İyi dileklerimizi ilet falan işte, dedi. Chris de buna benzer bir şeyler mırıldandı ve David olur deyip tekrar Anna'ya baktı, başını yana eğişine, masanın üstünden kolunu uzatışına, parmaklarıyla hafif bir kavis çizerek. Dişlerinin kaygılı ısırışına yakalanmış altdudağına baktı.

Olur, dedi. Selamlarınızı iletirim.

37

Çerçeveli fotoğraf (camı kırılmış), David'le Eleanor, yak. 1975

David kuşun şakımasını hatırlıyordu, en çok. En tepedeki dallarda bir yerde, ilkbaharın soluk ve açılmamış ilk yaprakları ardında, bir kuş şakımaya, notalar avluya dökülmeye başlamıştı. Hava ıslak ve temiz, durgundu. Tuğla duvarlardan aşağıya yol yol yağmur suyu süzülüyor, arka kapının önündeki büyük kaldırım taşları koyu renkte parlıyordu. Pencerenin altındaki çalılar yere dolgun yağmur taneleri döküyor, her bir damla şişerek serbest kaldığında başlarını sallıyordu. Sanki her şey yağmurla pürüzsüzleşmiş ve cilalanmıştı, kuşun şarkısı sert yüzeylere saçılan sırlanmış cam parçacıkları gibi cıvıldıyordu. Ağır aksak bir sesti, bir şarkı bile denemezdi ama içinde yine de güçlü bir şey vardı, ısrarcı ve talepkâr bir şey. Sesin nemli havadan geçişiyle ilgili bir şey. Berrak ve canlı ve saf bir şey, açık mutfak penceresinden girip tenlerinde körler alfabesiyle yazılmış minik kabartılar çıkaran, ki bir tek durup dinleyebilsinler ve ne kıpırdamaya ne de nefes almaya cesaret edebilsinler diye. Temas eden, birbirine bastırılmış bedenleri. David, Eleanor'un sıcaklığını, tenindeki nabız atışlarını hissedebiliyordu. Birkaç saniye önceki kırıcı sözler ve tepinişler unutulmuştu. Eleanor gözlerini yummuş, dudaklarının kenarı hafifçe kıvrılıp bir tebessüme dönüşmüştü. Şarkı kesildi. Bir an, yalnızca taşlara damlayıp şapırdayan birkaç su damlasıyla kesilen bir sessizlik oldu ve dönüp bir şey söylemek ya da söylememek için hareket edeceklerken, şarkı yeniden başladı.

Eleanor yanında kıpırdandı, içinde tuttuğu bir iç çekişi bırakırken omuzları aşağı düştü. Başını kaldırıp ağacın tepesine bakarak, orada ne çeşit bir kuş olduğunu görmeye çalıştı. David öne eğilip başını Eleanor'un başının yanında yana eğdi ve bunu yaparken ses aniden kesildi. Küçük avludaki ışık azaldı ve yağmur damlaları hızla serpiştirip çoğalarak birkaç dakika önceki ağır sağanağa dönüştü. Pencere pervazından sıçrayan sular içeri girmeye, camı hafifçe takırdatmaya başladı.

Eleanor geri çekildi, ürkerek, göz göze gelmeden bir an David'e baktı ve ağır ağır odadan çıktı. David gidişini izledi. Uzanıp pencereyi çekerek kapattı, kulpunu çevirip ıslak kolunu pantolonunun yanına sildi ve yukarıda yatak odasının yavaşça kapanan kapısını, çekilen perdelerin hafif hışırtısını işitti.

Ona vurmaya yaklaştığı ilk ve tek seferiydi.

David kendini toparlamasını, Eleanor da rahat bırakırsa çok iyi edeceğini söylemişti.

İşten gelip onu yine yatakta, bir yastık ve minder yığınına dayanıp oturmuş ve yorganı göğsüne kadar çekmiş, boş boş duvara bakarken bulmuştu. Perdeler kapalıydı ve içerisi pencerelerin bile sonuna kadar açılması gerekliymiş gibi kokuyordu.

Tanrı aşkına Eleanor, demişti, şu halini bir görsen. Eleanor şaşkın görünüyordu ve sesin nereden geldiğini anlayabilmesi için birkaç saniye geçmesi gerekmişti. Sen ne yapıyorsun? demişti David. Burada böyle oturamazsın. Perdeleri açmıştı. Yataktan kaldırıp zorla aşağı indirmişti. Çaydanlığı ateşe koymuş, onunla konuşmuş, o durumdan çekip çıkarmaya çalışmıştı. Bütün gün yatakta kaldığı belliydi; saçları karışmıştı ve nefesi ekşi ekşi kokuyordu; merdivenlerden inmesine yardım ederken vücudu sıcak, nemli ve hantaldı. Kendine bakması gerektiğini söylemişti ve bu, söylememesi gereken bir şeydi.

Eleanor mutfağa gelmiş, soran gözlerle ona bakmıştı. Ne dedin sen? diye sormuştu çok alçak bir sesle ve yavaşça.

Yalnızca diyorum ki Eleanor, kendini toparlaman gerek, demişti David.

Eleanor da bu zavallı çirkin şehirde olmasının onun suçu olduğunu söylemişti. O olmasaydı hâlâ İskoçya'da, dostlarıyla,

onu anlayan insanlarla birlikte olacağını söylemişti. Oraya gelmesini hiç teklif etmemiş olmasını istediğini söylemişti.

David de ne dediğini bilmediğini, mantıklı konuşmadığını, beynini açtırıp baktırması gerektiğini söylemişti. Bunlar birbirlerine söylemeyi düşünebilecekleri en kötü sözlerdi ve sözcüklerini özenle seçiyorlardı.

Gözlerinden ateşler saçarak orada öylece durmuşlar ve David birden karşısında duran insanın Eleanor olmadığını, her nasılsa tamamen başka bir insan olduğunu fark etmiş, dışarıdaysa, yağmur yağmaya başlamıştı.

Elini kaldırdığında ve yumruğunun kızgın, sert bir düğüm halini aldığını hissettiğinde, Eleanor ne irkilmiş ne de arkasına dönmüştü. Gözleriyle yumruğunun çizdiği yayı takip ederek ona bakmıştı. Havada asılı duruşunu izlemiş ve vücudu sanki karşısında gevşemiş, beklemişti.

Yağmurun aniden bastırmasıyla bir an nefesi kesilmiş, havadaki zayıf yumruğu titremeye başlamış ve kolunu aşağı indirip arkasında tutmuştu. Eleanor'un yüz ifadesi değişmemişti. Dönüp açık pencereden avluya bakmıştı ve ağır sağanak –başladığı kadar ansızın– kesilivermiş, bir kuş şarkı söylemeye başlamıştı.

38

Şarap şişesi mantarı, tarihli (elle yazılmış) Ağustos 1975

Sonra iyi günler de geldi. Pencere sonuna kadar açık arka odada oturup, sıcak ve kendilerini şımartarak geçen bir günün ardından birbirlerine sarılarak, bir şişe şarapla gerginliklerini çözdükleri. Dışarıdan içeriye süzülen hava, yoğun ve ağır, yağmura aç. Çocukların bağırtısı, parktan odaya kadar ulaşan o sesler.

Eleanor kendine bir bardak daha şarap koymak için ileri uzandı, geriye uzanıp tek elini David'in dizine koydu. Korkmuştum ama, dedi yavaşça, nereye kaybolduğunu cidden bilmiyordum. David oturduğu yerde öne eğilmiş, Eleanor'un babasının fotoğrafına tepeden bakarak bir yaz günü fundalıkta kayboluşunun hikâyesini dinliyordu. Elini Eleanor'un sırtında yukarı aşağı dolaştırdı, bardağındaki şarabı bitirip ona uzattı. Tişörtünün kenarını kaldırıp elini içeri soktu, avcunu dümdüz tenine bastırdı.

Peki nerede saklanıyormuş? diye sordu.

Fundalıktalar, babası bayırın tepesinde, çiğ mavisi gökyüzünün önünde gergin vücudunun silueti. Eleanor elini göğsüne koyup nefeslenişini izledi ve sonra fundalığın içine bakmak için çömeldi, sert ve gri kayadaki bir çatlağa baktı, ne kadar derine gittiğini merak ederek elini boşluğa sokmaya çalıştı. Birkaç saniye orada durup gözlerinin çalılar altındaki karanlığa alışmasını bekledi, sonra ayağa kalktı. Teslim ol bakalım! diye seslendi, dizleriyle ellerindeki toprağı silkeleyerek.

Babasının silueti yok olmuştu. Birden her şey çok sessiz geldi. Böceklerin hafif vızıltısı, öğle sıcağında patlayan bir iki katırtırnağı tohumu, aşağıdaki şehrin tersanesinden gelen uzak gürültü. Ama hiçbir ses, kendi korkmuş nefesinden başka hiçbir yaşam belirtisi yoktu.

Bayırın tepesine koşup bakındı ama orada değildi. Belki dinlenmek için bir yere oturmuştu, onu bundan dolayı göremediğini düşündü. Belki de uyuyakalmıştı ve bu yüzden bağırdığını duyamıyordu. Ya da belki sonsuza kadar ortadan kaybolmuştu, o seferinde Bill'in babasına olduğu gibi, ya da Annie'nin. Veya denizlerde kaybolan Hamish dede gibi. Evin yolunu tek başına bulup bulamayacağını düşündü. Onu kaybettiği için annesinin kızıp kızmayacağını düşündü. Yürümeye devam etti, kollarını bükmeden sallayarak, başını bir sağa bir sola çevirip o sıcak manzarada herhangi bir yaşam belirtisi arandı. Tek gördüğü kelebeklerdi, bembeyaz ve kırmızı-kahverengi olanlar, yükselip alçalan, fundalığa doğru dalan. Tek duyduğu böcekler, kendi nefes alışı ve ayaklarının yoldaki kuru toprağı tekmeleyişiydi.

Öğretmenin sınıfta Bill'in babasını anlatışını hatırlıyordu. Bill kaşlarını çatıp orada öylece oturmuştu, sanki onun için önemli değilmiş gibi, sanki takmıyormuş da biri aksini söylerse başına bela alacakmış gibi. Cammachmore'daki gelgitte bulduklarında babası iki haftadır kayıptı ve Bill'in ona bakmasına izin vermemişlerdi. Ama Bill bunun sorun olmadığını söylüyordu, ne fark ederdi ki, sonrasında Eleanor onu ne zaman görse kaşlarını aynı şekilde çatmış oluyordu, haftalar ve haftalar ve haftalar boyunca.

Durup tekrar seslendiğinde fazla uzağa gitmemişti. İnce sesi fundalığın ve eğreltiotlarının içinde kayboldu. Yumruklarını sıkıp gözlerinin yaşarmaması için fazlasıyla çaba harcayarak durup döndü ve her tarafa bakındı. Belki de hemen geri dönüp birilerine söylese, onu aramak için bir sürü adam toplarlardı. Hemen fundalığa dağılırlardı, avcılar için kuşları havalandırdıklarında olduğu gibi. Burkulmuş bir bilekle bir yerlerde yatıyor olabilirdi ve onu tek başına asla bulamazdı, hava kararıncaya kadar arasa bile. O zaman da çok geç olurdu, belki de.

Arkasından bir ses geldi ve daha dönemeden bir çift kalın ve güçlü kol beline sarılıp onu havaya kaldırdı, gökyüzü başını döndürerek savruldu, babasının kahkahası ensesinde patladı. İttirmeye çalıştı ama çok sıkı tutuyordu. İyi numaraydı, ha Ellie? dedi. Bayağı bir merak ettirdim, değil mi? Eleanor bir şey demedi. Babası yere bırakınca ondan uzaklaştı, sırtını dönüp oturarak kollarını bacaklarına sardı. Babasının şapkası yolun birkaç metre ötesinde duruyordu, onu yakalamak için atıldığında düşmüş olsa gerekti. Oraya koşturup şapkanın üstünde tepinmek ya da kapıp ta denize kadar koşmak, şapkayı denize atıp suyla dolarak batışını izlemek istedi. Ama yapmadı. Yalnızca kıvılcımlar saçan gözlerle şapkaya baktı, ateş saçan gözleri hafif yanıyordu. Herhalde babası havaya kaldırdığında kum kaçmıştır diye düşündü.

İyi misin çiçeğim? diye sordu babası. Seni korkutmadım, değil mi? Eleanor bir şey söylemeden, elinin kemikli ayasıyla gözünün kenarını ovuşturdu. Arkasında kıpırdanıp yeri eşelediğini duydu. Çakılan bir kibritin çıtırdayarak tıslayışını, her sigara yakışında çıkardığı o ağır iç çekişi duydu. Neyse canım, artık buradayım işte, dedi babası.

Hikâyeyi anlatırken David dikkatle Eleanor'u izliyordu; kulaklarını çınlatan sessizlikte durup nereye kaybolduğunu ve yardım istemesi gerekip gerekmediğini düşünürken nasıl da saatler geçmiş gibi hissettiğini, babasının nasıl bir anda arkasından atılıp kahkahalar atarak onu havaya kaldırdığını. Ona komik olmadığını söylemiştim, dedi Eleanor gülümseyerek.

David tişörtünü iyice kaldırıp dudaklarını sırtının sıcak genişliğine bastırdı. Durma, dedi. Böyle konuştuğu, hatta ailesinden bahsettiği o kadar nadirdi ki, çocukluğundan ya da sınırın kuzeyindeki herhangi şeyden; özellikle de bu şekilde, anılar kolayca akarken, bedeni gevşemiş, kahkahalarla çevrili sözcüklerle. Bu konuyu neden o anda açtığını bilemiyordu, dolabın dibinde bir yerlerde sakladığı ve açıldığı pek görülmeyen fotoğraf paketini bulmak için neden yukarıya koşturduğunu. Günün sıcaklığıyla ya da sokakta oynayan çocukların sesleriyle tetiklenen, uzak anılarda kalmış bir histi belki. O hapların üstü-

ne örttüğü konforlu battaniyedeki bir yırtık. Her zamankinden birazcık daha fazla şarap. Ama bir tek bu şekilde konuştuğunu duymak, dışarıda ağır ağır kapanan akşamda, Eleanor'un bacağı kendi kucağına konmuş ve parmakları pantolonunun bileğinden yukarıya tırmanırken, aylardır ilk kez işlerin yolundaymış gibi görünmesini sağlıyordu, yolunda ve normalmiş gibi. Ailelerinden, çocukluklarından, kendileri için önemi olan ve olmayan şeylerden bahseden bir karı koca.

Eleanor fotoğrafları şöminenin üstüne bıraktı, bir şişe daha açtı ve havadaki gergin bunaltıcılığın yağmura dönüşmesini beklediler. Dışarıdaki kaldırıma ilk dolgun damlalar düşerken de bardağını masaya bıraktı, David'inkini elinden aldı ve öpmek için ona doğru eğildi. Doğruldu, biraz dengesini kaybeder gibi oldu ve eteğini indirip yere düşürdü.

Hey, dedi. Ee, istiyor musun? Nasıl diyeceğini, ne yapılacağını unutmuş gibi sesi giderek alçaldı, sonra başını öne eğip şöyle bir kendine baktı.

David gülümseyerek kemeriyle pantolonunun düğmelerini çekiştirip, neyi istiyor muyum? dedi. Eleanor divana tırmanıp David'in üstünde diz çöktü, içkiden sakarlaşmış halde dizini onun kalçasına geçirdi ve orada bir iz bıraktı.

Bilemiyorum, dedi David'in yüzünü ve boynunu öperek, sonra kıvrak bir hareketle uzanıp ağzını tekrar şarapla doldurdu. Hatırlatsana, dedi. Sonra divanın üstünde yorgun ve beceriksiz tavırlarla seviştiler, yağmur pencereden içeri sıçrarken dirsekler duvara çarptı, kalçalarının o dar ve içine göçen divandaki garip duruşunu düzeltmek için kıpırdanıp dururken bile Eleanor'un yumuşak sesi kulağına hazla fısıldadı, ikisinden biri, ah, yok, kolumu eziyorsun dedikçe durup yeniden başlayan, saçımı çekiyorsun, biraz dön, az geri çekil; ama bu rahatsız düzenlemeler arasında yine de bedenlerinin tadını ve dokunuşlarının zevkini çıkartacak zaman bulabildiler, sıcak teni sıcak tene bastıracak, çimdikleyip öpecek ve sıkacak zamanı.

Bu yüzden, o soruyla karşı karşıya geldiklerinde, o anın ne zaman yaşandığını anlayabilmek zor olmadı; takvimde o günü

işaretleyebilmek, haftaları saymak, sakladığı mantarın ucundaki o hafif bayat kırmızı şarap kokusuna gülümsemek ve o geceydi, demek, o zaman olmalı, hatırlarsın, tabii, başka ne zaman olabilir ki? Olabileceği başka bir zaman yoktu.

Ve bir şey oldu, Eleanor'un dışa kapalı dünyasının sınırlarını uzun zamandır genişlediğinden çok daha ötelere taşıyan bir şey, dev bir hormon patlaması, o hapların içindeki tozlu büyülerin o ana kadar başarabildiğinden çok daha etkili, kükreyerek bütün bedeninde şarkılar söyleyen ve onu yaşama geri döndüren bir şey. Evlerindeki o boğucu sırça köşkünden gün geçtikçe daha çok uzaklaşmaya, kendine hedefler koymaya başladı –park, mağazalar, şehir merkezi– ve bir gün David'i işten almaya gittiğinde, dışarıda bekleyip elinde bir sigara ve gururlu bir gülüşle merdivenlerden inişini izlerken onu gördüğünde, David en kötü günlerin artık geçmiş olabileceğini umut etmeye bir kez daha cüret etti. Eleanor boş odayı temizledi, duvar kâğıtlarını söküp duvarlarla tavanı yeniden boyadı, dönen oyuncaklarla alfabe tablaları astı, mobilyalarla bebek bezleri ve minik elbise takımları aldı. David her akşam işten eve döndüğünde, evde yeni bir şeyler görüyordu –bir bebek battaniyesi, bir biberon seti, yemek masasına dizilmiş bir dizi oyuncak– ve mutfak her zaman pişirdiği şeylerin kokularıyla doluydu sanki, yaptığı kek ve bisküvilerin, hazırladığı akşam yemeklerinin, termosla işe götürmesi için pişirdiği çorbaların; kapıdan girdiğinde de ona bir şeyler göstermek için hep hazırdı, koluna girip, bak neler aldım, demek için, ne cici değil mi, bebek bayılmaz mı sence, sen aç mısın bu arada, sonra da onun öpüp sımsıkı sarılmak, yüzünü omzuyla boynu arasındaki oyuğa bastırmak için, ah öyle öyle ama öyle mutluyum ki artık demek için.

39

Hastane başvuru kartı, 1945 (Bulunduğu yıl 1976)

Onu görmeye son gidişinde, Julia hiç konuşmamıştı. Yataktan ona bakmıştı, boş boş, rüyaya batmış bir uykudan uyanıp tekrar dalarak, yorgan huysuzca çenesine kadar çekilmiş, zamanından önce yaşlanmış. Daha sonra, Dorothy'nin anlattığına göre, ölümünden dört gün önce yatakta oturup doktor ve kendisiyle aklı başında bir konuşma yapmış, evle kimin ilgilendiğini, Dorothy'nin o Isle of Wight yolculuğunu yapmayı hâlâ planlayıp planlamadığını, David'in müzedeki işlerinin nasıl gittiğini ve onu bir daha ne zaman ziyaret edeceğini sormuştu. Ama David oradayken böyle bir şey olmadı. Odaya girişini izlemiş ve her şeyden çok korku dolu ve gergin bir ifadeyle gözleri onu takip etmişti. Kendisinden önce bedeni pes etti, bacaklarındaki kaslar onu artık ayağa kalkamayacak hale getirene kadar zayıfladı, idrar yolunu ve bağırsaklarını kontrol edemez, titrek kolları yorganın altına sımsıkı sokulmadıkları sürece havaya kalkıp oraya buraya sallanır oldu.

O olmasa ben yitip gitmiştim, orası kesin, dedi Dorothy cenazeden birkaç hafta sonra, geride bıraktığı onca şeyi elden geçirmesi için Laurence'a yardım amacıyla Julia'nın evinde toplandıklarında. Beni buraya ilk kez akşam yemeğine çağırdığında, dedi, inanamamıştım; bu eve, yani, bir baksanıza, demek ister gibi etrafı gösterdi. Bunu beklemiyordum, dedi gülerek, ötekilerin hepsi o eski, izbe hemşire odalarında kalırken. Mutfaktaki

masanın çevresinde oturmuşlardı, Dorothy, David'le Eleanor, Susan, Laurence'ın masaya koyduğu sandviçlerle kekleri yiyorlar, Dorothy de Julia'yla ilk tanışmaları ve Julia'nın ona ne kadar yardımcı olduğu hakkında bir şeyler anlatıyordu. Laurence geri planda oyalanıyor, dinliyor, boşalan tabakları yeniden doldurmak için bekliyor, yeni çay demlemek için çaydanlığı tekrar ateşe koyuyordu.

Yeni koğuşlarla dolu bütün bir kanadın yataklarını yaparken ilk karşılaştıklarında çok az ortak noktaları vardı ama bu, neredeyse hemen dostluk kurmalarına engel olmamıştı. Bizi kaynaştıran bir şey vardı, dedi Dorothy. Ne olduğunu hiç bilemedim, her şeyden çok kardeşim gibiydi. Bana Londra'yı gösterdi, insanlarla tanıştırıp pişmemi sağladı. Hemşireliğe başladığımda daha on sekizimdeydim, biraz sertleşmeye ihtiyacım vardı, dedi gülerek ve tabağında kalan son birkaç kek kırıntısını toparlayarak. Laurence tabaklarını toplamaya başlayarak, başka bir şeyler isteyen olup olmadığını sordu. Başlarını sağa sola salladılar. Aylar boyu nefret ettim, diye devam etti Dorothy, dayanamıyordum, işe, insanlara, bir yerden bir yere gitmek için bile harcanması gereken çabaya, ama geri dönecek cesaretim de yoktu. Benim geldiğim yerde, insanlar geri dönmezdi. Tekrar güldü. İlk tanıştığımızda gerçek bir taşralı kız gibi görünmüş olmalıyım, dedi, ama Julia çok geçmeden bunun icabına baktı. Beni tam bir Londralıya dönüştürdü. Şu anda bile hâlâ öyle hissediyorum, dedi başını sallayıp gülerek ve başparmağını masanın aşınmış, düz kenarından geçirerek.

Bir süre daha sessizce oturdular ve sonra David, eh, dedi, başlasak mı? Ayağa kalktılar, ellerindeki işi bitirmeye hazır, rulo yapılmış halıları ve istif edilmiş çerçeveli resimleriyle küf kokulu holden geri dönüp, teker teker her odaya girerek her şeyi kategorilerine göre ayırdılar: Giysilerle dolu kutular, ıvır zıvırla dolu kutular, dergiler, gazeteler, basılı belgeler, el yazısı belgeler, fotoğraflar, mücevherler, değerli eşyalar, vasiyette belirtilmiş olan eşyalar. Laurence ne yapacağını bilemeden orada burada durdu, masadaki fincanları topladı, pek de bir şey yapmadan odadan odaya dolaştı, arada bir biblo alıp tekrar yerine bıraktı, elleri, dokunmayı beceremiyormuş gibi göründüğü kâğıtlarla kutula-

rın üstünde bir işe yaramadan dolaştı durdu. Eleanor, yedi aylık hamile haliyle, elinden geleni yaparak ötekiler ısrar ettiğinde yerine oturdu ve hepsi birbirini durmamaya teşvik etse de, durup düşünmemeye çalışsalar da, her biri kendisini afallatan bir şeyle, gevşek bir anı ilmeğini çözüp dizleri üstüne çöktüren bir şeylerle karşılaşıyordu. Julia'nın gelinliği, tavan arasında, hâlâ kâğıda sarılı duran. Bir yaşındaki Susan'ı kucağında tutan Dorothy'nin bir fotoğrafı, ikisi de kalın lastikten gaz maskelerine sımsıkı yapışmış. Bir sigara tabakası. O iki telgraf. David'in okulda yaptığı bir doğum günü kartı, üstüne turuncu guaj boyayla yazılı *Julia teyzeye* yazısı dağılmış ve pul pul dökülmüş. Eski hemşire saati. Unutulmuş beş altı gözlük, dergilerle gazetelerin ve çantaların altından görmeden onlara bakan. Öğleden sonra sona ererken, herkes mutfağa dönmüş birkaç fincan daha çay içerken, David başından beri bilmeden aradığı şeyi buldu, tavan arasındaki bir bavulun dibine tıkıştırılmış, onu beklerken.

Bavul eski kâğıtlarla doluydu; Julia'nın annesinin sahneye çıktığı bazı oyunlara ait programlar, bir dizi ajanda, kalın hesap ekstresi ve vergi beyannamesi tomarları. Ama hepsini ayırıp düzenledikten, aşağı indirmeye hazır hale getirdikten sonra, geriye kalan bir şey vardı. Ötekilerin mutfaktan yukarı süzülen seslerini dinledi, Julia'nın çocukluğundan hatırladığı tüvit mantolarının kokusuyla ilgili Susan'ın bir şeyler söyleyişi, Dorothy'nin gülüşü ve yalnızca çok kısa bir an, o küçük kartı çıktığı yere geri koymayı düşündü. Annesinin karttan haberi olup olmadığını merak etti.

Bir hastane başvuru kartı, *Royal London Whitechapel, 29 Mart 1945* başlıklı.

Hareketli, mavi el yazısı, detaylar özenle noktalı satırlara yayılmış.

Mary Friel. D.T. 14.11.??. Kadın Doğum.

Bir adres vardı, St. John's Wood'daki King Edward Bulvarı denen bir yere aitti ama üstü kırmızı kalemle çizilmiş, tepesine *sahte olabilir* yazılmıştı. Bir de imza vardı, *Mary Friel*, çiziktirilmiş ve çekingen bir el yazısı, *Friel*'in *e* ve *l*'si noktalı satırın altına kaymış.

Küçük çatı penceresinin yanındaki sandalyeye yavaşça otu-

rup yetersiz akşam ışığında uzun süre karta baktı. Ne olması gerektiğini bildiği şeyden başka bir şey olduğuna inandırmaya çalıştı kendini. İsmi söylemeyi denediğinde, sözcükler diline ağır ve yabancı geldi. *Friel*. David *Friel*.

El yazısı bu olan o genç kızı hayal etmeye çalıştı, bir de o anda olması gereken o çok daha yaşlı kadını. O birkaç sözcüğün verebileceğinden daha fazla ipucu bulabilmeyi umarak, başparmağıyla harflerin üstünden geçti.

Friel.

Yerlere yayılmış kâğıt yığınlarıyla birlikte o geniş ve çıplak odada kendi kendine fısıldayarak, isme alışmaya çalıştı. Doğum tarihinin bile neden belirsiz olduğunu merak etti. Ve o açlık bir kez daha geri geldi, bilmeye duyulan, aslında hiçbir zaman geçmemiş olan o açlık. *Friel*. *Mary Friel*. David *Friel*.

Bir anda hatırlayıvermenin, beklenmedik şekilde tazeleniveren bir anının verdiği şokla, birisi diyebilirdi ki, Tanrım, inanamıyorum. Aman Tanrım, bunu nereden buldun? Karta dokunmak için elini uzatarak, üstünde yazılı sözcükleri dudak hareketleriyle okuyarak, hiç beklemezdim, diyebilirdi. Hatırlıyorum da. Yapamazsın dediler, yapamazsın. Ama sen nasıl buldun ki? diye sorabilirdi biri. Her yerde olabilirdi, değil mi? Aramıyordum aslında, diyecekti o da gülümseyip omuz silkerek, kazara oldu denebilir.

Bir kaza, Mildenhalllu sabancının hazine değerindeki gümüş tabakları kendi elleriyle çıkarmak için kırağı düşmüş sıkı toprağı yarıp geçişi gibi. Julia'nın ilk baştaki dil sürçmesi gibi bir kaza.

40

İçine kartpostallar, biletler, haritalar vs konmuş albüm, 1979

Güvertede durmuş, rıhtım işçilerinin ağır halatları iskele babalarına geçirmek için çabalayışlarını, vapurla rıhtım arasındaki yağlı su şeridinin daralarak hiçliğe karışmasını izliyordu ve gözlerinin birden yaşlarla dolduğunu hissetti. Beklenmedik bir şeydi. Daha önce hiç böyle içlerine dalar gibi gözyaşlarına boğulmamıştı, yüzü yavaşça kendi içine çöktü, gözleri sımsıkı yumuldu ve dudakları üst üste içe doğru kıvrıldı, başı dua edercesine öne eğildi. Rıhtıma serpiştiren ve depo ışıklarının çevresindeki halelerde pırıldayan yağmur taneciklerine minnet duyarak, korkuluğa tutunup kendini toparladı. Ellerinin üstüyle gözlerini ve yanaklarını sildi. Etrafında duran insanlar hareketlenmeye, araba güvertesine ve yolcu çıkışlarına doğru giderek, ikili üçlü gruplara ayrılmaya başladı. Pruva kapıları açılırken vapur hafif ve gıcırtılı bir titreşimle sarsıldı. Belfast'a, ufka yakın gri gökyüzünün altında bir arada duran binalara, karanlığı delip çıkan kulelere, uzakta belli belirsiz yükselen bir dizi tepeye baktı.

Yanında getirdiği bir haritanın talimatlarına uyarak, rıhtımdan otobüs durağına yürüdü. Sokaklar sessiz ve karanlıktı, insanlar işe gitmek için evlerinden çıkmadan önce mümkün olan en son anı beklemiş, başlarını aşağıda ışıklarını kısık tutmuş gibi. Vapurdan birlikte çıktığı insanlar hızlı hızlı yürüyor, yağmura karşı başlarının üstünde gazete ve şemsiyeler tutuyorlardı. Bir polis Land Rover'ı hızla yanlarından geçti, lastiklerinin

üzerinde metal kaplamalı bir eteklik, pencerelerinde metalden ızgaralar, yoldan su sıçratarak. Koyu mavi bir gazete büfesinin içinden bir adam ona baktı, bağlanmış gazete destelerinin iplerini keserken. İlerisindeki bir yan sokaktan, kesilip siyah kovalara konmuş çiçeklerle dolup taşan bir el arabasını ittirerek çıkan başka bir adama başıyla günaydın demeye çalışsa da, adam görmezlikten geldi. Ön cephedeki pencerelerinin hepsi tahtayla kaplanmış olan bir otele geldi, arkasındaki durakta bekleyen otobüsü buldu ve koltuğuna oturdu.

Daha sonra, biletlerle haritaları ve elde yazdığı yol tariflerini yolculuğun diğer kalıntılarıyla birlikte –kartpostallar, otobüs biletleri, bira altlıkları, kahvaltı veren pansiyonların basılı adres listesi– bir albüme koymuş ve birini, gülümseyen birini hayal etmişti, gözlerinin çevresinde ve dudak kenarlarındaki kırışıklıklar derinleşirken, bak işte yanımdasın, diyen, ah artık buradasın işte, diyen birini.

Ne kadar uyuduğu ya da otobüsün nereye kadar geldiği hakkında hiçbir fikri olmadan uyandı. Pencereden uzun ve meyilli buğday tarlalarıyla açık otlakları, büyük ve beyaz çiftlik evleriyle yolun uzağına yapılmış açık ambarları, tarlaların ıslak köşelerinde beklentisizce duran kederli ve uzun tüylü sığırları görebiliyordu. Otobüsteki diğer insanların keskin aksanları ya da her iki telgraf direğinden birine öylesine asılmış olan İngiliz bayrakları olmasa, İngiltere'nin güneybatısı, Galler ya da Northumberland'da olabilirdi. Tepeler daha da yükseldi ve her iki yandaki tarlalar daha da çoraklaşmaya, kayalarla ve yol yol bataklıklı göletlerle dolmaya başladı. Koyunlar yola fırlıyor, yarıya kadar çamura bulanmış bacaklarıyla otobüsten kaçışırken birbirlerine çarpıyorlardı. Dik kenarlı ve oluk oluk dar akıntılarla dolu vadiler tek bir tarafta kaldı. Bir bayırın tepesine geldiler, küçük bir kasabadan geçtiler ve bayırın öteki tarafından inerken, şoför vites değiştirip frene sertçe bastığında, aşağılarında beliren Londonderry'yi gördü, uzun ve dar bir köprüyle nehrin kendilerinden tarafına asılmış, artık bütün şehri içinde tutamayan bir duvarla çevrili. Londonderry'de otobüs değiştirip, hemen ardından sınırı geçti. Bir asker yolculara bakmak için otobüse girdi. Başka bir asker de otobüsün etrafında dolaştı, köşelerde

çömelip dingillere baktı, çevredeki tepelerin doruklarına bir göz atıp, ağır siyah tüfeğini şöyle bir savurarak onları uğurladı.

Eleanor'un evden çıkma korkusu alışveriş yapamamanın da ötesine geçmişti. Başka insanların, özellikle de David ve Kate'in yaptığı yolculuklardan da endişe duymasına neden oluyordu. David iş için arabayla bir yerlere gitmek zorunda kaldığında, nereye gittiği, neden gittiği, ne kadar sürebileceği, hangi yoldan gitmeyi planladığı hakkında onu tekrar tekrar sorguya çekiyordu. Ufak güvenlik ritüelleri gerçekleştirdiğini görmek onu rahatlatıyordu; gitmeden önce arabanın yağıyla suyunu ve frenlerini kontrol etmesi, bagaja bir battaniyeyle ilk yardım çantası koyması, el sallamadan önce kemerini takması. Bu yüzden, bu Donegal yolculuğunu yapmaya sonunda karar verebildiğinde, izin vermesi için ikna etmek çok zaman almıştı. Yalnızca birkaç günlüğüne olacak, demişti, belki bir hafta. Sen Kate'le idare edersin, annem de yardıma gelir. Lütfen, demişti. Ama onun tek isteği gitmemesiydi. Arabayla gitmeyeceğini söylediğinde, bunun içini biraz olsun rahatlattığını ama yine de gitmesini istemediğini söylemişti. Ne yapacaksın ki? demişti. Nereye gideceğini bile bilmiyorsun. Ne bulmayı umuyorsun? Bilmiyorum, demişti David de. Yalnızca bir bakmak istiyorum. Nasıl bir yer olduğunu görmek istiyorum yalnızca. Ama orası güvenli bir yer değil ki, demişti Eleanor, başına bir şey gelmeyeceğini nereden bileyim?

O yüzden o akşam telefonla konuştuklarında ona askerlerden ve Land Rover'dan bahsetmedi. Tepeleri anlattı, bayraklarla koyunları, bir de sabah karanlığında Belfast'ı ilk görüşünü.

Havalar nasıl? dedi Eleanor. Şimdi neredesin? David arkadan Kate'in sesini duyabiliyordu, duyamadığını söyleyişini, konuşma sırasının onda olduğunu.

Bütün gün yağmur yağdı, dedi. Donegal'dayım şimdi. Oda biraz küçük ama temiz falan işte. Başka bir odadan sesler geldiğini duydu, yemek salonunda dolaşıp kahvaltı için masaları hazırlayan birini gördü. Eleanor ne kadar kalacağını, neler yapacağını sordu.

Bilmiyorum, dedi, burada bir iki gece kalırım herhalde, bu-

radan sonra nereye gideceğimi bulmaya çalışırım. Telefonun durduğu masadaki ziyaretçi defterine yazılı isimleri okudu, birkaç sayfa çevirdi. Evde durumlar nasıl? diye sordu.

İyi, dedi Eleanor çabucak. Yani, iyidir. Havalar güzel. Annen yarın uğrayabileceğini söyledi.

Bir an gözlerini kapadı. Söylemediği şeyler vardı ve bunları söylemek istiyordu. Sonunda orada olduğu için kendini nasıl hissettiğini anlatmak istiyordu, aynı anda hem heyecanlı hem de hayal kırıklığına uğramış hissettiğini, hiçbir yuvaya dönme hissi yaşamamaktan nasıl da şaşkın olduğunu; oraya vardığında kendini aslında nasıl da tamamen kaybolmuş gibi hissettiğini. Ama Eleanor'un bunları duymak isteyip istemediğinden, orada olmasını bile isteyip istemediğinden emin değildi, o yüzden bir şey söylemedi.

Peki Kate neler yapıyor? dedi.

Hiç, iyi, dedi Eleanor. Konuşmak ister misin? İstediğini söyledi ve Eleanor'un telefonu uzatışını, Kate'e doğru eğilip babasıyla konuşmak ister mi diye soruşunu dinledi. Divandaki minderlerin yumuşak patpatlarını duydu, Kate'in yüzünü minderlere gömüp saklanmaya çalıştığını hayal etti. Konuşan yine Eleanor'du. Çok utandı, dedi sesinde bir gülücükle. Seni özlüyor, biliyorsun, şimdiden.

Biliyorum, dedi David. Duraksadı, yemek salonundaki kadının hâlâ masaları yapıp yapmadığına bakarak sesini alçalttı. Peki sen iyi misin? diye sordu.

Evet, dedi Eleanor. İyiyim. David sesindeki gerilimin yoğunlaştığını hissetti ve gözlerini kapattığını anladı.

Almaya dikkat ediyorsun o zaman? dedi. Hiç atlamadın, değil mi? Uzun bir sessizlik oldu, Eleanor'un nefes alışlarının bile telefon hattından ona ulaşmadığı ve hâlâ orada olup olmadığından emin olamadı. Eleanor? dedi.

Evet David, dedi Eleanor. Evet, ediyorum. Kate'in yerde bir tabureyi sürükleyerek mutfağa koştuğunu ve Eleanor'un telefonu yüzünden uzaklaştırıp, yapma şunu dediğini duydu. Gitmem lazım, dedi tekrar onunla konuşarak

Tamam, dedi, peki. Bak özür dilerim, öyle demek istememiştim, demeye başladı ve mutfakta bir şeylerin kırıldığını duy-

du, ya bir tabak ya da bardak, Kate bir şaşkınlık çığlığı attı ve Eleanor kıpırdamamasını söyledi. O gürültünün içinde, seni seviyorum, yakında evdeyim, dedi ama duyup duymadığından emin olamadı.

Donegal'daki ilk sabahında, kahvaltıdan sonra, şehir merkezinde yürüdü, bir gazeteciye uğrayıp birkaç tane kartpostal aldı, bir tanesini Eleanor'la Kate'e yollayıp geriye kalanları albüme koymak için sakladı. Sokaklar alışverişe çıkmış insanlarla, daha çok kadınlarla doluydu, dükkân kapılarının hemen yanına kurulmuş tezgâhların önünde durmuş, kestirdikleri etlerle birlikte avuç avuç sebzeleri kumaştan alışveriş torbalarına doldurarak, düz kasketler giymiş dükkân sahipleriyle ve kuyrukta yanlarında duran kadınlarla çene çalıyorlardı. Kırklı yaşlarının sonuna yaklaşmış ve ellilerinin başında kadınları aranırken buldu kendini, aptal gibi, sanki biriyle göz göze gelip yüzünde tanıdık bir şeyler görecekmiş, o da onu hatırlayacakmış gibi.

Meydandan ayrılıp, küçük bir kale yıkıntısıyla nehri geçerek, şehir kütüphanesini aradı. Kütüphane kapalıydı. Şehirde müze yoktu. Nehir boyunca yürüyüp bir iskeleye geldi, teknelerinden nehre kucak kucak ağ boşaltan birkaç adamı seyretti. Bir şeyler içmek için bir bara girdi, içeri adım attığında bir an pek bir şey göremedi, gözlerini hızla kırpıştırıp siyah bira istedi. Şehrin en kenarında, tam Ballybofey Caddesi'nden çıkışta, bir meşe ağacının altındaki dik eğimli bir alanda, kıtlık döneminde ölenler için dikilmiş bir anıt taşı gördü, orada, ayaklarının altında bir arada gömülmüş.

Kate o akşam telefonda alo dedi, ama David de alo deyip neler yaptığını sorunca, hattın öteki ucunda onun olduğuna tam inanamıyormuş gibi, nefes almalı bir sessizliğe gömüldü.

Anna'yı aradı, ah selam, dedi Anna, nasıl olduğunu merak ediyordum. Sen oradayken iş çok sessizleşti, dedi yarı gülerek, ne zaman dönüyorsun? Birkaç gün daha kalacağını söyledi, daha görülecek çok şey kaldığını. Yani seni hepimiz özlüyoruz, dedi Anna, sık sık yaptığı gibi, sanki başka bir şeyi, sanki daha fazlasını kastediyormuş gibi ve David cidden de ortada kastedilecek daha fazla bir şey olup olmadığını merak etti. Bu şekilde konuş-

tuğunda sesinin aldığı baştan çıkarıcı ton başının arkasındaki saçlardan geçen parmaklarını hatırlamasına neden oluyordu, birlikte yerleşim planlarına bakarken yanağında dolaşan nefesini, masaya dayanmış, dirseği dirseğine bastırılmışken.

Neyse, bana gelen posta var mı diye aramıştım, dedi, yanıtlamam gereken mesajlar falan?

Yok, dedi Anna, bekleyemeyecek bir şey yok. İşleri sen olmadan da yürütebiliyoruz, biliyorsun, diye ekledi gülerek.

Ha, yo, evet, tabii ki, dedi. İyi, tamam o zaman. Gitmem lazım.

Kendine iyi bak öyleyse, dedi Anna telefonu kapatırken.

Donegal'dan ayrılıp, haritada ancak küçük bir köy gibi görünen daha küçük bir yere, Kilrean'a giden bir otobüse bindi. Otobüsteki tek yolcuydu ve öne yakın oturup geniş pencereden yolu izledi. Şoför hiç konuşmuyordu. Yollar İngiltere'dekilerden daha geniş görünüyordu ama o kadar iyi yapılmamış, bitirilmemiş, her iki yanda da çakıllı kırık hatlara ayrılarak kaybolan yollardı. Şoför arada direksiyon kırarak geniş bir çukurun ya da asfalttaki uzun bir yarığın etrafından dolaşmak, ya da çamurlu patatesler yüklü treylerini çeken bir traktörü yavaşça geçmek için yolun ters tarafına girmek zorunda kalıyordu. Köpekler, başlarını ön patilerinin arasına sıkıştırmış, çiftlik evlerinin girişinde tembel tembel nöbet tutarken, uzaktan gelen otobüsü duyup başlarını kaldırıyor, karşılamak için koşturuyor, havlayıp sıçrayarak deliler gibi kovalıyorlardı. Gördükleri birkaç başka şoför, otobüs şoförünü kısa bir el sallayışla, genelde tek parmaklarını direksiyondan kaldırıp şöyle bir baş sallayarak selamlıyor ve David hepsini birden tanıyıp tanımadığını merak ediyordu.

İki dükkânla bir araba tamircisinin önünde durdular. Dükkânlardan birinin önündeki bankta bir adam oturuyordu, ayaklarının dibine siyah bir köpek kıvrılmıştı. Tamircinin garajında yarısı dışarı çıkmış uzun ve bordo bir araba vardı, kaportası açık, iki adam birlikte motorun üstüne eğilmiş. Şoför ona döndü.

İniyor musunuz? diye sordu. David ona, sonra tekrar camdan dışarı baktı.

Kilrean burası mı? diye sordu.

Burası, dedi adam, anlaşılmadık bir şey kalmasın diye kapıyı göstererek.

Kilrean, Ballybofey, Raphoe, Kilross; hepsinde birer gece kalıp etrafı dolaştı, sohbete hazır ama nasıl başlayacağını bilemeden, bir dükkâna ya da bir bara girdi. Bir iki kez, birkaç tane birayı mideye indirdikten sonra barmenin birine, bir kadını arıyorum, gibi bir şeyler söyledi, Mary, Mary Friel, savaş zamanı Londra'daymış, böyle birini tanımıyorsunuz, değil mi? Barmen de ona, size yardımcı olabilir miyim bilmiyorum, gibi şeyler söyledi, bu iş biraz zor görünüyor değil mi, ya da, hepimiz bir kadını arıyoruz, evlat. David de gülümseyip omuz silkerek, ya dedi, zor bir iş, evet, ama sorun değil; ta ki Kilross'ta bir akşam yanında oturan yaşlı bir adam, Friel mi dediniz? deyinceye kadar. Friel'leri arıyorsanız Fanad'a gitmeniz gerek.

Her akşam Eleanor'u aradı, telefonun yanında hazır tuttuğu bir yığın küçük bozuklukla ve o gün neler yaptığını, nerede olduğunu, kimleri gördüğünü, kimlere rastladığını ve kimlerle konuştuğunu anlattı kısaca. Konuşurken bozuklukları teker teker elinde çevirip, üstlerine basılı tarihlerle desenlere, harplarla sombalıklarına ve boğalara baktı. Tuhaf göründüğünü biliyorum ama sanki buna değermiş gibi geliyor, dedi. Biliyorum burada olmayabilir bile, ama en azından bu toprakları görmüş oluyorum. Bu da bir şeydir, dedi kendinden emin olmayan bir sesle. Ben de seni seviyorum, dedi her akşam. Kate'e yakında döneceğimi söyle, onu sevdiğimi söyle, yaramazlık yapmamasını söyle. Telefonu kapatmadan önce hep bir an bekleyip, kesilen hattın tıkırtısını ve sinyal sesini dinledi.

Müzeleri araştırdı ama oralarda pek müze yok gibiydi. Letterkenny'de bir tane bulup öğleden sonrayı orada geçirerek birkaç parça teşhirin üzerindeki el yazısı kartı okudu. Gömüt mezarlarla dolmenler, üst üste yerleştirilmiş kaya tabakalarının altından çıkan parça parça kalkanlarla kupalar ve kemer tokalarıyla ilgili şeyler okudu. Ortaçağda çiftçilik, dini inancın ifade şekilleri ve sözel kültürün baskınlığı hakkında şeyler okudu. İngilizlerle İskoçların gelişini, toprak sahipleriyle yapılan savaşları, patates

mildiyösü hastalığını, açlığı ve çaresiz göçleri, terk edilen ve yakılan köyleri okudu. Ayaklanmaları, bölünmeyi okudu ve sonra bakılacak resimler geldi ve beyaz badanalı duvarlardan ona bakan bulanık yüzleri incelerken hikâyelere olan ilgisi kayboldu. Ne aradığını bilmiyordu; bakışlarda tanıdık bir şey, bir burun, bir çene ya da duruşta onu şaşırtarak yakalayacak, tanıyabileceği bir şey. Birisini durdurup aman aman, dedirtecek bir şey, şuna bir bakar mısın. Senin gözlerin. Senin gülüşün. Dudağının kenarında o aynı minik kıvrım var. Tıpkı sen. Duvardan kopartabileceği bir fotoğraf istiyordu, birine gösterebileceği ve onlara böyle şeyler dedirtebilecek. Bir başlangıç olacaktı. Devamı gelecek bir şey olacaktı.

Kate'in doğduğu zamanı hatırlıyordu, insanların ona nasıl böyle şeyler söylediğini. Bak, gözleri aynı sen, değil mi? İşte, şu gülücük, tam David Carter, şuna bak. Onu şoke etmişti, insanların bunu söylediğini duymak, içinde güçle patlayan, sonunda, onunla bağı olan biri olduğunu bilmenin verdiği o sevinç. Dünyada kendi kanından canından biri olması. Tek bir kişi. Kate'i kucağında tutarken ya da uyuyuşunu izlerken, içinden dalga dalga yükselen hissin gücünden korktuğu akşamlar olmuştu. Sevgiden çok daha fazla bir şeydi. Telefon hattının öteki ucundan gelen nefes sesiyle kıvranmasına neden olan bir şey. Onu korumak için etinden et kopartabileceği bir şey, bundan emindi.

Müzenin danışmasındaki kadına Fanad'ın nerede olduğunu sordu, tam olarak nereye gitmek istediği sorulunca da, Friel isimli birini aradığını söyledi. Kadın gülümsedi. Eh, o zaman doğru yoldasınız, dedi. Aile ağacınızı mı araştırıyorsunuz? diye sordu altın çerçeveli gözlüğünün ardından ona bakarak. David duraksadı, sonra öyle olduğunu söyledi. Kadın çekmecesinden bir kitapçık çıkardı –*Atalarınızı Araştırmak, Ziyaretçi Rehberi*–, sonra ondan duyduğunu söylememesini ama başlamak için en iyi adresin Kerrykeel'daki kilisede görev yapan Peder Dwyer olduğunu söyledi. Onda kayıtlar olacaktı, dedi. Ama ona sizi benim yolladığımı söylemeyin, dedi tekrar, parmak ucuyla burnunun yanına vurarak. David de söylemeyeceğine söz verdi.

Ertesi güne kadar hiç otobüs yoktu, o da geceyi bir barda,

gazete okuyup öteki insanların konuşmalarını dinleyerek geçirdi. Eleanor'u aradı ama o da Kate'i yatırmakla meşguldü, birbirlerine iyi olduklarını söyleyip iyi geceler dediler.

Anna'yı aradı ve küçük müzelerin depolarda eşya tutmakta ne kadar isteksiz oldukları, sergilerini kafa karıştıracak ve insanları soğutacak derecede dolu tuttukları ama aynı zamanda belki de daha dürüst oldukları hakkındaki sohbetin ortasında Anna, seni çok düşünüyorum, dedi, sen de beni düşünüyor musun?

Kerrykeel'daki kilise yolun uzağında kurulmuş, bir dizi ağacın ardındaki alçak ve karanlık bir binaydı. Karşısında bir bar vardı, tek katlı, pencereleri dışarıya karşı perdelerle kapatılmış bir bar ve bir de sanki bütün gün kapalıymış gibi görünen bir dükkân. Kalın bahçe duvarındaki kemerli girişin altından eğilerek geçti ve dönerek binanın yan tarafına giden yolu takip etti. Yarı aralık bir kapı vardı ve tam içerideki bir paspasın üstünde, elini destek almak için kapının arasına koymuş, çamura batmış çizmelerini çıkartan bir adam gördü. Adam da başını kaldırıp daha o dönemeden David'i gördü.

Yardımcı olabilir miyim acaba? diye sordu. David duraksadı. Ne soracağına, ne kadarını söylemesi gerektiğine karar vermekte zorlanıyordu. Adam doğrulup ona baktı.

Peder Dwyer? dedi David. Adam sabırla başını salladı. Ah, dedi David, güzel, acaba bölgenize ait kayıtlara bir göz atmam mümkün mü diye soracaktım. Bir araştırma yapıyorum da, dedi. Yani, sizin için çok sorun olmayacaksa. Peder Dwyer parmak uçlarından sarkan kalın çoraplarıyla kapıyı iyice açıp yana çekildi.

Yüklü programımdan biraz zaman ayırabilirim sanırım, dedi. Tam olarak neyin peşindesiniz?

David ne istediğini açıkladıktan sonra, onu oturma odasına götürürken, eh, dedi, bir bakabiliriz ama tahmin ediyorum ki size fazla yardımcı olamam. Başka bir odaya gidip elinde üç tane koyu yeşil kayıt defteriyle geri geldi, kalın ciltli, sayfa kenarları parmak izleriyle lekelenip yıpranmış. Bir fincan çay ikram edebilir miyim? diye sordu.

David başını salladı. Lütfen, dedi, harika olur. Uzun bir gün oldu.

Çayın demlenişini dinlerken kayıtlara baktı. Alıp sayfaları çevirmeye mi başlamalı, yoksa beklemeli miydi tam emin olamıyordu. Önünde onlarla oturmak sinirlerini geriyordu, Peder Dwyer elinden geri alabilirmiş, sanki tek şansı hepsini çantasına sokup oradan sıvışmakmış gibi. En üsttekine elini uzattı, sonra hemen geri çekti.

Peder Dwyer çay tepsisiyle geri gelip dağınık sehpasının üstünde yer açtı. Dağınıklığın kusuruna bakmayın, dedi. David'in karşısına oturdu. Durmayın, dedi, göz atın. Hepsi orada: Doğumlar, vaftizler, evlilikler, cenazeler, hepsi. Yani, bize anlattıkları kadarıyla her şey, diye de ekledi şöyle bir gülüp çay koymak için öne doğru eğilerek. David ilk defteri alıp kucağına koydu, ağır kapağını kaldırıp ilk sayfayı açtı.

Mary Friel, ölüm 1920 (doğum 1872), yazıyordu ilk kayıtta akıcı bir el yazısıyla, parlak mürekkep yıllarla birlikte matlaşmıştı. Sayfanın altına göz gezdirip *Michael Friel*'i buldu, *John Friel* ve *Dermot Friel*'i; *Bridget Friel, Margaret Friel, Nora Friel*'i. Bir *Mary Friel* daha vardı, *doğumu 1927, doğumu 1928* olan iki *Mary Friel* daha, *doğumları 1929* olan beş *Mary Friel* daha vardı. Başını kaldırıp rahibe baktı, o da omuz silkti ve ellerini havaya kaldırıp indirdi. Buralarda pek duyulmadık bir isim değildir, dedi. Oldukça yaygın bir isimdir. Aile ağacınızı mı araştıracaksınız?

Sayılır, dedi David sayfaları çevirip *Friel, Doherty* ve *Carr*'larla dolu sonsuz sütunlardan parmağını geçirerek. Üç *Mary Friel* daha vardı, 1930'da doğmuş, 1931'de doğmuş olan dört tane daha. Peder Dwyer bir an ciddi gözlerle ona baktı.

Aile ağacını araştıran çok insan uğrar bana, dedi. Daha çok Amerikalılar, sonunda İngiltere ya da İskoçya'ya yerleşmiş olan insanlardan ziyade onlar. İrtibatı daha kolay kaybediyorlar, sanırım, dedi bir fincanı masadan David'e doğru ittirerek. David sayfaları çevirmeye devam ediyordu. *Mary Friel, ölüm 1932 (doğum 1925). Mary Friel, Sean Sweeney ile evlilik, 1933.*

Ama eğer başka bir şeyse, dedi Peder Dwyer sesini hafif alçaltarak. Tam olarak aile ağacınız değilse. David başını kaldırdı. Eğer başka bir şeyse, dedi Peder Dwyer yeniden, o zaman size

biraz tedbirli olmanızı öğütlerdim. Birden öksürdü, elini ağzına götürüp sandalyesinde iyice doğrularak. Özür dilerim, dedi. Cebinden çıkardığı bir mendille ağzını silip devam etmeden önce birkaç kez yutkundu.

Bir yere gidip sorular sormaya başladıklarında, dedi karıştırdığı çayının içine bakarak, insanlar üzüntüye neden olabilir. İnsanların aklına garip şeyler gelebilir. Çıkması gerekmeyen şeyler su yüzüne çıkabilir. David elleri kayıt defterinin kaba dokulu sayfalarında, başını kaldırıp ona baktı. Dışarıdan ayak sesleri duydular, taş döşeli yolda gürültülü ve canlı ayak sesleri, derken mektup kutusundan tıkırdayarak içeri düşen bir şeyin sesi.

Pardon, dedi Peder Dwyer çayını bırakırken ve odadan hole doğru yürüdü. David paspasın üstünden bir şey aldığını ve bir an için kapıyı açtığını işitti. Kapı tekrar kapanmadan önce serin ve nemli havanın kokusu odaya süzüldü.

Yaşınızı sormamda bir sakınca var mı? dedi Peder Dwyer odaya dönerken. Elindeki ince ve beyaz bir zarfı, sanki açma zahmetine katlanmadan mektubu okuyabilecekmiş gibi, evirip çeviriyordu.

Otuz dört, dedi David. Peder Dwyer mektubu başka bir odaya götürdü, oradaki bir pencereyi kapatıp çayına geri döndü.

Otuz dört, dedi gözlerini ayırmadan David'e bakarak. Oldukça uzun bir zaman, değil mi? David kayıt defterini kapatıp öteki defterlerin üstüne koydu. Çayını içti. Odaya bir göz gezdirdi, gözlerini hızla kırpıştırarak duvardaki resimlere baktı, daha çok dini tablolar: Bir haça germe sahnesi, kucağında bir bebekle bir tapınakta durmuş sakallı bir adam, Rembrandt'ın önünde diz çöken oğlunun omuzlarına ellerini koymuş bir babayı betimlediği o karanlık tablo.

İnsanlar bazen unutmayı tercih eder, dedi Peder Dwyer.

David çayını bitirdi, boş fincanı tepsinin içine geri koydu ve şimdi ne diyebileceğini düşündü. Söylemeye kalkışırsa sözcüklerin paramparça olacağını, su damlaları gibi havaya saçılacağını hissediyordu.

Siz tek değilsiniz, dedi Peder Dwyer şevkatle. Hiç olmazsa bunu biliyorsunuz, değil mi?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bavulunu hazırlaması ya da onunla birlikte o uzun yolculuğa çıkmayı istemediğine karar vermesi için, Eleanor'u evde bıraktı ve yanına alacak birkaç fotoğraf daha bulmak için arabayla annesine gitti. Yaşlılar için yapılmış toplu bungalovların çıkmaz sokağına girdiğinde Dorothy dışarıda durmuş onu bekliyor, taşınma hediyesi olarak aldıkları saksılı çiçekleri suluyordu.

Eleanor yok mu yani? dedi o arabadan inerken, pek de başını kaldırmadan.

Yok, dedi David, evde birkaç işi vardı.

Yazık, dedi Dorothy kovayı bırakıp öpmesi için yanağını uzatarak, bayağı zaman oldu. Dudaklarına değen teni kuruydu, tek koluyla sarıldığı vücudu David'e ince ve kırılgan geldi.

Güzel görünüyorlar, dedi David başıyla çiçekleri işaret ederek. Dorothy şüpheyle çiçeklere baktı.

Eh, dedi, orada aldıkları ışıkla ne kadar olabilirse artık. Döndü, drenaj borusuna yaslı duran bastonuna dayanarak ağır ağır eve doğru yürüdü. David destek olmak için dirseğinden tutmaya çalışsa da, silkinerek elinden kurtuldu ve mutfağa yürüdü. David bir an girişte durup kaskatı hareketlerini izledi, büyürken gördüğü hareketlerin daha ağır versiyonlarını, su ısıtıcıyı dolduruşunu, fişe takışını, dolabı açıp poşet çayları çıkarışını. Elindeki kemikler sanki küçülmüş, çevrelerindeki deriyi gevşek bırakmışlardı. Bileğinin üstünde daha önce fark etmediği kahverengi bir leke vardı. Masaya bir tabak bisküvi ve iki fincan tabağıyla fincan bırakıp oturdu. Isıtıcıdaki su kaynayınca, David demliği doldurdu, masaya getirip yanına oturdu. Dorothy kulpunu ona doğru çevirip bardağını doldurmasını bekledi.

E? dedi David. Nasıl gidiyor anne? Burayı nasıl buluyorsun? Dorothy hafif gülümseyerek David'in omzu üstünden pencereye doğru baktı, eğimli girişleri ve kapılarının yanındaki destek

almak için takılmış tutamaklarıyla öteki bungalovlara, saksılı çiçek öbeklerine ve incecik çimen şeritlerine.

Ah, her şey çok güzel, dedi. Hiç şikâyetim yok. Sıcak, kuru ve de temiz. İşimi görüyor.

Dorothy'yi taşınmaya ikna etmeleri uzun zaman almıştı. Doktorun merdivenlerin kalçaları için iyi olmadığını söyleyişini kim bilir kaç kez hatırlatmışlar, o da şu merdiven asansörü şeylerinden alabileceğini söylemişti, adı neydi onların? Onlar öyle pahalı ki, demişti Susan, Dorothy de ona bakıp gözlerini kısarak, ha öyle mi Susan, doğru mu söylüyorsun? demişti.

Bir gece banyoda düşüp yardım çağıramazsa ne yapacağını sormuşlardı. Evin artık temiz tutamayacağı kadar büyük olduğunu söylemişler, o da eh biliyorum zaten, demişti, neden sizi çağırıp duruyorum zannediyorsunuz? Ama sonunda kabul etmişti, gönülsüzce, Julia gibi bir bakımevine gitmekten daha iyi olduğunu, hep aynı teraneyi dinlememek için bile olsa bunu yapacağını söylemişti.

Sonunda taşınmadan önceki gece onun için akşam yemeği hazırlamış ve gece geç vakte kadar yanında kalmışlar, elli yıldan fazla zamandır yemek koyduğu o aynı masanın etrafında oturmuşlardı. David'le Susan, Susan'ın oğlu Mark'ın da yardımıyla, bütün günü evdeki çoğu eşyayı boşaltarak geçirmiş, bazılarını bungalova, geriye kalanlarıysa yardım derneklerinin dükkânlarına ya da kendi garajlarıyla tavan aralarına götürmüşlerdi.

Dorothy ayak altında dolaşmamış, ne yaptıklarını bildiklerinden emin olduğunu söyleyerek, bahçede ya da alışverişe gidip gelirken Eleanor'la sohbet etmişti ve akşamleyin de pazar günü için öğle yemeği yapar gibi masayı hazırlamışlardı, sebzeler için ısıtılmış tabaklar, bir soslukta beyaz sos, ayrı ayrı servis kaşıkları, halkalarına geçirilmiş peçeteler. Eleanor mum yakmayı önermiş, merdivenin altındaki dolaptan birkaç tane bulup, etiketleri çıkarılmış küçük şarap şişelerinin üstünde masaya koymuşlardı. Herkese içki koyup, Albert'ın, evin, yeni başlangıçların şerefine kadeh kaldırmışlardı.

Annesi ikisine de birer fincan çay daha koyduktan sonra, dinle, dedi David, yapmamı istediğin bir şeyler var mı, hazır buradayken?

Eh, daha gitmiyorsun değil mi? diye sordu Dorothy.

Hemen değil, dedi, ama fazla kalamam. Hazırlanıp öğleden önce çıkmamız lazım. Ellerini masaya koydu, kalkmak üzereymiş gibi, Dorothy ona baktı.

Gitmeniz mi? dedi. Şimdi Eleanor da mı seninle geliyor? David başını sallayınca, Dorothy gülümsedi.

Ha, sevindim, dedi. Tek başına gitmenin iyi bir fikir olduğunu düşünmemiştim hiç. David omzunu silkip etrafa bakındı.

Yapmamı istediğin bir şey var mı ama? dedi yeniden. Dorothy bir an ona bakıp başını iki yana salladı.

Yapılacak pek de bir iş yok, dedi.

Elektrikli süpürgeyle yerlerin alınması falan? diye sordu David.

Haydi oradan, dedi annesi, sözlerine dikkat et. Daha yatalak olmadım. Ama çayımız bittiğinde şunları yıkayabilirsin, diye de ekledi başıyla masadaki fincan tabaklarıyla fincanları göstererek. David başını salladı.

Ha bir de anne, dedi, sonradan aklına gelmiş gibi, şu fotoğrafları ödünç almayı umuyordum hâlâ, hatırlıyor musun? Dorothy ona baktı. Bir baksam sakıncası var mıydı? dedi David. Giderken onları da almayı düşünmüştüm. Bunları bir çırpıda, sessizce, konuşurken dantel masa örtüsünün üstündeki kırıntıları alarak söylemişti.

Ha, dedi Dorothy. Şey. Tabii. Başıyla kapının arkasında üst üste konmuş karton kutuları işaret etti. Hâlâ oradalar sanırım.

Bakabilir miyim? diye sordu tekrar David. Dorothy eliyle kutulara doğru bir hareket yaptı, başını sallayarak, yüzünü başka tarafa çevirip beceriksiz hareketlerle bardağını dudaklarına götürmemiş olsa, al bak tabii, anlamına gelebilecek bir hareket.

Albümler hâlâ evden taşındığında koyduğu yerde, yemek kitaplarıyla eski bahçecilik dergilerinin arasında sıkışmış duruyordu. David bakmak için odanın köşesinde durdu, hangi resimleri istediğini çoktan bildiği için çabucak albümlerden çıkartıp tezgâha koymaya başladı; kendisiyle Susan'ın okuldaki

ilk günleri, Albert'la Dorothy eve taşınırken, büyükannesi ve dedesiyle geçen bir yaz tatili, kenarları yuvarlatılmış ve renkleri solmuş kare kare minik vesikalıklar. Annesi hırkasının kollarıyla oynayıp, uçlarını kıvırıp açarak ve yeniden düzelterek, pencereden dışarı bakmaya devam etti. David'in bir albüm sayfasının plastik kapağını her açışında kâğıt yırtılır gibi bir ses çıkıyor, Dorothy endişe içinde ona bakıyordu.

Onlara dikkat edeceksin, tamam mı? dedi. David ağır sayfaları hızla çevirip, işi biten albümleri tekrar kutuya sıkıştırmayı bırakmadan, başını salladı.

Bak, anne, dedi seçtiği resimleri şeffaf plastikten bir poşet dosyanın içine kaydırırken, sorun olmadığına emin misin?

O gece birlikte yemek yerlerken, Dorothy bungalova taşınmadan bir gece önce, bazı tuhaf şeyler söylenmişti. Dorothy şarabı biraz fazla kaçırmış ve David'in yapmak üzere olduğu şey konusundaki endişelerini sayıp dökmüştü, yoluna çıkmayacağım ama bütün bunların beni çok da mutlu etmediğini bilmelisin, demişti, artık biraz geç olmadı mı, demişti, gerçekten? Ah, bunlar hep Julia'nın suçu, demişti. Ama şimdi, dudaklarına değen tek bir fincan çayla ve düzenli küçük odayı dolduran keskin yaz güneşiyle, geriye söyleyeceği bir şey kalmamıştı.

Cidden, önemli değil, dedi sonunda. Git, şu işi hallet. Birden ayağa kalktı, bir şeyi nereye koyduğundan emin değilmiş gibi, aradığı şeyin ne olduğundan emin değilmiş gibi etrafa bakındı, sonra tekrar oturdu. Eleanor'a benden selam söyle, olur mu? dedi yorgun ve güçsüz bir sesle. Sana iyi bakmasını söyle.

David yapacağını söyleyip tabaklarla fincanları lavaboya götürdü, musluğun altında durulayıp kurutma tezgâhına dizdi, saate göz attı.

41

Kesilmiş ameliyat ipliği parçaları, küçük şeffaf kutuda, Temmuz 1983 tarihli

Kate babasının ameliyat izini hastaneden çıktıktan ancak üç ya da dört ay sonra gördü. Büyülenmişti. Yanında diz çöküp gözlerini yara izine, birbirine yapışmış etlerden kabartının her iki yanındaki belirsiz noktalı çizgilere, sağlıklı deriye dönüşen o büzüş büzüş yaralı yüzeye dikti. David dirseklerinin üstünde doğrulup kızının yüzüne, konsantre olmuş gözlerine, bu yeni bilgiyi beyninde sıkı bir işleme tabi tuttuğu anlamına gelen büzülmüş dudaklarına ve aşağı inmiş kaşlarına baktı. Dokunmak için elini uzatınca Eleanor keskin bir ı-ıh ve kafa sallayışla elini yakaladı. Önce ellerini yıka, dedi, Kate'in bileğini bırakmadan. Kate ellerine baktı. Dorothy'nin verdiği kovası ve küreğiyle bahçenin bir köşesini kazmaktan geldiği için toprak ve çimenle kaplanmışlardı; müze şeyleri için, diyordu kazısına. Ayağa kalkıp eve girdi, giderken de endişe içinde David'e baktı.

Eleanor, David'e gülümseyip ayaklarını yerde sürüyerek yanına gitti ve boynuyla kulağından öptü. David bir avuç dolusu çimen kopartıp tam dönerken Eleanor'un üstüne attı. Eleanor da bir avuç çim koparttı, ürkmüş yüzüne karşı kahkahalar atarak tam dönecekken, dışarıdaki borudan akan suyun şırıltısını ve şapırtısını duydular, derken ıslak ellerini havaya kaldıran Kate bir kez daha kapıda belirdi.

Aferin sana, dedi Eleanor, Kate de yeniden David'in yanına

diz çöküp karnına bakmak için koştu. Yaraya baktı, sonra David'e, sonra tekrar yaraya. İzin vermesini bekler gibiydi. David onu izliyordu. Dikkat et, dedi Eleanor yanına oturmak için yerde dönerek. David kendini yeniden, doktorlarla öğrenciler vücudu hakkında yorumlar yapıp, etini çimdikleyip dürterken yatakta yatan bir hasta gibi hissetti.

Kate'in küçük parmağı yaralı tene değdi, hemen geri çekip tekrar uzattı. Parmak ucunu yaranın üstünden geçirdi, dikişlerin çıktığı noktalı iki çizgiden, sonra tekrar büzüşmüş yaranın üstünden. Dönüp Eleanor'a baktı.

Dirseğimdekine benziyor, dedi şaşkın bir sesle.

Evet, dedi Eleanor, benziyor, değil mi? Kate kolunu kaldırıp bir yıl önce sokakta bir cam parçasının üstüne düştüğünde oluşan solgun yara izine dokundu. Parmak ucunu tekrar David'in yarası üstünden geçirdi, sonra kendisininkinden, ona bakıp gülümsediğinde yüzündeki ciddiyet gitmişti.

Dirseğimdekine benziyor, dedi az önce annesine söylediklerini David'in duymadığını zannetmiş gibi.

Evet, dedi David, öyle.

Acıyor mu? diye sordu Kate.

Hayır, dedi, artık acımıyor. Kate tekrar yaraya baktı, bir şeyler düşünerek.

Benim pandisim var mı? diye sordu.

Apandis, diye düzeltti Eleanor. Kate başını kaldırıp annesine bakarak alnını kırıştırdı.

Ben de pandis dedim, dedi, benim de var mı? Karnına bakıp, parmağıyla bastırdı. Eleanor güldü.

Hayır, apandis, dedi tekrar, ve sende de bir tane var, korkma.

Senin de var mı? diye sordu Kate başını kaldırıp.

Evet var, dedi Eleanor.

Ama babamın yok? diye sordu.

Hayır, dedi Eleanor usulca, artık yok. David'e baktı, gözlerini çok hafif kısarak. Kate bir kez daha David'in yarasına baktı, anladığından emin olunca ayağa kalkıp bahçenin köşesindeki arkeolojik keşfine geri döndü, ellerini toprağa daldırıp Roma çömlekleri, bronz çağından kalma paralar, salyangoz kabukları

aramaya başladı. David yeniden uzandı, yüzünde ikindi güneşiyle gözlerini yumdu ve kendi eli de otomatik olarak birkaç ay öncesinden hatıra kalan o sert kabartıya gitti.

Konuşmayı beceremeden önce birkaç kez uyanmış, bilinçsizlik halinden çıkmaya çabalamış olmalıydı çünkü sonunda gözlerini açtığında Eleanor'u orada otururken bulmak onu şaşırtmamıştı.

Selam, dediğinde ağzı şişmiş ve paçavralarla dolu gibiydi ve Eleanor'un duyabildiğini pek zannetmiyordu. Tekrar, selam, dediğinde sözcük kuru dudaklarında kırılıp ikiye ayrıldı. Eleanor birden ona baktı, öne eğilip gülümseyerek, nemli gözlerini hızlı hızlı kırpıştırdı. Çok yorgun görünüyordu. İyi misin sevgilim? dedi David yalanarak ağzının içine ve sözcüklerine biraz olsun yumuşaklığı geri kazandırmak için. Uzun zamandır mı buradasın? Eleanor sandalyesini çekerek yatağa yaklaştırdı, eline uzandı.

Biraz oldu, dedi tekrar gülümseyip başını onunla aynı yöne eğerek. David de gülümsedi ve o anda boş midesinde çalkalanan bir mide bulantısı hissetti.

Saat kaç? diye sorup gözlerini yumdu.

Yeniden uyandığında, odada kimse yoktu. Midesinde bir yerlerde keskin ve gümbür gümbür bir ağrı hissediyordu. Yatağın kenarlarında metal parmaklıklar vardı, bunu daha önce nerede gördüğünü hatırlamaya çalıştı. Eleanor'un oturduğu kahverengi plastik sandalye oradaydı ama kendisinden eser yoktu. Oda eskisinden daha karanlıktı. Bir yerlerden gelen kısık bir ses duyabiliyordu ama radyodan mı geldiğini, yoksa birilerinin mi konuştuğunu, ya da kendisiyle mi konuşulduğunu anlayamıyordu.

David? Bu sefer Eleanor tam yatağın yanında durmuş, parmak uçlarıyla alnını okşayarak, ıslak saçlarını yüzünden çekiyordu. David ona baktı.

Tekrar selam, dedi. Eleanor gülümsedi ve tebessümü öylesine açık bir sevinç ve sıcaklıkla doluydu ki David nasıl tepki vereceğini bilemedi.

Kendini nasıl hissediyorsun? diye sordu Eleanor.

Sancılarım var, dedi David, hasta gibiyim ve biraz başım dönüyor. Eleanor yanağını okşadı, o da avcundan öpmek için yüzünü çevirdi. Eleanor etrafa bakınıp eğilerek alnından, yanağından, burnunun ucundan öptü.

Kahretsin David, diye fısıldadı, beni bir süre bayağı korkuttun. Uzanıp elinden tuttu, kahverengi plastikten sandalyeyi yatağa yaklaştırıp oturdu, elini kucağına koydu. Şu haline bak lanet olsun, diye fısıldadı.

Yatağın yanındaki kilitli dolabın üstünde çiçek dolu bir vazo, bir de kart vardı. Annenden, dedi Eleanor onlara baktığını görünce. Sonra tekrar uğrayacak.

Kate onunla mı? diye sordu.

Ha, evet, dedi Eleanor, dün gece ben de ikisiyle birlikte oradaydım. Sanırım onda kalması fikri annenin hoşuna gidiyor; ikisi için de bu bir macera sanırım.

Ona anlattın mı? diye sordu David.

Kate'e mi? dedi Eleanor. Ona ameliyat olduğunu söyledim; karnını düzeltmeleri gerektiğini ama şimdi iyi olduğunu ve yakında eskisinden daha sağlam eve döneceğini söyledim. Apandisitin olduğunu söyledim ona, diye ekledi usulca. David'in elini sıkıp başparmağını parmaklarının çevresinde gezdirdi. Sorun etmemiş görünüyor, dedi. Of, şu haline bak, dedi tekrar, gözlerini yüzünün yanındaki mor şişliklerde, kalın ve çatlak dudaklarında, kaburgalarındaki benek benek lekelerde dolaştırdı.

Koğuşun öteki ucunda biri televizyon izliyordu. David ekranı göremese de, adamın yüzünde titreşen ışıltıyı görebiliyor, stüdyo alkışının hışırtısını duyabiliyordu. Yaşlı bir adamdı, saçları makineyle kısacık kesilmiş, ağzı hafif aralık. Mavi-beyaz çizgili pijamayla ince gri bir hırka giymiş, sırtını bir yastık yığınına yaslamıştı. Odanın sonundaki pencereden, David iki ağacın en üstteki dallarını, hafif bir esintiyle birleşip ayrılışlarını, koyu yeşil yapakların dalgalanarak birbirlerine çarpışını görebiliyordu. Gökyüzü, üstünde kayan bulutlarla beyazdı.

Sana üzüm getirdim, dedi Eleanor gülümsemeye çalışarak, biraz ister misin? David yatağın yanındaki dolabın üstüne uzanıp, güçsüz bir hareketle bir üzüm kopardı. Sapından koparken bilerek yere düşürdü ve kolunu hiç gücü kalmamış gibi yatağın yanına bıraktı.

Kuvvetim olduğunu sanmıyorum, dedi.

Sen inanılmaz bir şeysin sen, dedi Eleanor, dudağını ısırıp gülmemeye çalışarak ve yatağın başucuna daha da yaklaşarak. Zaten hasta ve bitkin olman gerekiyor. Salkımdan bir avuç üzüm kopardı, kalçalarını çok hafiften ona doğru eğerek, sonra üzümleri ağzına vermeye başladı, isteksizce sıkılmış dudaklarına tek tek uzatıp, kaşını ayartıcı bir şekilde kaldırıp üzüm tanesini geri çekerek, tekrar dudaklarına uzatıp, sapından kopmuş tarafını dilinin ucuyla dişlerinin üstünde dolaştırdı. Tansiyonuna dikkat etmen lazım babalık, diye mırıldandı.

Ben elimden geldiği kadar dikkat ediyorum, dedi David, ama sen pek yardımcı olmuyorsun. Elini uzatıp belinin kıvrımına koydu.

Eleanor birden yataktan geri çekildi, gözlerini kapatıp elini ağzına örterek, nefesini tuttu, seyreden birileri var mı diye etrafa bakındı. David'e başını salladı. Yakında eve dönsen iyi olacak, dedi.

Elimden geleni yaparım, dedi David. Herhalde çok geçmeden yatağımı geri isterler. Eleanor oturdu, David'e bakarak sanki büyük bir sır gizliyormuş gibi gülümsedi.

Bir hemşire gelip ateşini ölçtü, nasıl olduğunu sorup yatak takımını değiştirdi. Uykusunda dönerken herhalde bir dikişi bir yere takıldığı için çarşafın üstünde boydan boya uzanan bir kan lekesi vardı. Bir arabayı iterek gezen bir adam şekerleme ve gazeteler, kare bulmaca kitapları satıyordu. İnsanlar tatları uzun zamandır ısıtılıyormuş gibi gelen yiyeceklerle çıkagelip, tekerlekli masalarla önüne ittirdiler. Birkaç gün sonra yatakta oturabilmeye, sonra yataktan çıkabilmeye, sonra da kısa mesafedeki tuvalete yürüyebilmeye başladı. Bir doktor geldi, yatağın etrafındaki perdeleri sımsıkı çekip stetoskopla solunumunu dinledi ve parlak ışıkla gözlerine baktı, kanla tıkanmış dikişlerini çe-

kiştirerek canını acıttı. Çıkmanızın zamanı gelmiş sanırım, Bay Carter, dedi belli belirsiz bir sesle ve bir şey unutmuş gibi etrafa bakınarak. Bence yapabileceğimiz her şeyi yaptık, diye ekledi ve yine sıvıştı.

Bir polis memuru gelip elinde defteriyle yatağın yanına oturdu ve ona olanları sordu. O da anlattı, aşağı yukarı, polis memuru anlattıklarını yazdı, David'e bakıp sorular sordu, daha iyi bir tarif istedi. David net göremediğini, her şeyin çok çabuk olduğunu ve birbirine karıştığını söyledi. Tekrar görsem adamı tanır mıyım bilmiyorum, dedi. Kesin bir şeyler söylemek çok zor, dedi. Yüzüne bile bakamadım cidden, her şey çabucak olup bitiverdi, dedi.

Sıcak suyla dolu bir küvete uzanmıştı, suyun durgun yüzeyinden yükselen buhar karanlık banyoyu dolduruyor, aynayla pencereyi buğulandırıyor, kıvrılarak tavana yayılıyordu. Küvetin ucundaki iki mum sabit birer ışıkla titremeden yanıyor, verdikleri ışık arkalarındaki fayanslara vuruyordu. Eleanor elinde bir avuç pamukla küvetin yanında yere diz çökmüştü.

Kate hâlâ annesindeydi. Eleanor birkaç gün daha orada kalmasını istediğini, David'i böyle görmesini istemediğini söylemişti. Onu korkutacağını söylemişti. Ev onsuz çok tuhaf geliyordu, boş ve uyumsuz, oyuncakları hâlâ odasında yerlere saçılmış, okul çantası kapıya asılıyken. Ama telefonda konuştuklarında olanlar huzurunu kaçırmamış gibiydi. Büyükannene iyi bakıyor musun? diye sordu David. Yemek pişirip yatağını yapıyor musun? Yok! dedi Kate şaka yaptığını anladıktan sonra kıkırdayarak. Uyumadan önce masal okuyor musun? dedi. Hayır baba, dedi Kate. Saçmaladın artık, dedi ve Eleanor'la konuşmak istedi. Onun evde olmasını inanılmaz özlüyordu. İkisi de özlüyorlardı.

Otur, dedi Eleanor usulca. Küvete eğildi, bir parça pamuğu suya batırıp parmaklarının arasında sıktı. Dikişlerin etrafındaki kurumuş kana, yumuşayıp çözünerek teninden aşağı süzülen o tane tane kabuklara bastırdı. Pamuk kırmızı ve kahverengiyi emince çöpe atmak için uzandı. Suya yeni bir pamuk parçası batırarak işlemi tekrarladı, arada acıyor mu diye ona bakarak, bir

tek yaranın pembe kenarları, iki ucunu bir arada tutan parlak siyah iplikler, iğnenin tenine girip çıktığı yerlerdeki nokta nokta kırmızı delikler kalıncaya kadar dikkatle bastırıp kanı temizledi. Ayağa kalk, dedi ve David ayağa kalkınca su ani bir çalkalanışla üstünden aktı, mum alevleri havadaki devinimle bir an çırpındı. Eleanor üstüne bir havlu tuttu, saçlarını, yüzünü, göğsünü ve kollarıyla sırtını kurulayıp, dikkatle göbeğine bastırdı. Havluyu çektiğinde, üstünde taze kandan minik bir öpücük izi vardı. Pamuktan küçük bir tamponu tentürdiyota batırarak karnına doğru uzattı. Bu biraz yakacak, diye mırıldanarak yaraya bastırdı. Soğuktu ve David içgüdüsel olarak geriye çekildi ama Eleanor bastırmaya devam ettikçe ilk baştaki irkiliş nabız gibi atan daha hafif bir acıya dönüştü. Nefesini sıkılı dişlerinin arasından çekti ve Eleanor başını kaldırıp ona bakınca gülümsedi. Eleanor pamuğu çöpe attı. İşte, dedi, çalışmasını hayranlıkla izlermiş gibi topuklarının üstüne oturup, şimdi nasıl oldu?

David yarasına baktı, yaptığı banyoyla pembeleşmiş ve sıcak, sudan hâlâ yükselen buharla örtülü. Fena olmadı sanırım, dedi. Teşekkürler, dedi. Bir an bakıştılar ve Eleanor bir gülüşün başlangıcını dudaklarının kenarında tuttu. Ellerinden akan su bluzunun kollarını ıslatmıştı. Orada öyle durmuş, ona bakarken, David kanla dolan bir ereksiyonun o tanıdık nabız gibi atışını hissetti. Eleanor bir an ereksiyonuna baktı, derinin kıpırdanarak gerilişine, koyulaşan damarlara. Kafasını sallayarak ayağa kalktı.

Edepsiz seni, dedi gülerek ve havluyu ona verip banyodan çıktı.

42

Küçük adres defteri, tek sayfası yırtılmış, yak. 1982

Kimsenin suçu değildi, demişti kendine sonraları. Öylesine oluveren bir şeydi, ikisinin de pek düşünmeden içine sürüklendiği. İşteyken birlikte çok fazla zaman geçiriyorlardı, bu işin bir bölümüydü. Bir de konuşacak çok şeyleri vardı, paylaşabilecekleri çok şey, bu da işin bir parçasıydı. Geç saate kadar işte kalmak, eve gitmemek, binada bir kez daha bir tek ikisinin kaldığını görmek için, ikisinin de iyi nedenleri vardı.

Artık bu şekilde buluşmaktan vazgeçmemiz lazım, demişti Anna bir seferinde gülerek, yeni sergi panellerini dizerek geçen uzun bir akşamdan sonra binadan çıkarlarken. David de gülüp, doğru, tamam, yarın görüşürüz, demiş ve merdivenlerde Anna'yı bekleyen Chris'e başıyla şaşkın bir selam vermişti; geç saate kaldıkları bir sonraki seferindeyse, ciddi değildim biliyorsun, demişti Anna, bu şekilde buluşmaktan hiç vazgeçmeyelim.

David'e dokunmuştu, kim bilir kaç kez, of kes şunu, ya da haydi bakalım'dan daha fazla bir şey ifade etmeyecek kısa dürtükleyiş ve itişler, ya da iyi misin? Ancak dostça, şakacı denebilecek hareketler. Ama o bu küçük dokunuşların baskısını, hafif bereler gibi, sonradan saatlerce hissediyordu ve yeniden hissetmeyi istemeye başlamıştı.

Kimsenin suçu değildi. Öylesine oluveren bir şeydi.

Eleanor'un nasıl olduğunu soruyordu, hâlâ, bu sohbetlerse birlikte geçirdikleri zamanlara yeniden bir masumiyet kazan-

dırıyor gibiydi. Sorun yoktu; iyi arkadaşların bahsedebileceği şeylerden bahsediyorlardı. David, Kate doğduktan sonra uzun süre iyiydi ama artık okula başladığı için sanırım Eleanor biraz boşluğa düştü, diyebiliyordu, sanırım biraz halsiz, Anna da, ah David'ciğim, diyebiliyordu her arkadaşın diyebileceği gibi, yakında toparlar eminim. Yalnızca konuşmaktı, yaptıkları. Yani şu anda divanda uyuyorum biliyor musun, bile diyebiliyordu, şimdilik, ben yanındayken uyuyamadığını söylüyor, ne zaman yanına yaklaşsam ürküyor sanki, o kadar içine kapandı ki ve Anna da, of senin için zor olmalı David, diyebiliyordu, bunda da bir sorun olmayabilirdi.

Bir şey yoktu. Olan biten hiçbir şey yoktu. Kendi kendine bunu söylüyordu, tekrar tekrar. Kendisinde ne bulabilirdi ki zaten diye soruyordu, bulabileceği bir şey bulamayınca da hiçbir şey olmadığı kanıtlanmış oluyordu.

Ama bir kez söylemişti, açık açık. Senden hoşlanıyorum David, demişti, bunu biliyorsun, değil mi? Öyle, demişti, bilemiyorum, güvenilirsin ki, güven verici, yo, bu tam doğru olmadı, sağlam, yani kendi tarzında güçlü, of ne diyeceğim, özür dilerim, ne demeye çalıştığımı bile bilmiyorum. Bütün bunları David öylece durmuş ona bakarken söylemişti, kıpırtısız, dili tutulmuş, nefesi boğazında yumruk misali bir düğümle kesilmiş. Sonra Anna bir kez daha denemişti: Senin yakınında olmak hoşuma gidiyor, o kadar, tamam mı? Bunu söylerken ellerini omuzlarına koyarak gözlerinin içine bakmış ve ancak koridordan gelen ayak seslerini duyduklarında geri çekilmişti.

Bir cuma gecesi, Eleanor, bugün seni birisi aradı, söylemeyi unuttum, dediğinde, masayı hazırlıyordu. Eleanor konuşurken gözlerini tabağa dikmiş, avuçlarını dümdüz masaya koymuştu. Üstünde hâlâ sabahlığı vardı, saçları yanaklarından aşağı dökülmüştü. Kate, David'e bakarak, çatalıyla bıçağı minik yumruklarında, başlayabileceğinin söylenmesini bekliyordu. David masaya oturdu, fırın eldivenleri hâlâ omzuna asılı, başını salladı.

Ha? dedi Eleanor'a, pek de ilgilenmemiş gibi, Kate'in bezelyelerini patates püresinden bir kratere dolduruşunu izleyerek.

Anna diye biri. Seninle konuşmak istediğini söyledi ama evde olmadığını söyledim, dedi Eleanor. Sesi alçak değildi ama bir şekilde uzak, sanki yanında oturmuyor da başka bir odadan sesleniyor gibi çıkmıştı.

Ha, tamam, dedi David. İşle ilgili bir şeydir herhalde. Onunla pazartesi konuşurum, bekleyemeyecek bir şey değildir eminim. İkiye böldüğü balık parmakları patates püresinden bir çimentoyla birleştiren Kate'e baktı, ağzı dolu, merakla annesine bakıyordu.

Okulda günün iyi geçti mi? diye sordu. Kate bir an düşündü.

Evet! dedi. Ama Robin'in başı derde girdi, kalemimi kırdığı için, çünkü ben kumlu masada oynarken yapmıştı, dedi.

Bayan Ellson sana yeni kalem verdi mi? diye sordu. Kate başını salladı.

Tekrar Eleanor'dan tarafa bir göz attı. Güvenli olduklarından emin olmak istermiş gibi minik parçaları çatalıyla tabakta ittirerek, yemeğini fazla yavaş yiyordu. Ama yiyordu. Yüzündeki saçları arkaya itip gözlerine bakabilmeyi istedi. Gününün nasıl geçtiğini sorabilmeyi istedi.

Kate çatalıyla bıçağını bırakıp gidip oynayabilir mi diye sordu. David gidebileceğini söyledi. Eleanor başını kaldırdı.

Anna kim? diye sordu David'e. David anlatmaya çalıştı.

İşteki Anna, dedi, tanırsın. Küratör yardımcısı, kargolara o bakıyor, genç bir kadın, siyah saçlı. İşe 73'te başladı ama ondan önce de staj yapıyordu, hatırladın mı? Geçen sene değil ondan önceki sene Noel partisinde tanışmıştın, Anna Richards işte. Balık parmaklarını minik kareler halinde kesip, bezelyeleri çatalına yığarak, yavaş yavaş konuşuyordu. Çok da önemli değilmiş ve tam hatırlayamıyormuş gibi.

Hayır, dedi Eleanor. Tanımıyorum.

Siyah kıvırcık saçlı, dedi, şurasında, bayağı zayıf. Eleanor kısa bir an ona baktı, başını kaldırmadan.

Hayır, dedi, onu tanımıyorum. Masadan kalkıp televizyonu açtı, divanın ucuna oturup kucağına bir yastık aldı, sabahlığını dizlerinin üstüne çekti. Kate de bebeğini elinden bırakmadan yerden kalkıp yanına gitti, başını annesinin koluna yaslamak

için yaklaştı. Eleanor kolunu kaldırıp kızının sırtına atmadan önce bir an irkildi.

Altı ay sonra, Noel'le yılbaşı ve kışı geride bırakmışken, Kate annesinin evinde kalır, Eleanor hâlâ yatakta saklanırken, David, Anna'ya telefon etti. Gelecek fuaye sergisinin temasını tartışabileceklerini düşünmüştü, öyle dedi. Ertesi güne kadar bekleyemezmiş gibi. Bir pazar öğleden sonrasında böyle iş konuşmaları gayet normal bir şeymiş gibi. Chris'in bütün hafta sonunu işte geçireceğini bilmiyormuş gibi.

Sergi hakkında bir iki dakika konuştular, o kadar, sonra sessizleştiler. David sesini alçalttı ve, evet, dedi, uğrayayım mı?

Anna ilk başta konuşmayınca, David duyup duymadığından emin olamadı. Yakınlardaki bir çim biçme makinesinin ve müziğin sesini duyabiliyordu. Sanki arka kapıyı açık bırakmış gibi ve evin içinde sıcak bir esinti dolaşırken Anna'nın orada oturduğunu hayal etti. Efendim? dedi Anna.

David tavana bakıp, eliyle ensesini sıktı.

Sorayım demiştim, dedi. Eğer bir işin yoksa. Yapacağın bir şeyler yoksa, belki sana uğrayabilirim. Benim bir işim yok, diye de ekledi. Anna yalnızca bir an tereddüt etti.

Tamam, dedi. Olur. Tamam. David almacı kulağından uzaklaştırdı, ne halt ettiğini merak ederek telefona baktı.

Tamam, dedi o da.

43

Küçük metal parçası, tanımlanamamış, 1983

Uzun süre, her gün bunu düşündü. O tuhaf, beklenti dolu atmosferi. O gitmesi gerektiği hissini ama bunu yapamayışını. O ilk dokunuşun şokunu, baş döndüren gücünü. Sonraları, günlerce, hatta haftalarca düşünmemeyi başarabildiğini fark etmişti. Yalnızca hafızasında geçici olarak canlandıran bir şeyle hatırlıyordu: Bir kuşun şakıyışı, yaz akşamı güneşi, huş ağacı ve yabani çiçekler altında kalmış molozlar. Bunları görünce ya da duyunca, hatırlıyordu.

Ama sonunda bu şeyler bile hatırlatamaz oldu ve o gün olanları hatırlamadan aylar geçmeye başladı. Belfast feribotunu yakalamak için Eleanor'la Liverpool'a giderlerken, neredeyse yirmi yıl sonra, aniden hatırlaması için Eleanor'un, çıplak göbeğinin sıcak tenini okşaması, o sırada parmağının o eski ve solmuş yara izinde durması kadar dolaysız bir şey olması gerekmişti.

Seninle gelmemin sorun olmadığından emin misin? dedi Eleanor. David nefesini hızla içine çekip bir kahkaha attı.

Eh, artık biraz geç değil mi? dedi. Eleanor'un parmağı hâlâ ileri geri yaranın üstünde gidiyor, bir zamanlar dikişlerin olduğu noktalı ikiz çizgileri arayıp buluyordu ve David bir kez daha ona hiç anlatmadığı şeyleri düşündü, bu yolculuğu da bunları anlatmak için yapmıyordu.

İlk yumruk bir şoktu. Olmaması gerekirdi. Daha açık bir zihinle düşünmüş olması gerekirdi, Chris'ten teklif geldiğinde, eve

dönerlerken eski araba fabrikasının arazisinden geçmenin cidden kestirme mi olacağını düşünmüş olması gerekirdi, Chris bir zamanlar orada çalıştığını anlatırken teldeki bir aralıktan sıkışarak içeri girip, eski depolarla ofislerin, boyahanelerin, test bölümlerinin, montaj hatlarının tuğladan siluetlerini parmağıyla gösterdiğinde. Ettikleri sohbetin evlilik ve güven konusuna kayışının içlerinde dolaşan iki biradan, akşam güneşinin o uzun ve eğimli düşüşüyle gökyüzünde süzülen kuşlardan başka bir nedeni olup olmadığını merak etmiş olması gerekirdi. Dinlemiş, düşünmüş ve neler olabileceğini fark etmiş olması gerekirdi. İşten sonra bir içki teklifinin alışılmadık, sohbetlerinin biraz fazla tuhaf, biraz fazla zoraki olduğunu, Chris'in başından beri sanki bir şeyi bekliyor olduğunu fark etmiş olması gerekirdi. Ama bütün bunların hiçbirini düşünmedi ya da düşündüyse bile bu konuda hiçbir şey yapmadı ve bu yüzden ilk yumruk geldiğinde, bu tam bir şok oldu.

Chris tam midesine geçirmişken dönüp, vücudu o gülle gibi yumruğun etrafında kıvrılırken, ayakları taşlı zemine sürtünüp eşelerken bile, yüzündeki o acımasız ve yoğunlaşmış ifadeyi yakaladı. Başını kaldırıp ona baktı, neredeyse gülerek, sanki bu bir şaka olabilirmiş ya da o anda bir şakaya dönüştürebilirmiş gibi ve, ne sen ne yapıyorsun bu neydi? dedi. Chris bir şey söylemeden parmakları açık elinin ayasını yandan bir çekiç gibi David'in başına geçirdi.

Yumruklar yüzüne, kaburgalarına, böbreklerine yağarken bile, şaşırabilecek zamanı, ama ama ne hayır ben bir şey yapmadım sen ne bok ben bir şey yapmadım, diyebilecek nefesi bulabildi. Chris bunu duyunca kahkahalarla güldü, arkadan tekmeleyerek bacaklarını havalandırdı ve yere düşerken güneşte pişmiş beton David'in yüzünün yan tarafında çatırdadı.

Sen ne yaptığını zannediyordun, dostum? dedi Chris elinin üst tarafıyla ağzını silerek. Bu işten kurtulacağını nasıl düşünebildin ki?

Ben bir şey yapmadım, dedi David, bir şey yok, biz sadece, ve Chris ona yalancı dedi, yalancı ve pislik, o yerde yatarken başını yandan tekmeleyerek.

Anna'nın evine gittiğinde, telefon açıp uğrayabilir miyim diye sorduğunda ve o tamam dediğinde, yürüyerek oraya gidip Anna kapıyı açtığında ve selam dediğinde sıcak bir yaz günüydü. Anna saçlarını tepeden bağlamıştı, yüzüne düşen başıboş uzun bukleleri gözünün üstünden üfleyip duruyor, bir parça kâğıtla yelpazelenip, çok sıcak, terledim, diyordu, sen terlemedin mi? Bunu her söyleyişinde de kıkırdıyordu, tedirgin, utangaç ya da heyecanlı, David tam anlayamıyordu. David'in kulaklarını kıpkırmızı yapan bir gülüşü vardı. İçeri girmesini söyledi, ikisine de birer içki koyup bardaklara buz küpleri attı. Bütün bir buz küpünü emmesi için David'e meydan okudu, David de ona meydan okudu ve mutfakta ağızları buzlarla buruşmuş öylece durup birbirlerine surat ekşittiler, Anna'nın sulanan gözleri parıldamaya başladı, kendi buzunu tükürüp attığında, kahkahalarla, bir kez daha David'e dokundu. İki elini birden dümdüz göğsüne bastırdı, hafifçe, çok kısa. Eleanor ona böyle dokunmayalı aylar olmuştu.

Anna mavi bir elbise giymişti, çok açık bir mavi, sanki çok sık yıkanmış gibi, omuzları açık ve o yuvarlacık çıplak omuzlarından paket ipi kadar ince askılarla sarkan. Ayakları çıplaktı. David'i kendisine bakarken yakalayıp gülümsedi.

İçkilerini alıp salonda oturdular. Yan yana oturdular ve Anna, David'e dönüp bacaklarını altına toplayarak kolunu divanın arkasından sarkıttı. Bol bol konuştu, hızlı hızlı, güldü ve gülüşü David'in aynı zamanda hem rahatsız hem de iyi hissetmesine neden oldu. Konuşmadığı zamansa, bardağının tepesinden David'e bakarak, gözlerini kaçırmak isteyip kaçıramadığı uzun ve ağır bir bakışla içkisinden ağır ağır, uzun bir yudum alıyordu. David'in ne yaptığı hakkında hiçbir fikri yoktu, artık orada olduğuna göre, gitmek istiyordu ama istemiyordu da. Anna, Eleanor'un ne durumda olduğunu sordu, o da aynı dedi, yatakta çok fazla zaman geçirmediğini, yine evden çıkmadığını ve işten eve döndüğünde onu şişmiş gözlerle bulduğunu söyledi. Doktorun ilaçları değiştirmekten bahsettiğini ama gerçek çözümün bu olup olmadığından pek emin olmadığını anlattı. O sırada neredeyse her zaman yaptıkları türden bir konuşmaydı.

Şimdi ne kadar zaman oldu? diye sordu Anna. David'in bir an düşünmesi gerekti.

Her zaman böyle değil, dedi, biliyorsun, gelip gidiyor. Hamileyken iyiydi, sonra bir süre daha iyi oldu. Ama bazen oluyor işte, dedi. Olmaması için ikimizin de yapabileceği bir şey yokmuş gibi görünüyor. İlaçların bile işe yaradığından emin değilim, dedi; yalnızca baş edebilmeyi kolaylaştırıyorlar, biraz ateşi küllendiriyorlar. Bunları anlatırken Anna hafif ona doğru eğilmiş, yüzüne bakarak, arada başını sallıyordu.

Çok güzel, dedi, yani, onun için yaptıkların, etkileyici.

Yok ya, pek sayılmaz, dedi David, yani, o benim karım, başka ne yapabilirim ki?

Anna boncuklu uzun bir kolye takmıştı, kolyeyi iki parmağının arasında çeviriyordu ve bıraktığında çıplak tenine düşünce, David yine bakmadan edemedi.

Gelmene sevindim, dedi Anna, burada olman çok güzel.

Tabii, burada olmak da çok güzel, dedi David kibarlık numarası yapıyormuş gibi ama aslında ciddi ciddi. Orada olmak güzeldi, Anna'nın divanında, sıcak bir öğleden sonrasında elinde soğuk bir içkiyle, onun o elbiseyle orada oturması, kıvırcık siyah saçlarını gözlerinden üflemesi ve konuşması, kahkahalar atması, parmaklarını dudağına değdirmesi.

Öyle mi? dedi Anna birden, ısrarcı bir sesle. Burada olmak güzel mi, memnun musun burada olmaktan?

Evet, dedi David, evet öyle, memnunum. Kafası karışmıştı ve Anna sessizleşti.

İçkisini bitirdi. Tuvalete gitti. Elini yüzünü yıkadı ve üst kattaki banyodan çıktığında Anna da merdivenlerin başında bekliyordu.

Banyonun yanındaki odanın açık kapısında durmuş, hafifçe kapıya yaslanmış ve tek bileğini ötekinin arkasında kıvırmıştı. Mavi elbise dizlerine kadar uzanıyordu ama tek bacağını kaldırdığı için daha yukarıya, baldırlarına kadar çıkmış gibi görünüyordu. David ona baktı. O kadar. Yalnızca baktı. Anna başının tepesindeki düğümü düzeltmek için elini yukarı kaldırdı ve gülümsedi. Bu yeterliydi. O an, orada durup ona bakmak ve Anna'nın gülüşü, kendisi için gülüşü, o sıcak günde pencerelerin

açık oluşu ve yazın evin içinde süzülen miskin sesleri, bir yerlerdeki bir çim biçme makinesi, çocukların bağırtısı yeterliydi.

Nasıl görünüyorum? diye sordu Anna.

Bana anlattı David, anlattı kahretsin, dedi Chris. Bir sigara yaktı, soluk soluğa, David'e ayağa kalkmasını söyledi, biraz yardım etmek için biraz da kendine çekmek için ceketinin yakasından tuttu. David elini yüzüne götürüp şişmiş dudaklarını, yanaklarını, göz çevresindeki morlukları kontrol etti, elini çekerken parmaklarındaki kana baktı. Öksürüp yere kan tükürdü ve artık bitip bitmediğini merak etti.

Chris, bak, dedi, öyle bir şey değildi, öyle olmadı, biz. Chris elini kaldırdı, dönüp gitmeye hazırmış gibi.

Siktir et, dedi, unut gitsin, dedi. Tekrar David'e döndü ve David elini el sıkışmak için uzattığını, artık bittiğini düşündü; ama onun yerine Chris yakasına yapıştı, onu yere doğru çekerek, sözcükleri kulağına tükürmek için eğildi. Sen ve Eleanor, dedi, senin kendi sorunun. Sana vermemesi ya da boş odada uyutması ya da bundan sonra bir kez olsun senin yanında soyunmaması umurumda değil dostum, dedi. Beni ilgilendirmez, benim sorunum değil, dedi, benimle hiçbir ilgisi yok, ama gözlerini benimkinden uzak tut, tamam mı? Bütün bunları usulca, sanki gülmemeye çalışır gibi, sesinde bir gülücükle söylemiş ve David'in yakasını daha da çekip boğazını sıkmıştı. Boynundaki damarlar zonklamaya başlarken, David'inse tek düşünebildiği, Chris'in bunları bilmesinin tek bir yolu olduğuydu. Bunları konuştuğu yalnızca tek bir insan vardı.

Tamam mı? dedi Chris tekrar ve David başını sallayıp, evet, tamam, anladım, anlamına gelmesi gereken bir ses çıkardı. Chris doğruldu ve doğrulurken de David'i iterek yakasını bıraktı. David ayaklarının altından kaydığını hissetti, yüzünün bir kez daha sıcak ve sert zemine çarptığını hissetti, küçük taş ve çakılların yanağını törpülediğini hissetti. Altında keskin bir şey vardı, midesine değen ve tam sırtını kamburlaştırıp kaçacakken Chris'in sırtına basan ayağının ağırlığını hissetti, o keskin şey tenini delip geçerken nefesini kesen ani bir acı hissetti, kıvrılarak kaslarıyla etini oyan ve yırtan.

Chris geri çekildi, o da sırtüstü dönüp acının geldiği yere baktı. Bir an, hiçbir şey görünmedi; gömleğindeki bir yırtık, gözüne ilişen sert ve pas rengi bir şey. Ama bakmaya devem ederken ve Chris dönüp yürümeye başlarken, kan aniden hücum etti, gömleğinin kumaşına emilip yoğunlaşarak teninde kaymaya başladı. Kana baktı, sonra Chris'e, daha birkaç metre ötede ama uzaklaşmaya devam eden. Sonra da bakışlarını boş ve açık mavi gökyüzüne çevirdi.

Elini yüzünü yıkadı, banyodan çıktı ve Anna oradaydı, o elbiseyle kapıda durmuş, ona bakıyordu. Nasıl görünüyorum? dediğinde, sesi sanki cidden öğrenmek istiyormuş gibi çıkmıştı, emin değilmiş gibi, vücudunun her santimetre karesi, zarif çıplak ayakları ve upuzun pürüzsüz bacakları, elbisesinin kalçalarının kıvrımına uyuşu ve göğüslerinin kumaşı zorlayışı, omuzları, boynu, gözleri nefes kesici ve baş döndürücüyken. Gözleri bir an garipleşti, ona baktığında, neredeyse tedirgindi.

İyi görünüyorsun, dedi David ve Anna, öyle mi? dedi. Sahiden mi? Sanki cidden öyle olmadığını düşünürmüş, sanki her nasılsa onunla dalga geçtiğini zannedermiş gibi. Sanki her gün ona ne kadar güzel göründüğünü söyleyen tek bir kişi yokmuş gibi.

Sevecen bir sesle, evet Anna, dedi, öyle, çok iyi görünüyorsun. Anna tekrar gülümsedi, bir an gözlerini kaçırdı, omzunun üstünden odaya baktı. Hâlâ yerinden kıpırdamamıştı. Ona döndüğünde gözleri farklı görünüyor ve gülümsemiyordu.

Sessizce, dosdoğru gözlerinin içine bakarak, peki o zaman, haydi, dedi ve kapıda birden dönerek odaya girip gözden kayboldu.

David nefes bile alamıyordu.

O hareket, kalçalarının dönüşü, elbisesinin dönerek baldırları üstünde yükselişi.

Anna'nın ne kadar beklediğini, orada öylece dikilip açık kapıya ne kadar zaman baktığını hatırlamakta zorlanmıştı daha sonraları.

Yerinden kıpırdayamadı. Yapamadı.

Anna tekrar kapıda belirdi ve bu sefer konuşurken gözlerin-

den açıkça yaşlar süzülüyor, sesi çatallı çıkıyordu. Utanma, dedi. İstediğini sanmıştım, dedi.

İstiyorum, dedi David.

İyi gel o zaman, dedi Anna, ağzını hafif araladı, iki yanağından da yaşlar süzülüyordu, parıldayarak.

Onu istiyordu, deliler gibi.

Yerinden kıpırdayamadı.

Daha sonraları, o anda Eleanor'u düşündüğünü söyleyebilmeyi istemişti, onu hâlâ ne kadar çok sevdiğini hatırladığını ve hemen eve gidip bunu ona söylemenin ne kadar önemli olduğunu düşündüğünü. Ya da Kate'i düşündüğünü, hayatının bir parçası olduğu için kendini ne kadar ayrıcalıklı hissettiğini ve bunu tehlikeye atacak hiçbir şey yapamayacağını birden apaçık gördüğünü. Ama bunları söylemesi doğru olmazdı. Ona yaklaşmasını önleyen tek şey korkuydu. Eğer yaparsa neler olabileceğinin korkusu, o zaman, ondan sonra ve hayatının geri kalanı boyunca neler olabileceğinin.

Dönüp merdivenlerden inmeye başladı, ağır ağır, her basamakta dizleri kesilerek, Anna'nın bakışlarının ağırlığını omuzlarında hissederek, onu izleyen. Merdivenleri indiğinde tekrar duraksadı, dönüp bir şeyler söylese mi ya da fikrini mi değiştirse ya da kalıp bir içki daha içse ve ikisi de hiçbir şey olmamış gibi davranabilse mi diye düşündü. Merdivenlerin tepesinden ayrılırken elbisesinin dönüşünü duydu arkasından, yatak odasının kapısını kapattığını duydu ve o anda bile geri dönmeyi düşündü. Gömleğinin koluyla yüzünü silip kapıyı açtı, öğleden sonrası güneşine çıkıp hızla uzaklaştı.

Orada öyle yatarken, ne kadar fazla acı olduğuna şaşkındı, testere uçlu, isimsiz, gürleyen bir acı. İçinden ne kadar çok kanın akmaya devam ettiğine, çatlak ve kırıklarla dolu betonda yoğun bir havuz oluşturduğuna şaşkındı. İçine giren şeyi çıkarabilir mi, yaranın uçlarını birleştirip sonsuza kadar akacakmış gibi görünen kanı durdurabilir mi diye bakmak için, ellerini acının olduğu yere götürmeye çalıştı. Ama hareket ettirmeye çalıştığında elleri hiçbir şey yapamadan titredi, güçsüzce havaya kalktı ve sonra tekrar düştü. Başını çevirip, Chris'in iyice

uzaklaşmasını, akşamın gökyüzünde gruplar halinde uçuşan kuşları seyretti.

Kate'in doğduğu zamanı düşündü, onu korumak için hissettiği o içgüdüyü, birinin kılına bile zarar verdiği düşüncesiyle içinden yükseldiğini hissettiği o şiddeti. Bunda çoktan başarısız olduğunu fark etti ve şimdi onu kimin koruyacağını düşündü, kendisinin becerebildiğinden daha iyi bir iş çıkartıp çıkartamayacaklarını.

Chris'in hızını kesmeden arkasına döndüğünü, elli metre öteden ona baktığını gördü. Durduğunu gördü, tekrar dönüp elini batan güneşe siper ettiğini. Bakıştılar. David kanlı ellerini kaldırdı, yardım isteyen güçsüz bir hareketle ve Chris kırıklarla dolu betonda sendeleyerek koşmaya başladı.

44

Bir çift çocuk eldiveni, çizgili, yak. 1983

Sekiz yaşında, evden okula giderken bir çift eldivenini kaybettiğini anlatmıştı Eleanor bir seferinde. İlkbahar yaklaşıyormuş ve hava evden çıktıktan sonra ısınmış, o da eldivenlerini paltosunun cebine koymuş ve evin kapısına gelene kadar da düşürdüğünü fark etmemiş. Bir saat onları aramış, başı önde gözleriyle kaldırımları, yol kenarlarını ve merdivenleri taramış. Tam öğretmeni çıkarken okula varmış, öğretmen onu tekrar içeri almış ve sırasının altına, vestiyere, koridora, dışarıdaki tuvaletlere bakmış ama bulamamış. Tekrar eve koşturmuş, çılgınca arayışını bulandıran acılı, korku dolu gözyaşlarıyla. Eve geç kaldığım için başımı belaya sokmak istemiyordum, demişti, ama eldivenleri kaybettiğim için başımın belaya girmesini de istemiyordum. Pes edip kapıyı çaldığında ve annesinin ateşler saçarak sorular soran gözlerine bakamadığında, ikisi yüzünden de başı belaya girmiş. Çayını içmeden yatağa yollanmış, dik merdivenlerin her basamağında bir şaplak yemiş ve kendisi satın alabilecek yaşa gelinceye kadar bir daha eldiven giymesi yasaklanmış. Ellerime çorap geçirirdim, demişti, hava buz gibi olduğunda, sonra da kimse görmesin diye paltomun kollarını aşağı çekip ellerimi içine saklardım.

Kate yedi yaşındayken, David'in hastaneden çıkışından sonraki sonbaharda, Eleanor ona yeni bir çift eldiven alıp iki parça par-

lak kırmızı yünle paltosuna tutturdu. Bir pazar öğleden sonra merdivenin altındaki dikiş kutusunu alıp pencerenin yanındaki divana yerleşti. Kate şöminenin önünde kurduğu çiftliği bırakıp ayağa kalktı, gözlerinde şaşkın bir konsantrasyonla, birkaç saniye onu seyretti.

Ne yapıyorsun? diye sordu. İpliği düğümlemeye çalışan Eleanor başını kaldırdı, kızının paltosu kucağında yayılı, eldivenler birlikte divanın koluna konmuş.

Bu eldivenleri paltona dikeceğim, dedi. Kaybetme diye. Kate bir an düşünüp arkasına döndü.

Tamam, dedi izin veriyormuş gibi. Yeniden çiftliğine döndü, sevgiyle onu seyreden büyükannesi koyunu nereye koyacağını sordu. Buraya! diye ilan edip iki plastik koyunu keçeden bir ördek havuzuna daldırdı, bir at alıp çiftliğin etrafında dörtnala koşturdu, deliler gibi kişneterek, taş duvarlardan aşağı yuvarlayıp bir traktöre çarptırdı, bağırıp ciyaklayarak heyecan dolu bir sesle, of at bacağını kırdı şimdi hastaneye gidip dikiş attırması lazım, dedi. Dorothy torununu susturmaya hazır bir halde Eleanor'a göz attı ama o ipliği iğneye geçirmekle meşguldü ve bir şey söylemedi. Çöpleri atmaya gitmiş olan David salona döndü.

Anten gevşemiş, dedi, çatıya çıkıp düzeltmem gerekecek. Ya da birine yaptırırım. Kimseden cevap gelmedi, o da bulaşığa başlamak için mutfağa gitti, suyun ısınmasını beklerken bir an kapıda durup sakin bir pazar öğleden sonrasında evinde birlikte oturan annesiyle kızını ve karısını seyretti. Bunun, bu üç insana yemek pişirmenin, onlarla birlikte yemenin ve onlarla birlikte geçecek uzun bir öğleden sonrasına sığınmanın hayatındaki en derin hazlardan biri olduğunu fark etti şaşırarak. Divanın ucunda gözlerini kapatarak oturmayı seviyordu, uyuduğunu düşünsünler, orada yokken orada olabilsin diye, tembel konuşmalarını dinlemek için, Kate'in durmak bilmez gevezeliğini, annesinin öğleden sonra gösterilecek filmler hakkında yaptığı yorumları. Ve akşam yemeğinden önce kapıdan gelen seslerini dinlemeyi seviyordu, Eleanor'un Dorothy'ye haftanın nasıl geçtiğini anlatışını, Dorothy'nin de Eleanor'a kendininkini anlatışını, sorular sormak ve okulda olan bir şeyleri anlatmak için Kate'in araya girişini, o mutfakta çalışırken –fırındaki rostoyu kontrol eder-

ken, üstüne kaşıkla daha çok su atmak için kaldırırken, pişip pişmediğini anlamak için kemiklerinin arasına bir bıçak sokarken, lavabodaki sebzelerin üstünden şöyle bir buharlı su geçirirken– açlıkla bilenen bir sohbeti. Annesinin mutfaktan gelen sesleri dinleyeceğini, oğluna en azından bir şeyler öğretmiş olduğunu düşüneceğini bilerek.

Eleanor sonunda ipliği iğneye geçirip uç uca getirinceye kadar kaydırarak düğüm atmak için parmağına doladı. Bunu yaparken de, iğne parmakları arasından kayıp minderlerin arasında bir yere düştü. Hayal kırıklığı içinde elini divanın koluna vurdu, eldivenleri yere düşürünce de ne dediğini fark etmeden, kahretsin! deyiverdi. David musluğu kapatıp yardım etmek için öne doğru bir adım attı. Kate başını kaldırdı, şaşkın, tek eli ağzında, kendi kendine neredeyse bir şarkı gibi, annem ayıp şey söyledi, annem ayıp şey söyledi deyip, sonra tekrar çiftliğinin parçalarına eğildi. Dorothy, Eleanor'a doğru baktı, gülmemeye çalışarak, sonra ayağa kalktı.

Artık yukarı çıkıp Sindy'yle oynayalım mı? dedi Kate'e elini uzatarak. Kate ona baktı, sonra o da ayağa kalktı.

Tamam, dedi pek de umurunda değilmiş gibi ve ikisi birlikte merdivenlerden çıktılar.

Sen iyi misin? diye sordu David, Eleanor'a doğru giderek. Eleanor güldü, başını sallayarak parmak uçlarıyla gözlerini sildi.

İyiyim, dedi. Yalnızca, dikiş dikmek en iyi yaptığım işlerden biri değildir, bilirsin.

Şu tarafa gitti, dedi David iğneyi düşerken gördüğü yeri göstererek. Bir dakika ayağa kalk. Eleanor kalktı, David de minderi kaldırıp toz topakları ve kırıntılara baktı, bir kalem çıkardı, birkaç kâğıt parçası, üç tane bozuk para ve düşen iğneyi.

Arkeolojik kazı yapmak gibi, dedi gülerek ve Eleanor tekrar otururken iğneyi ona vererek; işte.

Teşekkürler, dedi Eleanor. Neyse, sen nasılsın asker, iyi misin? David'e baktı, uzanıp gömleğinin ucundan biraz daha kendine çekti, kalın pamukluyu kaldırıp hâlâ şişkin ve pembe görünen yaraya baktı. Nasıl hissediyorsun? diye sordu.

İyi, dedi David. Çok acımıyor cidden. Bir tek bazen çok hızlı

ayağa kalktığımda ya da eğildiğimde. Eleanor daha da kendine çekip, yaranın etrafındaki hafif morarık deriyi öptü.

Sana daha iyi göz kulak olmam gerekecek, değil mi? dedi ipliği yeniden iğneye sokmaya çalışırken. Biraz daha iyi bakmam gerek. David sofanın koluna oturdu, ne demek istediğini tam anlayamamıştı. Birazcık daha dikkat etmem gerekecek, dedi Eleanor bir bakış atarak, değil mi?

Yukarıdan, avazı çıktığı kadar bağırarak Sindy'nin podyumda yürüyüşünü sahneleyen Kate'in tavandaki patpatlarını ve annesinin tatlı tatlı konuştuğunu duyuyorlardı. David yukarı baktı.

David? dedi Eleanor iplikle iğneyi kucağına indirerek. David, ne oldu? Yani, aslında neler oldu? David gözlerini tavandan ayırmadı.

Ne olduğunu biliyorsun, dedi alçak ve düz bir sesle. Eleanor, sofanın kolunu kavradığını fark etti, dengesini sağlamak için. Sana neler olduğunu anlattım, dedi. Pek de bir şey hatırlamıyorum.

Ama birisi neden böyle bir şey yapsın ki? diye sordu Eleanor. Hiç mantıklı gelmiyor. Nedeni olmadan?

Ona orada anlatabilirdi, daha sonraları böyle düşünmüştü, orada anlatması gerekirdi. Böylece her şey daha iyi olurdu, belki de.

Bilmiyorum Eleanor, dedi sessizce. Sarhoşun tekiydi. Yanlış zamanda yanlış yerdeydim sadece. Eleanor gözlerini gözlerine dikmiş, ipliği parmağına sarıp açıyordu.

Yalnızca anlamak istiyorum David, dedi, yalnızca neden olduğunu bilmek istiyorum. Bana anlatmadığın şeyin ne olduğunu bilmek istiyorum. Yüzünü çevirdi, gözlerini kısıp iğneye bakarak ipliği dar delikten geçirdi.

Ne demek istiyorsun? dedi David. Sana anlatmadığım bir şey yok ki, dedi. Sarhoşun tekiydi işte. Neredeyse kaza denebilirdi, dedi. Artık bunun için endişelenme, dedi. Eğilip Eleanor'u başının tepesindeki saçlardan öptü, o da ışığını kestiğini söyledi. Tekrar doğrulup gölgesini Eleanor'un yüzüyle ellerinden çekerek, yün parçalarından biriyle Kate'in minik ve zarif eldivenlerinden birini alışını seyretti.

Hiç mantıklı gelmiyor David, dedi Eleanor, o da biliyorum, dedi, biliyorum.

Antene bakmak için tekrar dışarı çıktı. Anten hafif esintide sallanıyor, çatıya doğru açı yapıyor, güçlü bir rüzgâr esse kiremitlerden birini götürebilecekmiş gibi görünüyordu. Kimden merdiven ödünç alabileceğini düşündü. Chris'le gerçekte olanları, Anna'yla neredeyse olacak olanı günün birinde Eleanor'a anlatıp anlatmayacağını düşündü. Anlatsaydı tepkisinin ne olacağını merak etti. Çöp kutusunun kapağını örtmek için bahçenin sonuna kadar yürüdü, bulaşığı bitirmek için içeri döndü, Eleanor'un dikiş dikmesini izleyerek en son tabakla tavayı da yerine koydu.

Nasıl gidiyor? diye sordu ona. İyi, dedi Eleanor, neredeyse bitti. Son düğümü attı, gevşek ipi eline dolayıp kopardı, David görsün diye paltoyu havaya kaldırdı. Paltonun yenlerinden sarkan iki eldiven havada daireler çizerek ağır ağır dönüyordu ve Kate parkta yaprakları tekmeleyerek, çimenler ve toprak yığınlarında sendeleyerek, gülerek ona doğru koşarken havada nasıl bir ileri bir geri sallanacaklarını hayal etti.

İşte, dedi Eleanor, dene bakalım. David test etmek için eldivenlerden birini çekiştirdi, sökülmüş dikişlerden bir kuyruğu olan, uzun, kırmızı bir yün şerit belirdi ve eldiven elinde kalıverdi. Beklentiyle Eleanor'a baktı ama o sadece omuz silkti, diğer eldiveni çeker ve kolayca koparıverirken gülümsüyordu.

Kesinlikle büyük becerilerimden biri değil David, dedi gülmeye başlayarak ve David de ona hak verdi, evet, doğruydu, en iyi yaptığı işlerden biri değildi muhtemelen.

45

İş başvurusu formu, Baş Küratörlük, yak. 1984

Birinin içeri girip kapıyı sessizce kapattığını duyduğunda ofisindeki dosya dolabını gözden geçiriyordu. Eski sergilerin kayıtlarına göz atıyor, 1978'de yaptığı bir saat yapımı sergisinin alım listesini arıyordu ama Anna'nın hafifçe öksürüp ayaklarını yere sürttüğünü duyunca çekmeceyi kapatıp arkasına döndü. Selam, dedi Anna sessizce, tam göz göze gelmeden. David başını salladı.

İşe tekrar başladığından beri onunla karşılaşmamaya çalışıyor, ofisinde mümkün olduğunca çok zaman geçirip, koridorlara ya da galerilere gitmeyi göze aldığında dikkatli davranıyordu. Personel odasında ya da bir toplantıda karşılaştıklarında, göz göze gelmeden, otokontrolle yoğunlaşmış ses tonlarıyla, mümkün olduğunca kısa ve mesafeli konuşuyorlardı. Artık onunla konuşmak eskisinden daha farklı bir şekilde huzursuz olmasına, kimse var mı diye omzundan arkaya bakmasına neden oluyordu.

Selam, dedi dolaptan aldığı dosyayı elinden bırakmadan. Sanki Anna elinden almaya çalışacakmış gibi dosyayı göğsüne bastırmıştı.

İşe döndüğünden beridir seni pek görmedim, dedi Anna kapıdan içeri doğru bir adım atarak.

Evet, dedi David. Evet, sanırım öyle. Kırtasiye işlerini bitirmeye uğraşıyordum. Hep böyle birikir ya, değil mi? Gülümsemeye çalıştı. Saçlarını çok daha kısa kestirdiğini, başının arka-

sında sıkı bir topuz yaptığını fark etti. Ellerini sürekli açıp kapadığını, eteğinin yanlarına sürtüp durduğunu fark etti.

Eleanor nasıl? dedi Anna. Ya Kate? İkisi de iyi mi? Gülümseyip başını yana eğdi ve David daha o anda gitmesini söylemek istedi.

İyiler, dedi. İkisi de iyi. Anna bir şeyler daha söylemesini bekleyince, Chris'i sorması gerektiğini fark etti. Bir şey söylemedi, nefesinin ciğerlerinin tepesinde takılı kaldığını, göğsündeki ellerinin titremeye başladığını hissetti. İyiler, dedi tekrar.

Anna masaya daha da yaklaştı. Üzgün olduğumu söylemek istedim, dedi. Bunu o kadar sessizce söylemişti ki David bir an ne duyduğunu anlayamadı. Böyle olmamalıydı, dedi Anna, bu şekilde değil. Ne şekilde olması gerektiğini merak ederken, David neredeyse gülecekti.

Kredi isteği hakkında Manchester'dan haber aldın mı? dedi.

Doğru olanı yapıyorsun bence, dedi Anna. Kapı çalındı. David, Anna'ya baktı. Anna, aralarında bir tek masanın köşesi kalıncaya kadar, iyice yaklaştı.

Şimdiye kadar cevap vermiş olmaları gerekirdi, dedi David. Altı hafta oldu, değil mi?

Kimseye söylemeyerek yani, dedi Anna elini masaya dayayarak. Yani, kimsenin bilmesi gerekmez, değil mi? Kapı ikinci kez çalındı ve dekoratif sanatlardan Christine içeri girip, David'le Anna'nın birbirlerinden birer adım uzaklaştıklarını görerek duraksadı.

Pardon, dedi. Pardon ama David, şu teslimatla ilgili bir sorun var, V&A'den, hatırladın mı? Şoför gitmeden önce gelip bir belgelere bakar mısın?

Geliyorum, dedi David, bize bir saniye ver demek için parmağını kaldırarak. Anna yere baktı ve ikisi de Christine'in gitmesini beklediler. Neler olduğunu kimseye anlatıp anlatmayacağının onu zerre kadar ilgilendirmediğini söylemek istiyordu Anna'ya. Ofisine gelip bunları söylerken kim olduğunu sandığını sormak istiyordu. Ona baktı, dili ağzının içinde şişkin ve kuru, sonra, kusura bakma Christine, dedi, bize biraz izin verir misin, bir dakika sonra yanındayım. Christine ikisine baktı, ge-

riye bir adım atıp kapıyı kapattı. David ayak seslerini bekledi ama bir şey duyamadı. Anna başını kaldırıp gülümsedi.

Malcolm'un yıl sonunda gideceğini biliyorsun, değil mi? dedi. David omuz silkip başını salladı ve şaşkınlığını gizlemeye çalışıp başaramayarak, hâlâ elinde tuttuğu dosyayı dolaba geri koymak için sırtını döndü. Malcolm Newbold, Baş Küratör'dü ve müzenin açılışından beri orada çalışıyordu. İşe talip olabilirim diye düşündüm, dedi Anna, ama emin değilim. David arkasına dönmeden, dosyalarla oynamaya devam ederek, Anna'nın çekip gitmesini istedi. Yaklaştığını hissetti ve ensesinde hissettiği şeyin onun nefesi olup olmadığını merak etti.

Sence başvurmalı mıyım? diye sordu Anna. Yani, iyi olur mu sence? Sesindeki kararsızlık David'i şaşırtmıştı. Arkasına döndü, neden sormak zorunda hissettiğini, neden ona sorması gerektiğini anlayamadan. Anna dudağını ısırıyordu, kaygı içinde, başının arkasındaki saçlarla oynayarak. David ona güvence vermek istedi, her şeye rağmen, elini koluna koyup tabii ki başvurması gerektiğini, iş için fazlasıyla uygun olduğunu, bunu bilmesi gerektiğini söylemek istedi.

Bilmiyorum Anna, dedi. Buna ancak sen karar verebilirsin.

Ya sen? diye sordu Anna. Sen başvuracak mısın?

Bilmiyorum, dedi tekrar. Yanından geçti, bu arada ceketlerinin kolları birbirine sürtündü ve kapıyı açtı. Christine hâlâ orada bekliyordu. Kusura bakma, dedi David ve birlikte teslimat kapılarına doğru yürüdüler. Koridorun sonunda omzunun üstünden geriye baktı ve Anna'nın masasının arkasında durmuş, kâğıtlarıyla kalemliklerini hafif farklı pozisyonlara soktuğunu, lambanın açısını ayarladığını ve –tam köşeyi dönerken de– sandalyesine doğru uzandığını gördü.

46

Elle çizilmiş aile ağacı (tamamlanmamış), Mayıs 1984 tarihli

Kate sandalyesinde dizleri üstünde doğrulup, masanın üstündeki büyük gazlı kalem kutusuna doğru uzandı. Bir de zaten, dedi, Bayan Dunn, Lisa'nın resminin sınıf defterine giremeyecek kadar karman çorman olduğunu söyledi, Lisa'ya derken duydum, Lisa'nın yeni baştan yapması gerektiğini söyledi. Kate'in iki arkadaşı da kıs kıs güldü, sanki hâlâ sınıftalarmış ve bir şeyleri saklamak zorundalarmış ya da Kate'in babası duyar diye korkuyorlarmış gibi, başlarını masaya eğerek.

Ya, hem de ayrıca, dedi Kate'in karşısında oturan ve kaleminin arkasını ısıran Becky, ben de resmi Tony Hart'a* yollayacağını duydum. Üç kız birden tekrar güldü ve Rachel dilini alt dudağıyla dişleri arasına sokup aptalca bir ses çıkardı.

Yollasa komik olurdu, herhalde Lisa Jones beş yaşında yazarlardı çünkü sekiz yaşında olduğuna inanmazlardı, dedi ve hep beraber kahkahalar atarak sandalyelerine gömüldüler.

Kurşunkalemlerle cetvelleri ve silgilerle gazlı kalemleri masada ileri geri birbirlerine geçirerek, bir an ses çıkarmadan çalıştılar.

Sen kendi ağacındaki herkesi yaptın mı? diye sordu Rachel, masadan uzanıp Becky'nin çalışmasına bakarak.

Sayılır, dedi Becky. Sen?

Sayılır, dedi Rachel da kalemini alıp bir şeyin üstüne çarpı

* Tony Hart: BBC'de resim programı yapan bir ressam. (ç.n.)

atarak. Durdu. Kate, dedi, yaş gününe kimleri çağıracağına karar verdin mi? Kate başını kaldırmadı.

Sayılır, dedi.

David mutfakta, açık duran arka kapının yanında durmuş, onları dinliyordu. Dinlememesi gerektiğini, Kate'in bunu bir çeşit ihanet gibi göreceğini, orada durduğunu görse kızarak çığlıklar atacağını biliyordu ama elinde değildi. Odaya girdiğinde uyuyormuş gibi yapmasını sağlayan o aynı güdüydü bu, okuldan almaya gittiğinde bir duvarın kenarında beklemesini ya da yatağının yanında diz çöküp uyurken onu seyretmesini sağlayan; onun hakkında daha fazla şey bilme, yaşamının her gün daha da genişleyen gizli alanlarına biraz giriş hakkı elde etme, minik bebeğinin dönüştüğü o özgüvenli çocuğu bir parçacık da olsa anlayabilme ihtiyacıydı.

Baban hep aile ağacı mı çiziyor? dediğini duydu Becky'nin.

Hayır, dedi Kate havalı havalı, yalnızca bazen çünkü daha çok yerden ya da pazarlardan eski şeyler buluyor, galiba, müze için onları toplayıp sonra da sergilemeler açıyor.

Sergiler, dedi Rachel hemen

Ben de öyle dedim, diye cevap verdi Kate.

Demedin.

Dedim.

Demedin.

Dedim.

David gülümsedi. Pazarlardan alım yaptığı düşüncesi hoşuna gitmişti; bu yanlış anlamanın nereden çıktığını, kızının işiyle ilgili tam kavrayamadığı başka neler olduğunu merak etti. Öğretmenlerinin onlardan istediği şeyi anlamasına yardımcı olmak için, onu birkaç gün önce müzeye götürüp, bazı eski aile ağaçlarını göstermişti; çatlaklar ve siliklerle dolu, kararmış uzun kâğıt rulolarını çıkarmış, kendi yapacağı aile ağacının da bir gün böyle, soluk ve neredeyse okunaksız görüneceğini söylemiş, Kate de inanamayan ve boş gözlerle ona bakmıştı, zamanın o uzun ve aceleci yürüyüşü hissini babasıyla paylaşabilecek kadar büyümemişti henüz. Müzeye bile daha ikinci gidişiydi, tarihten hoşlanmadığını söylüyordu. Ben moda tasarımcısı olacağım, diyordu, öyleyse neden tarih bilmesi gereksindi ki?

Ama verilen sınıf projesiyle ilgili yardıma ihtiyacı olduğunda da ona gelmiş, aile ağacının ne olduğunu ve üstüne ne yazılacağını nereden öğreneceğini ve kızlık soyadının ne demek olduğunu sormuş, arkadaşları da gelip uzmanlığını paylaşmak için can atmışlardı; hatta, anladığı kadarıyla, bu ayrıcalık için aralarında çekişmişlerdi bile. Onlarla birlikte masaya oturmuş, kardeşlerinin ve amcalarıyla halalarının, teyzeleriyle amcalarının, kuzenlerinin ve büyükanneleriyle büyükbabalarının listesini getirdiler mi, bu insanların doğum tarihlerini ve evlendiler ya da öldülerse bu tarihleri yazdılar mı diye sormuş, sonra aile ağacının nasıl görüneceğini göstermek için bir örnek çizmişti; cetvelle güzelce dümdüz çizilmiş çizgiler, nesiller, dallar, emin olunamayan yerlerde bırakılacak boşluklar. Gerçek bir ağaç gibi görünmesi gerekmediğini, insanların yalnızca tanımlamak için böyle bir ad koyduğunu anlatmaya çalışmıştı ama gazlı kalem kullanmakta ısrar edince onlara karışmamış, bütün yıl yaşadıkları ilk doğru dürüst pazar öğleden sonrasının tadını çıkarmak için bahçeye çıkacağını söylemişti.

Yeşil kalem kimde? diye sordu Becky.

David arka kapıyı açtı, duraksadı, kendini dışarı çıkmaya zorladı.

Kate kullanıyor, diye mırıldandı ağacının gövdesini hâlâ kahverengi gazlı kalemle boyayan Rachel. Kaç saattir onda, diye de ekledi ve Kate içini çekip cık cık yaparak zaten kendi kalemi olduğunu homurdandı. Becky arkasına yaslanıp bekleyerek öteki kızların ağaçlarına baktı.

Seninkinde bütün tarihler yok, dedi Kate'inkine eğilerek. Neden?

Anneme sordum ama hepsini bilmiyordu, dedi Kate başını kaldırmadan, hepsi de anneannemin kardeşleri ve annem hepsini birden hatırlayamıyor, çok fazla varmış.

Anneannene niye sormadın? diye sordu Becky.

Onu hiç görmüyoruz, dedi Kate. Rachel resminden başını kaldırdı, önce Kate'e, sonra Becky'ye, sonra tekrar Kate'e baktı.

Anneanneni hiç görmüyor musun? Neden ki? dedi.

İskoçya'da oturuyor, dedi Kate. Orası çok uzak.

Değil, dedi Rachel, biz geçen sene İskoçya'ya tatile gittik demek ki uzak değil. Kate bir an konuşmadı.

Aman her neyse görmüyoruz işte, dedi sessizce.

O zaman niye telefon edip sormuyorsun? diye sordu Becky.

Annem izin vermez, dedi Kate.

Ha, dedi Becky. Üçü birden tekrar sessizleşip resimlerine konsantre oldular, yeşil gazlı kalemi bekleyen Becky kurşunkalemle çizdiği dalların üstünden tükenmezle geçerken, bir an için bir tek öteki iki kızın gazlı kalemlerinden gelen sürtünme ve karalama sesleri duyuldu.

Hep çok uzak diyorlar ama aslında bence annem kendi annesini sevmiyor, dedi Kate birden. Galiba ona çok iyi davranmamış falan. Ötekiler ona baktı. Her neyse bitirdim işte, dedi ve yeşil kalemi Becky'ye verip arkasına yaslandı.

Bakayım bakayım, dedi Rachel, Kate'in kâğıdını masadan kendi önüne çekip geri vermeden önce biraz bakarak. Güzel ama çok ağaca benzemiyor, dedi. Kate yutkundu.

Evet benziyor, dedi yüksek sesle. Evet benziyor, seninkinden daha çok ağaca benziyor, seninki komik bir şey olmuş, şuna bak, çok aptal görünüyor.

Seninkinden daha çok ağaca benziyor, diye ısrar etti Rachel, senin resmin Lisa'nınkinden de daha kötü. Kate Rachel'a bir gazlı kalem atıp dilini çıkardı, sonra güldü.

Yaş günüme gelmek istediğini sanmıştım, dedi. Ağacının yapraklarını boyamaya konsantre olup olayın dışında kalan Becky de başını kaldırıp gülümsedi. Rachel ikisine birden baktı.

Evet istiyordum ama artık vazgeçtim çünkü zaten çok sıkıcı olacak, dedi.

Hayır olmayacak, dedi Kate kendi dediğine gülerek.

Evet olacak, diye tekrarladı Rachel. Peki kimi çağırıyorsun o zaman, dedi hafif tereddütlü bir sesle; iddiasına girerim Paul'ü çağırıyorsundur çünkü iddiasına girerim ondan hoşlanıyorsun, herkes de biliyor.

Hayır hoşlanmıyorum, diye ciyakladı Kate ve sonra üçü birden üstteki odadan gelen ısrarcı bir tak-tak-tak sesiyle tavana baktı.

O kim? diye fısıldadı Becky üçü birden başlarını tekrar resimlerine gömerlerken.

Annem, dedi Kate. Yatıyor. Sessiz olup onu uyandırmamamız gerekiyordu. Bunu söylerken, sanki onun suçuymuş gibi, anlamlı anlamlı Rachel'a baktı.

Yatakta ne işi var? dedi Rachel. Gece mi çalışıyor?

Hayır, dedi Kate. Hasta, üşütmüş falan işte. Hâlâ bitirmedin mi Becky? Artık sokağa çıkmak istiyorum.

Evet, dedi Rachel, ben de sıkıldım.

Az kaldı, dedi Becky öteki ikisi kalemlerin kapaklarını takmaya başlamışken. Biraz sabret, yeşil kaleme kaç saattir el koymuştun.

David arka kapıyı ses çıkartarak kapadı ve mutfak kapısında belirdiğinde kızlar ona baktı.

Bitti mi? dedi gülerek, nasıl oldu?

Üçü de başkasının cevap vermesini beklerken bir anlık sessizlik oldu.

Güzel oldu, dedi Kate sonunda. Şimdi bitirdik, sokağa çıkabilir miyiz? David masanın başında durup birer birer aile ağaçlarına baktı.

Cidden güzel görünüyorlar, dedi, herkesi sığdırabildiniz mi hepiniz? Kate başını salladı; öteki kızlar omuz silkti.

Evet ve artık bitirdik baba, dedi Kate gazlı kalemleri plastik kutusuna tıkıştırarak. Sokağa çıkabilir miyiz?

David geriye çekilip ellerini havaya kaldırdı. Özür dilerim, dedi. İlgi gösterdiğim için beni affedin. Tabii çıkabilirsiniz, nereye gidiyorsunuz?

Parka, dedi Kate, üçü birlikte ayağa kalkarken.

İyi, yaya geçidinden geçmeyi unutmayın, dedi David. Güle güle kızlar, diye de ekledi üç kız kapıdan dışarıya süzülürken.

Hoşça kalın Bay Carter, diye mırıldandılar.

Ailelerinize benden selam söyleyin, diye ekledi ama kapı çoktan kapanıyordu ve gitmişlerdi.

47

Zarflar, Aberdeen damgalı, 1984-2000 arası çeşitli tarihlerden

Müzeye David için bir mektup geldi. Eleanor'un abisinden, Donald'dandı, içinde en büyük oğlunun, ilk bebeğinin bir resmiyle ne zaman doğduğunu, kaç kilo olduğunu, annesiyle babasının iyi olduğunu yazan kısa bir de not vardı. *Şimdiden dede olduğumu görmek çok tuhaf,* diyordu notta, *Eleanor'un da büyük teyze. Ama hiçbirimiz gençleşmiyoruz işte.*

Adresi nereden almış ki? diye sordu Eleanor ona gösterdiğinde, fotoğrafı bırakıp onun yerine zarfa bakarak.

Eleanor, dedi David, sabırsız bir sesle; çok zor olmasa gerek, değil mi? Coventry'de bir tek müze var. Önemli olan bu değil, dedi. Eleanor zarfı bıraktı, bir an gözlerini kapatıp ovuşturdu.

Kendini nasıl hissediyorsun? diye sordu David. Eleanor omuzlarını silkti.

İyi, dedi, iyiyim. Niye ki?

Yalnızca merak ediyorum, dedi David. Onları özlüyor musun? Eleanor içini çekti, ayağa kalkıp masayı toplamaya başladı.

David, dedi, bunu yapma. Yani, evet. Tabii ki özlüyorum. Ama şu anda yapabileceğim bir şey yok. Bulaşıkları mutfağa götürüp kapıyı arkasından kapattı. David fotoğrafı, zarfı, mektubu toparlayıp cebine sokuşturdu.

Umarım hepiniz iyisinizdir, diyordu mektupta. *Nasıl olduğunuzu sık sık merak ediyoruz.*

Mektup yaklaşık bir hafta önce gelmişti ama David eve döndüğünde Eleanor acayip bir haldeydi, kırılgan ve ağlamaklı,

sonra cuma sabahı yataktan çıkmayı reddetmişti. Zaman geçtikçe daha da beklenmedik şekilde başlayan kısa süreli depresyonlarından birini yaşadığını, Kate'i hafta sonu için annesine götürüp Eleanor'un uyumasına izin vermesi, o artırılmış dozda ilaçların etki etmesini beklerken konuşmak istediğinde orada olması ama daha çok onu kendi haline bırakması gerektiğini David hemen anlamıştı. Pazartesi sabahı aşağı inip onlarla kahvaltı edebilecek kadar düzelmiş ama Donald'ın mektubunu cebinden çıkartıp ona göstermek için David yine de iki gün daha beklemişti. Şimdiyse mutfaktan gelen seslerini dinliyor, yeni yaşadıkları hafta sonu gibi bir hafta sonunun haftalara ve bazen de aylara uzadığı zamanları hatırlıyordu; çaresizlik ve kırgınlık içinde bocalayarak etrafta dolaştığı o karanlık ve uzun günleri, işleri düzeltmeyi deli gibi isteyerek ama bunu yapabilmenin bir yolunu bulamadan.

Ne olduğunu, neyin değiştiğini söyleyebilmek zordu cidden. Bu konuda pek konuşmamışlardı. Kate doğduğunda iyileşebileceğini düşünmüştü, bir kız çocuğu yetiştirmeye adadığı enerji ve bağlılığın yaşamının bazı zamanlarda dönüştüğü o karanlık odaya biraz olsun ışık sokabileceğini. Ama bunun pek de doğru olmadığı anlaşıldı. Daha sonralarıysa, suçluluk duyguları içinde, hastaneden çıktığında kendisine bakarak geçirdiği zamanın onu iyileştirdiğini, birinin ona bu şekilde ihtiyaç duymasıyla güç ve canlılık ya da bir varoluş amacı kazandığını düşünmüştü. Ama işlerin böyle de olmadığı ortaya çıktı. Bunlar bir bakıma doğruydu, bazı zamanlarda; yardımları olmuştu ve Kate doğmadan önce içinde bocaladığı o suskun ve ulaşılmaz umutsuzluğun bir daha asla o denli derinlerine düşmemişti. Hâlâ kötü günleri, kötü haftaları oluyordu ama bir şekilde bununla birlikte yaşamayı öğrenmiş, bundan korkmayı bırakmış, daha da önemlisi, sonunda onu anlamaya çalışan ve onun için ilaçlarla tedavinin en iyi dozunu bulmaya çalışan yaratıcı bir doktor bulabilmişti. Artık bu da hayatlarının bir parçası, uğraştıkları ve arada sırada nasıl olup da ikisini birden ayrılma noktasına kadar getirebildiğini merak ettikleri bir şey haline gelmişti.

Yardıma ihtiyacın var mı orada? diye seslendi birden ayağa kalkıp. Eleanor ellerini bir kurulama bezine durulayarak kapıda belirdi.

Yok, sağ ol, dedi gülümseyerek. Bitirdim bile.

48

Kate'in sekiz yaşındaki fotoğrafları,
doğum günü tebrik kartlarıyla birlikte, 1984

İlkönce annesi gördü, dondurma arabasının oradalardı. Şu işteki arkadaşın değil mi? dedi David'e. Adı neydi... Ann mi? David bakınca Chris'le Anna'nın orada durmuş, kahkahalarla güldüklerini gördü. Vücudunun bir an kasıldığını hisseti ve arkasını döndü.

Anna, diye düzeltti ve birisinin bir şeyler söylemesini umarak bir sandviç daha almak için uzandı. Susan da dönüp Anna'lara baktı.

Merhaba demeyecek misin? dedi annesi elini kaldırıp ikisiyle göz göze gelmeye çalışarak. Eleanor örtünün üstünde dönüp David'e baktı.

İşte her gün görüyorum, dedi kayıtsız çıkmasına çalıştığı bir sesle. Herhalde o da beni yeteri kadar görüyordur zaten, dedi.

Evet, ama, dedi annesi onlara doğru el sallayarak, hiç olmazsa doğum günü pastasından ikram edebilirsin. Merhaba! diye seslendi elini birden daha hızlı sallamaya başlayarak; Anna! Merhaba! David de ayağa kalkıp el sallayarak onlara doğru birkaç adım attı. O tarafa baktılar, Anna da el salladı, Chris başını sallayarak Anna'ya yaklaştı. Gelin de doğum günü pastasından yiyin! diye seslendi Dorothy eliyle çağırıp örtünün ortasındaki yarısı yenmiş pastayı işaret ederek. Tereddüt ettiler, birbirlerine, sonra David'e baktılar. Chris omzunun üstünden arkaya bakıp Anna'nın kulağına bir şeyler söyledi. David onları izledi ve Ch-

ris'in tek elini pantolonunun arkasına sildiğini, Anna'nınsa göz göze gelmemeye çalıştığını fark etti.

Doğum günü pikniği annesinin fikriydi. Susan gelmişti, çocuklarıyla, Kate'in de sınıfından seçtiği üç arkadaşını davet etmesine izin vermişlerdi ve kareli bir örtünün etrafına oturmuş, sandviçle cips yiyor, gazlı içecekler içiyorlardı. Kate Dorothy'nin tekerlekli alışveriş arabasından büyüyle çıkardığı uğurböcekli çikolatalı pastanın üstündeki sekiz pembe mumu üflemeyi beklerken ona mutlu yıllar şarkısını söylemişlerdi. Dorothy, Anna'yla Chris'i fark ettiğinde, çocuklar oturmaktan sıkılmış, parkta birbirini kovalıyor, görünüşe göre Kate'in o anda uydurduğu karmaşık bir oyunu oynuyorlardı.

Çocuklara bir bakmak gerekmez mi sence? dedi David, Eleanor'a sessizce, Chris'le Anna yaklaşırken. Eleanor bir ona, bir Kate'in oralara baktı, sonra ayağa kalktı.

Bakalım o zaman, dedi ve ağır ağır Kate'le Mark'ın bir balonu çekiştirdiği tarafa doğru gitmeye başladı. David örtüden biraz uzaklaştı.

Selam, dedi biraz fazla yüksek bir sesle. Anna yaklaşırken elini kaldırıp şöyle bir el salladı.

Merhaba Anna, dedi Dorothy de zar zor ayağa kalkıp, bluzuyla eteğindeki kırıntıları silkeleyerek. Ne hoş bir tesadüf, dedi yüzünde bir tebessümle.

Merhaba Bayan Carter, diye yanıtladı Anna da, David'in yanından geçip uzanarak Dorothy'nin koluna dokunurken. Birinin yaş günü mü? Sakınarak geride duran Chris henüz hiç konuşmamıştı.

Kate'in yaş günü, dedi David. Chris'e sırtını dönüp Kate'in hâlâ arkadaşları ve kuzenleriyle oynadığı tarafı işaret etti. Eleanor'un kendisine baktığını fark etti. Sekizini doldurdu, dedi. Ablam Susan'la tanışmış mıydın? Susan, Anna'ya bakıp gülümsedi ve selamlaştılar, Anna sanki bir yerlerden tanıyormuş gibi başını sallayarak saçlarını kulaklarının arkasına attı.

Bir an herkes sustu, çocukların sesleri çimlerin üstünden hızla onlara ulaşıyordu, sonra Anna, ha, evet, özür dilerim, dedi, bu da kocam Chris; Chris, Bayan Carter ve Susan, David'le daha önce tanışmıştın ve şuradaki de David'in eşi Elea-

nor. Elini Chris'in sırtına koyup öne ittirerek her birini sırayla işaret etmiş, Chris de gülümseyerek teker teker herkese selam vermişti.

Hayır, lütfen, dedi David'in annesi, bana Dorothy deyin. Hepsi ona baktığında, Eleanor gülümseyerek elini kaldırıp selam vermişti. Kate neler olduğuna bakmak için sınıfından bir oğlanı kovalamaya bir an ara verip sonra koşmaya devam etti. Dorothy neden bir şeyler söylemediğini merak ederek David'e, Chris omzunun üstünden arkaya baktı.

Birer dilim pasta ister misiniz? diye sordu Dorothy, Anna'ya. Daha çok var, derken bir dilimi kâğıt bir peçeteye kaydırmak için çoktan dizlerinin üstünde doğrulmuştu.

Yo, çok sağ olun, dedi Anna çabucak. Gitmemiz lazım, cidden. İşlerimiz var, diyerek Chris'e bir bakış attı, farkında olmadan David'le göz göze geldi ve gözlerini kaçırdı.

Ah, haydi ama, diye ısrar etti Dorothy, isterseniz yürürken de yiyebilirsiniz. Yoksa boşa gidecek, dedi. Anna şöyle bir gülümsedi.

Şey, peki, çok teşekkürler, diyerek yaklaşıp örtünün kenarına diz çöktü. Susan iyice dönerek ona yer açtı, bir şey demeden.

İşte buyurun o zaman, dedi Dorothy, hem Chris hem Anna için birer dilim pasta vererek. Teşekkürler Dorothy, dedi Anna, çok güzel görünüyor. Dönüp bir dilimi Chris'e uzatmaya çalıştı ama çok uzakta duruyordu, o yüzden David alıp kendisi vermek zorunda kaldı. Chris pastayı alırken göz göze geldiler.

Sağ ol, dedi Chris. David ona baktı. Chris, nasıl gidiyor? deyince David de omuz silkip, iyi, dedi, ne olsun işte, iyidir. Doğum günü kutlamak için harika bir gün, diye ekledi ve Chris başını salladı.

Hastanede olduğunu duydum, dedi pastasını ısırarak; ciddi bir şey yoktur umarım? Şimdi iyi misin? David ona baktı. Anna'nın ikisine bir bakış attığını hissetti, Susan'ın da dönüp şöyle bir baktığını.

Hayır, ciddi bir şey yok, dedi sakin bir sesle, yavaşça. Şimdi turp gibiyim, dedi, tuhaf ama.

Chris pastasını bitirip peçeteyi elinde buruşturdu ve ağzı doluyken iyi iyi gibi bir şeyler söyledi, çok iyi o zaman, sağlı-

ğın yerinde, ha? Pardon, diyerek ağzını gösterdi ve hafif sırtını döndü.

Eh, dedi Dorothy bir anlık sessizlikten sonra, ne hoş değil mi? Hepimiz böyle bir arada. Mark'la Claire'in ellerinden tutmuş o tarafa yürüyen Eleanor'a doğru baktı, Kate arkalarında hoplayıp sıçrıyor, öteki çocuklar –Becky, Lisa ve Paul– biraz daha arkadan geliyordu. Bunu daha sık yapmalıyız, dedi. Senin John'un burada olamaması çok yazık ama, dedi Susan'a, sanki sonradan aklına gelmiş, orada olması gerektiğini bile unutmuş gibi. Hep işleriyle meşgul, diye açıklama yaptı Anna'ya. Yönetici de, dedi ve Anna başını sallayarak ilgilenmiş gibi görünmeye çalıştı.

Ötekiler konuşurken, Chris David'e doğru eğildi ve alçak sesle mırıldandı. Bir şey anlatmadın, değil mi? David bir adrenalin dalgasının bütün damarlarını yaktığını hissetti. Başını salladı, bir kez, neredeyse fark edilemeyecek kadar hafifçe, nefesinin daraldığını, gözlerinin büyüdüğünü hissetti. Anlatmayacaksın, değil mi? dedi Chris, Mark ve Claire Susan'ın üstüne çullanıp başına balonlarla vurur ve cipsle çikolata almak için örtüyü eşeler, Kate'in arkadaşı Lisa tuvalete gitmesi gerektiğini söylerken. David, Chris'e baktı ve ilk başta bunun bir tehdit olduğunu düşünmüş olmasına rağmen, Chris'in ona gözlerini kaçırmadan, kuşkuyla, bir cevap bekleyerek bakışından anladı ki, aslında bu bir yalvarıştı. Aralarındaki güç dengesi her nasılsa değişmişti, yalnızca sırlarını kendine sakladığı için. Bir an durdu, sonra başını iki yana salladı, bir kez.

Kate, David'in yanına geldi, kollarını bacaklarına sarıp yüzünü karnına bastırdı, David de eğilip kızına sarılırken bir an Chris'in gözlerine bakmaya devam etti, becerebileceği en belirsiz tebessümle. Kate'i kucağına aldı, incecik ve sıcacık kollarını boynunda, bacaklarını kalçalarında hissetti, kıpırdanıp rahat bir pozisyon almaya çalışırken saçları yüzüne değdi. Artık böyle kucağa alınamayacak kadar büyümüştü ama David yine de sımsıkı sarıldı, kısa bir an, sonra tekrar yere bırakırken Chris'e baktı, dudaklarında yeniden uçuşan bir tebessümle. Chris arkasını döndü.

Pasta için teşekkürler Dorothy, dedi Anna kendini ittirip

tekrar ayağa kalkarken. Artık gitmemiz lazım ama. İşler, dedi gülümseyerek. Kâğıt mendili Dorothy'ye geri verdi, o da kırıntıları silkip kucağında düzleştirdi, katlayıp tekrar çantasına koydu.

Ah afiyet olsun, dedi, seninle tekrar karşılaşmak güzeldi. Babanın arkadaşına merhaba desene, dedi Kate'e, Kate de babasının kollarında dönüp pastasından yiyen bu yabancı kadına baktı.

Bu benim yaş günüm, dedi biraz fazla yumuşak bir sesle, çekinerek.

Biliyorum, dedi Anna. Kaç yaşına bastın? Kate ona baktı ve utanarak yüzünü David'in omzuna gömdü. Sekiz mi oldun? diye sordu Anna yaklaşıp David'le kızının arasındaki boşluğa bakarak. Kate ona bakıp başını salladı. Ben de öyle düşünmüştüm, dedi Anna. Sekiz yaşından daha büyük görünüyorsun. Kate gururla gülümsedi.

Yaş günüm için saat alındı, dedi bileğini uzatıp Anna'ya göstererek.

Chris huzursuzca kıpırdandı, Anna, artık, diyerek, Anna'nın koluna dokundu ve Dorothy o anda çantasından bir fotoğraf makinesi çıkardı.

Düşündüm de, dedi. Hazır buradayken, bize bir iyilik yapar mısın hayatım? Hep birlikte bir resmimizi çeksen? Anna Chris'e bir bakış atıp Dorothy'ye gülümsemeye çalıştı.

Şey, bilmem ki, dedi, pek iyi bir fotoğrafçı sayılmam.

Ah, bu eski şeyle baş edebilirsin eminim, dedi Dorothy makineyi ona uzatarak ve hep birlikte oturup poz vermeleri için örtüde yer açtı.

Anna, dedi Chris tekrar, Anna makineyi alırken ve başıyla parkın kapısını işaret etti.

Ah bir saniye bile sürmez, dedi Dorothy, sorun olmaz, değil mi? Hep birlikte resim çektirmeyeli o kadar uzun zaman oldu ki. Susan'a yanında diz çökmesini işaret etti, Lisa ve Claire'i önlerine oturttu, Eleanor'la David'e durmaları gereken yeri gösterdi ve Lisa'ya birazdan tuvalete götürüleceğini söyledi. Anna elinde makineyle biraz geri çekildi.

Anna, dedi Chris. David'e haberi vermiş miydin? Kate'in

kucağında pastasıyla önünde diz çökmesine yardım eden David başını kaldırdı. Anna hemen Chris'e dönüp başını sağa sola salladı.

Neymiş bakalım hayatım? dedi Dorothy kollarını Susan'la David'e sarıp, Eleanor'u biraz daha grubun yakınına çekmek için uzanarak. İyi bir haber mi? Anna gülmeye çalıştı.

Hayır, yok bir şey, dedi. Makineyi tekrar kaldırırken Chris dirseğiyle Anna'yı dürttü.

Onlara söylemen gerek, dedi gülmeye başlayarak. Anna utanmış görünüyordu.

Zannettiğimiz şey mi yoksa? dedi Dorothy şarkı söyler gibi, Susan'ın cık cık yapışını ve gözlerini çevirişini görmezden gelerek.

Yok, dedi Anna, o değil, yok bir şey, cidden.

Ah olmaz ama hayatım, dedi Dorothy. Artık söylemen lazım. Bizi merakta bırakamazsın.

Baş küratörlüğe getirildi, dedi Chris birden ve bunu söylerken de gözlerini David'e dikip gülümsedi. Anna makineyi indirip bir an yere baktı, sonra David'e baktı, gözlerinden gelip geçen bir özür dileyişle.

Ha, çok iyi! dedi Dorothy. Şimdi, şu resmi çekelim mi artık?

İkisi birlikte parkta uzaklaşırlarken, fotoğraf makinesini geri verip Kate'e tekrar mutlu yıllar diledikten, veda edip pasta için teşekkür ettikten sonra, sessizliği Dorothy bozdu ve eh yani, dedi. Hava atmaya da gerek yok. Yani. Senin ondan daha uzun zamandır orada çalıştığını zannediyordum hem? dedi David'e.

Evet anne, dedi David, öyle. Hatırlattığın için teşekkürler. Cips paketleriyle şişeleri toplamaya başlayarak, parkın kapısına ulaşan Anna'yla Chris'e bir göz attı, Chris tek elini Anna'nın omzuna atmış, ötekiyle bacağının arkasını ovalıyordu.

Hatırlıyordu. İşe gidip herkesten –Anna'dan– uzak kalabilmek için ofisinde raporlar ve değerlendirmeler yazıyordu ve pencereden dışarı bakıp hatırlıyordu.

Chris'in küfürlerini hatırlıyordu, ne bok yediğini soruşunu, salak pislik deyişini, şimdi ne halt etmesi gerektiğini soruşunu.

Chris'in sanki daha çok ağlarmış gibi çıkan sesini hatırlıyordu. Kollarını vücudunun altına sokup onu kaldırışını ve o sarsıcı adımlardan her birinin verdiği dayanılmaz acıyı hatırlıyordu.

Kabul edebilmek zordu, hep kendinin olacağını düşündüğü işi, çocukken, genç bir adamken sahip olduğu tutkulara atılacak ilk adım olan, artık anlamsız ve ulaşılmaz görünen o işi Anna'nın almış olmasını. Anna'nın söylediklerini yapmak, her şey için sürekli ona cevap vermek zorunda kalmak zordu.

Anna'yı hatırlıyordu, o elbisenin içinde orada duruşunu. Çıplak omuzlarını. Kapıda döndüğü zaman elbisesinin o hareketini, uzun ve çıplak baldırlarında havalanışını.

Chris'i hatırlıyordu, telefon kulübesinin yanında yere yatırıp, kahretsin, lanet olsun, kimseye anlatmayacaksın, değil mi, benim yaptığımı söylemeyeceksin? deyişini. Bir kazaydı, dostum, lanet olsun, bir kazaydı, deyişini.

Yerde öylece yatışını hatırlıyordu, kan akışı yavaşlamış gibi görünürken uzaktan gelen ambülans sesini, uzaklaşan Chris'in ellerini pantolonunun arkasına silişini.

49

Kütüphane kartları, üstüne kalemle açıklamalar yazılmış yeşil kart, yak. 1980'lerden

Eleanor o akşam gözlerinde tanıdık bir aciliyet hissiyle ona geldi ve aylardır ilk kez seviştiler. Artık güvendesin, diye fısıldayıp duruyordu, onu daha da, daha da yakınına çekerek, sanki parktaki olaydan David'in zannettiğinden daha fazlasını anlamış, sanki bu ateşli sıkı sıkı sarılmalar onu her şeyden koruyabilecekmiş gibi.

David pijaması ve sabahlığıyla yatağın kenarına oturmuş, kütüphaneden aldığı bir kitabı okuyordu, odaya girdiğinde başını bile kaldırmadı. Eleanor kitabı elinden alıp onu öptü, elleri çıplak tenine değinceye kadar sabahlığının kuşağıyla pijamanın düğmelerini çekiştirdi, bastırıp okşamaya, çekip çimdiklemeye başladı. David'i yatağa itip kendisi de tırmandı, üstüne çıkıp diz çöktü ve yukarı doğru çıktı, ta ki bir omuz hareketiyle sabahlığını düşürüp, dudaklarına eğilinceye kadar.

Çabucak ve beklenmedikti ama artık neredeyse hep böyleydi zaten. Öylesine bir bakış, sessiz bir akşamüstü, sıcak bir gün ve haftaların ayların ortak yalnızlığı –kuru kuru öpücükler, sarılışlar, biraz daha fazlası– hatırlanan bir dizi seri hareketle bir çırpıda süpürülüp bir kenara atılıyordu. Başın arkasında bir el. Düğmesi açılan etek. Diz çöküş. İç çamaşırların çekiştirilişi. Bedenlerin kavranışı. Sonra öpüşme, her seferinde öpüşme. Bunu daha sık yapmalıyız, diyorlardı sonradan ama yapmıyorlardı.

Eleanor sırtüstü yatağa serilip onu kendine doğru çekti, gel buraya, gel buraya, diyerek, artık güvendesin, buraya gel. Teninin

sıcaklığını teninde, bacaklarının çekişini kalçalarında hissederken, David bunu en son ne zaman yaptıklarını hatırlamaya çalıştı.

İki ay, belki üç ay önceydi, ayakkabılarında çamur ve saçlarında dökülmüş yaprak parçalarıyla, parkta Kate'le geçen bir öğleden sonrası gıdıklama maçına dönüşmüş, kahkahalar içindeki bedenlerinin soğuk ve temiz havada birbirine bastırılışı ve güreşmeleri onlara özledikleri şeyin ne olduğunu hatırlatmıştı; eve döndüklerindeyse, Eleanor bir seferliğine çok yorgun ya da çok ağlamaklı veya Kate'in odasında tek başına oynamasından çok tedirgin olmamış ve o an hâlâ geçmemiş, onlar da odalarına gidip karşı karşıya durarak alıştıkları şekilde başlamışlardı. Neredeyse hep aynıydı. Eleanor eteğinin arkasını açıyor ya da onun yerine David açıyordu. Eleanor hınzır hınzır gülüp David'in bakışlarını yakalıyor ve öpüşüyorlardı. Eteği ya ittirilerek ya çekilerek ya da kıvırtılarak bileklerine düşürülüyor, arkasından külotu geliyor, sonra da elini David'in başının arkasına koyup onu hafifçe ama ısrarla yere çekiyordu. David Eleanor'u öpüyordu, diz çöküp, sonra Eleanor yatağın kenarına gömülüyor, David de Eleanor'un işi bitene kadar öpmeye devam ediyordu. Eleanor biraz durup onu tekrar yatağa çağırıyor ve ikisi tekrar bir araya geliyordu, dokunarak, kımıldanarak, mırıldanarak.

Hey, dedi Eleanor daha sonra. Nasılsın? İkisi de yatakta oturmuş, pijamalarını tekrar giyinmiş, kitap okuyorlardı. David ona bakıp gülümsedi.

Fena değil, dedi. Hiç fena değil. Eleanor güldü, utanarak, sonra gözlerini indirdi.

Hayır, yani onun dışında, dedi. Yani, bugün olanlar falan. David kitabını bıraktı.

Sorun yok, dedi. Bir şey olmadı ki. Neden? Eleanor ona bakıp sustu.

Peki ya iş? dedi. Hayal kırıklığına uğramadın mı? David bir an düşündü ve konuştuğunda sesi neredeyse şaşkın çıkıyordu.

Hayır, dedi. Hayır, uğramadım. Uğrayacağımı sanırdım ama uğramadım, sanmam. Bilmiyorum, dedi. Belki bu işe olan ilgimi yitiriyorum. Belki benim için önemini yitiriyor, dedi gülümseyerek. Kitabını alıp yeniden okumaya başladı, Eleanor da başka bir şey sormadı.

50

DHSS Kitapçığı, İşini Yeni Kaybedenlerin Yararlanabileceği Hizmetler, 1986*

Sonunda, patlaması için, bunun olması gerekti. Zemin kattaki ofiste beş dakikalık bir görüşme. Takım elbiseli, kendisinden on yaş küçük bir adamın, verimlilik hakkında, yeniden yapılanmanın önemi, sunulan paketin cömertliği hakkında konuşması. Ekonomik durum bütün sektörü kuyruğun en arkasına yolluyor, Daniel, dedi genç adam. Bölgenin kültürel mirası için bu bir trajedi ama elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız.

Adım David, dedi gergin bir sesle, öne eğilip kollarını masaya dayayarak. O masa müze açıldığından beri oradaydı, genç adamın o anda oturduğu yerde oturup, cilalı yüzeyinden önemli belgeler kaydırmış olan dört yönetici görmüş ağır ve modernist bir parçaydı. David, kendisi bile oradaki yerini almış, bir haftalığına British Museum'daki bir konferansa giden yöneticinin yerine bakmıştı. Ne kadar zamanım var? diye sordu genç adamın bitmek bilmez açıklamalarını keserek. Adam başını kaldırıp, konuşmaya başladığından beri ilk kez gözlerine baktı. Sözü kesildiği için kafası karışmış gibi görünüyordu, hafifçe kaşlarını çattı.

Efendim? dedi. David alnını ovuşturup, elini bir an gözlerinin önünde tuttu.

* İng. Department of Health and Social Security: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı. (ç.n.)

Lütfen, dedi eliyle şöyle bir masadaki kâğıtları göstererek, bunlarla vakit kaybetmeyin. Bana yalnızca ne kadar zamanım olduğunu söyleyin. Bir ay mı? Üç ay mı? Adam önündeki kâğıtlara baktı, kontrol etmek ister gibi, kulak memesini çekiştirip elini başının üstünden geçirdi.

Şöyle ki, dedi. Bitirmeme izin verirseniz.

Masanın arkasında müzenin açılışından beri yapılmış olan bütün sergi kayıtlarının durduğu bir dosya dolabı vardı, ödünç alınanlar, alımlar, bunları kolaylaştırmak için gerekli araştırma ve satışlar, yapılan planlar, teşhirlere ek olarak kullanılan yorumlayıcı metinler, ziyaretçi görüşleri, basında yer alanlar, yerleşim çizimleri, her şey. Müzenin açılışıyla David'in işe başlaması arasında geçen, 1965-1968 arasındaki süre haricinde, bir şekilde içinde olmadığı tek bir sergi yoktu. Genç adamın bunu bilip bilmediğini merak etti. Çocukken kendi odasında ne kadar çok oturup, babasının inşaat alanlarından getirdiği hava baskını kalıntıları için sergi şemaları çizdiğini bilip bilmediğini merak etti; ya da oradaki sergileri, metin ve teşhir arasındaki karşılıklı ilişkiyi, bir ziyaretçiyi bir sergi koleksiyonuna çekerek dışarı çıktığında özel bir an yaşadığı hissini verebilmek için gerekli beceriyi incelemek için kaç kez Londra'ya gittiğini. İşe girdiğinde hissettiği heyecanı hatırlıyordu ve koleksiyonlarda azaltıma gidilirken, personel alımı durdurulurken, bir gün kendine ait bir müze açma tutkusuna olan inancını yitirirken ya da ne kadar iyi korunurlarsa korunsunlar arşivlerdeki belge ve eşyanın ne kadar kolayca çürüyebildiğini ve un ufak olabildiğini gördüğünde bile o heyecana yine de bir yerlerinden tutunabildiğini. Kilitli dosya dolabına bakarak, günün birinde başka bir iş yapmayı becerip beceremeyeceğini merak etti.

Genç adam hâlâ konuşuyor, önüne yaydığı bir demet kâğıttan bir şeyler okuyor, sözleri duyulmadan gelip geçiyordu ki, David *bugünden itibaren geçerli olmak üzere* sözcüklerini yakaladı. Adama bakarak sandalyesinde biraz daha öne oturdu.

Bugünden mi? dedi. Adam başını salladı.

Çok üzgünüm, dedi adam başını yana eğip anlayışlı bir ifade takınmaya çalışarak.

Hemen mi? dedi David aptal gibi. Adam yine başını salladı.

Lanet olsun, dedi David. Yirmi üç yıldan sonra mı? Adam ellerini masadan kaldırdı, avuçlarını ona doğru tuttu.

David, dedi, ben de biliyorum. Size önerdiğimiz pakette hizmet sürenizin uzunluğu fazlasıyla...

Yirmi üç yıl, dedi David tekrar, sözünü keserek. Kırk bir yaşındayım. Şimdiye kadar bir tek bu işi yaptım. Şimdi ne yapacağım? Şimdi ne bok yiyeceğim ben?

Bir şeyler imzalamış olmalıydı. Eline bir evrak çantasına öfkeyle tıkıştırdığı bir tomar kâğıt tutuşturulmuş olmalıydı. Herhalde adam ayağa kalkıp el sıkışmayı denemiş ve o ya fark etmemiş ya da elini sıkmayı reddetmişti. Binadan çıkarken Anna bir yerlerden çıkmış olmalıydı, özürlerini iletmek ve üzüntüsünü bildirmek ya da elinden hiçbir şey gelmediğini göstermek adına ellerini havaya kaldırmak için. Hatırlayamıyordu. Ofisten eve nasıl geldiğinden emin değildi, birilerine veda etti mi, herhangi bir şey söyledi mi, bağırıp çağırıp kapıları çarptı ya da tekmeledi mi? Yaşamında bir kez olsun, olanları kayda geçirmeyi isteyecek bir ruh halinde değildi.

51

Video kaset: Dünyanın En Büyük Boks Kahramanları, yak. 1987

Kate'in ön kapıdan içeri girdiğini, okul çantasını merdivenlere atıp dosdoğru yanından geçerek mutfağa gittiğini duyduğunda, ayaklarını sehpaya uzatmış, perdeleri çekmiş; yeni kasetlerinden birini seyrediyordu. Yerinde biraz doğruldu, gözlerini yanlarından ovuşturup saatin kaç olduğunu merak etti. Kate'in dolaptan bir bardak alıp kendine portakal suyu koyduğunu duydu ve dolaba uzanmak için artık tabureye çıkmak zorunda kalmadığını ilk kez fark etti.

Kate bir şey söylemeden tekrar salona döndü, divanın öteki ucuna oturup bacaklarını salladı. On bir yaşındaydı ve David artık çocukluktan çıkmanın eşiğine geldiğini fark etti. Bir an onu izledi, televizyon ekranıyla aydınlanmış yüzünü, bir elinde bisküvi ötekinde portakal suyu bardağı, sözümona seyredildiğinden habersiz. Sarı saçları arkada güzelce at kuyruğu yapılmış, gümüş çerçeveli gözlüğünün sapları kulağının üstündeki saçlara sokulmuştu. Bisküviyi ısırırken, bir parmağını ya da başparmağını sürekli dudaklarına götürüp dışarıda kalan kırıntıları ağzının içine ittiriyor, daha da ileri gidip okul üniformasının önüne dökülenleri alıyor, neredeyse ifadesiz bir yüzle, gözlerini ekrana sabitlemiş, eldivenli yumrukları havada, birbirinin etrafında dönen siyah-beyaz iki adamı izliyordu. David onu seyretmeden duramıyordu; o orantılı ufak tefekliğini, zarif ve biçimli ellerini, kulaklarını, burnunun yumuşak yuvarlaklığını; ona her bakışın-

da Eleanor'un ya da kendisinin, hatta Ivy'nin belli belirsiz bir yansımasını görmeyi; yakından her bakışında bir yerlerinin değişmiş, uzayıp büyümüş olduğunu, saç renginin hafif koyulaştığını, cildinin parlaklığından biraz daha yitirdiğini, kaşlarının biçimlenip yerine oturduğunu, bir elinde portakal suyu ötekinde bisküviyle divanın öteki ucuna her oturuşunda ayaklarının yere biraz daha yaklaştığını görmeyi seviyordu. Kate kazağındaki son birkaç kırıntıyı da alıp kalan portakal suyunu bir dikişte bitirdi.

Baba, dedi birden ona dönerek, sen ne yapıyorsun? David ona baktı. Kate yüzünü tekrar ekrana döndü.

Nasıl yani? diye sordu David, ayaklarını sehpadan indirerek oturup, ona doğru eğilerek.

Yani, ne yapıyorsun, dedi Kate tekrar, sorusu çok açıkmış gibi yapıyorsun'u vurgulayarak.

Ben, dedi David ve sonra ne diyeceğini bilemedi. Kate, konuşmayı başlattığı gibi aniden, ilgisini yitirmiş göründü.

Kendi programımı seyredebilir miyim? diye sordu.

Biraz sonra, dedi David. İş olarak mı ne yaptığımı soruyorsun? dedi. Kate başını salladı.

Bayan Smithson bütün sınıfa sordu ve herkes kendi babasının ne iş yaptığını söyledi, ben ne diyeceğimi bilemeyince bütün sınıf bana güldü, dedi öylesine bir şey anlatır gibi.

Ötekilerin hepsi bir şeyler söyledi mi? diye sordu David. Kate yine başını salladı. Carl bile mi? diye sordu. Ya Robin?

Carl babasının Hava Kuvvetleri'nde pilot olduğunu söyledi, Robin de Amerika'da çalışıyor dedi, dedi Kate. David tatlı tatlı güldü.

Ha, dedi, anlıyorum. Eh, benim de eskiden müzede çalıştığımı biliyorsun, değil mi? Küratördüm ya? Neden öyle demedin? Kate sesli sesli içini çekti, sanki bu söylediği cevap verilemeyecek kadar sıkıcı bir şeymiş gibi. Kate? dedi David. Kate ona döndü, çenesini eline dayayıp kaşlarını annesi gibi havaya kaldırdı. Neden öyle demedin? diye sordu David tekrar.

Ama artık o işi yapmıyorsun ki, dedi Kate, bozulmuş gibi sesini yükselterek. Şimdi ne yaptığını söylemem gerekiyordu, eskiden yaptığın işi değil. *Şimdi* ne yapıyorsun baba? dedi yine. Bir an bakıştılar.

Bilmem, dedi David sessizce. Bir süredir dinleniyorum, dedi. Senin yaz tatili yaptığın gibi. Kate yüzünde yanıp sönen minik inanamazlık titreşimleriyle ona baktı.

Büyükler böyle tatil yapmaz ki ama, değil mi? dedi. David ayağa kalktı.

Evet Kate, dedi, Korkarım bazen yaparlar.

52

Elle çizilmiş aile ağacı, "Eksik Olmadığı Düşünülüyor" notu düşülmüş, 1988 tarihli

Eleanor bahçeye çıkıp, plastik sandalyenin üstündeki akşam çiyini silerek yanına oturdu. O otururken David sandalyesinde kıpırdandı ama bir şey söylemedi. Bir an gecenin seslerini dinlediler: Yan bahçedeki ağaçta öten kuşu, açık pencerelerden gelen televizyon gürültüsünü, anayoldaki trafiği. Eleanor eğilip elini bacağına koydu. Hava kararda, dedi, içeri gelmiyor musun?

Bunu ilk yapmak zorunda kalışı değildi. David kimi zaman kendini kaybetmiş gibi görünüyordu.

Üşüteceksin, dedi. Dışarısı nemlenmeye başlıyor. Haydi. David başını salladı ama yerinden kıpırdamadı. Eleanor çimlerin üstündeki ezilmiş bira kutularını toplayıp David'in sırtını sıvazladı. Bütün gece burada kalamazsın, dedi.

David'in dudaklarından uzun ve ritimli bir iç çekiş koptu ve ayağa kalkarken başını salladı. Yüzünü ovuşturup sanki nerede olduğundan emin değilmiş gibi, yabani otlara bürünmüş çiçekten duvarları, çürük çitleri, üç bahçe ötedeki gökyüzüne uzanan melez serviyi sanki ilk kez görüyormuş gibi bir an etrafa bakındı. Dönüp eve baktı, Kate'in odasındaki ışığın hâlâ yandığını görüp çatıya bir göz attı. Şu antenin hâlâ ayarlanması gerek, dedi bir kez daha. Eleanor başını salladı ve birlikte eve yürürlerken kolunu beline doladı.

İşini kaybettiğinde ne yapacağını bilememişti. Küratörlükte çalışan personel arasında resmi niteliklere sahip olmayan tek kişi olduğu için onu işten çıkarmak zorunda kaldıklarını söylemiş, eğitim alması için teşvik etmeye çalışmışlardı. Bilgi ve deneyiminize saygı duyuyoruz, demişlerdi, ama müzecilik işi artık değişiyor. Bir kez eğitim aldıktan sonra, yeni bir iş bulmakta zorlanmayacağından emin olduklarını söylemişler; kariyer gelişiminde başarılar dilediklerini belirten, genelde Anna'nın yazdığı kısa bir notla birlikte gelen, sömestr programları, başvuru formları, burs bilgileri postalamışlardı. O da hepsini alıp çöpe atmıştı. Kahrolası işin nasıl yapılacağını zaten biliyorum, diyordu Eleanor baskı yapmaya çalıştığında. Üniversiteye gitmek bana göre değil, bu yaşta olmaz. Eleanor burada genellikle gülümseyip başının yanındaki saçları okşuyor ve ne demek bu yaşta? diyordu.

Tazminat parası bittikten, incik boncuklarla olmasa da olabilecekler ve oyuncaklarla dolu bir istekler listesine harcandıktan sonra –bir video kaydedici, bir fotoğraf makinesi, Kate için modası geçecek giysiler, Eleanor'un aslında beğenmediğini asla itiraf etmeyeceği mücevherler, bir mikrodalga, bir müzik seti ve kapakları açıldığında ışıkları yanan bir içki dolabı– tekrar çalışmaktan başka seçeneği kalmayınca işi biraz kolaylaştı. En azından yapacak bir şey bulmuştu. Geçici depo işleri, ofis işleri, bahçecilik ürünleri merkezinde müşterilerle ilgilenmek gibi –hiçbiri ilgisini çekmeyen– işlerdi ama sabahları evden çıkmak için bir nedeni oluyor ve banka hesabına para gidiyor, bir baba ve koca olarak tamamen başarısız olduğu hissinden kurtulmasını sağlıyorlardı. Çalışarak geçen bir günün ardından eve döndüğünde, yeniden bir işe yaradığını hissediyordu. Eski enerjisi biraz da olsa geri geldi; hâlâ teklif edilip duran küratörlük derslerini alacak kadar değilse bile, en azından yeniden ilgi duymasını, arada müzeleri ziyaret etmesini, eski arşivlerini gözden geçirip kendine ait projeler üstünde çalışmayı düşünmesini sağlayacak kadar bir enerji. Kutulardaki fotoğrafları elden geçirip albümler düzenledi. İrlanda yolculuğunda yaptığı defteri bulup çıkardı, sayfalarını ağır ağır inceledi, merakla. Kate'in okul projesi için çizdiği aile ağacını buldu, gazlı kalemle sildiği artık solmuş çiz-

gilerle boş kalmış yerlere baktı ve ağacı onun için bitirmeye karar verdi, yardım istemek için Donald'ı aradığında, onca zaman sonra temasa geçmiş olmanın nasıl bir şok olduğunu ancak konuşmaya başladıktan sonra fark etti. Donald'ın sorularına verdiği cevapları yazdı *–Ivy Munro d. 1910, kocası Stewart Campbell, d. 1900 – ö. 1981. Hamish d. 1931, Donald d. 1932, William d. 1933, John d. 1936, Tessa d. 1938, Eleanor d.1948–* ve Donald mutlaka aramasını, iletişimi kesmemelerinin çok güzel olduğunu, Eleanor'un da Kate'in de iyi olduklarını umduğunu söyledi.

Bütün bir öğleden sonrayı eksik isimleri doldurarak, kesik çizgileri yeniden çizerek, bütün dalları birbirine uydurabilmek için grafiğin tekrar tekrar taslağını çıkartarak geçirdi. Eleanor'a sabah erkenden gösterdiği şey de buydu işte.

Ah David, demişti Eleanor bir an şaşırıp sonra etkilendiğini saklamayarak. Ağaca bakıp parmak uçlarıyla çizgilerin üstünden geçmişti. Ah David, çok güzel olmuş. Ama eksiksiz olduğunu hiç sanmıyorum, sence? Öyle mi dersin?

David ona bakmış, o da üzgünüm David, demişti, ama yalnızca, bazen, bence, belki de sen, bilmiyorum. David'in kısılan gözleri altında kesik kesik ve tereddüt ederek konuşmuştu. Belki de, demişti, bilemiyorum. Belki yeni baştan düşünmelisin. Yani. David cevap olarak hiçbir şey söylememiş, kâğıdı kapıp almış, tekrar tekrar katlayarak arka kapıya giderken, bir tek buzdolabından birkaç birayı çekip almak için durmuştu.

Eleanor'un bu konuyu açmasına gerek yoktu. Anlamıyordu. Bundan bahsetmesi gerekmezdi. Yalnızca yaptığı şeyden mutlu olacağını, yeniden bir şeylerle ilgilenmesinden memnun olacağını düşünmüştü. Canının sıkılmasına ihtiyacı yoktu. Bunu söylemesi gerekmezdi.

Daha sonra ona bakmak için bahçeye çıkmıştı Eleanor, Kate'e yatma zamanının geldiğini söyleyerek. Kate homurdanmış, çok mu lazım artık bebek değilim ki, demiş ama yine de kalkmıştı. Yukarı çıkmadan önce David'e şöyle bir baktığını fark etmişti Eleanor.

Bundan hoşlanmıyor biliyorsun, dedi otururken. Dengesi

bozuluyor, sen böyle olunca. İkimiz arasında güçlü olanın sen olması gerekiyor. David omzunu silkip başını kaşıyarak sustu.

Benim bir şeyim yok, dedi, yalnızca bahçede oturmuş bir şeyler içiyorum. Bunda yanlış bir şey yok, değil mi?

Hayır, dedi Eleanor, bunda bir şey yok, yalnızca... Durakladı. Söylediklerim için üzgünüm, dedi, konuyu açtığım için yani. David yine omuz silkti.

Sorun değil, dedi. Fark etmez. Başını kaldırdı ve penceresinde duran Kate'in perdeleri çekip kapatmadan önce bir an ikisine baktığını gördü. Parmaklarını saçlarından geçirerek, ama bunun unuttuğum bir şey olduğunu cidden düşünmüyorsun, değil mi? dedi.

Hayır, dedi Eleanor sessizce. Bakışlarını takip edip Kate'in penceresine bakarak tekrar ona döndü ve uzanıp yanağına dokunarak; tabii ki düşünmüyorum, dedi. Ama bazen bundan bahsetmeyi unutuyorsun, dedi. David yüzünü elinden çekti, sert bir hareketle.

Ne demem gerekiyor? dedi. Bahsedecek ne var ki? Ne dememi istiyorsun, Eleanor? Eleanor'un müdahalesine karşı yükselen sesi gergin ve savunmaya geçmiş gibi çıkıyordu. Eleanor arkasına yaslanıp uzaklaştı.

Hiç, dedi, bir şey yok cidden de, haklısın. Hiçbir şey yok.

Yani, her şeyi yeni baştan mı anlatmamı istiyorsun? diye sordu David. Bana rehberlik falan mı yapacaksın? İçimi dökmem gerekiyor, öyle mi? Ah Eleanor aklımdan çıkaramıyorum, kendimi reddedilmiş ve yalnız bırakılmış hissediyorum, ah Eleanor bazı şeylerin cevabını bulmam lazım falan gibi mi... böyle bir şey mi?

Eleanor hiçbir şey söylemeden bu bulanık zihinli alaycılığın kendi kendine geçmesini bekledi.

İçimi açıp ağlamamı falan mı isterdin, içime atmaktan vaz mı geçeyim? dedi David. Ya da belki resim yapmaya başlayıp iç dünyamı ifade etmeyi öğrenmem gerektiğini düşünüyorsundur? Sandalyesinin altına uzanıp bir bira daha açtı. Eleanor ayağa kalktı.

Hayır David, dedi. Saçmalıyorsun. Ben yalnızca pes etmemen gerektiğini düşünüyorum, o kadar.

David tekrar eve yürüyüşünü, kapıyı çarpıp arka odadaki pencerelerin perdelerini çekişini izledi. Kapının yanındaki camların aydınlandığını ve televizyonun mavi-beyaz titreştiğini gördü. Başını sandalyenin arkasından sarkıtıp gökyüzünün kararan ışıltısına baktı. Eleanor dışarıya çıktığında bunları düşünmüyordu bile. Cebindeki katlı aile ağacına pat pat vurup, yerinde durup durmadığını kontrol etti. Tepedeki bir uçağın solgun beyaz ışıklarını, akşamın ilk yıldızlarını, ufuktan akıp giden günün son ışıklarını fark etti. Kollarını göğsünde kavuşturdu. Bunları düşünmüyordu bile. Eleanor yanlış anlamıştı. Hayır. Kate okulla birlikte kayak gezisine çıkıp çıkamayacağını sorduğunda hayır demek zorunda kalışını düşünüyordu ve Eleanor kaç velinin daha bunu reddetmek zorunda kaldığını ısrarla söylese de, bunu da bir başarısızlık olarak görmekten vazgeçemiyordu. Ölümünden birkaç hafta öncesine kadar elleriyle çalışmış olan babasını, yaşamının yalnızca yarısını dar ofislerle toz girmeyen depolarda çalışarak geçirmiş ve şimdi de oturduğu yerden kendine acıyan bir oğul hakkında neler düşüneceğini düşünüyordu. O kadar gurur duyduğu bir işi kaybetmesinin Anna'yla yaşananların olmasına izin verdiği için kendi hatası olduğunu ve artık çalışan bir adam olmadığı için ailesine haksızlık etmiş olduğunu düşünüyordu, bir kez daha. Olanları Eleanor'a anlatamamış olmanın, tekrar tekrar ve tekrar tekrar, en alçakça başarısızlık olduğunu düşünüyordu.

Birasını bitirdi. Ayağa kalkmaya çalıştı. Tekrar oturdu. Yüzünü ovuşturup Eleanor'un söylediklerini hatırlamaya çalıştı. Tekrar cebini yokladı. Eleanor yanılıyordu. Düşündüğü bu değildi. Onu çok iyi tanıdığını zannediyordu ama tanımıyordu.

Televizyonun artık açık olmadığını fark etti, sonra arka kapının tekrar açıldığını duydu ve Eleanor'un yanına oturmuş olduğunu fark etti. Hava kararmıştı, dedi Eleanor. İçeri gelmiyor musun?

53

Kate Carter'lı amatör video kayıtları, 1991-1994

Bir araba parkının çakıl döşeli zemini, arka planda hızla akan trafiğin gürültüsü, mikrofona çarpan rüzgârın hışırtısı. David'in, çalışıyor mu? diyen sesi. Açık mı?

Bulanık bir kamera hareketi, mavi gökyüzü ve yeşil tepelerden bir çizgi, sağdan sola doğru sıkıcı derecede ağır panoramik bir çekim: Yolun yanındaki sık ağaçlar, alçak bir taş duvar, bir tepeden yukarı doğru uzayıp giden çayırlık, bir ilan tahtası ve sonra Kate, ekranda belirir belirmez sırtını dönen. Sonra da David'in kamera arkasından gelen deforme ve kalın sesi, işte güzel bir yaz günü Warwickshire'ın derinliklerindeyiz, Kate'in en sevdiği yerlerden birinde yürüyüş yapmaya geldik, diyen. Biraz biraz burayı anlatır mısın Kate? Kate'in çevresinde dönerek yüzünü göstermeye ikna etmeye çalışan kamera, uzun ve gür siyah saçları gözlerine düşmüş, başı önde, elleri üstünden dökülen kazağının yırtık pırtık kollarından içeri çekilmiş ve bacakları iki numara büyük çizmelerin içinde kaybolmuş. Kate'in, baba kes şunu tamam mı, çok utanç vericisin, deyişi ve David'in gülüşü, beceriksizce, bunu bir oyun gibi göstermeye, sanki Kate hâlâ bu oyunları oynayabilecek kadar küçükmüş gibi göstermeye çalışarak. Kate'in kameradan uzaklaşışı, ayaklarını sürüyerek, kameranın da peşinden gidişi, David'in çakılları ezen ayak sesleri, haydi tatlım, diyen sesi, bir gülücük bile yok mu bizim için? Kate'in hâlâ sırtı dönük, kamera yüzünü

almak için etrafında dönmeyi kesmiş, garip bir duraksayış. Kate'in surat asmaktan mayışmış sesi, sana inanamıyorum baba, tam bir kâbussun, diyen. David'in biraz daha alçak, biraz daha incinmiş gibi çıkan bir sesle, Kate canım, deyişi, kameraya bir kerecik gülsen? Kate'in dönüşü, hızla, siyaha boyanmış saçlarını yüzünden kaldırıp, şöyle bir yüzünü buruşturarak gülüşü. Oldu mu? deyişi, alay eder gibi, konuşurken uzaklaşmaya başlayarak. David'in sesi, sanki hâlâ oyuna devam eder gibi kıkırdayan, birinci sahnenin sonu, deyişi, bir an daha Kate'in sırtına sabitlenen kamera, belki döner diye bekleyişi, sonra şu lanet olasıca şeyi kapatmak için düğmesini ararken bulanık renkler ve bir an için çakıl taşları.

Kate kuzeninin yaş günü partisinde, elinde bir bardak beyaz şarap ve bir kâğıt tabak dolusu yiyecekle Susan'ın şık bahçesinde durmuş, Mark'ın birkaç arkadaşıyla sohbet ediyor ve kamerayı görür görmez sırtını dönüyor, kamera da onun yerine Susan'ın onca zamanını verdiği ormangüllerine ve fuşyalara kayıyor.

Kate Londra'da gezerken, Thames üstündeki bir köprüde durmuş, akıntıya karşı yüzen bir mavnayı seyrederken gülümseyip, selam anne, diyor.

Kate on altıncı yaş gününde, dışarı çıkıp arkadaşlarıyla buluşmaya hazırlanırken, annesiyle babasından, halasından, büyükannesinden gelen hediyeleri açıyor. Artık kameranın önünde daha rahatlamış, biraz alıştığı için, biraz da odasındaki bir votka şişesinden arada yudumlar almış olduğu için –David bunu fark etmiş, gözlerindeki o mutlu ve heyecan dolu parıltıdan anlamış ama bir şey dememeyi tercih etmişti–, biraz da kendisine bakılmasından duyduğu şiddetli utancı artık yavaş yavaş üstünden atmaya başladığı için. Saçları yüzünden çekilmiş, hâlâ siyaha boyalı ama bağlanıp başının tepesine yığılmış, başıboş perçemler oraya buraya dağılmış. Hâlâ bir yıl önceki yırtık pırtık siyahlarla morlarını giyiyor olsa da artık onların arkasında gizlenmiyor, giysileri o kadar şekilsiz görünmüyor ve üstünden dökülmüyor, makyajı biraz daha derli toplu. Büyükçe ve kare bir paketi açıp, kameraya, bakalım bu neymiş? diyor ve plağın hangi gruba ait olduğunu görünce gerçekten sevinip şaşırmış gibi görünüyor, plağı kameraya tutup hey, vay, sağ ol baba, sağ ol anne, diyerek

Eleanor'un yanağına ıslak bir öpücük kondurmak için takılarının şıkırtısı eşliğinde ayağa fırlıyor. Hafiften huzursuzlanan Eleanor da ona sarılıyor ve arkadaşın Becky'ye sorduk, o da bunu seveceğini söyledi, diyor. Kate'in başını sallayarak, öyle, deyişi, kameranın bir an için Eleanor'a, onun o mutlu tebessümü ve tedirgin kıpır kıpır ellerine odaklanışı, sonra başka bir hediyesini yırtarak açan Kate'e geri dönüşü.

Eleanor ne Kate'in giyim tarzını ne de saç modellerini beğeniyordu, dinlediği müzikten ve gitmesi gerektiğini düşündüğü yerlerden hoşlanmıyor ama bir şey söylememeye de dikkat ediyordu. Sen söyle, diye fısıldamıştı bir çırpıda, bir gece bir lokantadan dönüp lavabonun mürekkep mavisi lekelerle dolu olduğunu ve Kate'in başına sardığı harap olmuş bir havluyla yatağında oturduğunu gördüklerinde. Bu halde sokağa çıkamaz, diye mırıldanmıştı başka bir akşam da, Kate ayak bileklerinden çok kısa bir eteğin ucuna kadar yırtıklarla dolu uzun bir çorapla aşağı indiğinde; sen söyle. Ben karışmak istemiyorum. Kate'se David'in söylediklerine tabii ki kulak asmamış, haksızlık ettiğini söyleyerek kapıyı çarpıp çıkmış, üst kat penceresinden sokakta yürüyüşünü seyreden Eleanor, üst kata çıkarken David'e dönüp, aman Tanrım David, demişti, nasıl göründüğünden haberi var mı acaba? Ama yine de bir şey söylemiyordu; Kate küpelerle dolu, delinmiş ve kanlı kulaklarıyla eve geldiğinde, okuldan devamsızlığı hakkında mektup aldıklarında, gittiği bir partide sabah beşe kadar kaldığında bile. Kendisi geri planda kaybolup, düşüncelerini David'e anlatıyor ama annesinin bir zamanlar konuştuğu gibi konuşmaktan korktuğu için Kate'in yüzüne karşı hiçbir yorum yapmıyordu. Bazen, diye düşünüyordu David, Ivy'nin yaptığı hataları tekrarlamamak için öylesine fazla çaba harcıyordu ki Kate'le ilişkilerinin ne kadar olaysız hale geldiğini fark edemiyordu bile. Videoya kaydedilmiş sahnelerin çoğunda, Eleanor orada bile değildi, orada olduğu zamanlardaysa geri planda kalmak için kendini sakınıyor, David'in kameranın arkasından bir şeyler söylemesini, dikkatin kendisinden başka bir yere çekilmesini bekliyordu.

Kate bahçede, yazın, izleyicilere bahçenin sınırlarını anlatıyor, gülüp şakalaşarak, artık kameranın ilgisinden memnun, babam bu böğürtlenleri ben çocukken dikmiş ve çoğunu kuşlar yer ama bize de biraz düşüyor hiç olmazsa, diyor.

Kate kışın bahçede, arkadaşı Becky'yle bir kardan adamın başını yerine koyarken, babasına bir kar topu atıyor, David kar topundan kaçarken kameranın bir anda hoplayarak sarsılışı. Kate'in saçları kendi rengine benzer bir renge dönmüş, hâlâ karmakarışık ve upuzun ama yeniden tanıdık bir kumralımsı sarı renkte.

Kamerayı bu yüzden almıştı, tazminat parasının birazını daha harcayarak, çekip gitmeden önce onu kasetlere kaydedebilmek için. Çünkü daha on üç-on dört yaşındayken bile, gidişinden sonra sessiz ve boş bir evde oturduğunu kolayca hayal edebiliyordu, Kate'in tam o anda ne yaptığını merak ederek, hâlâ evdeyken birlikte geçirdikleri zamanları daha net gözünün önüne getirebilmeyi umarak.

Kate saçını güzelce at kuyruğu yapmış, odasında, ciddi görünüyor, yanındaki masada bir yığın ders kitabı ve elinde arkası ısırıklarla dolu bir kalem. Duvardaki fosforlu kalemle çizilmiş karelerle dolu bir kâğıdı işaret ederek, bu benim ders çalışma programım diyor. Peki onu yapman ne kadar zaman aldı? diye soruyor David'in mikrofonda boğulan sesi. İki gün, diyor Kate aynı anda hem gülüp hem gözlerinden ateş saçarak. Peki sınavların ne zaman başlıyor? diye soruyor David. Gelecek ay, diye yanıtlıyor ayağa kalkıp elini merceğe dayayarak, onun için çık da biraz çalışayım, haydi, çıksana! Kameraya karşı kapanan kapı ve Kate'in mutlu ve tatlı gülüşü.

En sevdiği sahne buydu, seyretmeye en zor dayanabildiği; Kate yetişkin olmanın eşiğinde, işe yeni başlamış yeniyetme David'i hatırlatan o kararlı ciddiyeti, gülüşü ve enerji patlamalarıyla Kate, bir zamanlar parkta futbol oynarlarken üstüne atıldığı gibi masadan fırlayıp onu dışarı kışkışlayışı; Kate, kapıyı kapatırken, onu dışarıda bırakıp hayatına devam edişi, kapanan kapının ardından hâlâ duyulan kahkahaları.

54

Sınav sonuçları; üniversite kitapçığı, 1994

Kate'in sınavları geçip üniversiteye girişi sanki hiç çaba harcamadan olmuştu. Bunun zaten böyle olması gerektiğini düşünür gibiydi sanki, tıpkı evden ayrılıp hiç tanımadığı yeni bir şehirde, arkadaşları olmasını umduğu insanlarla yeni baştan başlamaması için hiçbir neden olmadığını düşündüğü gibi. Bu tür şeyleri doğal bulan, evde kalmayı tuhaf karşılayan ve eğitimi de devam etmeye canlarının istediği gibi karar verecekleri bir şey olarak gören bir nesile aitti ve bu yüzden sınavlara çalışırken Eleanor'un nasıl da sezdirmeden ve korkuyla etrafında dolaştığını pek fark etmemişti.

Endişelendiğimi düşünmesini istemiyorum, diye fısıldıyordu Eleanor, geceleyin yataklarına yatıp Kate'in iyi olup olmadığını merak ederlerken. İyi notlar alamazsa üzüleceğimi düşünmesini istemiyorum. Alır ama, değil mi? diyordu hemen ardından.

Kate'in sınav tarihlerini yatağın yanında, kitapların altında saklı tutuyordu, odasına bir paket multi-vitamin bırakmıştı ve her sınavdan sonra birlikte akşam kahvaltısı yaparlarken yüzünde ya da sesinde bir ipucu bulabilmek umuduyla onu izliyordu. Becky'nin annesine sınavların nasıl gittiği hakkındaki fikrini sormuştu ama Kate'in kendisine bir şey söylemeye cesaret edemiyordu.

Bekleyip endişelenmekle ve hiç de umurunda değilmiş gibi davranmakla geçen uzun bir yazın ardından, ağustos sonu

geldiğindeyse, sabahın ilk ışıklarıyla, Kate'in kendisinden çok daha önce uyanmaya; yatak odasının penceresinde durup postacıya bakmaya, nefesini tutup Kate'in aşağıya inmesini ve kapının önünde duran zarfı bulmasını beklemeye başladı. Salonda yırtılan kâğıdın sesini dinleyip, sonunda ne haberler geldiğini görmek için aşağı inmeden önce Kate'e birkaç dakika zaman tanıdı.

Kate gittiğindeyse ev sanki değişmiş, iki kat daha büyümüş ve sessizliğe gömülmüştü. Kendi evlerinde kaybolmuş iki yabancı gibi merdivenlerde karşılaşmaya başladılar. Alışmaları uzun zaman aldı. Kate'i arabayla üniversiteye götürüp döndükten sonra David'in Eleanor'u bulması bile biraz zaman aldı; kapıdan içeri girerken, mutfağa giderken ve merdivenleri çıkarken ona seslendi ama cevap gelmedi. Odalarında yoktu, banyoda da yoktu, bahçeye de çıkmamıştı, ancak tekrar yukarıya çıktıktan sonra onu Kate'in odasında, kucağında Kate'in evde bıraktığı bir yığın giysiyle yatakta otururken buldu. Onları düzgün kareler halinde katlıyor, üstlerindeki saçları ve topakları alıyor, yerde üst üste diziyordu. Odaya girdiğini göz ucuyla fark etti. David alnından öptü, o da başını kaldırıp tatlı tatlı ona baktı.

Fazla uzun sürmedi, değil mi? dedi.

Hayır, sorun çıkmadı, dedi David, trafik çevre yoluna kadar açıktı. Eleanor upuzun ve sarı bir saç telini çekip parmağına dolayarak, tekrar gülümsedi.

Onu kastetmemiştim, dedi.

55

Resimli Düğümler Kitabı, 7. Baskı, yak. 1947 yılından

Eleanor daha doğmamışken, Eleanor'un en büyük abisi Hamish evden ayrılırken, amcası ona veda hediyesi olarak bir düğümler kitabı vermiş, çok büyük bir şey olmadığını ama işine yarayacağını söylemişti. On yedi yaşında olan Hamish gitmeye hazırdı; çantaları toplanmıştı ve çıraklık yaşamının ilk gemisi sabah denize açılacak, Londra'ya kereste taşıyacaktı. Annesiyle babası yolcu etmek için komşuları çağırmış, mobilyaları duvara dayayıp ılık bahar havasını içeri, sigara dumanını dışarı çıkarmak için pencereleri açmış, keklerle çörekler pişirip küçük Donald'ı bir şişe viski daha alması için dükkâna yollamış ve konuklar gelip oturacak bir yer bulur ve duvara dayanır ya da boş buldukları yerde ayakta dikilirken Hamish de ne yapacağını bilemeden salonun ortasında durup, merhaba ve teşekkürler ve evet dört gözle bekliyorum, demişti. Stewart kalabalık salonda kendine yol açarak dolaşıp bardakları doldururken merhabalarını sıralamış, rahatsız bir elbisenin içine girmeye zorlanmış olan on yaşındaki Tessa da tepeleme dolu bir kek tabağıyla babasının peşinden dolaşmıştı. Bir parça daha alır mıydınız? diye sormuştu konuklara teker teker, alçak ama güven dolu bir sesle ve sabit, ağırbaşlı bakışlarla; tek ellerinde bir bardak viski ötekinde hevesli bir iştahla, bütün konuklar da, evet Tessa, lütfen, diyerek tabaktan birer dilim zencefilli kek almışlardı.

Ivy kapıdan küçük salonun ortasında dimdik duran oğlunu

izlemişti, omuzları zorla arkaya yatırılmış ve o inatçı saç öbeği daha demin kendi elini yalayarak yatırdığı yerden yaylanıp kalkmıştı bile. Hamish'in gittikten sonra iyi olacağını biliyordu, gerçekten, evin yükünden kendi payına düşeni yeterince uzun zamandır omuzladığını, kendi başına da idare edebileceğini biliyordu. Ama yine de, kendi oğluna bakmak, üç yaşındayken sahip olduğu o aynı hafif yukarıdan bakan tavırlara sahip olduğunu, o gururlu yeni takımın altındaki teninin çocukluğundaki o aynı yumru ve yara izleriyle dolu olduğunu bilirken, onu tek başına dünyaya açılmaya hazır bir erkek olarak görebilmek zordu. Arkadaşları ve komşularla teker teker nasıl konuştuğunu seyretti, şakalarıyla önerilerine gülüp baş sallayışını, ayaklarını sıcak tutacak hediye çoraplara teşekkür edişini, sert tokalaşmaları kabul edip ışıl ışıl ve kırışık yanaklara canlı birer öpücük kondurmak için eğilişini. O minik ve sıcacık bedenini havaya kaldırıp yüzünün önünde tuttuğu günlerin anısıyla elleri seğirdi. Oğlunun hayalet ağırlığıyla kalçası kımıldadı, onu kaldırışının ya da tek koluyla sımsıkı göğsüne bastırıp ötekiyle ev işi yapışının. Yemek, temizlik, fırçalama, ütü. Onca upuzun yılın içlerine işlemiş yorgunluğuyla, suçluluk dolu kızgınlığıyla, kemikleri sızladı ve kapıya dayanıp izlemeye devam etti. Küçük Rosalind'in Hamish'e nasıl baktığını, kimsenin görmediğini zannettiği anlarda bir yüzüne bir göğsüne uçuşan ateşli gözlerini fark etti.

Ivy'nin nereye baktığını gören Rosalind'in annesi Ellie, bakışlarını yakalayıp gülümsedi. Şu son çörekler için sana yardım edeyim mi Ivy? diyerek arkadaşını evin arkasındaki mutfağa sürüklerken, Stewart'ın arkalarından yaptığı bir espriyle salonda kahkahalar patladı. Evet, bu benim kızın duygularını belli etmeme konusunda bir iki şey öğrenmesi lazım, diye mırıldandı Ellie, Ivy fırının kapağını sıcak bir hava dalgasına açarken, taze çöreklerin kokusuyla tatlı ve nemli.

Ivy güldü. Öyle bir bakıyor ki, daha önce takım elbise giymiş yakışıklı bir çocuk görmediğini sanırsın, dedi. Ama Hamish'in bir şeyler anlayacağından korkman gerekmez, o konularda daha o kadar hızlı değil. Ellie fırının üstündeki raftan bir soğutma ızgarası aldı, masanın üstüne koyup Ivy'ye bir palet bıçağı uzattı.

Eh, bazıları ötekilerden daha hızlı çıkıyor, dedi Ivy'nin neredeyse fark edilmeyecek kadar şişmiş göbeğine bir bakış atarak. Ivy çörekleri soğutma ızgarasına kaydırmayı bırakıp ona baktı. Görünüşe göre fırına bir tek çörekleri vermemişsin, diye ekledi Ellie, kaşlarını hafifçe kaldırıp dudaklarını bir tebessümle kıvırarak. Ya da Ivy, sana anlatmam gereken bir şey var, dedi ve Elle de, gerek yok zaten görebiliyorum, diye karşılık verdi. Ivy ona baktı, fırın tepsisini lavabonun yanına bırakıp fırın eldivenli ellerini karnına koydu.

Of, Ellie, şimdiden belli oluyor mu? diye fısıldadı çatlayan bir sesle ve gözlerine yaşlar dolarak. Ya da sırtını dönüp dedi ki, Eleanor Davies, neden bahsettiğini hiç anlamıyorum, sonra da fırın tepsisini gereğinden biraz daha sertçe, lavabonun içine attı. Ya da söylenecek hiçbir şey olmadığını bilerek arkadaşına bakakaldı.

Ivy'nin oturması için Ellie bir sandalye çekti. O da yanına oturup elini koluna koydu, omzuna attı ya da dokunmak istedi ama parmaklarını birbirine geçirip ellerini çenesinin altında tuttu.

Evet hayatım, oluyor, dedi. Bu bir sorun mu? Ivy'nin yüzünde zayıf bir tebessüm belirdi.

Tabii sorun, diye fısıldadı, büyük bir sorun hem de, öyle değil mi? Bunu bir kez daha yapmak için fazla yaşlıyım, biliyorsun.

Saçma, dedi Ellie cık cık yaparak, daha hâlâ gençsin, ve gülümsedi. Başını kaldırıp Ellie'ye baktığında Ivy gülümsemiyordu.

Hayır, dedi. Doktor ne dedi biliyorsun. Karşılıklı bakıştılar. Ivy'nin ne demek istediğini Ellie'ye hatırlatması gerekmiyordu; beş hamileliğinin de zor geçtiğini, güçsüz düşüren hastalıklar ve acılarla damgalandığını, her doğumun bir öncekinden daha zor, daha uzun ve daha tehlikeli olduğunu, uzun zamandır beklediği kızının, böyle bir mutluluk kaynağının bile, neredeyse hem Tessa'yı hem onu öldürecek olduğunu hatırlatması gerekmiyordu.

Evet, dedi Ellie sessizce. Evet, biliyorum hayatım. Yan odadaki şarkı kesildi. Bir çarpma ve düşüş sesiyle birlikte küçük

John'dan kızgın bir çığlık koptu. Ivy korkarak başını kaldırdı, John'un güldüğünü duyunca yeniden rahatladı. Ellie gülümsedi. Hiç bitmez, değil mi? dedi. Ivy de ona gülümsedi.

Evet, evet, hiç, dedi. Ellie fırın eldivenlerini elinden aldı, yerine astı ve soğuyan çörekleri mavi-beyaz, büyük bir tabağa geçiriverdi. Hırkasının cebinden çıkardığı bir mendili Ivy'ye uzattı; bu sabah yıkandı, dedi ve Ivy de alıp gözlerine bastırarak burnunu sümkürdü.

Buna değiyor mu onu merak ediyorum, biliyor musun? dedi, Ellie lavabonun önünde durmuş bir fırın tepsisini silerken. Neden uğraştığımı hiç bilmiyorum, dedi. Onları dünyaya getireceğim derken neredeyse ölüyorsun, büyüteceğim diye belin bükülüyor, hepsi niçin? İlk fırsatta ipleri koparıp çekip gidiyorlar, ha? dedi başıyla salonun olduğu yönü işaret ederek. Merak ediyorum, dedi söylemeye cüret ettiği şeyin yoğun utancıyla kırılganlaşmış bir ses tonuyla; yalnızca merak ediyorum. Bu işleri halledebilecek insanlar var, değil mi? Mendili başparmağıyla öteki parmakları arasında kıstırıp çevirerek sicim haline getirdi, sicimi büküp bir düğüm attı. Ellie ona bakmak için dönünce mutfağın öteki tarafından bir ses duydu. Hamish açık kapının aralığında durmuş, iki kadına bakıyordu.

James amca biraz daha kek istiyor, dedi daha fazla yaklaşmak istemiyormuş gibi. Ellie elinde çörek tabağıyla hemen yanına gitti.

İşte al bakalım, dedi, bakalım bunları beğenecek mi, ha? Hamish tabağı aldı ve çörekler yandaki salonda büyük bir tezahüratla karşılanırken, Ellie kocaman açılmış ve korku dolu gözlerle tekrar Ivy'ye döndü.

56

Savaş karneleri, sendika kartları, kooperatif kâr payı pulları, 1930'lar ve 1940'lardan

Eh, bir de biliyorsun annemiz pek iyi değil. Hiç iyi değil. Donald'ın telefon hattından gelen sesi sakin ve ölçülüydü, David devam etmesini bekledi. Ya, dedi Donald. Doktorlar, hastaneden taburcu olmasını beklemememizi söyledi. En iyi ihtimalle birkaç ay sürer, dendi.

David ne demesi gerektiğini, nasıl hissetmesi gerektiğini merak etti. Üzüldüm, dedi. Donald'dan gelen kart müzeden ona yollandığında, böyle bir şey olabileceğini tahmin etmişti *–Lütfen uygun olur olmaz ara*, diyordu yalnızca– ama yine de hazırlıksızdı. Üzüldüm, dedi tekrar.

Bilmek istersin diye düşündük, dedi Donald, Ros ve ben, ötekiler de. Öksürdü. Eleanor'un bilmek isteyeceğini düşündük, dedi. Tekrar öksürdü. Pardon, dedi.

Oraya gitmek isteyip istemediğini, annesini görmek isteyip istemediğini sormuştu ama Eleanor hemen o anda cevap vermeyi becerememişti. İyi de Donald ne dedi? diye sormuş, o da yeni baştan anlatmıştı. Annesi hastaydı, fazla zamanı kalmamıştı, gidip ziyaret etmek isterlerse başlarının üstünde yerleri vardı.

Başımızın üstünde yeriniz var derken ne demek istiyor sence? diye sormuştu Eleanor.

Kate evden ayrılalı beş yılı geçmişti ve yaşamları sonunda bir çeşit rutine oturmuş, bir yöne doğru akmaya başlamıştı. Eleanor yarım gün belediyede çalışmaya başlamış, David de şehir arşivleri ofisinde geçici bir iş bulmuştu. Birlikte kahvaltı edecek zamanları oluyordu, haftada iki gün de işe gitmek için aynı otobüsü yakalıyor, sabah dokuz kalabalığının itiş kakışı içinde şöyle bir öpüşüp vedalaşıyorlardı. Akşam yemeklerini sırayla pişiriyorlar, haftada bir iki gece birlikte akşam yemeğine çıktıkları arkadaşlarından aldıkları tariflerle deneyler yapıyorlardı. Düzenli olarak yatıya gelen Susan, daha önce hep Kate'in odası olmuş ama artık boş oda demeye alışmaya başladıkları odada uyuyordu. Hafta sonları çoğunlukla annesine gidiyor, hem arkadaşlık edip hem de artık yapmakta zorlanmaya başladığı ev işlerini hallediyorlardı. Bitkin bir akşamüstü David'in Eleanor'a takıldığı gibi, neredeyse meşgul sayılırlardı ve mutlulardı, o kadar uzun zamandır yanlarına yaklaşmamış olan sıradan bir şekilde.

Donald'la yaptığı o ilk kısa konuşmadan bir hafta sonra, işten dönerken karşılaşıp eve birlikte yürüdüler. Hava eldivenle atkı kullanacak kadar soğuktu ve şehir merkezinden geçerlerken Eleanor birazcık daha ısınabilmek için elini David'in cebine soktu. Günlerdir Ivy'nin hastalığından ve Aberdeen'e gitmenin gerekli olup olmadığından bahsediyorlardı. Bu konuda tartışmışlar ve sonradan ikisinin de pişman olduğu şeyler söylemişler, David sonunda karar verme işin Eleanor'a bıraktığını söylemişti; kendisi artık bu konudan bahsetmek istemiyordu. O andaysa Eleanor ona dönüp elini sıktı, alçak ve kararlı bir sesle, ben, dedi, kararımı verdim. Annem hakkında. Gitmek istemiyorum. David ona baktı. Yapamam, dedi Eleanor. Artık çok geç.

Aile ağacı üstünde çalışırken Donald'ın ana hatlarıyla çizdiği portre ve Eleanor'un anlattığı çok az şey dışında, David Ivy'yi pek tanımıyordu. Ama o son birkaç ay boyunca Donald'la konuştukça ve Ivy'nin hızla çöküşünü takip ettikçe, biraz daha fazla tanımaya başladı.

Kendi annesinin o daha çok küçükken ölmüş olduğunu ve o günden sonra Ivy'nin annesinden bahsettiğinin duyulmadığını

öğrendi. Sana ismini doğru söylediğimi bile garanti edemem, demişti Donald; galiba Lizzie ama yanılıyor da olabilirim... yanıldığım olmuştur, demişti alaylı bir sesle ve Eleanor'u sorup yeni haberler için bir hafta içinde tekrar aramasını söylemişti.

Evliliğinin ilk altı yedi senesi boyunca Ivy'nin, ev harcamalarının çoğunu üstlenmiş olduğunu, Stewart günlerini tersanelerin önündeki kuyruklarda iş olduğu söylentilerinin dalgalarla birlikte gelmesini beklerken çamaşır yıkama ve büyük evlerde temizlik işleri bulduğunu, bütün bunları altı çocuğundan ilk üçünü taşırken yaptığını öğrenmişti. Sanırım daha John doğduğunda bile çoktan yorulmuştu, demişti Donald. Bana kız kardeşi anlattı, demişti, çok zaman olmadı daha.

David aradığında telefona genelde cevap verilmiyordu ve Donald'la konuşmayı başarabildiği zamanlarda da ya hastaneden yeni gelmiş ya da çıkma hazırlığında oluyordu. Sesi yorgundu, sözcükleri bir tek nefesinin duyulduğu sessizliklerin arasına sıkıştırıyordu ama konuşmaya isteksiz gibi değildi hiçbir zaman. Bunları David'e anlatmaya hevesli görünüyordu ve Donald'ın devam etmesi için David'in tek yapması gereken şey, ha cidden öyle mi'leri sohbetlerine eklemekti.

Bazen Eleanor'a çok katı davranırdı, demişti başka bir seferinde. Bunu anlıyorum. Ama yine de iyi bir anneydi, anladın mı? Evimizde kimse aç kalmadı ve o günlerde, inan bana, bu çok önemli bir şeydi.

Bir süre için, onu üzeceğini ve hatta kendisine içerleyeceğini düşünerek, David bu konuşmaları Eleanor'dan bir sır gibi sakladı. Ama bir akşam Eleanor bir arkadaşının evinden beklenmedik şekilde erken döndü ve mutfağa giderken kendisinin kiminle konuştuğunu çoktan tahmin etmiş olduğunu anladı. Eleanor kapı aralığında durup David'i izlemeye başladı.

Ha ama kin gütmeyi de her zaman çok iyi becerirdi, diyordu Donald, onu da söyleyeyim. Böyle huyları da vardı, dedi, Eleanor daha da yaklaşıp gözlerini David'in gözlerine dikerken o garip ve hüzünlü kahkahalarından birini atarak.

Öyle mi? diye sordu David ne diyeceğini bilemeden.

Öyle ya, dedi Donald. Bizim yolun aşağısında neredeyse yirmi senedir konuşmadığı bir komşumuz var, bir zamanlar

barda ettikleri bir kavga yüzünden. Duraksadı. Bir de biliyor musun, babam Eleanor seninle gittikten sonra onunla iki hafta hiç konuşmadığını anlatmıştı. David, Eleanor'a baktı, uzanıp tuttuğu elini sıktı.

Eh, dedi. Onlar için çok zor bir durum olmalı. Donald bir an sustu.

Öyle, evet, dedi. Üstünden çok zaman geçti ama, diye de ekledi. Eleanor, David'e Donald'ın sesini duyabilecek kadar yakın duruyordu; söylediklerini değilse de hatta çıkardığı çıtırtıyla hışırtıyı duyabilecek kadar yakın.

Kusura bakma Donald, artık kapatmam lazım, dedi David. Sabah için hazırlamam gereken bir şeyler var.

Tabii tabii, dedi Donald çabucak. Özür dilerim, bir şey demek istememiştim, öyle derken...

Ha, yok yok, dedi David, sorun değil, takma kafana. Yakında yine ararım.

Kızmadın değil mi? diye sordu Eleanor'a kapattıktan sonra. Eleanor başını iki yana salladı.

Nasıllarmış? diye sordu.

Annen hiç iyi değil, dedi David. Eleanor başını salladı.

Ya Donald? diye sordu.

David, Ivy'nin daha önceden de hastalandığını, bunun Stewart öldüğü zaman yakalandığı hastalığın tekrarlanması olduğunu öğrenmişti. Donald'la Rosalind'in zamanlarının çoğunu artık hastanede geçirdiklerini, Hamish'le karısının, Hamish'in kızı Cathy'nin de orada olduğunu öğrenmişti. Emekli olduğundan beri Donald'ın kendini biraz boşlukta hissettiğini öğrenmişti. Belediyenin yeniden inşa projesinin bir parçası olarak yıkıldığında eski evden taşınmak zorunda kalmayı Ivy'nin hiçbir zaman içine sindiremediğini öğrenmişti. Bir de, kim bilir kaç kez, işlerin bu hale gelmesini Donald'ın komik bulduğunu öğrenmişti.

Eleanor öğrendikten sonraysa, bu konuşmaları yapmasına hiç de kızmış görünmedi. Bazen David'e neler konuştuklarını soruyordu sonradan, bazen de bir sonraki konuşmalarında David'in Donald'a sorduğu soruları soruyordu. Cevabı hep aynı olsa da, bazen annesinin nasıl olduğunu soruyordu; iyi değil,

daha da kötüye gidiyor. Bir akşam, Donald dört oğlunun da modern bir çamaşır makinesi almayı teklif etmesine rağmen, Ivy'nin üstten doldurmalıyı kullanmakta ısrar edişini anlatırken –inatçıdır, demişti, bunu kimse inkâr edemez– Eleanor içeri girip David'e bir fincan çay ister mi diye sormuş, telefonda olduğunu fark ettiğindeyse artık çok geç olmuştu. Donald cümlesinin yarısında susuverdi.

Ha, oradaki Eleanor mu? diye sordu. Eleanor ağzını eliyle kapatmıştı.

Evet, dedi David. Bir an sessizlik oldu.

Aksanı birazcık gitmiş sanki, dedi Donald.

Eh, sanırım öyle, evet, dedi David. Donald'ın kendisi hakkında bir şeyler söylediği düşüncesiyle Eleanor'un gözleri faltaşı gibi açıldı.

Yani, dedi Donald, bayağı zaman oldu.

Öyle, diyerek onaylarken, David, Donald'ın şimdi ne sormak isteyeceğini fark etmişti. Uzun bir sessizlik daha oldu.

E, hâlâ orada mı, yoksa çaydanlığı ateşe koymaya mı gitti şimdi? dedi Donald.

Yo, yo, dedi David, hâlâ burada. Eleanor ağzını silip etrafına bakındı, sonra da David'e, telefondan gelen sese biraz daha yaklaştı. Konuşmak ister miydin? diye sordu David. Donald bir an sustu ve bir tek nefes alıp verişleri duyuldu.

Evet, dedi. Mümkünse. David telefonu Eleanor'a doğru uzatıp kaşlarını kaldırdı. Eleanor bir an telefona baktı, eliyle tekrar ağzını sildi ve elinden aldı.

Alo? dedi. Selam Donald? Nasılsın?

57

Basılı cenaze töreni davetiyesi, "Ivy Elaine Campbell, 1909-2000", 23 Nisan 2000

Törenden önce, Donald'la Rosalind'in evinde çayla pasta yenirken, Donald, Kate'e büyükbabasının fotoğrafını gösterdi. Bu büyükbaban Stewart, dedi ona doğru tutarak. Bu fotoğraf seksen dokuz yıl önce çekilmiş, diye de ekledi, sanki fotoğrafı kendisi çekmiş gibi gururlanarak. Onun için yapış yapış parmaklarınla tutma sakın, deyince odadaki herkes güldü.

Ha, yok, tutmam, diyerek gülümsedi bir elinde bir fincan çayla kanepenin koluna tünemiş oturan Kate gülümseyerek, diğer eliyle fotoğrafı dikkatlice kenarlarından tuttu.

Şuradaki minik tekneyi görüyor musun? dedi Donald. Babası öldükten sonra, o gemiyi her yere yanında götürdüğünü söylerler. Odadaki diğer sohbetler kesildi ve herkes dönüp o tarafa baktı.

Babası onun için yapmış, ortadan kaybolmadan önce, dedi Hamish.

Öyle mi? diye sordu Donald abisine bakarak, bak bunu hiç bilmiyordum. Kate tekrar fotoğrafa baktı; Stewart'ın elinde küçük bir model balıkçı teknesi, yanında abisiyle üç kız kardeşi, arkalarında duran annesinin eli hafifçe başına konmuş. Kate tekneyi tanımış olmalıydı ama bir şey söylememeye özen göstermesi David'i etkilemişti.

Sanırım aile tarihi hakkında pek bir şey bilmiyorsundur

ama, değil mi gülüm? dedi Donald fotoğrafı zarfın içindeki öteki fotoğrafların yanına geri koyarak.

Pek sayılmaz, dedi Kate, annem pek fazla... bilirsiniz, deyip bir yudum çay içmek için cümlesini yarım bırakınca, Donald'ın açık havada çalışmaktan yıpranmış yüzü hafif kızardı. Kalabalık salonda bir an için ağır bir sessizlik oldu, sonra Donald'ın karısı ayaklanıp bütün konuklara teker teker birer tane daha istersiniz herhalde demeye, masadaki koca bir demlikten herkesin fincanlarını doldurmaya, konyak terleyen yoğun bir meyveli pastadan ikinci dilimleri kesmeye başladı ve Kate ayağa kalkıp hayır, dedi, ben istemem teşekkürler, ben biraz, dedi ve Donald merdivenleri çıkıp sola dönmesini söyledi.

Kate salondan çıkar çıkmaz, John'un karısı David'e dönüp, ama hık demiş büyükannesinin burnundan düşmüş, değil mi? dedi.

Herhalde öyledir, dedi David de gülümseyerek.

Öyle öyle, dedi Hugh, salonda bir onaylama mırıltısı dolaşırken, tekinsiz denecek kadar benziyor, değil mi? Orada olanların içinde bir tek Ivy'nin abisi Gordon onun gençliğini hatırlayabilecek kadar yaşlıydı ama yine de herkes Kate'te Ivy'yi hatırlatan bir şeyler görebilmişti. Gülerken başını kaldırışı. Gözlerinin biçimi. Salona girip selam dediği anda duruşundaki bir şey. Belli belirsiz bir yankı, kan bağının derinliklerinden gelen.

Ayarlamalar yapıldı; nereye park edileceği, kimlerin gelemediği ve halatı kimlerin tutacağı konuşuldu. Tuvalete birkaç ziyaret daha yapıldı ve birkaç dilim daha pasta yendi. Sonra herkes salondayken Donald saatine baktı ve tamam artık, gitme zamanı geldi sanırım dedi, hanımlar önden, beyler arkadan, koridora geçerken boş fincanlar ve kırıntı dolu tabaklar mutfaktaki masaya bırakıldı ve ön kapıdan sokağa çıkıldı, hepsi ağırbaşlı ve siyahlar içinde ve dapdaracık yakalı. Nadir giyilen şapkaları ve Marks&Spencer marka elbiseleri içindeki kadınlar, taşıdıkları ağır çantalarla öndeki merdivenlerden inerken ve arabalara kadar yürünürken birbirlerine yardım etti. Omuzlarını ve kravatlarını düzelterek canlı öğleden sonrası güneşine adım atan erkekler, biraz göz kırpıştırıp, kafalarının içini evin sıcağından arındırarak kendilerini önlerindeki işe hazırladılar. Sanki her

gün bu elbiseleri giyerek arabayla mezarlığa gidip annelerini, kız kardeşlerini ya da teyzelerini gömerlermiş gibi, hepsi de iyi prova edilmiş bir özgüvenle yürüyordu. Parıl parıl parlayan dört arabadaki yerlerini alıp, bacaklarının altında kalan eteklerini ya da ağır ceketlerindeki kırışıklıkları güzelce düzelttiler. Bungalovlu sokaklardan ve şehre giden sahil yolundan sarsılmadan giderken düşüncelerini kendilerine sakladılar, sanayi bölgesinden dönerek geçip çocukluklarının sıra evleriyle dolu tanıdık sokaklara geldiler.

O annemin evdeki teknesi miydi? diye mırıldandı Kate, mezarlıkta arabadan inerlerken, fotoğraftaki? David ona bakarak başını salladı ve bunun o anda konuşulabilecek bir şey olmadığını anlaması için gözlerinin içine baktı.

Akşamleyin, insanlar cenaze sonrası yapılan anma toplantısından ayrılıp evlerine gitmeye başladıktan sonra, Donald, Rosalind'in çantasından büyük ve kahverengi bir zarf alıp içinden başka resimler çıkardı. Bunların bazılarını görmek ilgini çeker diye düşündüm, dedi David'e, iş kolun da bu olduğuna göre. Resimleri masaya yaydı. Ivy'nin odasındaki bir konsolda bulduk bunları, dedi. David masaya eğilip resimlere göz attı, düğün, yaş günü ve gezintilerde çekilmiş rutubet lekeli siyah beyaz enstantanelerdi.

Başka birkaç şey daha bulduk, dedi Rosalind, zarfı kenarlarından itip savaş karneleri, sendika kartları, kooperatif kâr payı pulları ve broşürlerden bir yığını masaya dökerek. Masanın öteki tarafında oturan Hamish birden uzanıp kaşlarını çatarak, yağ lekeleriyle kaplı *Resimli Düğümler Kitabı*'nı aldı.

Bu benimdi zaten, dedi. Nereden buldunuz bunu?

David, Ivy ile Stewart'ın minik bir bebeği kucaklarında tuttuğu solmuş bir stüdyo fotoğrafına baktı, bebeğe uzun bir elbiseyle beyaz bir başlık giydirilmişti, resmin kenarları biraz netsizdi ve ikisi de gülümsemiyordu. Resmi havaya kaldırdı, soru sorar gibi.

Emin değiliz ama onun Eleanor olduğunu düşünüyoruz, dedi Donald. Hiç hatırladığım gibi görünmüyor ama başkası da olamaz bence.

Bunu uzun zamandır görmemiştim ama, diye bir duyuru yaptı Hamish, düğümler kitabının sayfalarını parmağıyla çevirerek, kalın camlı gözlüklerini yukarı ittirdi ve ticari gemilerde çalışmaya ilk başladığında ailenin yaptığı görkemli uğurlamanın hikâyesini anlatmaya girişti.

David, bir kulağı Hamish'te, resimlere bakmaya devam etti, genç bir çiftin düğün gününe ait büyük bir baskıyı havaya kaldırdı, iki çift anne baba yanlarında, erkek ve kız kardeşleri iki yanda yelpaze gibi açılmış. Rosalind ona doğru eğildi.

Ya, bizim resmimiz, diye fısıldadı utangaç utangaç gülümseyerek ve araya girdiğini duymadığından emin olmak için Hamish'e şöyle bir baktı. Şimdi çok uzun zaman önceymiş gibi geliyor ama, ha?

O kadar kalabalıktı, diye sözüne devam etti Hamish, konuşulanlardan habersiz. David resimde on beş yaşında gösteren bir kızı işaret etti, uzun saçlıydı ve ifadesiz bir yüzü vardı.

Eleanor mu? dedi ses çıkarmadan dudaklarını kıpırdatarak. Donald'la Rosalind birbirine baktı.

Ha, yok, o ablası, dedi Donald sessizce. Tessa.

Şimdi Amerika'da tabii, diye ekledi Rosalind. Yıllar oldu. Sustu. Sen bunu bilmiyordun ama, değil mi? dedi gitgide alçalan bir sesle.

Hayır, dedi David. Haberleşip haberleşmediğinizden emin değildim.

Noel'de kart atar, dedi Donald, o kadar.

Siz oradakiler dinliyor musunuz? diye sordu Hamish masayı parmağıyla tıklatarak ve hep birlikte ona döndüler.

Tabii ki dinliyoruz, dedi Rosalind.

Sen devam et, diyerek destek verdi Donald da. David, boşalan salona bakınıp Kate'in nerelerde olduğunu merak ederek, Donald'ın önüne koyduğu viskiyi bitirdi ve Hamish'in anlattığı hikâyenin devamını dinledi.

58

E-posta mesajları; Mayıs 2000 tarihli basılmış kopyalar

Olduğu zaman, nasıl olacağını hep biliyordu. Bir yerlerdeki bir arşiv ofisinin tozlu raflarından koca koca ciltleri indirecek, kalın sayfalarını çevirip aradığını buluncaya kadar sonu gelmeyen isim sütunlarını tarayacaktı. Pembe minik istek fişlerini doldu-racak, personeli yetersiz bölümler araştırmasını onaylayıncaya kadar uzun öğleden sonraları boyunca bekleyecekti. Olduğu zaman, *Yalnızca kurşunkalemler lütfen; çantalarınızı danışmaya bırakmayı unutmayın*, türünden uyarılar yazan bir odada, ihtiyacı olan referans numaralarını yazarken içinde patlayan sevinç ve korku dalgalanmalarını kimsenin fark etmeyeceği bir yerde oturuyor olacağını ve onları tir tir titreyerek tezgâha götüreceğini biliyordu, ya da bildiğini sanıyordu.

Ama sonunda, gerçekleştiğinde, bunların hiçbiri olmadı. Yanında soğuyup giden bir fincan sıcak kakaoyla Kate'in eski odasındaki bir bilgisayar ekranının karşısında oturmuş e-postalarına bakar ve modemin ışıkları yanıp sönerken, banyoda dişlerini fırçalayan Eleanor'u ve yataklarının yanında açık bıraktığı radyoyu dinliyordu.

Üniversitedeki ilk tatilinde bilgisayarı nasıl kullanacağını ona Kate öğretmişti. Tazminat parasından arta kalanıyla birkaç yıl önce aldığı ama bir tek mektup yazmak için kullandığı bir bilgisayardı. Kate internete nasıl bağlanacağını, farklı farklı sayfa-

lardaki linkleri nasıl takip edeceğini, aklına gelen her konuda bilgiye ulaşmak için arama motorlarını nasıl kullanacağını göstermişti.

Bir öğleden sonranın çoğunu yan yana oturarak geçirmişler, Kate ona Sydney Limanı'ndan hava raporlarını, Leeds Üniversitesi'nde doktora yapanların ders notlarını, British Museum kataloglarını, Florida'da bir yerlerde yaşayan Jack ve Mary isimlerinde bir çiftin düğün fotoğraflarını, iş ilanlarını, emlak ilanlarını, televizyon programlarını, müzeler ve galerilerin tanıtım rehberlerini, David'in aklına gelen ya da sayfalardaki linklere tıklarken kendi ilgisini çeken her şeyi göstermişti. Sayfaların ekranda açılmasını beklerken cık cık yapıp durmuş, Tanrım bu kadar yavaş olduğuna inanamıyorum, yeni bir bilgisayar alman lazım baba, üniversitedekilere göre bu çok çok yavaş, demiş ve bunu her söyleyişinde David inanamayan gözlerle Kate'e bakmıştı. Bütün dünyadan bunca bilginin tıkır tıkır evinize gelmesi için birkaç dakika bekleyivermek David'e ödenmesi gereken çok küçük bir bedel gibi geliyordu.

Bu deneyimi sindirmekte ilk başlarda zorlandı. Bilginin fiziksel bir gerçeklik olarak var olması fikrine fazla alışkındı; kitaplar, kâğıtlar, fotoğraflar, objeler, eski uygarlıkların taşa ya da metale kazınmış kupkuru parçacıkları, kontrol altındaki koşullarda güvenle saklanan. Bütün bu bilginin sonunda bu kakofonik uydu ortamında var olduğu fikri onu afallatmış ve dehşete düşürmüştü. Ezici, bilinmez, sınıflandırılamazdı. Kate ne yapacağını gösterip onu kendi haline bıraktıktan sonra, ilk birkaç seferinde hiçbir şey yapmadı; tarayıcı bir arama motoruna bağlı, imleç o minik dikdörtgen kutunun içinde sabırsızlıkla göz kırparken, ekranın karşısında öylece oturdu. Birden önüne serilen sonsuz seçenekle yerinden kıpırdayamıyordu. Ne bilmek istediği hakkında hiçbir fikri yoktu.

Ama aslında, tabii ki, biliyordu. Fikir hep oradaydı. Dünyada bilip bilmek istediği tek bir şey vardı.

Arama motorlarına bir tek ismini girerek işe başladı. *Mary Friel* ya da *Mary Friel+1945* ya da *Mary Friel+1928/1929/1930* veya *Mary Friel+Donegal*. Sonuçlar ya boş çıkıyor ya da binlerce gir-

diyle karşılaşıyordu. Bu yüzden *evlat verme, kayıp arama, aile geçmişi, çevrimiçi arşivler, kilise bölge kayıtları* sözcüklerini denedi. Turistik danışma sitelerine, yerel tarih sitelerine, İrlanda diasporasına adanmış sitelere, soybilimle ilgili sitelere baktı. Sonu gelmeyen linklerle veritabanlarına tıklayıp sayfalarda gezinirken, onu ancak bulunmayı beklediği takdirde bulabileceğini anladı. Bir yerlerde bir bilgisayar ekranının başında oturmuş, bu yeni anılar selinin içine tıklamış, aklında aynı hedefle aynı sitelerde ve linklerde dolaştığı takdirde. Kendi başına onu kucağına düşürebilecek kadar çok bilgiye sahip değildi. Evlenmiş, ismini değiştirmiş, ülkeden ayrılmış olabilirdi. Zaten ilk başta yalan söylemiş olabilirdi ve belki de ismi Mary Friel bile değildi.

Bir de yalnız olmadığını keşfetti. Onun yaptığı şeyi yapan binlerce, yüz binlerce insan vardı, kendi isimlerini veritabanlarına ekliyor ve kayıp olan birini bulmak umuduyla mesajlar yazıyorlardı. *1953 yılında doğdum, kızımı 1942 yılında verdim, oğlumu ilk ve son kez olarak 1962'de gördüm.* Bu listeleri durmadan tarayıp, istediği ismi ve tarihi aradı. *Mary Friel, 1945.* Üye olmak için bir site seçti, kayıt ücretini ödeyip listeye kendi detaylarını ekledi. *Evlatlık verilmiş oğul gerçek annesini arıyor. David Carter/Mary Friel/Mart 1945'te olduğuna inanılıyor. İnanılıyor* demişti çünkü böyle demek standart formatmış gibi görünüyordu; çünkü bu hikâyelere ait karıştırılan, tahrif edilmiş olan, yanlış hatırlanan çok fazla tarih vardı. Çünkü kendi durumunda olan insanlar artık neye inanacaklarını bilmiyorlardı.

Olduğu zaman, artık az çok pes etmişti. Haftada birkaç gece Kate'in eski odasına gitmesini, yatmadan önce bir şeyler yapmış olmak için e-postalarına bakmasını, yapmaya değer bir şey olduğuna hiçbir inancı olmadan, ağır ağır ve yöntemli bir şekilde arama yapmasını sağlayan şey yalnızca alışkanlıktı. Katlanabilen metal sandalyede pijamalarıyla oturup, çıplak ayaklarını halının üstünde ileri geri oynatıyor, gözlerini kısıp yukarı doğru kayan isimlere bakıyor ya da modemin bağlanmasını beklerken karanlık pencereden kendi yansımasını izliyordu.

Yeni Mesajlar (1). Sevgili David. Annemin ismi Mary Carr ama kızlık soyadı Friel'miş. Savaş sırasında Londra'daymış ve 1945'te do-

ğan bebeğini evlatlık olarak vermiş. Daha konuşmamız lazım ama seninle tanışmak çok ilgisini çekecektir sanırım.

Banyoya seslenince, Eleanor diş fırçası hâlâ ağzında, önü açık sabahlığı geceliğinin üstünden sarkarak odaya girdi. Anlaşılmaz bir şeyler söyleyince, David ekranı işaret etti. Eleanor ekrana baktı, biraz daha yaklaştı ve olamaz, derken ağzının kenarından diş macunu aktı, oldu mu? David başını salladı, ona bakmadan, ne diyeceğini bilemeden. İkisi birden ekranda yazanlara baktılar, ses çıkarmadan. Eleanor akan diş macununu koluna silip elini David'in omzuna koydu. David yüzünü Eleanor'un eline doğru çevirip gözlerini yumdu.

Ne yapacaksın? diye sordu Eleanor. David onun elini öptü ve sustu.

59

Feribot biletleri; elde yazılmış mektup; yol haritası (internet sitesinden); hepsi Haziran 2000

Feribot vardığında hava henüz aydınlanmamıştı. David soğuk ve ıslak sabah havasında gözleri uykuyla yanarak, ayağa kalktı. Güverteden ambarlara ve kamyon parklarına baktı, Belfast'ın çevresinden dolaşıp Lough'a doğru giden ışıl ışıl otoyol çizgisini izledi. Arabanın torpido gözünde bir haritayla gidilecek yolu tarif eden bir talimatlar listesi vardı ama onlara ihtiyacı olmayacağını biliyordu. Feribot iskele duvarının karşısındaki yerini aldığında içinden gidilecek yolu mırıldanıyordu: M2'den havaalanına doğru, Antrim'i geç, Randalstown'dan geç, Londonderry'den geç, sınırdan geç...

Ben Donegal'a gidiyorum, demişti annesine bir ay önce, o da başını sallamış, öyle mi, çok iyi demişti. Mary isminde bir kadınla temas kurdum, dedi artık böyle bir şey ne kadar tatlı bir dille söylenebilirse, kızlık adı Mary Friel'miş. Dorothy gülümseyerek tekrar başını sallayıp, öyle mi, çok iyi, derken ağladığını görmemesi için yüzünü başka tarafa çevirdi ve David bir kez daha ne kadar yaşlı göründüğünü fark etti, boynundaki damarlar düğüm atılmış sicim gibi derinin altından kabarmış, ellerinin üstündeki kemikler kavislenmişti.

İlk bayrağı gördüklerinde bir saattir araba sürüyordu, telgraf direğine asılı yıpranmış görünen bir İngiliz bayrağıydı ve son gelişinde çok daha fazla bayrak olduğunu hatırladı. Üç İngi-

liz bayrağıyla beş altı tane İrlanda bayrağı daha saydı, o kadar. Güneş tarlaların üstüne çökmüş pusun ardından daha parlak yanmaya, arabayla yukarı tırmandıkça sol taraflarındaki arazi küçülmeye başladı. Geçtikleri yerlerde ayakları çamurlu koyunlar itişip kaçışarak yol kenarından uzaklaştı. Eleanor'a nasıl olduğunu sordu ama o ya uyuyordu ya da uyumaya çalışıyordu ve daha ne kadar çok yol aldıklarını fark edemeden Londonderry'ye, köprünün karşı tarafına ve öteki taraftaki ağaçlıklı yola yukarıdan bakan tepeyi inmeye başladılar.

Sınırı, bir zamanlar beton bloklarla çelikten yüksek tel örgüler, dikenli teller, dolu silahları ve cızırdayan telsizleriyle askerler olan o noktayı geçtiklerini anladığındaysa neredeyse yirmi mildir İrlanda topraklarındaydılar; artık yolun dokusundaki çakıllı bir değişiklikten başka bir şey yoktu. Kahveyle birlikte sandviç ve folyoya sarılı kekler yemek için yol kenarındaki bir yerde durup, içeri taşan kıyı şeridinin uzun ve dar koylarına, güçlendirici ışıkta parıldayan durgun ve gri sulara yukarıdan baktılar. Eleanor gerindi, sırtını geriye büküp yüzünü havaya kaldırdı ve David'in omzuna yaslandı.

Bu kadar oturmak yaşlı bir beden için iyi değil, dedi bacaklarını yandan ovuşturup dizlerini bükerek.

Eh, dedi David, pek alışkın olduğun bir şey değil tabii. Belki daha fazla yol almadan biraz koşsan iyi gelir, diyerek takıldı, kan akışın hızlansın. Eleanor pis pis sırıttı ve sonra yüzünü ona döndü.

Yaşlı mı görünüyorum sence ama? diye sordu. Elini saçlarına götürdü; yani, bu saçlar ağarmış sayılır mı?

David gülüp başını çevirdi ve bilmem ki, dedi, belki meç denebilir. Seçkinlere özgü bir meç, diyerek güldü. Eleanor tekrar bir kahkaha attı, kalan son yudum kahveyi plastik fincanın dibinde döndürdü, arabadan uzaklaşıp telveyi yere silkti. Dar koyun öteki tarafındaki yamaçtan geçen küçük bulutların gölgesini seyretti. Bir an ikisi de kıpırdamadan kaldılar, sabahın sessizliğini dinleyip hiçbir şey söylemeden.

Önceki gelişimin üstünden çok zaman geçmiş gibi gelmiyor, dedi David. Eleanor vücudunu iyice ona bastırdı.

Yirmi yılı geçti, dedi. Kate daha üç yaşındaydı.

Biliyorum, dedi. Bir kamyon gürleyip takırdayarak yanlarından geçti, peşinden kaldırdığı toz toprağa sırtlarını döndüler.

Nasıl geçiyor bunca zaman? dedi Eleanor. Çoktan yirmisine gelmiş bir çocuk sahibi olacak kadar yaşlı hissetmiyorum kendimi. David kolunu beline doladı, yüzüne bakması için kendine döndürdü. O kadar yaşlı da görünmüyorsun zaten, dedi gülerek, cidden.

Görünüyorum, dedi Eleanor utanarak geri çekilip. Tekrar aşağıdaki sulara baktı, akıntıda debelenen kırmızı küçük bir balıkçı teknesini seyretti ve biliyor musun, dedi, onu aradığımda telefonu açanın hâlâ on yaşındaki Kate olduğunu düşünüyorum, neden bilmiyorum, elimde değil.

Biliyorum, dedi David, ben de. Kendini yeniden Kate'i düşünürken buldu, cenazede nasıl da bir yetişkin gibi davrandığını. İrlanda'ya o ilk yolculuğu neden yaptığını ona şimdi söylese ne diyeceğini merak etti, pek de hatırlamadığı o yolculuğu, bu ikincisini yapış nedeninin de aynı olduğunu. Böyle bir şeyi söyleyebilmeyi hayal etti. Anlayabilir mi diye düşündü, yoksa kızgın ve içerlemiş sözleri kulağına tanıdık mı gelecekti: Neden daha önce söylemedin? Ne zamandır biliyorsun? Bana nasıl anlatmazsın? Arka koltuktaki albümlerde duran ona ait fotoğrafları düşündü, bir tanesi söylenebilecek kadar büyüdüğünü gösteren: Üniversiteye gitmek için evden ayrılan genç kadın, büyük okula başlayan ergenliğe merdiven dayamış kız, yaş günü pastası heyecanıyla şeker sarhoşu olmuş minik kız, gururlu büyükannesinin dizlerinde oturan taytay bebek.

Tekrar arabaya binip Letterkenny'ye doğru yola koyuldular

David,

Sen on dört yaşındayken, Julia'yla iki hafta Londra'da kaldığından beridir sana mektup yazmamıştım sanırım. Hatırlıyor musun? Birkaç tanesi yerine British Museum'daki bütün salonları görmek istediğini söylemiştin. Başarabildin mi bilmem. O zaman sana niçin yazmıştım hatırlamıyorum, çorap yolluyordum galiba, değil mi? Ya da nasıl olduğunu merak etmiştim. Cidden aptalca ama sanırım seni özlüyordum ve

o günlerde insanlar telefonu fazla kullanmazlardı, değil mi? Sana yazmak çok garipti ama, yazacak bir şeyler bulmam uzun zaman almıştı.

Ama dinle bak. Lafı dolandırmayayım. Sana söylemeye çalıştığım ama beceremediğim bazı şeyler var, ben de mektup yazıp gitmeden önce sana iletmesi için Eleanor'a veriyorum. Bu beni korkak mı yapıyor, öyle mi dersin?

Şu anda yarım saattir burada oturmuş duvara bakıyorum ve nereden başlayacağımı bilemiyorum. Bunları o kadar çok konuştuk ki, belki de bir kez daha kendimi anlatmaya çalışmamın pek bir anlamı yoktur. Sana anlatmayarak hata ettim. Bunu biliyorsun. Ama en iyisinin bu olduğunu düşünmüştüm ve bunu belki bir gün anlayacaksın. Belki de çoktan anladın ama daha bana söylemedin.

Gerçek şu ki, David, ben seni seçtim. Seni bırakmamayı seçtim. Bence bazen bunu unutuyorsun ya da belki de zaten hiç anlamamıştın. Seni hastaneye geri götürüp evlatlık verdirebilirdim. Ya da onun yerine Julia'nın annen olmasına izin verebilirdim. Ama o ilk seferinde kucağıma alır almaz, oradaki Susan'ın ve Albert'ın şöminedeki resminin yanında, ailenin bir parçası olmuştun ve seni bırakamayacağımı anlamıştım. Ben ta ilk başından beri yanındaydım, David. Seni karnımda taşımamış olabilirim ama altını değiştirip besledim, yürümeyi ve konuşmayı öğrendiğinde, düşüp dizlerini yaraladığında hep yanındaydım. Kucağımdaki ağırlığını, sen ilk adımlarını atarken ellerini başının üstünde tuttuğumda neler hissettiğimi ya da geceleri yatağına yatırdığımda teninin nasıl koktuğunu hatırlamak için zihnimi çok zorlamam gerekmiyor. İlk sözcüğün anneydi, David, ve bunu bana söyledin.

Ama öğrendiğinde niçin öfkelendiğini anlayabiliyorum. Şu anda neden hâlâ öfkeli olabileceğini anlayabiliyorum, bunca zaman sonra. Sanırım ben de böyle hissederdim, aynı durumda olsaydım. Ama hiçbir zaman kötü bir anne olmadım, değil mi? Sana baktık, besledik, giydirdik, elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalıştık, çalışmadık mı? Bazen, bunu söylediğim için kusura bakma ama, bazen bunun için bize yeteri kadar saygı duymadığını düşünüyorum. Bir hata yaptım, David, tek bir yanlış seçim ve hayatımın geri kalanında bunun için beni cezalandırmanı istemiyorum.

İşte bunları söylemek istemiştim. Bunu okuyorsan Mary'nin evine giden yolu yarılamışsın demektir. Dikkatli ol, tamam mı? Ve Mary'ye

benden selam söyle. Bir gün onunla tanışmak istediğimi söyle, mümkün olursa, olaylar o yönde ilerlerse.

Seyretmek istediğim bir program başlıyor, onun için burada bırakıyorum. Zaten gereğinden fazla şey söyledim sanırım artık. Ama umarım aradığını orada bulursun, David, umarım eve döndüğünde bana bir şeyler anlatmayı becerebilirsin. Fırsatın olursa beni ara, eğer istersen. Ve lütfen dikkatli ol.

Sevgiler, Annen

Letterkenny'ye öğle yemeği vaktinden hemen sonra, son birkaç mili trafik konilerinin arasından sürünerek, yeni inşaatlara ait çamur yığınları ve boyalı direklerin, yolun her iki yanındaki arsalarda dönüp duran buldozer ve hafriyat makinelerinin ortasından geçerek ulaştılar. Eleanor e-postayla yollanmış yol tarifini açıp David'in bir şeyler sormasını bekledi ama o, şehir merkezinin kalabalık ve dar sokaklarından, otobüs durağıyla alışveriş merkezini ve okulu geçerlerken bile, yolu ezbere biliyordu. Merkezden çıkıp bir anayola girdiler, yeni bungalovlarla dolu bir bir bölgeyi geçtiler ve birden, işte oradaydılar. Arabayı dışarıya park edip bir an öylece oturup eve baktılar. Kesin burası o zaman? dedi Eleanor. David ensesini sıkarak başını salladı. Sen iyi misin? diye sordu Eleanor. David ona bakıp hafifçe gülümsedi.

Ne diyeceğim bilmiyorum, diye fısıldadı. Eleanor elini onun dizine koydu.

Bir şeyler bulursun, dedi. Haydi.

Arabadan inip ön kapıda durdular. Eleanor David'e baktı. David elinin tersiyle yüzünü silip kapıyı çaldı.

60

Bisküvi kutusu, paslanmış, para ve hatıralık eşyaları koymak için kullanılmış, yak. 1944

Mary'nin kocası öldüğünde, en büyük kızı onu şehre, kendi sokağından dönünce ulaşılan küçük bir bungalova taşınmaya ikna etmişti ki, başına bir şey gelirse insanlara yakın olabilsin. İlk başta bundan hoşlanmamıştı. Yanan şömineyi, kır manzarasını, aşınmış taş zeminin o pürüzsüz pırıltısını özlemişti. Dolapta bir arada asılı duran elbiselerinin kokusunu özlemişti. Haftada bir doldurulan banyonun buharlı ritüelini. Duvarlara çivilenmiş fotoğraflarla resimleri, kapının arkasına asılı aletleri, kendine özel kılabilmek için bir ömür harcadığı evdeki bütün öteberiyi. Yeni yerin ince duvarları, gömme kapıları vardı ve elektrikli ısıtıcıların ısınıp soğuması o kadar uzun sürüyordu ki ne zaman açacağını anlamak için hava durumunu takip etmesi gerekiyordu.

Babam yokken orada yapayalnızsın, demişti çocukları geri dönmek istediğini söylediğinde ve haklı olmadıklarını düşünse de öyleydiler. Alışırsın, çok geçmeden orayı da seversin, demişlerdi ve inanmakta zorlansa da sonunda öyle olmuştu. Pencerede oturup gelip geçen insanları seyretmekten, gülümseyen ya da el sallayanlara karşılık vermekten hoşlanmaya başladı. Tozla ve cereyanda kalmakla, dumanla, külle o kadar uğraşmak zorunda kalmayışı hoşuna gitmeye başladı. Islak çamaşırlarını bir makineye koyup bir haftadır ipte asılı kalmışlar gibi kupkuru geri almak hoşuna gitti. Artık ihtiyacı olmayan fazladan iki oda-

sı olduğuna göre de, çocuklarının yatıya gelmesi hoşuna gidiyordu, kendi çocuklarını da yanlarında getirmeleri, kutu kutu oyuncaklar ve duvara asması için yeni fotoğraflar getirmeleri, oturma odasını yerleştikleri yerlerdeki yaşamları ve işleriyle ilgili hikâyelerle doldurmaları, birlikte yaşamış oldukları hayatla ilgili hatırladıkları hikâyeleri yeniden anmaları.

Ve bir gün, ne yaptığını pek de durup düşünmeden, en büyük kızına uzun yıllar önce olan o olayı anlatmıştı, Londra'daki o büyük evde çalışırken başının belaya girişini, bomboş eller ve kırık bir kalple geri dönmek zorunda kalışını. Sana neden daha önce anlatmadığımı anlayabiliyorsun, değil mi? demişti kızının soruları bitince ve Sarah da başını yukarı aşağı, sonra iki yana sallayıp, şey tabii, demişti, anlıyorumdur herhalde.

Bununla biteceğini, bunun da koleksiyona eklenen hüzünlü bir hikâye olacağını sanmıştı ama Sarah sorular sormaya devam etti, notlar almaya başladı ve artık yeter bu konudan daha fazla bahsetmek istemiyorum, oldu bitti artık, dediğindeyse onu duymazlıktan geldi. Sonra bir gün gelip internet hakkında bir şeyler söyledi, telefonsuz, elektriksiz ve gelse bile yalnızca haftada bir kez gelen postacılarla büyümüş bir ruh için sindirmesi çok zor olan bazı şeyler anlattı. Buldum onu, deyip duruyordu Sarah sürekli ve kızının ne demek istediğini anlayabilmesi için birkaç dakika geçmesi gerekmişti.

Buldum onu. Seni görmek için buraya geliyor.

Bu kadar basit olabilir mi diye düşündü. Onca yıldır hayalini kurmuş ve kendini hazırlamışken, sonunda kapıyı açıp ona merhaba demeye hazır olup olmadığını düşündü. Sarah'ya emin olup olmadığını sordu, tarihlerde bir hata olup olmadığını, onu yıllar önce verdiği isimle değil de kendi ismiyle arıyor olmasının tuhaf olup olmadığını ve Sarah da, hayır doğru olması gerekir, dedi, o olması lazım, gerçek adını bir yerlerden öğrenmiş olmalı ve bugünlerde bilgisayarlar mucizeler yaratabiliyor, dedi.

Heyecanlanmıyor musun? diye sorup durdu. Sevinmedin mi?

61

Seçilmiş fotoğrafların durduğu kâğıt paket (yeniden basımlar), yak. 1950-2000 yılları arası

Şey. Peki. Tuhaf bir durum, değil mi? Gergin tenli, kızarık yüzlü ve kısa beyaz saçlı kadın, kapı aralığında durmuş, uysal mavi gözleriyle David'e bakıyor, ellerini sıkıca kavuşturmuş, hafifçe gülümseyip, ne güzel ne güzel, diyor, buyurun.

Bayan Carr mı? diye sordu David.

Ah, bana Mary deyin, diye karşılık verdi, şöyle bir gülüp başını sallayarak. Evet, dedi. Sen David olmalısın. David başını salladı ve evet, benim, ben David Carter demeye çalıştığında ağzı uyuşunca isminin ancak ortadan çatlamış ilk yarısını söyleyebildi. Tekrar başını salladı.

Mary de onaylıyormuş gibi başını sallayıp ellerini çözdü. Peki, tamam o zaman, dedi. David'in ne demesi gerektiği hakkında hiçbir fikri yoktu. Mary'ye bakmaya devam etti. Ağzı küçüktü, dudak kenarları sımsıkı yanaklarına doğru çekiliyordu. Burnu çok hafif yana eğikti. Yüzünün yan tarafında, hemen kulağının altındaki benden iki kalın kıl çıkmıştı. Kalın ve güzel birer kavis çizen kaşları biraz makyajla karartılmıştı.

Arkasından, evin içinde bir yerlerden seslenen bir ses duyuldu: Anne, zavallı adamcağızı içeri davet etmeyecek misin? Aceleci, kesik kesik ayak sesleri duyuldu ve kapıda beliren David'den birkaç yaş daha genç kadın, gergin bir tebessümle Mary'nin koluna dokunup, kusura bakmayın, dedi, lütfen, içeri buyurmaz mıydınız?

Arabada bir şeylerim var, dedi David yarı dönüp omzunun üstünden işaret ederek.

Ah, şimdilik kalıversin, dedi genç kadın, içeri girip biraz oturun. Yorgun olmalısınız. Arabayla gelmek için çok uzun bir yol. Bugünlerde çoğu insan uçağı tercih ediyor. David'i içeri çekermiş gibi kapıdan geri çekildi. Mary kıpırdamadan, yüzünde yarım bir tebessümle, gözlerini hafif kısmış David'e bakıyordu.

Eh, dedi David. Keyifli bir yolculuk olsun dedik. Manzaranın tadını çıkardık yani. O anda aklına geldi ve Eleanor'u gösterip, affedersiniz, dedi, bu eşim, Eleanor. Üçü selamlaştılar, Mary'nin kızı kendini Sarah olarak tanıttı ve onları tekrar içeri buyur etti. Mary geri çekilip bakışlarını David'den tam ayırmadan kızının peşinden salona giderken, yüzündeki tebessüm genişledi. Onlar da ayaklarını paspasa silip takip ettiler.

Pencerenin yanındaki masaya sandviçler ve kekler, ev yapımı bisküviler ve ekmekler, un kurabiyeleriyle dolu tabaklar, tabaklı fincanlar, bir sütlük ve bir şeker kabı konmuştu. David kendinden daha genç olan kadının bir yerlerden gelen sesini duydu ve mutfakla salonu bölen buzlu camdan siluetini gördü. İkiniz de çay mı içersiniz? diye sordu kadın.

Lütfen, diye yanıtladı David, Eleanor'a bir bakış atarak, çok iyi olur, teşekkürler.

Siz buyurun oturun, dedi Sarah kapıda belirip, ben hemen geliyorum. David masaya oturdu ve gülümseyerek Mary'ye döndüğünde, belki de bir şeyler söylemek için, onun da mutfağa kaçtığını fark etti. Kalın camın ardından siluetini görebiliyordu. Arabadan getirdiği keklerle dolu çanta hâlâ Eleanor'un elindeydi. Ben de, şey, bunları getirmiştim, dedi mutfağa doğru bir adım atıp keklerden birini çantadan çıkararak. Sizin de böyle... diyerek evde yapılmış hamur işleriyle kaplanmış ve üstünde en fazla bir çaydanlığa yer kalmış olan masayı gösterdi. Bir anlık bir sessizlik oldu ve Sarah'nın kendini toparlayıp ah, diyerek çantayı aldığını gördü. Müthişsiniz, dedi, artık karnımız aç kalmaz, değil mi? Gereğinden biraz daha yüksek perdeden bir kahkaha atarak, tekrar teşekkürler, dedi. Eleanor, David'e dönüp utangaç bir surat ifadesi takındı ve masanın etrafından yan yan dolaşıp pencerenin önüne oturdu, David de yanına oturunca uzanıp elini sıktı.

Bir duvarın tümünü kaplayan pencere yüzünden daha da geniş görünen, büyük bir salondu. Tuğladan yapılmış baca duvarına gömülü, hafif açılmış gazlı şöminenin üstünde boydan boya çerçeveli fotoğraflar ve renkli porselenden biblolar vardı. David fotoğraflara bakarak o yüzlerin kimlere ait olduğunu, isimlerini ve hikâyelerini öğrenebilmesi için ne kadar zaman geçmesi gerektiğini, bir gün tanışıp tanışmayacaklarını, abiler ve ablalar, kardeşler ve kuzenler olarak hayatına girip girmeyeceklerini düşündü. İşlerin bir gün bu noktaya gelip gelmeyeceğini.

Tamam, haydi bakalım, dedi Sarah elinde bir demlik ve servis altlığıyla salona girerken, beklettiğimiz için kusura bakmayın. Mary de arkadan, kızından pek ayrılmadan içeri girdi.

Hiç sorun değil, dedi David bunu neden yaptığını bilmeden ayağa kalkarak, harika görünüyor, teşekkürler. Sarah gülümseyerek ona baktı.

Ah, yalnızca çay demledim, dedi, pek bir şey sayılmaz. David gülümseyerek başını öne eğdi, utanmıştı. Her neyse, dedi Sarah. Buyurun oturun. Ben artık sesimi kesiyorum. Annemle ikinizin konuşacak çok şeyiniz vardır eminim.

Mary, Sarah'ya, sonra David'le Eleanor'a baktı ve çayları koymak için masaya eğildi. Bütün fincanlara bir eğim süt koydu, sonra demliği iki eliyle tutarak çayları doldurdu ve herkesin önüne birer tabak itti. Sonunda başını kaldırıp David'e bakarak gülümsedi. Uzun gibi gelen bir zaman boyunca birbirlerine bakıp yüzlerindeki ayrıntıları, tenlerinin rengini ve üstündeki çizgi ve kırışıklıkları, gözlerinin biçimini, ışığın gözlerine nasıl renk verip parladığını, saç kesimlerini, saçlarının gürlüğünü, saçlarının birinin yüzüne ötekinin başının yanlarından nasıl döküldüğünü, çene kemiklerinin çizgisini, çenelerinin biçimini, dudak ve ağızlarının rengiyle şeklini ve minik kıpırtılarını incelediler.

Eh, dedi Mary. Şimdi. İşte buradayız. Böyle işte.

David gülümsedi. Evet, dedi. Buradayız. Uzun zaman oldu, dedi gülerek ve ikisi de birer kahkaha atmayı denedi.

Öyle, dedi Mary gözlerini kaçırmadan, öyle.

Sizin için daha uzundu ama, dedi David yarı soru sorar gibi

ama doğru olduğunu da bilerek. Mary bir an onun söylediği şeyi düşündü.

Ya, sanırım öyle, dedi Mary, en az birkaç yıl daha fazla sayılır. David bir an duraksayıp konuyu uzattı.

Hayır, çok daha uzun bence, dedi. Ben bir yetişkin olana kadar bilmiyordum. Yirmi iki yaşındaydım öğrendiğimde. Mary'nin gözleri biraz daha büyüdü. Fincanını bırakıp gözlerini David'e dikti. Sarah sandalyesinde doğrulup öne doğru eğildi.

Öyle mi? diye sordu Mary. Ya, işte bak. Bunu hiç düşünmemiştim. Fincanını tekrar eline aldı. Ya, dedi kafasını sallayarak, ya, şu işe bak.

Hiç merak etmedin mi? diye sordu Sarah. Hiç aklından geçmedi mi? David ona baktı. Yani, özür dilerim, dedi Sarah, beni pek ilgilendirmez ama. Arkasına yaslandı. Sana söylemek için neden bu kadar beklediler merak ediyorum, dedi, neden... Mary ona dönüp kaşlarını çatınca sustu. Özür dilerim, dedi. Şu halime bakın. Bana düşmez, özür dilerim. Bluzunun yakasını çekiştirip gazlı şömineye baktı. İçerisi çok sıcak mı? diye sordu David'le Eleanor'a. İkisi birden başlarını sağa sola salladı.

Hayır, dedi David, değil, ben iyiyim, teşekkürler. Mary'nin sabırlı ve kayıtsız yüzüne bir bakış attı. O ana kadar her şeyin bu kadar sakin, bu kadar resmi oluşu onu şaşırtmıştı. Bu sahneyi zihninde kim bilir kaç kez canlandırdığı her seferinde, şimdiye kadar gözyaşları, karman çorman açıklamalar, birbirine alışmayı deneyen kucaklaşmalar olmalıydı. Ama bunun pek olası olmadığını çoktan anlamıştı.

Bana anlatmadılar, dedi Sarah'nın sorusunu cevaplarken Mary'ye bakarak. Babam ben öğrenmeden önce ölmüştü, onun da bildiğini pek sanmıyorum. Baba dediği anda Mary'nin yüzünden bir şeyin gelip geçtiğini, dudaklarının hafif ısırıldığını, başının başka yere çevrildiğini fark etti ve birbirlerinin yanında bu sözcükleri kullanırken sürekli bir belirsizlik yaşanacağını fark etti. Annemin bir arkadaşı söyledi bana, dedi. Kazara. Yaşlandıkça unutkanlaşıyordu ve bir gün bunun bir sır olduğunu bile unutup sanki hep bildiğim bir şeymiş gibi söyleyiverdi. Sözcüklerin dudaklarından ne kadar kolayca döküldüğünü duymak onu şaşırtıyordu. Bir kez başladıktan sonra hava kararana, sonra

tekrar güneş doğana kadar devam edebilecekmiş gibi hissediyordu kendini.

Yok canım, dedi Mary. Tam bir sürpriz olmuştur herhalde. David güldü, başını sallayarak, bir an için eliyle gözlerini örtüp boğazını temizledi. Mary'yse yaptığı katkıdan memnun, belli belirsiz gülümseyerek ona bakıyordu.

Evet, dedi David, öyle denebilir. Bayağı bir sürpriz olmuştu. Çayını bitirince, Mary hemen fincanını doldurmak için uzandı.

Kek de alsana dedi, tabağı masadan önüne ittirerek. Kendi fincanını da tekrar doldurunca, demlikte tek damla çay kalmadı. Kızına dönüp, biraz daha çay demler misin Sarah? diye sordu. Sarah ayağa kalkıp mutfağa doğru yürüdü, elinde demlikle, çıkarken gözlerini David'den ayırmadan. Eleanor da birden ayağa kalkıp, sana yardım edeyim, diyerek arkasından geçerken elini David'in omzuna koydu ve Sarah'nın peşinden mutfağa girdi.

Haydi bakalım, dedi Mary, yalnız kaldık. Dur da sana bir bakayım, şöyle doğru düzgün. David yüzüne sabitlenmiş dikkatli bakışıyla biraz kızardığını hissederek, iyice ona döndü. Mary arkasına yaslanıp ağır ağır onu süzdü, kalemi kâğıda değdirmeden önce bir ressam canlı modelini nasıl ölçüp biçerse aynı onun gibi. Ayağa kalksana, dedi tatlı bir sesle. David kalkıp masadan uzaklaşırken, Sarah'nın buzlu cama yaklaştığını fark etti. Mary de sandalyesinden kalkıp biraz geriye çekildi, yüzüne baktı, etrafında dolaştı. David gözleriyle onu takip ederek, ara vermeden onu zihnine yerleştirişini izledi ve içindeki bir sarsıntıyla yapmakta olduğu şeyin ne olduğunu anladı. Gözyaşları o zaman geldi, sonunda, göz kenarlarında sıcacık ve iğne iğne ve onları orada gizli tutmak için elinden geleni yaptı, gözlerini kırpıştırarak geri yolladı, içlerinden yanaklarını ısırdı. Mary'nin de göz kenarlarının kızardığını, kemikli küçük ellerinin kıvrılarak kırmızı eklemli yumruklar haline geldiğini gördü. Kime benzediğini çok merak ediyorum, dedi Mary fısıldayarak.

Julia olanları ağzından kaçırmadan önceleri, kime benzediğini merak etmek aklının ucundan bile geçmemişti. Saçlarının rengi babasıyla, gözlerinin rengiyse annesiyle aynıydı ve bu kadarı yeterli görünüyordu. Ablasıyla hemen hemen aynı hızda büyü-

müşlerdi, daha küçükken ve saçlarını aynı şekilde kestirirken aralarında bir benzerlik vardı ve bu yüzden bu konuyu düşünmek için bir nedeni olmamıştı. Yalnız, bir seferinde, büyürken annesinin bunları dert edip etmediğini, uzayan saçlarında ispiyoncu kırmızı teller, yüzünde çiller arayıp aramadığını, sırrını ele veren yeşil benekler bulabilmek için gözlerine bakıp bakmadığını merak etmişti. Böyle şeyler olsaydı bunları nasıl açıklayacağını merak etmişti, yoksa bunu gerçeği anlatmak için bir neden olarak mı görürdü acaba?

Öğrendiği zaman, elinde bir aile fotoğrafıyla aynanın önünde durmuş, benzerlikleri aramış, ne kadar az olduklarını görerek hayrete düşmüştü. Bunu daha önce hiç fark etmemişti. Nereden fark edecektim ki? diye sormuştu Eleanor'a öfkeyle, ona ilk anlattığında ve Eleanor bunu sorduğunda. Kendine hiç onların yanında bakıp merak etmedin mi? diye sormuştu. Bunu yapmak neden aklıma gelsin ki, Eleanor? diye neredeyse bağırmıştı o da, sanki kendisinde bir hata olduğunu ima edermiş gibi görünmesine öfkelenerek, bir çeşit körlük, bu kadar kolayca aldatılmasını sağlayan bir çeşit zayıflık. Annemle babamın bütün hayatım boyunca bana yalan söyledikleri, demişti ellerini havaya savurarak, lanet olası aklımdan niye geçsin ki, Eleanor?

Arabada birkaç şey var, dedi daha sonra, ikinci demliği de bitirmek üzerelerken. Yanımda bir iki şey getirmiştim. Mary ile kızı ne demek istediğinden emin olamadan birlikte ona baktılar. Sözlerini tedirgin bir sesle kesik kesik tekrarladı. Bir iki şey getirdim, dedi, arabada, yani, bazı fotoğraflar falan, bir bakmak istersiniz diye düşündüm işte. Sarah annesine baktı. Annesi David'e baktı. Yani, tabii isterseniz, dedi David. Büyürken neye benzediğimi görmek istersiniz diye düşündüm, nerede yaşadığımı, bunun gibi şeyler. Mary bir an sustu. David avcunun kıvrımlarında terler oluştuğunu hissetti. Göz ucuyla, Eleanor'un Sarah'ya baktığını, göz göze geldiklerini ve aralarında anlaştıklarını gördü.

Eh, dedi Mary gülümseyerek. Bu da başlamanın bir yolu, öyle değil mi? Konuşurken hafif sesi titriyordu. Lütfen, dedi. Çok isterim.

Ve ilk başta her zaman hayal ettiği gibiydi. Mary ve Sarah geride dururlarken o albümlerle defterleri açıp masaya koydu, kek ve bisküvi tabaklarını, ekmek sepetini ittirip sayfaları çevirmeye başladı: Çocukluk fotoğrafları, Coventry'deki ev, annesiyle babası bahçede; Julia'nın fotoğrafları, Londra'daki evi, Laurence kameraya ters ters bakarken; büyükannesiyle büyükbabasının Suffolk'taki evlerinde geçen yaz tatillerinde çekilmiş fotoğraflar. Bir sayfa düğün fotoğrafı. Kate'in bir fotoğrafı, çocukken çekilmiş. Sekizinci yaş gününde çekilmiş başka bir fotoğraf, bir de üniversiteye gitmek için evden ayrılırken. Sonra, defterin içine ayrı ayrı tutturulmuş doğum belgesi, Julia'da bulduğu hastane kabul kartı, Donegal'a ilk gelişinde gittiği bütün yerleri gösteren bir harita.

Sayfaları ileri geri çeviriyor, Mary'ye bakıyor, nereden başlayacağını, bir şey söylemesi gerekip gerekmediğini bilemiyordu. Sonunda, geri çekilip sanki işte, kendin bak, lütfen, demek ister gibi şöyle bir açık albümleri gösterdi.

Mary ne yapacağını bilemiyormuş gibi albümlerin başında dikilmişti ve gözleri bir albüme bir deftere, oradan yine albüme kayıyordu. Sarah mutfak kapısının aralığında, yan dönmüş duruyor, Eleanor divanda oturuyordu. David onu izliyordu, o kadını, bütün hayatına yukarıdan bakışını. Tek düşünebildiği şey, kendi annesinden ne kadar farklı olduğuydu. Daha sessiz. Daha kısa boylu. Yüzü daha dolgun. Konuştuğu zaman sesi daha hafif, daha sakin, dinlemeye daha hazır çıkıyordu. Bir gün karşılaşırlarsa birbirlerine nasıl tepki vereceklerini merak ediyordu. İşlerin bir gün bu duruma gelip gelmeyeceğini.

Mary ona döndü, kenarları tekrar kızarmış gözlerle, ne diyeceğini tam bilemiyormuş gibi ağzını açıp kapadı. Belki de bunların bazılarını bana anlatsan iyi olur, dedi. David başını sallayıp biraz daha yaklaştı. Masanın üstüne eğilip anlattıklarını göstermeye başladı. İşte, bu annem. Babam. Ben. Ablam. Evimiz. Okuldaki ilk günüm. Müzedeki işimde ilk günüm. Bu Eleanor tabii, bu da kızımız. David anlatırken Mary eğilip bütün resimlere teker teker dikkatle yakından bakıyor, sayfaları pencereden gelen ışığa tutuyordu ve birkaç kez parmak ucuyla resimdeki insanın yüzüne dokunmuştu.

Bu da yeni eve taşındığınız zaman öyleyse? diye sordu dördünün ön kapıda çekilmiş bir fotoğrafını göstererek, Susan babasının eline yapışmış, annesi David'i göğsüne bastırmış. David bir an resme baktı.

Evet, dedi, 1947. İki-iki buçuk yaşında olmalıyım, yaklaşık. Mary ona baktı, garip garip, sanki bir şeyi hatırlamaya çalışırmış, sanki ona sormak istediği bir şey varmış gibi. Ama hiçbir şey söylemeden sayfayı çevirdi.

Böyle olması gerekiyordu. Böyle planlamıştı. Bunlara yakından bakacak, bunun ne, şunun kim olduğunu, o resimde ne yaptıklarını ve şimdi ne yaptıklarını soracaktı. O da anlatacaktı. Hep istediği şey buydu, bunları anlatabileceği birini bulmak. Babam inşaat ustasıydı. Annem savaşta hemşirelik yapmıştı. Bu bahçeyi babam kendi başına yaptı, Coventry'ye taşındığımızda; bak, bunları, bunları, bunları o dikmişti. Elli bir yaşında öldü, halsizlikten dediler ama biz gerçek nedenin asbest olduğunu düşünüyoruz. Bu Julia teyze. Annemin bir arkadaşı. O da hemşireymiş. Gerçek teyzem değil ama çok yakındık. Müzede çalışmaya başladığımda özellikle beni görmeye gelip müzeyi dolaştırmamı istemişti. Bu Eleanor'la tanıştığımızda. İş için ziyaret ettiğim bir müzenin çay salonunda çalışıyordu, Aberdeen'de. Adresini şu peçeteye yazmıştı bak. Biliyorum, komik, değil mi, bazı şeylerin nasıl oluverdiği? Bu evlilik belgemiz. Yine Kate, mezuniyet fotoğrafı, Eleanor gülümsemediği için çok kızmıştı.

Mary bir kez, yalnızca bir kez, yüzünü öteki tarafa çevirip, tıkıştırdığı bir mendili almak için hırkasının kolunu kurcaladı ve burnuyla gözlerinin kenarını örtüp ses çıkarmadan başını salladı. David pencereye döndü, sıcak ışık nemli yüzünde parlasın diye cama yakın durup, Mary'ye sarılıp rahatça göğsüne bastıranın kendisi olmasını dileyerek, Sarah'nın, ah anneciğim, yapma ama, deyişlerini dinledi. Yalnızca bir kez ve yüzünü tekrar ona dönmesi yalnızca bir iki dakika almıştı, ah şu halime bakın, siz bana bakmayın, diyerek gözlerini mendile silip tekrar hırkasının koluna tıkıştırdı. Nerede kalmıştık bakalım? diye sordu yüzünde bir tebessümle.

Daha sonra Eleanor'la bundan bahsettiklerinde, bilmiyorum ki El, demişti, çok tuhaf, sanki daha o zamandan biliyordu, değil mi? Sanki daha kapıyı açar açmaz anlamıştı. Ama yine de çok ilgiliydi, bana bir sürü soru sordu, sonra da öyle ağladı, görmedin mi? Cidden anlayamıyorum, dedi ve Eleanor sabırsızlıkla içini çekip, David, dedi, biraz fazla ortada değil mi sence de?

Duraksadığını fark ettiğinde albümlerdeki hemen her şeyi görmüştü ve sanki dönüp gitmek, oturup bu sahneye bir son vermek ister gibiydi. David yanından uzanıp hastane kabul kartını aldı. Bir de bu var, dedi. Mary karta bakarak başını salladığında, zaten başından beri ona bakmış olduğunu anladı. Bunu Julia öldükten sonra evini temizlerken buldum, dedi. Neden saklamıştı bilmem. Bir gün lazım olabilir diye almış olmalı, annemin bir gün bilmesi gerekebilir ya da benim öğrenmemi isteyebilir diye belki. Annem Julia'da olduğundan hiç haberi olmadığını söylemişti, dedi.

Öyle mi, diye mırıldandı Mary, karta yakından bakarak. Mary Friel, dedi yavaşça, sanki o sözcükleri yazdığını hatırlamaya çalışırmış, bir zamanlar kendi ismi olduğundan pek emin değilmiş gibi. David sustu. Sarah yanlarına gelip, annesinin omzu üstünden karta baktı.

Sen geri dönmeyince paniğe kapıldıklarını anlatmıştı bana, dedi David, belki de Julia bunu bir sorun çıkması ihtimaline karşı almıştır. Annem seni bulmaya çalıştıklarını ama burada yeterli bilgi olmadığını söyledi. Mary ona bakarak başını salladı.

Peki o zaman, dedi David'in elinden kartı alıp elinden tam bırakmadan masaya koyarak. Sanırım sıra bende. Odamdaki çekmeceden şu albümleri getirir misin? dedi omzunun üstünden ve Sarah kapıya dönerken, onunla gitmesi için başıyla Eleanor'a işaret etti. İkisinin holden geçip başka bir odaya girişini dinlediler.

Mary ona dönüp elini elinin üstüne koydu ve David o anda ne söyleyeceğini, bunu söylemesine engel olmak için yapabileceği hiçbir şey olmadığını anladı.

Anlaman gereken şey, dedi Mary sessizce kartı bırakıp geriye çekilerek, çoğu kızın hemşirelere sahte isimler vermiş ol-

duğudur, anlıyor musun? Birinin öğrenmesinden korktukları için.

Konuşurken David'e bakmamıştı ve David ilk başta ne dediğinden tam emin olamadı.

Mutlaka, dedi Mary, sahte isim verirlerdi. Ben de öyle yapmıştım.

Sarah annesinin odasından, burada bulamıyorum, diye seslenince, Mary de kalkıp yardıma gitmek için salondan çıktı.

İşte gazlı şöminenin karşısındaki tombul divana oturduklarında da, Mary arkasındaki minderleri düzeltip albümlerden ilkini kucağında açarken, neler olduğunu biliyorlardı, ikisi de biliyordu. Ama ikisi de bu konuda tek söz etmemişti. Yine geride durmuş, mutfak kapısından onları izleyen Sarah bilmiyordu ve bu yüzden belki de onun için sessiz kalmışlardı. Tekrar pencerenin yanındaki masaya oturmuş olan Eleanor da bilmiyordu ve David'in davranışındaki ve sesindeki hafif değişikliği hemen sezmişse de, belki onun için de sessiz kalmışlardı. Ya da belki tam emin değillerdi ve ikisi de, o an için, bilmemeyi tercih ediyordu.

Peki o zaman, diye başladı Mary. Galiba benim hikâyem daha uzun, senden daha uzun zamandır ortalıklarda olduğum hesaba katılırsa, oturmamız iyi oldu. David gülümseyip eğilerek Mary'ye ve albümdeki fotoğraflara biraz daha yaklaştı.

Şimdi, dedi Mary. Bu ilk fotoğrafımız. Bu kız kardeşim Cathy'nin düğününde, Jack hariç hepimiz varız, o uzaklardaydı. Ben on beş yaşındayım, şuradaki, gördün mü? İngiltere'ye ilk gidişimden hemen önce olmalı, dedi. Derry'deki işçi pazarına gidişimizden hemen önce.

David söylediklerini, o yumuşak ve sürükleyici sesini dinleyerek resimlere baktı. Mary'nin masadayken yaptığı gibi, sanki dokunarak gözleriyle algıladığından daha fazla bir şeyler, fazladan bir ayrıntı, bir çeşit doku ya da renk ve yaşam bulabilecekmiş gibi, kendi parmaklarının da resimlere doğru uzandığını fark etti. Ama sayfaların üzerine gerilmiş parlak selofandan, fotoğrafların üst kenarındaki hafif tırtıklardan başka bir şey yoktu.

Mary konuşmaya, resimleri birer birer anlatmaya devam etti, üstlerine hikâyeler ekleyerek, böyle büyük bir ailede büyümenin ne demek olduğunu, abilerinin peşinden çalışmak için uzaklara gitmek zorunda kalışını, Londra'da olanları, kendi ailesini kurmak için eve dönüşünü anlattı. Yatağının altındaki bisküvi kutusunu bulması için Sarah'yı tekrar odaya gönderdi, içinde kara günler için sakladığı parasının durduğu; bakar mısınız, dedi, bu hâlâ o aynı kutu. Sözcükler ağzından kolayca dökülüyor, hikâye resimlerle birlikte her zaman hayal ettiği gibi akıp gidiyordu, bir adamın ona odaklanmış sessiz ilgisiyle bir odada böyle oturmuşken, sözleri salonu dolduruyordu. Konuştu durdu ve David de onu dinleyip sorular sordu, o da cevaplar verdi ve Sarah holdeki ışıkları açıp masayı topladıktan, daha çay isterler mi diye iki kez sorduktan sonra, Mary hâlâ konuşuyordu.

Konuşması bittikten sonra da bir süre birlikte oturdular, konuşmadan, elleri hafifçe birbirine dokunarak, o anda söylenmesi gerekeni ikisi de bilerek ama ikisi de söze ilk başlayan olmayı istemeden.

62

Oda ve yemek için fatura, Letterkenny'deki Conways'ten, Haziran 2000

Çıkarlarken, Mary albümden gösterdiği fotoğrafların yeni basımlarıyla dolu bir fotoğraf paketi çıkarttı. Paket sicimle güzelce bağlanmış ve yağmurda ıslanmasın diye naylon bir torbaya sarılmıştı. Yine de bunları almanızı isterdim ama, dedi, ne olursa olsun. Eğer isterseniz. David başını sallayıp paketi aldı ve evet, teşekkürler, isterim, demeye çalıştı. Son bir mahrem an için yalnız bırakmaları gerektiğini düşünürmüş gibi, Eleanor arabaya doğru gitti, Sarah eve çekildi; ama karşı karşıya öylece dururken gülümsemekten fazla bir şey gelmedi ellerinden.

Üzgünüm, dedi David.

Ah, hiç üzülme, dedi Mary. O kadar yolu gelen sensin. David omuz silkti. Özür dilemesi gereken benim. Sanırım Sarah biraz kendini kaybetti, belki de kendi bulmak istediği şeyi buldu, anlıyor musun? Bence emin olmak için işi aceleye getirdi. Geleceğini bana daha birkaç gün önce söyledi, hiçbir şey yapmaya fırsatım... dedi gitgide alçalan bir sesle, ellerini söylemeye çalıştığı şeye doğru uzatarak. Güzel olurdu ama, değil mi? dedi. Çok geç olmadan. Susup gözlerini kapayınca, David evden Sarah'yı çağırmayı düşündü. Ama önemli değil, dedi Mary sonunda. Benim için sorun değil. Senin için de olacağını sanmam, değil mi?

Hayır, dedi David. Hayır, sorun değil.

Hiç yoktan iyidir, değil mi? dedi Mary neredeyse gülerek ve David karşılık olarak ancak başını sallayabildi.

Hemen otele gitmediler. Beklediklerinden daha erkendi ve Eleanor hava hâlâ aydınlıkken biraz manzara görseler iyi olacağını söyledi. Arabayı kuzeye sürüp, önceki gelişinden hatırladığı bir yolu takip ederek Letterkenny'den çıktılar ve Fanad yarımadasına doğru yol aldılar. Pek konuşmuyorlardı. İkisi de ne diyeceğini pek bilemiyormuş gibiydi.

Geldiğine memnun musun en azından? diye sordu Eleanor sonunda ve David'in cevap vermesi o kadar uzun sürdü ki duymadığını sandı. Küçük bir pazar kasabasından geçtiler, dik bir tepenin dibindeki nehre geldiler ve eski bir taş köprüyü geçerlerken David şöyle bir bakıp, evet, dedi, evet memnunum.

Eh, dedi Eleanor. Önemli olan da bu. Kasabadan çıkan yolu izlediler, küçük bir köyden daha geçip uzun ve dar bir körfezin kıyısına geldiler ve arabayı bir gemi kızağının yanındaki çakıllı araba parkına çektiler. David motoru durdurdu, birlikte körfezin ortasındaki bir balık çiftliğinde çalışan iki adamı seyrettiler.

Daha çok insan bekliyordum ama, dedi David. Artık önemli değil de. Eleanor koltuğunda kımıldanıp ona doğru dönerek bir şeyler daha söylemesini bekledi. David arabanın kapısını açtı. Bir kalabalık olacağını sanmıştım, dedi, benimle tanışmak için bekleşen. Sadece iki kişi bulmayı beklemiyordum doğrusu. Sanırım bunun daha çok bir aile toplantısı olacağını düşünmüştüm, dedi bacaklarını dışarı sarkıtıp ayaklarını çakılların üstüne koyarak.

Belki de bu daha sonra olacaktı, dedi Eleanor tatlı tatlı. David ona baktı ve yaşadığı hayal kırıklığını Eleanor ilk kez gördü, bütün yüzüne kazınmış, gözlerinde kararan.

Belki de, dedi David.

Arabadan inip kıyıya doğru gitti, Eleanor kapının koluna uzandı ama durup elini yanına düşürerek David'in beton gemi kızağındaki minik taşları tekmeleyişini ve denize atışını seyretti. Ona ilk öğretişini hatırlayarak, bir tanesini alıp suda kaydırabilir diye düşünüyordu, denizsiz şehirden gelen erkek arkadaşına yassı bir taş bulup parmağını etrafında nasıl kıvıracağını, dalgaların üstüne atarken dizlerini nasıl kıracağını gösteren genç bir kızken. Sonunda bir tanesini sıçratınca yüzünde beliren o

çocuksu sevinci hatırladı ve o zamanlar hiç hayal edip etmediğini düşündü, şu anda hâlâ birlikte olacaklarını; dönüştüğü o yaşlanmakta olan adamda, kırlaşan saçlarında, gevşeyen teninde, yorgun ve ağır kalbinde o kıpır kıpır, yerinde duramayan, sıska delikanlıyı görmeyi hâlâ başarabileceğini. Bu kadar ilerisini düşünmeyi becerebildiğini hiç hatırlamıyordu.

David taş kaydırmadı. Ellerini ceplerinde, başını önünde tuttu ve balık çiftliğinin sallarındaki su geçirmez giysili adamlar işlerini bitirdi, körfezin karşı tarafındaki iki hafriyat makinesi sustu ve birkaç dakika sonra o da arabaya döndü.

Hava kararıyor, dedi. Otele dönsek mi?

Eleanor bir şeyler daha sormadan önce David'in küveti doldurup içine yerleşmesini bekledi. Klozetin kapağını kapatıp otururak, sabunu kollarına ve göğsüne sürterek köpürtüşünü, durulanmak için suyun içine kayışını seyretti.

David, dedi, peki şaşırdın mı yani? Böyle olmasına? David ona bakıp biraz doğruldu. Yüzüne su çırpıp elleriyle sildi. Yani, dedi kırmamaya çalışarak, gelmeden önce birkaç soru daha soramaz mıydın? Zaten ilk başta tarihler farklı gelmedi mi?

Bilmem, dedi David. Sanki her şey uyuyor gibiydi. Bence tarihlerde hata yapan Sarah'ydı. Bütün her şeyi annesine hiç anlatmadan yaptığını biliyor musun? dedi, Eleanor'a dönüp. Eleanor'un gözleri kocaman açıldı ve başını iki yana salladı.

Hayır, dedi. Olamaz, cidden mi? David başını salladı ve omuz silkip ayaklarını yıkamak için öne eğildi.

Belki de hep biliyordum, dedi. Belki Mary de biliyordu. Belki ikimiz de yalnızca kendimizi kandırıyorduk, aslında. Eleanor ona doğru eğildi, yüzü ellerinin arasında, dirsekleri dizlerinde, devam etmesini bekledi. David ona baktı, neredeyse özür diler gibi. O olmasını istedim, dedi. Onun o olmasını öyle istemiştim ki. Sarah'nın bunları onunla konuştuğunu zannettim, kontrol ettiğini. Bilmiyordum ki. Fırsatı değerlendirmeye değer diye düşündüm. Daha dik oturup, avuçlarıyla vücuduna bol bol su döktü. Bütün o şeyler vardı, dedi, albümlerle defterleri havada yoktan var edecekmiş gibi bir hareket yaparak. Yalnızca onun neler diyeceğini duymak istedim, dedi. Tekrar suyun içine kay-

dı, gözlerini yumup ellerini yüzüne örttü ve Eleanor çıkmak için ayağa kalktı.

Ama ona anlatacağım daha o kadar çok şey vardı ki Eleanor, dedi David ellerinin altından boğuk çıkan bir sesle. Söyleyebilmek istediğim daha bir sürü şey vardı. Eleanor ona baktı.

Biliyorum, dedi. David ellerini indirip ona baktı. Biliyorum, dedi Eleanor tekrar.

Banyonun kapısını kapatıp David'i yalnız bıraktı, televizyonda haberleri açtı, yemek menüsüne ve yatağın yanındaki dosyada duran turist broşürlerine bakarak, David'in şimdi ne yapmayı düşündüğünü merak etti. Daha sonra, suyun küvetten boşaldığını ve şarıldayarak yeniden dolduğunu işitti, başını kaldırıp David'in odaya girişini izledi, kendisiyle göz göze gelmemeye çalışarak, kamburunu çıkardığı sırtından süzülen sularla yatağın ucuna oturuşunu. Bir şey söylemeden çabucak ve sessizce soyunup banyoya süzülerek kapıyı arkasından kapattı. Çıktığında onu uyurken bulmayı umuyordu, ya da televizyon seyrederken, pencerenin önünde boş boş otururken, hatta bir not bırakıp yürüyüşe çıkmış bile olabilirdi. O yüzden banyonun kapısını açıp, belinde havlu ve gözlerinde tanıdık bir bakışla kendisini beklerken bulunca şaşırdı.

Cidden mi? dedi. Tek kaşını havaya kaldırıp saçını kurulamak için bir havlu alarak menüyü işaret etti: aç değil misin?

Cidden, dedi David ona doğru ilerleyip titrek ellerini sıcak ve nemli tenine bastırırken.

Neredeyse hep aynıydı. Etek düğmesinin arkadan açılışı. Dudakların kenarında yarım bir gülücük. Eleanor'un eli, er ya da geç, David'in başının arkasında. Bazen gülücük önce geliyordu bazen de düğmenin açılışı, bazen de, David'i hazırlıksız yakalayan, başının arkadan hafifçe bastırılıp diz çöktürülüşü.

Neredeyse hep yatak odasında oluyorlardı ve neredeyse her zaman yatakta, perdeler kapalı ya da yarı aralık, pencereler yukarı kadar açık ya da indirilip sürgülenmiş, ışıklar açık ya da kapalı ya da kısılmış. Bazen David, Eleanor'un gömleğini ya da kazağını başının üstünden çıkarırken dama ve camlara hızla yağmur çarpıyordu, ağzını boynuyla omuzlarına ve köprücük kemiğine bastırır, başının tepesinden geçen o tanıdık, hafif iç çekişlerle boğazından öperken. Bazen akşam güneşi sanki saatlerce batmıyor, yatakta çırılçıplak birlikte yatarlarken yanan kuru sokaklarda nabız gibi atan ısı açık pencereden içeri dalıyordu. Bazen gökyüzü dümdüz, durağan ve gri oluyordu.

Elinin gerilmiş parmakları altında Eleanor'un kalçaları oluyordu, banyodan çıktığı için sıcak ve kırmızı, hâlâ sabun ve havlu kokulu, ya da dışarıda geçen uzun bir günün ardından soğuk. Teni gitgide bir zamanlar olduğundan daha pürüzlü, daha sert hale gelmiş, beli biraz daha dolgun, bacakları biraz daha kalın ve Kate'in bir zamanlar buruşukların dediği şeyler kendi yaşlanan elinin dokunuşu altında daha belirgin.

Bazen kar yağıyordu ve oda titrek beyaz bir ışıkla doluyor, duvarlara gölgeler ve ışıklar vuruyordu.

Eleanor geriye bir adım atıp yatağa gömülüyor, sırtüstü yatıp bacaklarını yere doğru uzatıyor, iki eliyle birden David'i başının arkasından çekiyor ve David de ağzıyla onu takip ediyordu.

Bazen, daha da yaşlandıklarında, yere çömelirken dizleri çatırdayacaktı. Bence artık bu iş için biraz yaşlanıyorum, diyecek ve Eleanor da onu susturup parmaklarını saçlarının arasından geçirecekti. Bazen çene kemiği çatırdayacaktı, gürültüyle, bunun üstüne ikisi de durup birer kahkaha atacaktı.

Sabahleyin ikisinin de çıkmak için acelesi yokken, öğleden sonraları eve döndüklerinde ya da gece son iş olarak yapılacaktı. Neredeyse her zaman gece son iş olacaktı.

Eleanor yatağın ucunda kıvranacak, David'in duymaktan hoşlandığı o sesleri çıkartacak ve neredeyse hep o ana ulaşacaktı, başı öne atılacak, bacakları aniden David'in kulaklarına kadar kalkıverecekti, bir rüyadan sıçrayarak uyanan ve sonra uzun ve ağır bir iç çekişle yavaş yavaş tekrar yatışan birinin göründüğü gibi.

David parmaklarını Eleanor'un belinde, göbeğinde, göğüslerinde gezdirecekti. Çimdikleyecekti. Ayağa kalkacak –bazen ayağa kalkması bir zamanlar olduğundan daha uzun sürecek, tek eliyle yatağın kenarından kendini yukarıya ittirip, dizlerini ovuşturacak– ve Eleanor'a bakacaktı, sere serpe uzanmış, onca zamandır paylaştıkları yatak odasındaki yatakta.

Bütün bunları yapmadan haftalar, aylar, bir yıl geçirdikleri zamanlar oluyordu. Geceleri birbirlerine sırtlarını dönüp ya da ayrı odalarda soyundukları, sessiz bir yatağa iki yanından tırmanıp yarı karanlıkta karşı duvarlara baktıkları zamanlar oluyordu. Ayrı odalarda uyudukları, her zamankinden biraz daha fazla üşüyerek uyandıkları, gözlerini kırpıştırarak neler olduğunu hatırlamaya çalıştıkları zamanlar da oluyordu.

Bazı sabahlar David, Eleanor'a bir bardak çay getirip yatağın yanına koyuyor ve perdeleri biraz aralıyordu. Onu izliyordu, uyurken de her zamanki kadar kırılgan görünümlü, kirpikleri titreşirken, sıkılı yumrukları yatıştırmak ister gibi yüzüne doğru çekilmiş ve yatağa tırmanıp yanına uzanmaktan, onun sıcaklığına kıvrılmaktan başka hiçbir şey istemiyordu. Elini omzuna koyup alçak ve sakin bir sesle uyandırıyor, işe gitmeden önce haplarını almasını istediğini söylüyordu.

Bazı sabahlar da Eleanor ona bir fincan kahve getiriyor ve

David çoktan uyanmış oluyordu. Kate'in eski yatağında duvara yaslanmış bir şeyler okuyor ya da açık perdelerin arasından aydınlanmaya başlayan gri ışığı seyrediyordu. Önceki günün çoğunu uyuyarak geçirdiği için uyumayı beceremememiş. İşi olmayınca, demişti Eleanor'a bir seferinde, bütün hayatını ya yaparak ya da ona hazırlanarak geçirdiği işi olmayınca, zamanını nasıl geçireceğini bilemiyordu. Artık kendimi sürekli çok yorgun hissediyorum, demişti dümdüz ve alçak bir sesle. Huzursuzum, sanki bir banyoya ya da temiz elbiselere ihtiyacım varmış gibi. Seni hayal kırıklığına uğratıyormuşum gibi hissediyorum ve elimden hiçbir şey gelmiyor, demişti başı önde, bitkin bir sesle. Eleanor da elini okşayarak, biliyorum, demişti. Gerçekten. Biliyorum.

Doktor yeni bir hobi edinmem gerektiğini söyledi, demişti bir seferinde de, bir randevudan dönüşte. Birden geçmişi hatırlayarak göz göze gelmiş ve haftalardır ilk kez kahkahalarla gülmüşlerdi.

Birkaç saniye sonra Eleanor hemen her seferinde gözlerini açıyor, dirsekleri üstünde doğrulup beklentiyle David'e bakıyor ya da oturup onu kendisine çekerek, yatakta kendisine katılmaya hazır oluncaya kadar öpüp okşuyor ve ağzına alıyordu. Bazen David'in hazır olması bir zamanlar olduğundan daha uzun sürüyordu. Bu da olan öteki şeylerin bir parçası gibiydi, çıtırdayan dizler, dökülen saçlar, kalınlaşan bir bel; heyecanlanan zihnin zorlayışına bedenin daha yavaş tepki verişi ya da zihnin bir an için tamamen başka bir yere kayışı; dışarıda alarmı susan arabanın kime ait olduğu, Kate'in okulunun nasıl gittiği, çöpleri dışarıya koyma gününün yarın mı olduğu.

Bazen telefon çalıyor ve açmıyorlar, o küçük tiz dikkat çığlığını cevapsız bırakıp alıştıkları şekilde birbirlerine daha da yaklaşıyorlardı. Bazen de telefon çalıyor ve ikisinden biri pardon, bekle, şey olabilir, beklediğim bir... diyerek, ötekini sabırla ya da sabırsızlıkla beklerken ya da okuduğu kitapta kaldığı yeri ararken yalnız bırakıyordu.

Kate gittikten, ev bir kez daha ikisine kaldıktan sonra salonu yeniden kullanmayı denediler. Yeni divanın önündeki halının

üstünde –artık besleyip bakacakları ya da büyümesini izleyecekleri bir kızları olmadığına göre, günlerinin nasıl şekillenmesi gerektiğini bilemedikleri, kendilerini kendi evlerinde kaybolmuş hissettikleri çok yavaş ve şaşkın geçen bir ayın sonunda– birbirlerini soymayı, öpüşmeyi denediler ve yalnızca iki kişilik bir dünyaya sahip olmanın nasıl bir şey olduğunu yeni baştan öğrenmeye çalıştılar. Ama bir yerlerden gelen bir ses, ayak sesleri duyup birden kapıya dönüyor, perdeler kapalı mı diye üçüncü kez kontrol ediyor ya da mutfak kapısının altından gelen cereyandan rahatsız oluyor ve hemen her seferinde yine üst kattaki yataklarına çıkıyorlardı.

Bazen David avcunu Eleanor'un göğsüne bastırıp orada sabit tutuyor, birlikte hareket ederlerken göğsünün ağırlığını hissediyordu.

Bazen sırtına uzanıp Eleanor'u ürpertene kadar parmaklarını yukarı aşağı belkemiğinde gezdiriyordu.

Ablasının çocukları Kate'ten iki yıl önce evden ayrılmış, biri Londra'daki biri Leeds'teki üniversitesine koşmuş ve Susan neler olacağı konusunda ikisini uyarmıştı. Kendi yaşamını onlarınkinin etrafında örmeye o kadar alışıyorsun ki, demişti, onlar doğmadan önce neler yaptığını unutuveriyorsun. Onca zamanı bir tek kendine ayırabilmeyi dört gözle bekliyorsun, sonra da her gece onları arayıp nasıl olduklarını sormak istiyorsun. John'dan boşandıktan sonra sık sık ziyaretlerine gelmeye, Dorothy'de ya da, daha sonraları, Kate'in eski odasında kalmaya başlamıştı. Çok iyi bir adamdı, demişti bir seferinde, bir şişe şaraptan sonra, çok da iyi bir baba ama ben öyle sıkılmıştım ki. Birbirimize söyleyecek tek bir sözümüz yoktu, demişti.

Biraz bekleyip birlikte yatağa yerleştiler ve Eleanor boynundan öpebilmek için tek parmağıyla onun başını kaldırdı. David, Eleanor'un kolunu çekip yastığın üzerine uzatarak, parmaklarıyla kavrayıp orada tuttu ve hareket etmeye başladılar. Yatak onlarınkinden küçüktü, daha yumuşaktı ve bu bir an için tuhaf geldi. Ama banyo ikisini de biraz uyandırmış, öğleden sonrasının bu şekilde geçmiş olması ikisine de gergin bir enerji vermişti ve neredeyse hep aynı ama hiçbir zaman da tam aynı olmayan

bu şeyi yapmak iyi geliyordu. Geceyi birlikte başka bir yerde en son Kate'in doğumundan önce geçirmişlerdi ve tanımadıkları bir yatakta olmanın verdiği heyecan, alışkın oldukları kollarda olmanın verdiği rahatlık vardı. Eleanor David'in bacaklarının arkasına uzanıp, parmak ucunu kalçalarından boynuna kadar gezdirdi.

Çantaları kapının yanındaki konsolun üstünde duruyordu, Mary'nin çıkarlarken verdiği zarftaki fotoğraflar bir yana saçılmıştı. David'in pantolonu, gömleği ve kazağı makyaj masasının sandalyesine asılmıştı. Eleanor'un eteği yatakla banyo arasında bir yerde bir öbek halinde duruyordu. Banyodaki vantilatör hâlâ dönüyordu, vızıldayarak. Mutfak personelinin aşağıdaki avludan yankılanan seslerini duyabiliyorlardı.

David ağırlığını hafif başka tarafa verip, elini Eleanor'un belinin arkasına kaydırdı. Eleanor dudaklarından öptü, sertçe, ağzını başının arkasından iki eliyle birden kendi ağzına çekerek. David nefesini tutup duraksadı. Eleanor başını arkaya attı, omuzlarını yatağa bastırıp sırtını alçak bir kavis halinde havaya kaldırdı. David boynundan öptü, yanaklarından, gözlerinden, kulaklarından, hızlı hızlı, yüzünü iki elinin arasında tutarak. Eleanor bacaklarını biraz daha havaya kaldırınca, sert topukları David'in dizkapaklarının arkasına sürüdü.

David başını daldırdı, ne yaptığını bilmeden, birer birer göğüslerini öptü. Banyodaki vantilatörün durduğunu duydular ve birden kendi seslerinin daha fazla ayırdına vardılar: Soluyuşları, yoğun ve kısa iç çekişleri, tene değen dudakların yumuşak darbeleri. Eleanor David'in sırtında parmaklarıyla daireler çizdi, omuzlarından beline kadar keskin bir çizgi kazıdı ve birden, her zamanki gibi, oluverdi. Ona baktı, yüzünü ellerinin arasına alarak, David nefes almaya çalışırken kendi nefesini tutarak. Ve David'in gözlerindeki bakış, neredeyse her zaman olduğu gibi, hayranlık ve şaşkınlık dolu bir bakıştı, sanki onca zamandan sonra bile bu tam olarak beklemediği bir şeymiş, hak ettiğine tam olarak inanamadığı bir şeymiş gibi.

David yeniden yatağa uzanıp yorganı ikisinin üstüne çekti. Dışarıda hava kararıyordu, gececiler geldikçe barın gürültüsü

artıyordu. Nefes alışları yavaşlarken Eleanor parmaklarını göğsünün üstünde açıp hafifçe kulağını çekti ve fısıldamak için ona doğru eğildi, hey, uyuma. David ona bakmak için yastığın üstünde başını çevirdi. Eleanor gülümsedi.

Şimdi ne yapmak istiyorsun? diye sordu. David gülüp bir an tekrar gözlerini yumdu. David? dedi Eleanor tekrar dürterek. David gözlerini açıp ona baktı.

Eve gitmek istiyorum.